

«Զգեցէք որ մանուկները ինձի գան, արգելք մի՛ ըլլաք անոնց,
որովհետեւ այդպիսիներուն է Աստուծոյ արքայութիւնը» Մարկոս 10.14

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ
Սուրբ Յակոբ
Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ

Մ ԱՇԾՈՑԻ

Մ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

www.sourphagop.org/mashdots

ժԷ տարի
2010

Տարեկան Բացառիկ

Հաւատք

Կրօն

Եկեղեցի

Լեզու

Մշակույթ

Բովանդակություն

Խօսք Հիվիլի եւ Հոգաբարձութեան	Էջ 3
Նկարներ՝ 30-Ամեակի հանդիսութենէն	Էջ 4
Նկարներ՝ Կիրակնօրեայէն	Էջ 5
Մեր Խօսքը՝	Էջ 7
www.sourphagop.org ը՝ թիւերով	Էջ 9
Հակիրճ տեղեկութիւններ 2009-2010 տարեշրջանի մասին	Էջ 10
Ձեռնարկներ եւ Արտադասարանային Աշխատանքներ Ժամանակագրական Շաբօնով	Էջ 12
Աշակերտական Ներկայութեան Տախտակներ	Էջ 13
Նկարներ՝ Մակապարտէզ, Նախ. Ա. եւ Բ.	Էջ 14

ՄՈՒՐԲ ՁԱԿՈՐ ԱՌԱՋ. ՄԱՅՐ Մ ԿԵՂԵՅԻ

Église Arménienne Sourp Hagop Armenian Church

**Սիրելի տնօրէնութիւն,
ուսուցչական կազմ,
ծնողներ եւ աշակերտ-աշակերտուհիներ,**

Ծանօթ էք երբայցի ժողովուրդի Բաբելոնեան աքսորին: Ասիկա շատ դժուար ժամանակ մը եղաւ: Ապա մնացորդացը Երուսաղէմ դառնալով՝ վերաշինեց կործանած տաճարը, նոյն ժամանակ կատարելով սրբազան գիրքերու հաւաքման եւ խմբագրման հսկայ աշխատանք մը: Մնացորդացը հասկցած էր սրբազան ժառանգութեան փրկարար զօրութիւնը...

Այս նամակին մէջ կ'ուզենք քանի մը միտք սեւեռել՝ սաղմոսի հետեւեալ խօսքէն մեկնելով. «Ո՛վ Երուսաղէմ, եթէ քեզ մոռնամ, թող իմ աջ ձեռքս իր պաշտօնը մոռնայ. թող իմ լեզուս իմ քիմքիս փակչի, եթէ քեզ չյիշեմ, եթէ Երուսաղէմը իմ գլխաւոր ուրախութիւնէս աւելի մեծ չհամարեմ» (Սղ 137.5-6):

Ի՞նչ խորունկ կարօտ եւ անխորտակելի դիմացկունութիւն տուող ի՞նչ երգում:

Աքսորական երբայցիներուն տաղնապը հայրենի հողէն հեռու ըլլալու հարցէն աւելի՛ հիմնական պատճառ մը ունէր: Երուսաղէմը անոնց համար միայն աշխարհագրական տարածք մը չէր, այլ խորհրդանշան մը՝ Աստուծոյ ներկայութեան եւ բոլոր սրբազան արժէքներուն:

Ո՞ւր է մեր ժողովուրդին Երուսաղէմը:

Անշուշտ հայրենի սրբավայրերը եւ ամբողջութիւնը այն աւանդութեան, որ ծառ դարձաւ, ծաղկեցաւ եւ պտուղ տուաւ՝ սնանելով աստուածաշնչական յայտնութենէն:

Սակայն այսօր քաղքենիութիւնը խուժած է մեր վրայ, եւ շատ շատեր յանձնուած են անոր: Մեր ինքնութիւնը կերտած եւ զայն յարատեւօրէն կերտող արժէքներէն պարպուելու վրայ է հայտնութեան մեծամասնութիւնը: Ասիկա անհիմն ողբ մը չէ, այլ իրականութեան հաստատում մը:

Քաղքենիացած ժողովուրդ մը իր սրբազան արժէքներուն պահպանման իրաւ երգում չի կրնար ընել: Դարձ մը պէտք է: Դարձ՝ դէպի կեանք պարզեւող արժէքները: Այն ատեն կարելի է ճշմարիտ երգում ընել՝ թէ զանոնք երբեք պիտի չմոռնանք, թէ զանոնք միշտ պիտի յիշենք, անոնցմով պիտի ապրինք եւ պիտի հասնինք ցանկալի օրուան, երբ հայտնութեան մնացորդացը պիտի ժողովուրի եւ շինէ ոչ թէ միայն քարակերտ հայրենիք մը, այլ հոգեկերտ հայրենիքը, այն՝ որ յաւերժական է:

Կիրակնօրեան երգում մըն է չմոռնալով՝ մեր Երուսաղէմը, զայն յիշելով, անով ապրելով եւ զայն իբր իր գերագո՛յն ուրախութիւնը պահելու...

Լաւազոյն մաղթանօք՝

ՀՈՎԻ ԵՒ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՁԱԿՈՐ ԱՌԱՋՈՐԿԱՆԻՍ ՄԱՐ ԵԿԵՂԵՅՈՅ

Նկարներ՝ 30-Ամեակի Հանդիսություն

Նկարներ Կիրակնօրեայէն

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Փառք կու տանք Աստուծոյ, որ այս տարի եւս կրցանք Կիրակնօրեայ Դպրոց ունենալ եւ աւարտել մեր 30րդ տարեշրջանը: Այս տարի նաեւ 17րդ տարեդարձն է մեր ամսաթերթին՝ «Մաշտոցի Արձագանգ»ին եւ անցեալ Սուրբ Յակոբի տօնի օրը՝ Դեկտեմբեր 2009 ին տօնեցինք մեր Կայքէջին՝ www.sourphagop.org ին, 9րդ տարեդարձը:

«Զգեցէք որ մանուկները ինծի գան, արգելք մի՛ ըլլաք անոնց, որովհետեւ այդպիսիներուն է Աստուծոյ արքայութիւնը»

Յիսուս Քրիստոսի արտասանած խօսքերը, որոնք Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու նշանաբանն են, կը մնան հիմը մեր Եկեղեցւոյ պայծառութեան: Այն Եկեղեցիները որոնց մանուկները արգելքներ ունին երթալու Յիսուսի, դատապարտուած են պարպուելու: Յիսուսի այս խօսքերը պէտք է ըլլան հիմը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ մտապատկերին (vision), նամանաւանդ Հիսիսային Ամերիկայի մէջ:

Հայ Կնոջ Տարի

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցները իրենց 80 տարուայ կեանքին ընթացքին միշտ վառ մնացած են Հայ կիներով: Հայ կինն է որ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու ընդմէջէն ծառայելով Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, Քրիստոնէական Դաստիարակութիւն ջամբած է մեր նորահաս սերունդին: Մեզի համար Հայ կնոջ տարուան գլխաւոր դերակատարը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու մէջ ծառայող Հայ կինն է, որուն կարեւորութիւնը տարուէ տարի աւելի կը յստականայ:

www.sourphagop.org –ը 9 տարեկան:

Մեր այս տարուան դպրոցական տարեշրջանի ընթացքին մեր կայքէջը, www.sourphagop.org ը տօնեց իր 9-ամեակը եւ շարունակեց ծաւալիլ: Հասաւ 127 երկիրներու աւելի քան 2,000 քաղաքները, եւ 20,000-է աւելի «Մաշտոցի Արձագանգ»ի հին ու նոր թիւեր բացուեցան: Մեր կայքէջին ամենէն մեծ արժէքը անոր 99% տոկոսով Արեւմտահայերէնով ըլլալը եւ կամաւոր խմբակի մը անսակարկ աշխատանքին շնորհիւ գոյութիւն ունենալն է: Այս ամրան ընթացքին մենք ալ մեր կարգին պիտի վերանորոգենք մեր կայքէջը, եւ պատրաստուինք www.sourphagop.org ի տասնամեակը տօնելու նորոգուած հայերէն տառատեսակով:

«Մաշտոցի Արձագանգ» ի 17 ամեակ:

Մեր այս դպրոցական տարուան ընթացքին հրատարակեցինք նաեւ մեր ամսաթերթը 17րդ տարին ըլլալով եւ մեր կայքէջի ծաւալումով, ծաւալեցաւ նաեւ մեր ամսաթերթի կարդացողներուն թիւը: «Մաշտոցի Արձագանգ»-ի միջոցաւ, այս տարի եւս արեւմտահայերէնով 164 քրիստոնէական դաստիարակութիւն

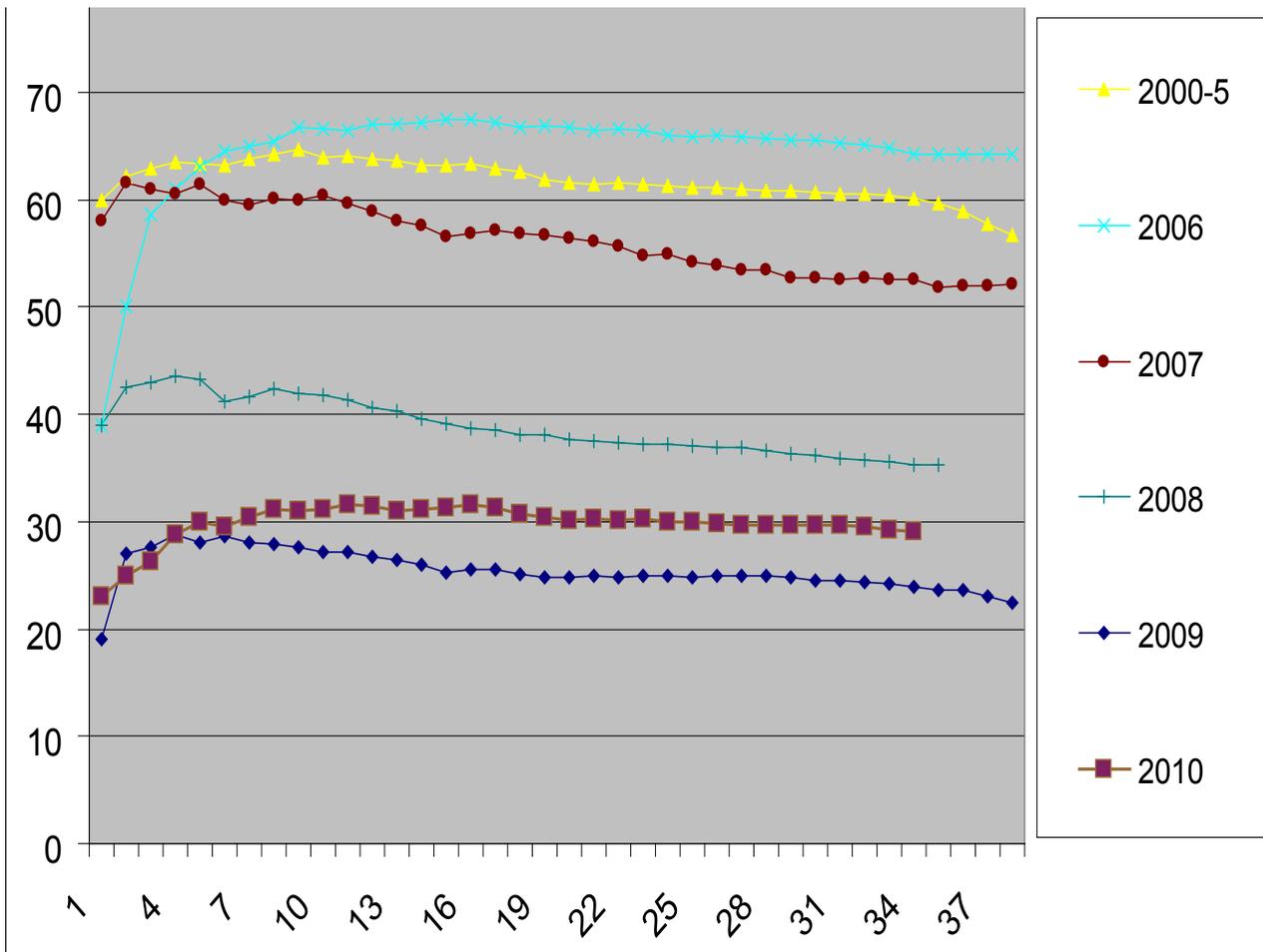
ջամբող էջեր աւելցուցինք համացանցին վրայ:

Աշակերտութեան թիւ:

Երեք շարունակական տարիներու թիւի անկումէն ետք, այս տարի մեր միջին ներկայութիւնը քիչ մը բարելաւուեցաւ, սակայն տակաւին շատ նուազ է մեր հինգ տարի առաջուայ թիւէն: Վստահաբար մենք բոլորս պէտք է աւելի աշխատինք որպէսզի Կիրակնօրեայ Դպրոցի գալ տարեշրջանին մեր արձանագրուողներուն թիւը ըլլայ 60 որպէսզի միջին ներկայութիւնը հասնի առնուազն 40ի:

Հաւանաբար մեր աշխատանքին արդիւնքը յայտնի ըլլայ մեր վերամուտին՝ Սեպտեմբեր 12, 2010 ին: Մինչ այդ, բարի արձակուրդ:

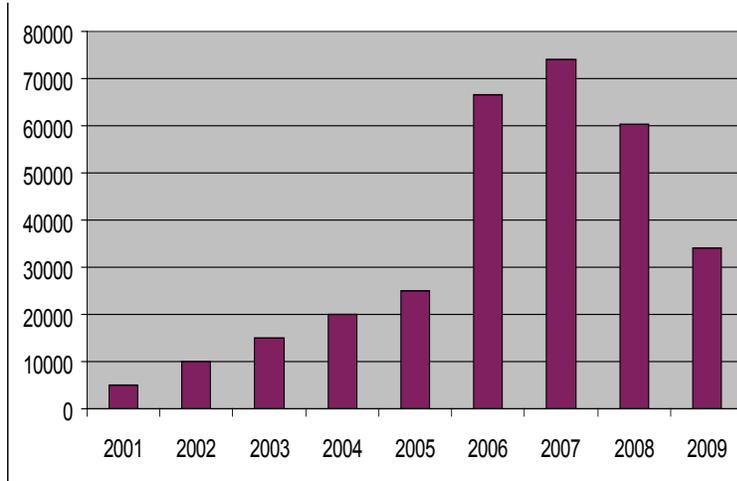
Տնօրէնութիւն եւ Ուսուցչական կազմ

Վերի տախտակը ցոյց կու տայ իւրաքանչիւր տարեշրջանի աշակերտական միջին ներկայութիւնը տարեմուտէն հաշուած: 2000-2006 Տարեշրջաններուն աշակերտներու միջին ներկայութիւնը իւրաքանչիւր Կիրակի եղած է 60էն աւելի: 2006-7 տարեշրջանէն սկսած է նուազիլ եւ երեք տարիներու անկումէն ետք 2009-10 տարեշրջանին փոքր յաւելում մը արձանգրեց: Յաջորդ տարի պէտք է աշխատիլ որպէսզի աշակերտներուն թիւը աճի:

www.sourphagop.org ը՝ թիւերով

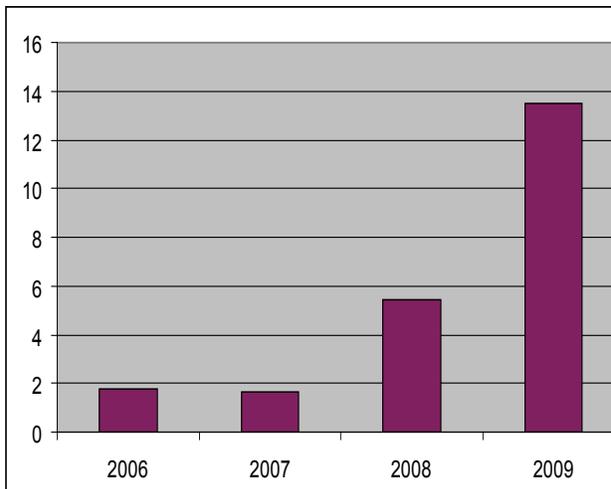
Ահաւասիկ www.sourphagop.org ի եզակի այցելուներու եւ այցելութիւններու աճը անցնող ութ տարիներուն ընթացքին:

2009 ի Հաշուեցոյց

278,936 զարկեր
33,939 այցելութիւններ
15,780 Եզակի այցելուներ
127 Երկիրներ
90,578 Բացուած էջեր
31,573 .pdf գրութիւններ
20,305 «Մաշտոցի Արձագանգ» ի թիւեր Այցելութեան Միջին տեսողութիւն
13'30"

2001 - 2009 տարեկան այցելութիւններ

2006 - 2009 Իւրաքանչիւր այցի տեսողութիւն վայրկեանով չափուած

Երկիր	Այցելութիւն
ԱՄՆ	16,589
Գանատա	5,591
Ռուսիա	2,078
Ֆրանսա	1,661
Շուէտ	1,100
Թուրքիա	492
Գերմանիա	358
Բրիտանիա	267
Հայաստան	228
Լիբանան	170
Հոլանտա	129
Սուրիա	115
Ռումանիա	105
Աւստրալիա	98
Արաբ. Միաց. Էմիր.	94
Իրան	94

**ՀԱԿԻՐՃ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
2009-2010 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ՄԱՍԻՆ**

Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Յակոբ Մայր Եկեղեցու Կիրակնօրեայ Դպրոցը կը վայելէ եկեղեցու հոգաբարձութեան հովանաւորութիւնը:

30-ամեակ Կիրակնօրեայ Դպրոցին

2009-2010 տարեշրջանը դպրոցին 30րդ տարեշրջանն է: Կիրակնօրեայ Դպրոցը սկսաւ իր գործունէութիւնները Խաչվերացի Կիրակին՝ Սեպտեմբեր 14, 1980 ին եւ յաջորդական 30րդ տարեշրջանը բոլորեց այս տարի: Իւրաքանչիւր տարեշրջան կը սկսի Խաչվերացի Կիրակին եւ կը տեւէ մինչեւ Յունիսի երկրորդ Կիրակին: Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն Կիրակի Օրերը 10:30-1:00: Այս տարի Դպրոցը ունեցաւ մանկապարտէզի 3, Նախակրթարանի 6 եւ Երկրորդականի 2 դասարաններ:

17-ամեակ «Մաշտոցի Արձագանգ» ին

Մեր 2009-2010 տարեշրջանի ընթացքին նաեւ հրատարակեցինք, 17րդ տարին ըլլալով, մեր պարբերաթերթը «Մաշտոցի Արձագանգ»ը ամսական դրութեամբ: «Մաշտոցի Արձագանգ»-ը կը տպուի եւ կը կարդացուի աշխարհի 5 ցամաքամասերուն վրայ: «Մաշտոցի Արձագանգ»-ը PDF ձեւով կը գտնուի համացանցի հետեւեալ էջին վրայ www.sourphagop.org/mashdots :

9-ամեակ www.sourphagop.org ին

10 Դեկտեմբեր 2000 ին, Սուրբ Յակոբի տօնին օրը, դպրոցը ունեցաւ իր կայքէջը՝ www.sourphagop.org: Մեր կայքէջը ունի հետեւեալ բաժինները.

Ճաշու Աւետարան, Church Timeline, Daily Bible, Տօներ, Բառարան, Պարբերաթերթ, Կապեր, Կարծիքդ, Զարգացման Մրցում եւ Խաղեր:

ԿԱԶՄ

Կիրակնօրեայ Դպրոցի 2009 – 2010 տարեշրջանի իրենց կամաւոր մասնակցութիւնը կը բերեն հետեւեալները. –

Թամար Գիզիրեան եւ Վերժին Գէպթանճեան
Դաստիարակներ՝ Մանկապարտէզի Ա. Բ. Գ. եւ Նախ.Ա. կարգերուն

Գարոլ Մանուկեան եւ Յասմիկ Նաճարեան
Դաստիարակներ՝ Նախակրթարանի Բ. Գ. Դ. Ե. եւ Զ. կարգերուն

Շողիկ Նաճարեան՝ Մասնաւոր Յայտագիրներու պատասխանատու

Յասմիկ Գանաճեան Դաստիարակ՝ Երկրորդականի Ա. եւ Բ. կարգերուն

Թորոս Պապիկեան՝ Տնօրէն

Կազմը գումարեց ժողովներ որոնց ընթացքին արձարծուեցան ծրագրային, կարգապահական, արտադասարանային աշխատանքներ եւ այլ նիւթեր:

ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ

2009-2010 տարեշրջանին արձանագրուած աշակերտութեան թիւը 44 է, իսկ շարքական ներկայութեան միջինն է 29 աշակերտ՝ բաժնուած 3 խումբերու:

ԴՊՐՈՑԻ ԱՌՕՐԵԱՆ

2009-2010 տարեշրջանին կիրակնօրեայ դպրոցի առօրեայ յայտագիրը կ'ընթանայ Հայաստանեայց Եկեղեցու Կիրակնօրեայ դպրոցներու դասաւանդական հիմնական կառուցուածքին համաձայն՝ լսարանային եւ դասարանային բաժանումներով, ուր կը դասաւանդուին Ս. գրական, ծիսական, բարոյագիտական եւ գործնական ծանօթութիւններ, գիտելիքներ եւ աղօթքներ:

Լսարանային բաժին

Տէրունական աղօթքի, մաղթանքի եւ Կիրակնօրեայ Մաղթերգէն ետք, աշակերտները կը բաժնուին 3 խումբերու:

- Մանկապարտէզի Ա., Բ., Գ. եւ Նախակրթարանի Ա. դասարաններ
- Նախակրթարանի Բ., Գ., Դ., Ե. եւ Զ. դասարաններ
- Երկրորդականի Ա. եւ Բ. դասարաններ

Պահը կ'ընթանայ հետեւեալ ձեւով՝

- Ոսկեղէն համարներու կամ Սաղմոսի ուսուցում:
- Բարոյալից պատմուածքներու պատմութիւն:
- Կրօնական երգերու եւ շարականներու ուսուցում:
- Աւետարանի ընթերցում եւ մեկնաբանութիւն:

Դասարանային բաժին

Կը դասաւանդուի ըստ դասագիրքերու:

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ ԵՒ ԱՐՏԱԴԱՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐՔՈՎ

13 Սեպտեմբեր 2009 Տարեկիզբ եւ վերամուտ

20 Սեպտեմբեր 2009 Վարժարանի աշակերտութիւնը մասնակցեցաւ Սուրբ Պատարագի խորհուրդին եւ հաղորդուեցաւ:

12 Հոկտեմբեր 2009 Թարգմանչաց տօնի յատուկ յայտագիր:

21 Նոյեմբեր 2009 Կիրակօրեայ Դպրոցի 30-Ամեակի հանդիսութիւն:

28 Դեկտեմբեր 2009 Ամանորի եւ Ս. Ծննդեան զոյգ տօներու հանդիսութիւն, ուր տեղի ունեցաւ աշակերտներուն պատրաստած գեղարուեստական ելոյթը: Հանդիսութիւնը վերջ գտաւ հիւրասիրութեամբ եւ նուէրներու բաշխումով:

14 Փետրուար 2010 Վարդանանց եւ Բարեկենդան տօներու յատուկ տօնակատարութիւն:

Դպրոցը Մեծ Պահքի շրջանին ունեցաւ իր աշակերտական պահքի հետեւեալ ժամանակացոյցը:

- Փետրուար 15 - 21 Ծամոն
- Փետրուար 22 - 28 Ծաքար
- Մարտ 1 - 7 Կոլոմատ, տուրմ
- Մարտ 8 - 14 Կազային խմիչքներ (pepsi, 7up, coke, crush)
- Մարտ 15 – 21 Հեռատեսիլ, Համակարգիչ, այլ պաստառով խաղեր
- Մարտ 22 – 28 Chips
- Մարտ 29- Ապրիլ 3 Հաւկիթ

27 Մարտ 2010 Դպրոցի ուսուցչական կազմը եւ աշակերտներուն մեծ մասը մասնակցեցան մեր Եկեղեցւոյ Գործադիր Մարմնի կողմէ կազմակերպուած նախաԾաղկազարդեան հաւաքոյթին:

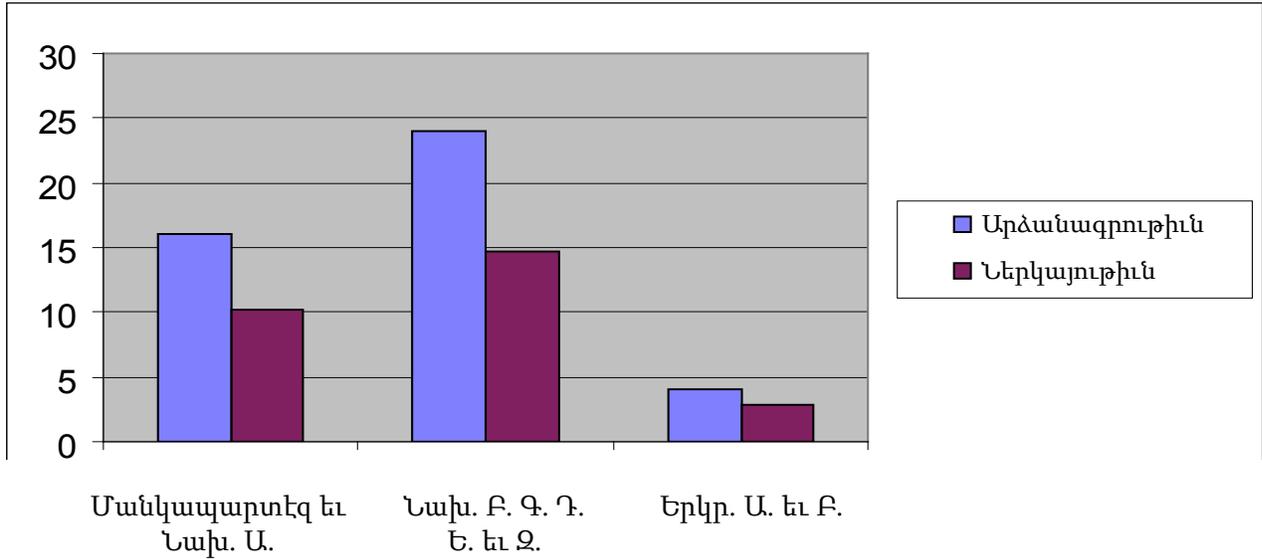
28 Մարտ 2010 Դպրոցը փակ էր Ծաղկազարդի առթիւ:

4 Ապրիլ 2010 Սբ. Զատկուայ յատուկ նշում:

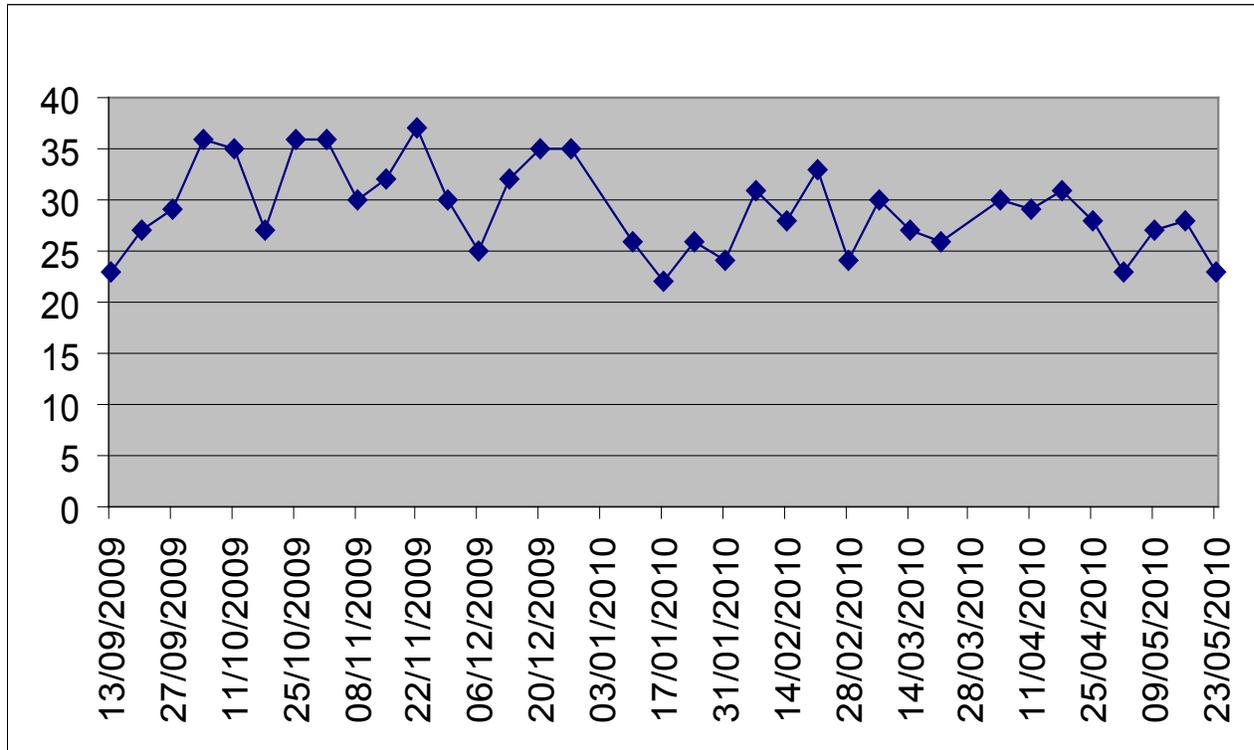
16 Մայիս 2010 Համբարձումի յատուկ նշում:

23 Մայիս 2010 Ամաւերջի Հանդէս

Աշակերտական Ներկայութեան Տախտակներ

2009 - 2010 տարեշրջանի իւրաքանչիւր դասարանի արձանագրութիւն եւ միջին ներկայութիւն

2009-2010 տարեշրջանի իւրաքանչիւր Կիրակի օրուայ ներկայութիւն

Նկարներ Մանկապարտեզ Նախ. Ա եւ Բ.

Մ աշտոցի Արձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցու Սուրբ Յակոբ Կիրակցորեայ Դպրոցի ամսաթերթ

Սեպտեմբեր 2009 (ԺԷ տարի թիւ 1)

Այս թիւով...

Ամսուան Համարը

«Գալով ինձի, քա՛ն լիցի որ մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի խաչէն զատ ուրիշ բանով պարծենամ:»

Գաղատացիներուն 6.14

Խմբագրական՝ Վերամուտ 30:

Էջ 2

Սեպտեմբեր ամսուան բացատրական բառարան: Խաչվերաց, Սուրբ Գեորգ զօրավար, Վարագայ Սուրբ Խաչ.

Էջ 3-4

Եկեղեցական բառարան: Կայէն եւ Աբել, Բաբելոնեան աշտարակաշինութիւն, Գեղարդ, Ս. Դաւիթ Անյաղթ:

Էջ 4-5

Մեր Պատարագը

Էջ 6-7

Եզակի գիրեր:

Էջ 7

Ամէն օր ի՞նչ պէտք է ընենք:

Էջ 8

Ճամբորդենք Իսրայէլի որդիներուն հետ:

Էջ 9

Յակոբի երազը Բեթելի մէջ:

Էջ 10

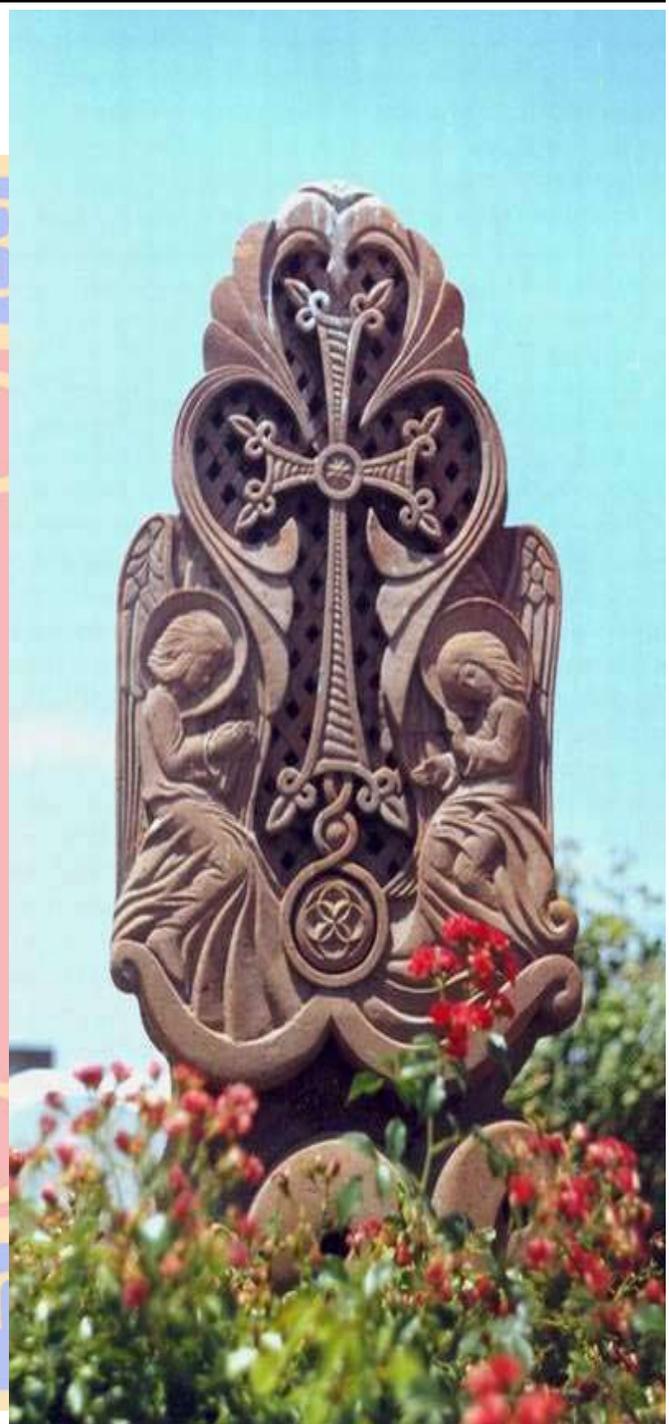
Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը:

Էջ 11-12-13-14

Կիրակցորեայ Դպրոցներու Խորհրդատողով՝

Քեսապի մէջ:

Էջ 15

Խաչքարի հեղինակ՝
Ժողովրդական վարպետ,
Վարագղատ Համբարձումյան

Խմբագրական

Վերամուտ 30

Ամառնային արձակուրդը հասած է իր աւարտին եւ մենք արդէն սկսած ենք նոր տարեշրջան մը եւս 2009-2010-ը: Այս մեր 30րդ տարեշրջանն է եւ մենք խառն զգացումներով կը դիմաւորենք զայն: Արդարեւ, մեր վերջին երեք տարեշրջաններուն ունեցանք աշակերտական թիւի նուազում եւ ընդհանուր հետաքրքրութեան պակաս:

Ինչպէս տեղեակ էք, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Վեհափառ Հայրապետը՝ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս 2008 թուականը «Քրիստոնէական Դաստիարակութեան Տարի» հռչակեց եւ Իր Կոնդակին մէջ գրեց նաեւ Կիրակնօրեաներու առնչութեամբ: Վեհափառ Հայրապետը ունէր 1 սպասում եւ 2 թելադրանքներ.

Սպասում: որ մեր թեմերը վերակազմակերպումի ենթարկեն եկեղեցիներու ու դպրոցներու կողքին գործող Կիրակնօրեայ վարժարանները եւ

Ա. Թելադրանք: Որ մեր ծնողները իրենց զաւակները առաջնորդեն Կիրակնօրեայ վարժարան:

Բ. Թելադրանք: Որ դպրոցները իրենց աշակերտները առաջնորդեն Կիրակնօրեայ վարժարան:

Մեր եկեղեցւոյ Հովիւն ու Հոգաբարձութիւնը իրենց անցեալ տարուան խօսքին մէջ անդրադառնալով Վեհափառ Հայրապետի Կոնդակին գրեցին

«Հայրապետի սպասումին դրականօրէն եւ գործնապէս պատասխանելով՝ այս 50-ամեայ համայնքին ներքին ուժը վերանորոգած պիտի ըլլանք:»

Սակայն այդպէս չպատահեցաւ մեր Գանատայի թեմէն ներս, եւ աշակերտութեան թիւի նուազումը շարունակուեցաւ:

Այս տարի նաեւ 80 ամեակն է 1929 ին, Երջանկայիշատակ Սահակ Բ. Խապայեան կաթողիկոսի օրով հիմնուած Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու, սակայն մինչեւ հիմա որեւէ նշմարելի նշում չնկատեցինք այս 80 ամեակին նկատմամբ:

Այս բոլորին հետ մէկտեղ, մենք, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի Կամաւոր Խմբակը, դարձեալ պատրաստուած ենք մեր կամաւոր աշխատանքը տանելու Դպրոցին՝ 30-րդ, պարբերաթերթին՝ «Մաշտոցի Արձագանգ»ին 17-րդ, եւ Կայքէջին՝ www.sourphagop.org ին 9-րդ տարեշրջաններուն ընդմէջէն, ինչպէս միշտ՝ յուսալով Աստուծոյ:

Պօղոս Առաքեալ կը վկայէ թէ Յոյսը ամօթով չի ձգեր:

«Մաշտոցի Արձագանգ»
 Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
 Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի
 կամաւոր խմբակը
 Թամար Գիզիրեան, Վերժին Գիւլթանճեան, Յասմիկ Նաճարեան, Գարոլ Մանուկեան,
 Շողիկ Նաճարեան, Յասմիկ Գանաճեան, Շաղիկ Պոյաճեան, Թորոս Պապիկեան

Սեպտեմբեր ամսուան բացատրական տօնացոյց

Սեպտեմբեր 13 Խաչվերաց կամ Վերացման Խաչ

Խաչվերացը ամենէն հինն է խաչի տօներուն, եւ իր պատմական սկզբնաւորութիւնը մինչեւ Քրիստոնէութեան սկիզբը կը բարձրանայ որովհետեւ խաչը վերացնելու եւ փառաւորելու առաջին գործողութիւնը կը վերագրուի Տեառնեղբայր Յակոբ առաքեալին, որ Երուսաղէմի առաջին եպիսկոպոսը եղեր է եւ որ խաչը բարձրացնելով ի տես ժողովուրդին «Խաչի քո, Քրիստոս, երկիր պագանեմք» օրհնութիւնն ու աղօթքը ըսած է:

Խաչվերացը համաքրիստոնէական բնոյթ ունի: Կաթողիկէ եկեղեցին զայն կը տօնէ Սեպտեմբեր 14-ին «անշարժ», իսկ Հայաստանեայց եկեղեցին՝ նոյն թուականին ամենէն մօտ Կիրակի օրը, որ կրնայ զուգադիպիլ Սեպտեմբեր 11-էն 17-ի միջեւ:

Խաչվերաց տօնը կը յիշատակէ Հերակլ կայսրի յաղթական վերադարձը Կ. Պոլիս, իր հետ վերադարձնելով Երուսաղէմէն յափշտակուած Ս. խաչը որ պարսիկներու ձեռքը ինկած էր Խոսրով Բ. Շահին օրով: Կայսրը անձամբ կը գլխաւորէ այն թափօրը որ Կ. Պոլիսէն դէպի Երուսաղէմ կը փոխադրէ խաչը: Հայ ժողովուրդին համար ծայրայեղ սրբութիւն կը նկատուի այդ օրերուն խաչափայտին հայրենի հողերուն ու դաշտերուն վրայէն անցնելու պատեհութիւնը:

Խաչվերացը տարուան հինգերորդ եւ վերջին տաղաւարն է: Ինչպէս միւս չորսին, «Ս. Ծնունդ, Ս. Յարութիւն, Այլակերպութիւն, եւ Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի» նաեւ Խաչվերացին յաջորդող օրը մեռելոց է: Հոս պէտք է յիշել թէ Հայաստանի մէջ, Տաղաւարներուն յաջորդող Մեռելոցի օրերը ոչ աշխատանքային օրեր են:

Սեպտեմբեր 26 Սուրբ Գեորգ զօրավար

Խաչվերացէն 13 օր ետք եկող շաբաթ օրը Ս. Գեորգ է: Նահատակուած է մօտաւորապէս 303 ՔԵ, Նիկոմեդիոյ մէջ:

Մեծցեր է քրիստոնէայ ընտանիքի մէջ: Երբ Հռոմէացի Դիոկղետիանոս կայսրը (284-305) հրովարտակ կը հրատարակէ քրիստոնէաներուն դէմ, Գեորգ զօրավարը կը պատուէ Նիկոմեդիա քաղաքի հրապարակին վրայ կախուած այս արքունական հրամանը: Այս պատճառով կը չարչարուի եւ կը նահատակուի որովհետեւ կը մերժէ ուրանալ իր քրիստոնէութիւնը:

Բազմաթիւ ասանդութիւններ հիստուած են Ս. Գեորգի մասին: Ասոնցմէ անենածանօթը այն է որ Գեորգը սպաննելով վիշապի մը ազատեր է կոյսի մը, եւ ասոր համար կ'ընդունուի որպէս վիշապասպան սուրբ:

Անգլիացիները իրենց պահապան սուրբը կը համարեն Ս. Գեորգը «St. George»: Սուրբ Գեորգի անունով եկեղեցիներ ունին Հայերը եւ եւրոպական ժողովուրդները:

Սեպտեմբեր 27 Վարագայ Սուրբ Խաչ

Ամէն տարի, Սուրբ Գեորգին յաջորդող Կիրակին որ միշտ Սեպտեմբեր 28-ի ամենէն մօտ Կիրակին է, Հայաստանեայց եկեղեցին կը նշէ խաչին նուիրուած Վարագայ Ս. խաչի տօնը:

Այս տօնը կը վերագրուի Ս. խաչի երեւման Վարագ լեռներու բարձունքներուն վրայ կառուցուած վանքին մէջ: Ըստ աւանդութեան, Ս. Հռիփսիմէն այդ տեղ պահեր է իր վիզի խաչը: Հոն, 653 թուականին շուրջ, երկու ճգնաւորներ, Յովէլ եւ Թողիկ տեսիլք մը կ'ունենան ուր հրաշալի լուսաւորութիւն մը գիրենք կ'առաջնորդէ դէպի Վանի Վարագ լեռներ ուր լուսաւորութիւնը կը կեդրոնանայ ու ի յայտ կու գայ խաչ մը:

Վարագավանք

Կը գտնուի Վան քաղաքին հարաւ արեւելեան կողմը, Վարագ լեռան արեւմտեան լանջին: 653 ին, երբ յայտնի կը դառնայ Վարագայ Ս. Խաչի «Նշանի» տեղը, Ներսէս Գ. կաթողիկոս Տայեցին, կը կառուցէ Ս. Նշան եկեղեցին եւ կը հաստատէ Վարագայ Ս. Խաչի տօնը:

870 ին արաբները կը գրաւեն Վարագավանքը, սակայն շատ չանցած Աշոտ Արծրունի իշխանը կ'ազատագրէ զայն:

1857 ին Վարագավանքի վանահայր է նշանակուէր Խրիմեան Հայրիկը «Մկրտիչ Ա. Վանեցի»:

1915 ին լքուեր է Վարագավանքը եւ ներկայիս անբակ վիճակի մէջ է:

Եկեղեցական բառարան

Աբէլ եւ Կայէն

Դրախտէն վտարուելէ ետք Ադամն ու Եւան ունեցան երկու որդի: Մեծին կոչեցին Կայէն իսկ փոքրին Աբէլ: Եղբայրները իրենց ծնողներու հետ սկսան կրել օրուայ հացը վաստակելու ծանրութիւնը. Կայէնը կը զբաղուէր հողագործութեամբ, իսկ Աբէլը հովիւ էր:

Հայրական տան մէջ հաստատուած օրէնքի համաձայն՝ անգամ մը Կայէնը Աստուծոյ նուէր

մատուցանեց իր մշակած հողի առաջին բերքէն՝ երախայրիքը, իսկ Աբէլը զոհաբերեց իր հօտին առաջին ծնածներէն:

Տէրը, սակայն, կը ճանչնար անոնց սիրտերը. գիտէր, որ Աբէլը իր գառնուկներէն ամենալաւերը ընտրեց, մինչդեռ Կայէնը բերքի լաւագոյն մասը պահեց իրեն: Այս պատճառով Աստուած ընդունեց Աբէլի զոհաբերութիւնը եւ տուաւ իր բարեհաճութեան նշանը, իսկ Կայէնի նուէրին Ան չնայեցաւ: Եւ Կայէնը նախանձէն ու չարութենէն մղուած սպաննեց Աբէլին: Աշխարհի մէջ կատարուած առաջին սպաննութիւնն էր այդ:

Աստուած անիծեց մարդասպանին եւ Կայէնը իր ողջ կեանքի ընթացքին հանգստութիւն եւ ապահովութիւն չգտաւ:

Եկեղեցական բառարան

Բ

աբելոնեան աշտարակաշինություն

Նոյի սերունդները, ջրհեղեղէն ետք բազմանալով, աստիճանաբար սկսան արեւելքէն դէպի Սեմաարի երկիրը երթալ: Ասիկա մեծ հարթավայր էր, Տիգրիս եւ Եփրատ գետերու միջեւ: Անոնք կը խօսէին մէկ լեզուով:

Քամի սերունդները չէին մոռցած Նոյի անէծքը եւ կը վախճային իրենց սպառնացող ստրկութենէն: Ուստի անոնք այլ ցեղերու հետ որոշեցին քաղաք մը կառուցել, ուր պէտք է շինէին մինչեւ երկինք հասնող աշտարակ մը: Բայց այդ

նպատակը հաճելի չէր Աստուծոյ, եւ ան չհանդուրժեց այդպիսի ամբարտաւանութեան: Աստուած խառնեց այդ մարդոս լեզուները եւ անոնք դադրեցան զիրար հասկնալէ, եւ աշտարակի հետագայ շինարարութիւնը անհնար դարձաւ:

Եւ այդպէս, Աստուծոյ կամքով, չիրականացաւ այդ խելահեղ եւ մեծամիտ ծրագիրը, եւ մարդիկ ցրուեցան աշխարհի բոլոր տարածքները: Այսպիսով յառաջացան տարբեր ժողովուրդներ որոնք կը խօսէին տարբեր լեզուներով: Այդ քաղաքը կոչուեցաւ Բաբելոն որ կը նշանակէ խառնակություն:

Գ

եղարդ

Այն նիզակը՝ գեղարդը, որով զինուորները խոցեցին խաչուած Քրիստոսի կողը, հաւատացեալները պահեցին սրբութեամբ:

Հետագային սուրբ Թադէոս առաքեալը զայն բերաւ հայոց աշխարհ: Սուրբ Գեղարդի միջոցով Հայաստանի մէջ բազմաթիւ նշաններ կատարուեցան: Այժմ ան կը գտնուի սուրբ Էջմիածնի Մայր տաճարի թանգարանին մէջ:

Ս

Ս. աւիթ Անյաղթ

Հայ մեծ իմաստասէր, որ ծներ է Հարք գաւարի Ներքին աւանին մէջ: Ան Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի աշակերտներէն էր՝ թարգմանիչներու վերջին դասէն:

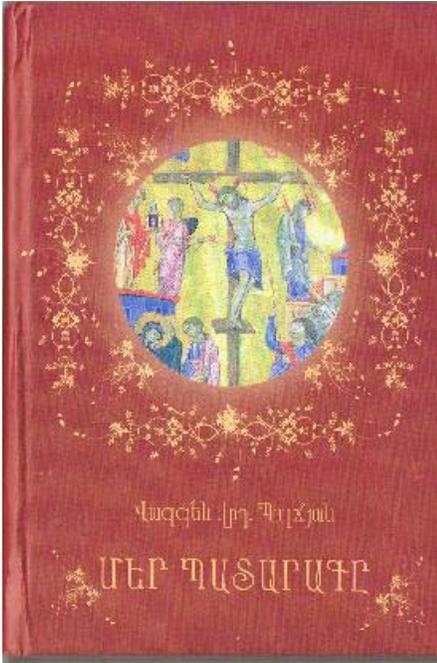
Ուսաներ է Աղեքսանդրիոյ մէջ՝ ստանալով հելլենիստական կրթութիւն եւ Յոյներու մօտ մեծ հռչակ վայելած է:

Անոր մեծարժէք գրական ժառանգութիւնը, յատկապէս «Սահմանք իմաստասիրութեան» երկը, որոշիչ դեր ունեցեր է հայ միջնադարեան փիլիսոփայական գիտութեան կազմաւորման մէջ՝ շուրջ մէկ հազարամեակ ըլլալով բազմաթիւ մեկնողական աշխատութիւններու առարկայ:

Ըստ աւանդութեան, Ս. Դաւիթ Անյաղթը Եկեղեցույ համար ստեղծեր է նաեւ բազմաթիւ երգեր:

2008 ը թուականը Երջանկայիշատակ Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի ծննդեան 100 ամեակն է: Այս առիթով, Հայաստանի մէջ երկրորդ անգամ ըլլալով արեւելահայերէնով վերահրատարակուեցաւ Վազգէն Վրդ. Պալենեանի առաջին անգամ 1945 թ. ի լոյս տեսած «Մեր Պատարագը» գիրքը: Նկատելով թէ այս գիրքին ներածականը տակաւին այժմէական է, մեր այս եւ մի քանի յաջորդ թիւերով պիտի ներկայացնենք զայն:

Մեր Պատարագը

Օր մը ձեռքս անցաւ 18-րդ դարուան վերջաւորութեան Կոստանդնուպոլսոյ մէջ հրատարակուած գիրք մը, ուր կը խօսուի Սուրբ Պատարագի եւ այլ խորհուրդներու մասին՝ հետեւողութեամբ Խոսրով Անձեւացիի եւ Ներսէս Լամբրոնացիի մեկնութիւններէն, որոնք 10 էն 12 դարերու հեղինակներ են:

Գիրքին հեղինակը՝ Յովհաննէս Արճիշեցին իր յառաջաբանին մէջ, ի միջէ այլոց հետեւեալ տողերը կը գրէ «գրաբարով»: «Սակայն կը տեսնենք զանոնք, որ մեզի ժամանակակից են եւ նոյնիսկ կարեւորութիւն չեն տար Սուրբ Գրոց ընթերցումներուն եւ կամ, եթէ կը կարդան, երբեք չեն քննէր գրածներու միտքը: Կան նաեւ անոնք որոնք գիրքերը կը կարդան եւ չեն ըմբռներ: Եւ կան, որ անգիր սորված միշտ կ'ըսեն, սակայն ոչ գիտեն ոչ ալ կը հասկնան, օրինակ Դաւիթի սաղմոսները եւ նոյնիսկ պատարագի խորհուրդի այս աղօթքները:»

Այս տողերը գրաւեցին ուշադրութիւնս. այնտեղ հեղինակը կը գանգատի թէ իր ժամակուայ հաւատացեալները անտարբեր են Սուրբ Գիրքի հանդէպ կամ կը կարդան բայց կարդացածներուն միտքը չեն քննէր եւ կամ բոլորովին չեն հասկնար: Մինչ ուրիշները անգիր գիտեն ու ամէն օր կ'արտասանեն Սուրբ Գիրքերու խօսքերը՝ առանց սակայն, սորվածներու իմաստն ըմբռնելը:

Այս տողերը կարդալով մտածեցի. հապա մեր օրերու հայ հաւատացեալը ի՞նչ վիճակի մէջ է: Դժուար չէր պատասխանը տալ:

Մեր եկեղեցի յաճախողներու մեծամասնութիւնը ոչ միայն չի կարդար Սուրբ Գիրքը, այլ բնաւ չի հասկնար եկեղեցւոյ մէջ կարդացուածը: Աւելին՝ մեր ժողովուրդի մեծ մասը եւ մանաւանդ, մեր նոր սերունդները չեն գիտեր եկեղեցական աւարողութիւններու նոյնիսկ տարրական իմաստը:

Ինչո՞ւ համար այսքան անտարբերութիւն եւ անգիտութիւն: Պատճառը ժողովուրդի անհաւատ ըլլալը չէ ոչ ալ երբեք յարգանքի պակասը՝ Հայաստանեաց Եկեղեցւոյ հանդէպ: Պատճառներէն գլխաւորը, մեր կարծիքով, այն է թէ բացատրող եւ սորվեցնող չիկայ: Բացատրող եւ սորվեցնող չիկայ ոչ ընտանեկան յարկի տակ, ոչ դպրոցին մէջ, ոչ եկեղեցիին մէջ կամ եկեղեցիէն դուրս՝ հոգեւորականներու կողմէ: Ո՛չ ալ գրականութիւն կայ այս նպատակով:

Նոյնիսկ անհատ մը, որ ինքն իրեն հաւատացեալ չի կարծեր, կը կարծենք որ պարտական է ծանօթանալու եւ հասկնալու այդ արարողութիւններու նշանակութիւնը, խորհուրդը եւ անկէ ետք է որ խորհրդածելով եւ դատելով՝ կարող է տալ իր վերջնական վճիռը իր բռնած դիրքի մասին կրօնի եւ եկեղեցւոյ հանդէպ:

Զարմանքով կը նկատենք, որ ցարդ որեւէ հրատարակութիւն չկայ, որ ժողովուրդին պարզ ու հասկնալի ձեւով բացատրէ Սուրբ Պատարագի արարողութիւնը: Մեր մէջ կայ դժբախտ մտայնութիւն մը, մանաւանդ հոգեւորական դասի մէջ, որ իմացածը ուրիշին չսորվեցնէ, կարծես կրօնական արարողութիւններն ու խորհուրդները գաղտնիքներ են եւ տեսակ մը մենաշնորհ, որ պէտք չէ ուրիշին եւ շատերուն փոխանցել, որպէս գաղտնի գիտութիւն:

Մեր համոզումը այն է, թէ կրօնական խորհուրդները բացատրելով աղօթքները եւ այլ ծիսակատարութիւնները հասկնալի դարձնելով, եկեղեցական երգերը սորվեցնելով մեր նոր սերունդներուն, գէթ ոմանց մէջ կ'արթննայ եկեղեցական կոչում, եւ մեր եկեղեցին, այսպիսով կը կարողանայ իրեն համար նոր սպասաւորներ պատրաստել: «շար 1»

Երջանկայիշատակ
Վազգէն Ա.
Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց
1908-1955-1994

Եզակի գիրեր
Հայերէն գիրերով Sudoku

Ամբողջացուր քառակուսիները գործածելով ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ գիրերը պայմանաւ որ միայն մէկ անգամ գործածես իւրաքանչիւր գիր իւրաքանչիւր՝

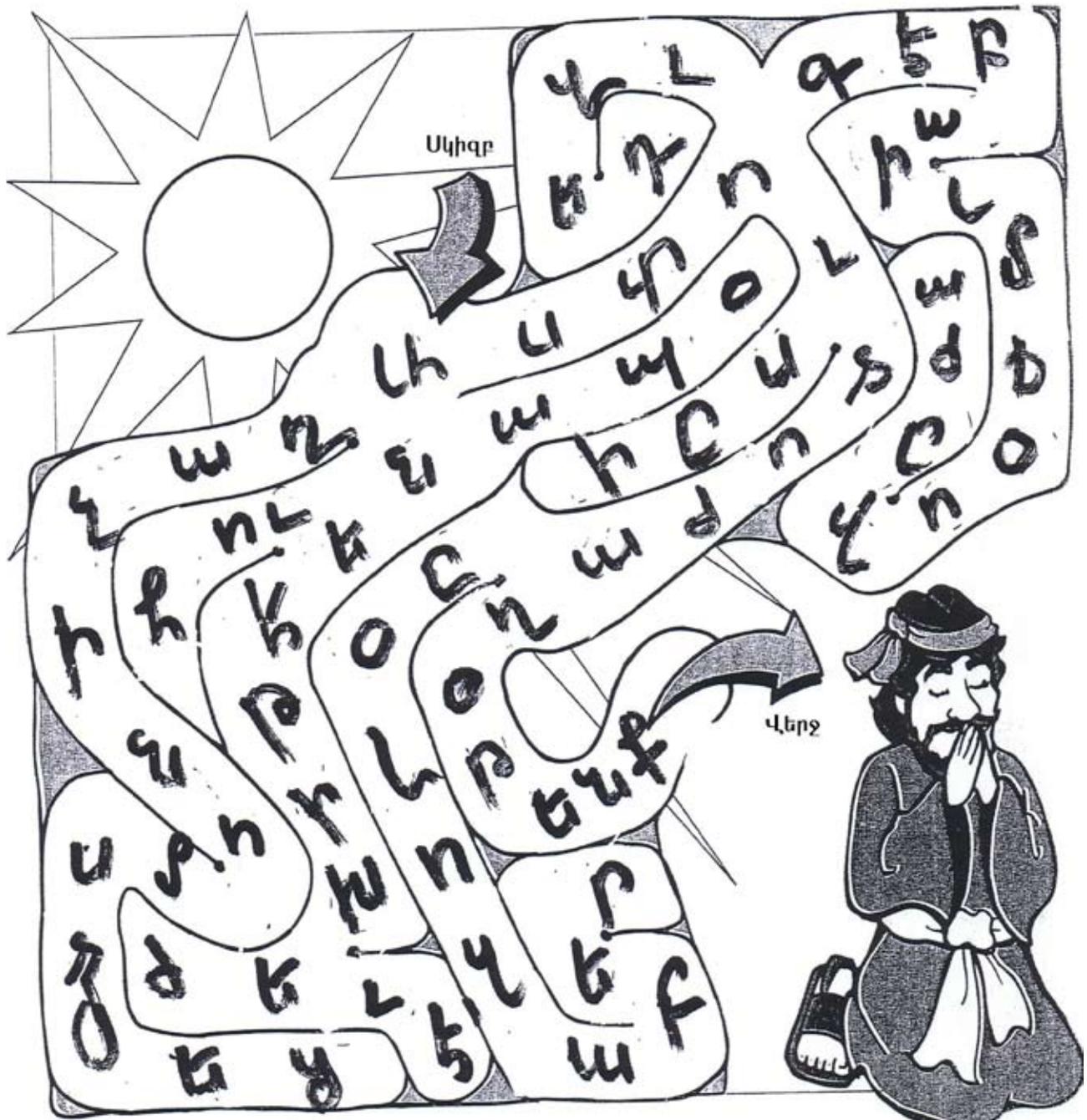
- հորիզոնական գիծի վրայ,
- ուղղահայեաց գիծի վրայ եւ
- ինեակ քառակուսիի մէջ

	ե	դ	ը			է		
թ						ա	ը	զ
	բ		է	թ				
է			բ	ը			ա	ե
	թ		ա		դ		զ	
բ	դ			զ	ե			ը
				ե	ը		բ	
զ	զ	բ						թ
		է			զ	զ	դ	

Ամէն Օր ի՞նչ պէտք է ընենք

Շնորհակալութեան, ներողամտութեան, բարեխօսութեան, ուղղութեան, խոստովանութեան եւ փառաբանութեան համար ամէն օր ի՞նչ պէտք է ընենք.

Գտիր եւ գրէ գծիկներուն վրայ .

Ճամբորդներ Իսրայելի Որդիներուն հետ

Շրջանակի մէջ առ ճիշդ պատասխանը:

առաջնորդեց Իսրայելի որդիները Եգիպտոսէն դուրս:

Աստուած Իսրայէլացիները առաջնորդելու համար օգտագործեց

Իսրայէլացիները Կարմիր ծովը անցան

կ'ուզէր որ Իսրայէլացիները մնային Եգիպտոս:

Աստուած կերակրեց Իսրայէլացիները

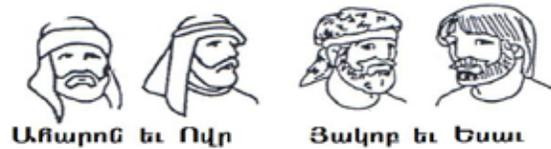
Պահուած մանանան

Մովսէս բարձր բռնեց լաղթէ:

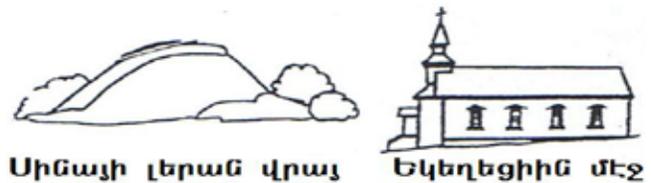

որ Իսրայէլը

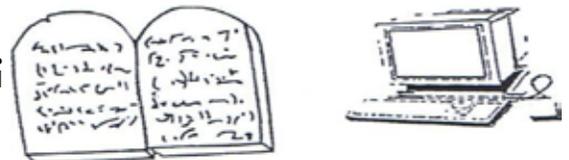

օգնեցին որ Մովսէս թելերը բարձր պահէ:

Աստուած Մովսէսի Տաւր պատուիրանները տուաւ

Տաւր պատուիրանները գրուած էին

Յակոբի Երագը Բեթելի մէջ
ԾՆՆդոց 28:10-22

Ամբողջացուր գործածելով հետեւեալ բառերը՝ պահեմ, տունը, տասանորդ, աւագին, Աստուած, երկիրը, ազգերը

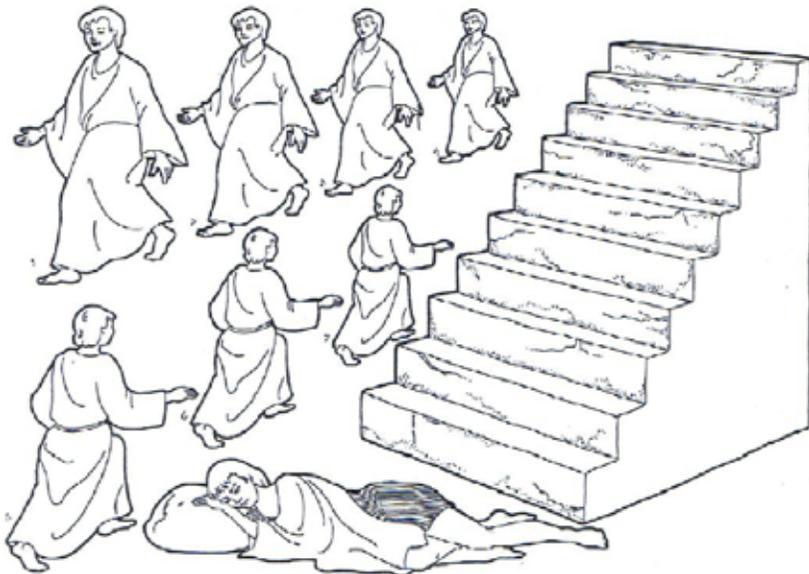
Աստուծոյ խոստումները՝

1 - Այս _____ որուն վրայ կը պառկիս քեզի եւ քու սերունդիդ պիտի տամ: (հ. 13)

2 - Քու սերունդդ երկրի _____ չափ շատ պիտի ըլլայ: (հ. 14)

3 - Երկրի բոլոր _____ քեզմով եւ քու սերունդովդ պիտի օրհնեմ: (հ. 14)

4 - Ես քեզի հետ պիտի ըլլամ, ուր որ երթաս եւ քեզ պիտի _____ : (հ. 15)

Բեթելի ճահկին անունը Լուզ էր, որ կը նշանակէ բաժանում:

Բեթել կը նշանակէ Աստուծոյ Տուն:

Յակոբի Ուխտը՝

5 - Տէրը ինձի _____ թող ըլլայ: (հ. 21)

6 - Այս քարը որ ես իբր արձան կանգնեցուցի՝ Աստուծոյ _____ թող ըլլայ: (հ. 22)

7 - Այն ամենէն որ ինձի պիտի տաս, քեզի _____ տամ:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Մանկապարտեզի անկիւն

Ամբողջացո՛ւր Հայաստանեայց Եկեղեցոյ Կիրակնօրեայ
Դպրոցներու նշանաբանը: Մարկոս **10.14**

Յիսուս, մանուկները, արգելք, այդպիսիներուն,
արքայութիւնը

----- ըսաւ.

«Ձգեցէք որ ----- ինձի գան,
----- մի՛ ըլլաք անոնց, որովհետեւ
----- է Աստուծոյ
----- :»

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Ա. Բ. և Գ. դասարաններու անկիւն

1.- Ո՞ր տարին հիմնուեցաւ «Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներ»ը:
ա.- 1900
բ.- 1929
գ.- 1979
դ.- 1980

2.- Ո՞ր տարին հիմնուեցաւ Մոնթրէալի Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցը:
ա.- 1900
բ.- 1929
գ.- 1979
դ.- 1980

3.- Այս տարի «Մաշտոցի Արձագանգ» ին քանիտրորդ ամեակն է:
ա.- 6
բ.- 11
գ.- 17
դ.- 21

4.- Աստուածաշուշնը կը բաղկանայ երկու մասերէ: Առաջին մասը կը կոչուի --- ----- իսկ երկրորդ՝ --- -----: Առաջին մասը գրուեր է ----- առաջ, իսկ երկրորդը Քրիստոսէ ---:

5.- Ի՞նչ կը կոչուի տաղաւարը որ կը տօնենք Սեպտեմբեր ամսուան ընթացքին:
ա.- Սուրբ Ծնունդ
բ.- Սուրբ Զատիկ
գ.- Սուրբ Աստուածածնի Վերափոխում

դ.- Խաչվերաց

6.- Հետեւեալ սուրբերէն որո՞նց տօնը կը տօնենք Սեպտեմբերին:
ա.- Սուրբ Սարգիս
բ.- Սուրբ Գէորգ
գ.- Սուրբ Թադէոս
դ.- Սուրբ Պետրոս

7.- Ի՞նչ կը կոչուի խաչին կեդրոնական մասը:

8.- Յիսուս քանի՞ տարեկան էր երբ մկրտուեցաւ
ա. 1
բ. 2
գ. 30
դ. 33

9.- Ամբողջացո՞ւր Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու Մաղթերգին առաջին 4 տողերը:
Կիրակնօրեայ Սուրբ յարկին մենք ----- ենք լուսաբաղձ, Կայծերու պէս ----- Ցայտած՝ սրտէն պերճ -----:

10.- Ամբողջացո՞ւր Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու Մաղթերգին երկրորդ 4 տողերը:
Ուստի քալենք -----, Ո՛վ հարազատ զարմ -----, ----- գընացքով Լոյս-աղբիւրին -----:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Դ. Ե. եւ Զ. դասարաններու անկիւն

դ. անունը Քրիստոսի

1.- Ո՞վ է ներկայիս Մեծի Տանն

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը:

ա. Սահակ Բ. Կաթողիկոս Խապայեան

բ. Արամ Ա. Կաթողիկոս

գ. Գարեգին Ա. Կաթողիկոս

դ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոս

6.- Պատարագի ընթացքին

գործածուող ձայն հանող սպասն է...

ա. Սկիհ

բ. Մաղձմայ

գ. Աշտանակ

դ. Քշոց

2.- Ո՞վ է ներկայիս Ամենայն Հայոց

Կաթողիկոսը:

ա. Սահակ Բ. Կաթողիկոս Խապայեան

բ. Արամ Ա. Կաթողիկոս

գ. Գարեգին Ա. Կաթողիկոս

դ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոս

7.- «Քրիստոս ի մէջ մեր յայտնեցաւ»

կ'երգուի...

ա. Ողջոյնի ատեն

բ. Հաղորդութեան ատեն

գ. Արձակման ատեն

դ. Խոստովանանքի ատեն

3.- Ըստ Ա. Կորնթացիներուն 13

ին երեք հիմնական շնորհներն են

Հաւատքը, Յոյսը եւ Սէրը եւ այս

երեքէն ամենէն մեծն է...

ա. հաւատքը

բ. յոյսը

գ. սէրը

դ. Աստուածային հիմնական շնորհները թիւով չորս են:

8.- Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելին...

ա. Սաղմոս է

բ. Աղօթք է

գ. Ծարական է

դ. Ընթերցանութիւն է

4.-Վերջին ընթրիքի ընթացքին Յիսուս

հաստատեց Հաղորդութեան խորհուրդը.

Աւագ շաբթուան ո՞ր օրն էր այդ...

ա- Երկուշաբթի

բ. Ուրբաթ

գ. Հինգշաբթի

դ. Չորեքշաբթի

9.- Հինգ տաղաւարներն են.-

Ծնունդ, Զատիկ, Վարդավառ,

Վերափոխում Ս. Աստուածածին եւ...

ա. Մեռելոց

բ. Խաչվերաց

գ. Ծաղկազարդ

դ. Համբարձում

5.- Սուրբ Ծնունդի մաղթանքն է.-

Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ, օրհնեալ է...

ա. Ծնունդը Քրիստոսի

բ. յայտնութիւնը Քրիստոսի

գ. յարութիւնը Քրիստոսի

10.- Սուրբ Զատիկէն 40 օր ետք կը սօնենք

ա. Համբարձում

բ. Երեւում

գ. Այլակերպութիւն

դ. Յայտնութիւն

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Երկրորդականի անկիւն

1.- Ո՞վ է ներկայիս Մեծի Տանն
Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը:
ա.Սահակ Բ. Կաթողիկոս Խապայեան
բ.Արամ Ա. Կաթողիկոս
գ.Գարեգին Ա. Կաթողիկոս
դ.Գարեգին Բ. Կաթողիկոս

2.- Ո՞վ է ներկայիս Ամենայն Հայոց
Կաթողիկոսը:
ա.Սահակ Բ. Կաթողիկոս Խապայեան
բ.Արամ Ա. Կաթողիկոս
գ.Գարեգին Ա. Կաթողիկոս
դ.Գարեգին Բ. Կաթողիկոս

3.- Ըստ առաջին Սաղմոսին, Երանի
անոր որ
ա. ամբարիշտ մարդոց խորհուրդին չի
հետեւիր
բ. շիտակ կը խօսի
գ. իր խոստումը կը յարգէ
դ. միշտ կ'աղօթէ

4.- Ամբողջացո՛ւր ըստ Ղուկաս10.27
ի
«Սիրէ՛ քու Տէր Աստուածդ
քու ամբողջ -----, ամբողջ
-----, ամբողջ զօրութեամբդ
եւ ամբողջ ----- եւ Սիրէ՛
ընկերդ քու ----- պէս:

5.- Սուրբ Զատկուան մաղթանքն է.-
Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց, օրհնեալ
է...
ա. Ծնունդը Քրիստոսի
բ. յայտնութիւնը Քրիստոսի
գ. յարութիւնը Քրիստոսի
դ. անունը Քրիստոսի

6.- Պատարագի ընթացքին
հաղորդութիւնը կը պատրաստուի
հետեւեալ սպասին մէջ...
ա. Սկիհ
բ. Մաղզմայ
գ. Աշտանակ
դ. Քշոց

7.-Նոր Կտակարանի վերջին գիրքն է
ա. Ղուկասի աւետարան
բ. Յայտնութիւն
գ. Նամակները
դ. Գործք առաքելոց

8.- «Ուրախ լեր Սուրբ Եկեղեցի...»
ա. Սաղմոս է
բ. Աղօթք է
գ. Ծարական է
դ. Ընթերցանութիւն է

9.- Հինգ տաղաւարներն են.-
Ծնունդ, Զատիկ, Վերափոխում Ս.
Աստուածածնի եւ...
ա. Այլակերպութիւն
բ. Խաչվերաց
գ. Ծաղկազարդ
դ. Համբարձում

10.- Տէր ողորմեայի ատեն...
ա. Վարագոյրը կը բացուի
բ. վարագոյրը կը գոցուի
գ. քահանան բեմէն վար կու գայ
դ. հաղորդութիւն չստացողները դուրս
կրնան գալ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ ՔԵՍԱՊԻ ՄԷՋ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետի հովանաւորութեամբ, եւ կազմակերպութեամբ Հայ Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու Վարիչ Տնօրէնութեան, Երեքշաբթի 8, Չորեքշաբթի 9 եւ Հինգշաբթի 10 Սեպտեմբեր 2009-ին, Քեսապի մէջ (Սուրիա) տեղի ունեցաւ Հայ Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու վերակազմակերպման եւ վերաշխուժացման խորհրդաժողովը:

Ինձեճիկեան-Կիւլպէնկեան Մշակութային Կեդրոնին մէջ տեղի ունեցած եռօրեայ սոյն խորհրդաժողովին իրենց մասնակցութիւնը բերին, այս կալուածին մէջ մասնագիտութիւն ունեցող 25 անձեր, մանկավարժներ, տեսուչներ, ուսուցիչներ, Լիբանանի, Բերիոյ, Կիպրոսի, Թեհրանի, Քուէյթի եւ Օոցի երկիրներու թեմերէն: Խորհրդաժողովին իրենց մասնակցութիւնը բերին նաեւ Լիբանանի ու Բերիոյ թեմի առաջնորդները՝ Գերշ. Տ. Գեղամ Եպս. Խաչերեան եւ Գերշ. Տ. Շահան Եպս. Սարգիսեան: Խորհրդաժողովին իրենց գործօն մասնակցութիւնը բերին Կաթողիկոսարանիս Քրիստոնէական Դաստիարակութեան Բաժանմունքի եւ Հայ Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու Վարիչ Տնօրէն Հայր Սուրբերը՝ Հոգշ. Տ. Թորգոմ Աբղ. Տօնոյեան եւ Հոգշ. Տ. Ղեւոնդ Աբղ. Բենդէզեան:

Խորհրդաժողովը նպատակ ունէր միասնաբար քննել Կիրակնօրեայ դպրոցներու ներկայ կացութիւնը եւ նկատի ունենալով աշխարհի արդիականացման եւ զարգացման ընթացքը, նոր թափ ու շունչ տալ Կիրակնօրեայ դպրոցներուն, այժմեականացնելով անոնց դաստիարակչական գործունէութիւնը:

Խորհրդաժողովի բացման նիստը սկսաւ Տէրունական եւ Զգործս ձեռաց մերոց՝ աղօթքներով ու Կիրակնօրեայ դպրոցներու քայլերգին կատարումով: Ապա Լիբանանի թեմի առաջնորդ Գերշ. Տ. Գեղամ Եպս. Խաչերեան ընթերցեց Վեհափառ Հօր յատկապէս դրկած Օրհնութեան Գիրը, ուր Նորին Սրբութիւնը կը հրաւիրէր մասնակիցները լրջութեամբ եւ իրապաշտ կերպով մօտենալու հարցերուն եւ գործնական առաջարկներ կատարելու:

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ ՔԵՍԱՊԻ ՄԷՋ (շար.)

Վեհափառ Հայրապետի Օրհնութեան Գիրէն ետք, Բերիոյ թեմի առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Շահան Եպս. Սարգիսեան, բարի գալուստի խօսք արտասանեց ներկաներուն եւ յաջողութիւն մաղթեց Խորհրդաժողովի մասնակիցներուն: Ապա խօսք առաւ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու Վարիչ Տնօրէն՝ Ղեւոնդ Աբեղան, եւ ողջունեց ներկաները: Ան շնորհակալութիւն յայտնեց թեմերու առաջնորդ Սրբազաններուն որոնք ընդառաջած էին սոյն կարեւոր խորհրդաժողովին հրաւերին, ու մասնագէտ մասնակիցներ ընտրած եւ ուղարկած:

Բացման նիստէն ետք Խորհրդաժողովը սկսաւ իր պաշտօնական քննարկումներուն եւ նիստերուն: Ունեցաւ հիմնական վեց նիստեր, որոնց ընթացքին բացատրականներ տրուեցան, ինչպէս նաեւ քննարկումներ կատարուեցան արդի դաստիարակչական մեթոտներու մասին, հետեւեալ հերթականութեամբ.-

ա.- Հայ Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու կանոնագրութիւնը եւ թեմերուն մէջ գործածուած ներքին կանոնագրութիւնները:

բ.- Քրիստոնէական դաստիարակութիւնը Կիրակնօրեայ դպրոցներուն մէջ, թէ՛ մանկավարժական եւ թէ՛ հոգեբանական տեսակետներէն: Քննարկում տուն, դպրոց, եկեղեցի եւ Կիրակնօրեայ Դպրոց փոխ-յարաբերութեան:

գ.- Արդի աշխարհի կրօնական (քրիստոնէական) շարժումները եւ անոնց անդրադարձը մեր հաւատացեալներուն վրայ, Քրիստոնէական եկեղեցիներու իրավիճակը եւ հոգեւոր ու կրօնական շարժումները եկեղեցիներէն ներս եւ դուրս:

դ.- Գործնական քայլեր եւ առաջարկներ: Իւրաքանչիւր թեմ զեկոյցով մը ներկայացուց իր թեմին Կիրակնօրեայ դպրոցներու վիճակագրական ցուցակը, թեմերէն ներս օգտագործուած դասագիրքերը եւ իր տարած աշխատանքները: Քննարկուեցան Կիրակնօրեայ Դպրոցներու ուղեցոյցը, որակաւոր ուսուցիչ-ուսուցչուհիներ պատրաստելու անհրաժեշտութիւնը, համագումարներ կազմակերպելու եւ քարոզչական աշխատանքներ կատարելու միջոցները ու կարելիութիւնները:

Վերջին նիստով ներկաները կատարեցին իրենց առողջ ու գործնական առաջարկները, ունենալու համար աշխոյժ, գործունեայ եւ նպատակադրեալ Կիրակնօրեայ դպրոցներ, որոնց ընդմէջէն հայ մանուկները պիտի աճին ու մեծնան հայ առաքելական եկեղեցւոյ հովանիին տակ, դառնալու համար տիպար երիտասարդներ, կազմելու համար հայկական սուրբ եւ նուիրական ընտանիքներ, որոնցմով պիտի պայծառանայ հայ եկեղեցին ու աճի հայ ազգը:

Աստուծոյ օրհութեամբ եւ աղօթքով, Խորհրդաժողովը իր աւարտին հասաւ եւ իւրաքանչիւր մասնակից վերանորոգուած ու խանդավառ հոգիով վերադարձաւ իր թեմը, իր հետ տանելով խորհրդաժողովի շունչը ու ոգին, յանձնառու ըլլալով նոր թափ տալու իր թեմի Կիրակնօրեայ դպրոցներուն, եւ ընդհանրապէս քրիստոնէական դաստիարակութեան:

Մ աշտոցի Ա րձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցույ Սուրբ Յակոբ Կիրակցորեայ Դպրոցի ամսաթերթ
Հոկտեմբեր 2009 (ԺԷ տարի թիվ 2)

Այս թիւով . . .

Խմբագրական՝ «Մաշտոց» Փառատօնը
պէտք է նաեւ ունենայ համացանցային
պարունակութիւն: Էջ 2

Հոկտեմբեր ամսուան բացատրական
բառարան: Եօթանասուներկու
Աշակերտներ Քրիստոսի, Սուրբ
Թարգմանչաց, Սուրբ Աւետարանիչներ՝
Մատթէոս, Մարկոս, Դուկաս եւ Յովհաննէս
Էջ 3-5

Եկեղեցական բառարան: Եզնիկ Կողբացի,
Զուարթնոց, Էջմիածնի Աւետարան,
Ընդհանրական Էջ 6
Մեր Պատարագը «շար. 2» Էջ 7-8

Եզակի գիրեր: Էջ 8

Մուտք Խոստացուած Երկիր: Էջ 9

Ճամբորդներ Իսրայէլի որդիներուն հետ:
Էջ 10

Յետու լրտեսներ կը դրկէ Երիթով: Էջ 11

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը:
Էջ 12-13-14-15

Կարճ լուրեր Կիրակցորեայ Դպրոցէն
Էջ 16

Թ . . . Թարգմանչաց

Խաչքարի հեղինակ՝
Ժողովրդական վարպետ,
ՌՈՒԲԵՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

Ամսուան Համարները
«Ճանաչել զԻմաստութիւն եւ զԽրատ
Իմանալ զԲանս հանճարոյ:»
Առակաց 1.2
«Իմաստութեան սկիզբը Տիրոջը վախն է:
Առակաց 1.7

Խմբագրական

«ՄԱՇՏՈՑ» Փառատօնը պէտք է նաեւ ունենայ Համացանցային պարունակություն

Հոկտեմբերը՝ Թարգմանչաց տօնն է: Եւ 405 թուին, ծնունդ առած հայերէնը արդէն 1604 տարեկան է: Բոլոր լեզուներն ալ, մեզի նման կը ծնին, պատանեկություն եւ երիտասարդություն կ'ունենան, կը ծերանան ապա կը մեռնին: Լեզու մը երիտասարդ է երբ կը յաջողի նորագոյն արուեստագիտութիւններու (technology) հետ քայլ պահել: Փոխադարձաբար, նորագուղու ու յառաջդիմող արուեստագիտութիւնը իր կարգին, կ'օգնէ որ լեզուները ծաւալին ու զարգանան: Արդեօք լեզու մը կա՞ր որ չօգտագործեց 15-րդ դարուն Կիւթէմպըրկի տպագրութեան գիտը: Ոչ, որովհետեւ այն լեզուները որոնք տպագրութիւն չունեցան, մեռան:

Այլ օրինակ մըն է համացանցի Internetը եւ ոեւէ լեզու որ ուզէ ողջ մնալ ստիպուած է էջեր ունենալ համացանցի վրայ:

Հայերէնը, Հայաստանի հանրապետութեան սահմաններէն ներս պետական լեզու է, կը գործածուի եւ համեմատաբար աշխոյժ կը համարուի: Սփիւռքի տարածքին սակայն, մեր լեզուին կացութիւնը բոլորովին ուրիշ է: Այսպէս, հայերէնը Հիւսիս Ամերիկայի որոշ շրջաններու մէջ մահամերձ կարելի է նկատել, իսկ ուրիշ տեղերու մէջ ճգնաժամային վիճակի մէջ:

Մեզմէ իրաքանջիւրին պարտականութիւնն է Հայերէն լեզուն ողջ պահելը. եւ այդ ամենէն պարզ ու դիւրին ձեւով, այսինքն զայն գործածելով մեր առօրեային մէջ: Հայերէն խօսինք, կարելի եղած չափով մաքուր անաղարտ հայերէն, երբ կը խօսինք իրարու հետ: Հայերէն գիրերով կարդանք, ըլլան անոնք գիրքեր, համացանցի էջեր, օրաթերթեր, ամսաթերթեր... Հայերէն գրենք, հայերէն տառերով հաղորդակցինք, ըլլայ այդ թուղթի, համակարգիչի թէ համացանցի պաստառներուն վրայ: Վերջապէս, իմաստալից ձեւով յիշատակենք Թարգմանչաց տօնը, կարդալով Աստուածաշունչը, որուն թարգմանութեան համար յատկապէս հայերէն գիրերը կեանք առին:

Թող գալ տարուան «Մաշտոց» Փառատօնը իր մէջ նաեւ ընդգրկէ Համացանցային պարունակություն: Այս ընելու համար նախ եւ առաջ Հայ կազմակերպութիւնները պէտք է իրենց Համացանցի էջերը ունենան նաեւ հայերէնով եւ տեւապէս թարմացնելով զանոնք, ինչպէս նաեւ Հայերէնով ալ գրեն իրենց ե-նամակները: Սակայն երբ Հայ կազմակերպութիւնները զանց առնեն Մեսրոպեան Այբուբենը իրենց համացանցային հաղորդակցութեան մէջ, ինչպէ՞ս կարելի պիտի ըլլայ այդ պահանջել երիտասարդ սերունդէն...:

«Մաշտոցի Արձագանգ»
Հայաստանեայց Եկեղեցուց Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
Հայաստանեայց Եկեղեցուց Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի
կամաւոր խմբակը
Թամար Գիզիրեան, Վերժին Գիւլթանճեան, Յասմիկ Նաճարեան, Գարու Մանուկեան,
Շողիկ Նաճարեան, Յասմիկ Գանաճեան, Շաղիկ Պոյաճեան, Թորոս Պապիկեան

Հոկտեմբեր ամսուան բացատրական տօնացոյց

- Շբթ. 3 Եօթանասուներկու Աշակերտներ Քրիստոսի
- Շբթ. 10 Սուրբ Թարգմանչաց Վարդապետացն մերոց
- Շբթ. 17 Սուրբ Աւետարանիչներ՝ Մատթէոս, Մարկոս, Ղուկաս եւ Յովհաննէս
- Կիր. 25 Գիւտ Ս. Խաչի
- Եջ. 29 Ս. Յովհան Ոսկեբերան Հայրապետ
- Շբթ. 31 Տօն Ամենայն Սրբոց

Տօն՝ Եօթանասուներկու աշակերտներ Քրիստոսի

72 Աշակերտներուն մասին մենք կը կարդանք Ղուկասի 10.1-24 ին մէջ հետեւեալը:

1. Այս դէպքէն ետք՝ Յիսուս եօթանասուներկու աշակերտներ եւս նշանակեց եւ զանոնք զոյգ-զոյգ իրմէ առաջ դրկեց իր երթալիք բոլոր քաղաքներն ու շրջանները: 2. Անոնց ըսաւ.

- Հունձքը առատ է, բայց մշակները՝ քիչ. հետեւաբար խնդրեցէք հունձքի Տիրոջմէն, որ իր հունձքին համար մշակներ պատրաստէ ու դրկէ:.....

17. Եօթանասուներկու աշակերտները ուրախութեամբ վերադարձան եւ ըսին Յիսուսի.

- Տէ՛ր, նոյնիսկ չար ոգիները մեզի կը հնազանդին, երբ քու անունովդ կը հրամայենք:

18. Յիսուս ըսաւ անոնց. ....20. Սակայն մի՛ ուրախանաք որ չար ոգիները կը հնազանդին ձեզի, այլ ուրախացէք որ ձեր անունները երկինքի մէջ գրուած են:....

Ս. Թարգմանիչներու տօն

Մեսրոպ Մաշտոց, Մատենադարանի մուտքին

Հայ գիրերու գիւտէն ետք ծնունդ առաւ թարգմանչաց շարժումը որուն առաջին եւ գերագոյն նպատակն էր Աստուածաշունչը թարգմանել հայերէնի եւ եկեղեցական ծէսերը հայացնել:

Թարգմանիչ անուան տակ ծանօթ են հայ գիրերու հեղինակ Մեսրոպ Մաշտոցի եւ հայոց կաթողիկոս Սահակ Ա. Պարթեւի շուրջ հաւաքուած 100 սաները, որոնք անմիջական աշակերտները եղած են անոնց: Իսկ այս աշակերտներու աշակերտները իրենց կարգին կոչուած են «կրտսեր թարգմանիչներ»:

Հայաստանեայց եկեղեցին Թարգմանչաց օրը կը տօնէ վեց գլխաւոր թարգմանիչներու յիշատակը որոնք են՝

Ս. Մեսրոպ Մաշտոց (~362-440) որ ստեղծեց մեր Այբուբենը **405** թուականին:

Ծներ է Տարօն գաւառի Հացեկաց գիւղին մէջ մօտաւորապէս 362 թուականին: Ծատ լա գիտեր նաեւ Յունարէն, պարսկերէն, ասորերէն, եւ վրացերէն: Արքունիքի աստեանդպիր, եւ ապա զինուորական ծառայութիւն մտնելէ ետք 394 թուականին դարձաւ վանական: Հայաստանի տարբեր շրջանները քարոզելով՝ Մաշտոցը խորապէս գիտակցեցաւ իր ժողովուրդին սպառնացող վտանգը երկրին մէջ տիրող օտար ազդեցութիւններու հետեւանքով եւ վճռեց ստեղծել հայոց գիրերը: Այդ նպատակով Սահակ Պարթեւ կաթողիկոսի եւ Վնամշապուհ թագաւորի աջակցութեամբ ան ուղուեցաւ Ասորիք: Բաւական նեղութիւններէ ետք 405 թուականին Մաշտոցը վերդարձաւ հայրենիք իր հետ բերելով իր ստեղծած 36 գիրերը: Անկէ ետք օգնեց Ս. Սահակ Հայրապետին հետ Հայ դպրութեան տարածման: Բացաւ դպրոցներ, եկեղեցական արարողութիւնները հայացնելու նպատակով կազմեց Պատարագամատոյցը « Մաշտոցի եւ Ժամագրքի նախնական տարբերակները», սկսաւ Աստուածաշունչի թարգմանութիւնը, գրեց քարոզներ: Վախճանեցաւ 17 Փետրուար 440 ին Վաղարշապատի մէջ եւ թաղուեցաւ Օշական գիւղին մէջ:

Ս. Եղիշէ Պատմիչ (~410~470) որ գրեց «Վարդանանց եւ հայոց պատերազմի մասին» Հայ մեծ պատմիչ եւ աստուածաբան եւ կրօնական աշակերտ Ս. Սահակ Պարթեւի եւ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի: 434-411 կ'ուսանի Աղեքսանդրիոյ մէջ: Հայաստան վերադառնալէ ետք կը ծառայէ Վարդան Մամիկոնեանին որպէս զինուոր եւ դպրապետ: 450-451 Վարդանանց պատերազմին մասնակցելէ ետք կը ձգէ զինուորական ասպարէզը, կը հեռանայ աշխարհական կեանքէն եւ կը դառնայ մենակեաց:

Ս. Դաւիթ Անյաղթ Փիլիսոփայ (~475~550) Հայ մեծ իմաստասէր, ծներ է Տարօնի Ներգին գիւղին մէջ: Իր ուսումը ստացեր է Աղեքսանդրիոյ մէջ: Հրապարակային փիլիսոփայական վէճերու մէջ իր յաղթանակներուն համար ստացեր է Անյաղթ տիտղոսը: Դ. Ա. հիմնադիրն է Հայաստանի մէջ տրամաբանական գիտութիւններու: Ան փիլիսոփայութեան տուեր է բարոյագիտական ուղուածութիւն: Դ. Ա. ի մեծագոյն գրական գործը «Սահմանք Իմաստասիրութեան» գործն է որ մէկ հազարամեակ եղեր է մեկնողական աշխատութիւններու առարկայ: Դ. Ա. նաեւ ստեղծեր է բազմաթիւ երգեր Եկեղեցոյ համար:

Ս. Մովսէս Քերթոզ Սիւնեցի (Է. Դար) Իր ծննդեան ու մահուան թուականները անյայտ են: Եղած է Է. դարու երկրորդ կէսի աստուածաբան, թարգմանիչ, ծիսագէտ եւ երաժիշտ-տեսաբան:

Ս. Գրիգոր Նարեկացի (951- 1003) Բանաստեղծ, երաժիշտ, հայ առաքելական եկեղեցոյ տօնելի սուրբերէն: Անոր ամենէն աւելի ծանօթ ստեղծագործութիւնն է «Մատենան Ողբերգութեան»ը, որ աւելի հանրածանօթ է իբր «Նարեկ» աղօթագիրք:

Նարեկացիի «Մատենան Ողբերգութեան»-ը հրատարակուած է գրաբար, աշխարհաբար՝ արեւելահայերէն եւ արեւմտահայերէն եւ թարգմանուած է բազմաթիւ լեզուներու ինչպէս ֆրանսերէն, անգլերէն, պարսկերէն, իտալերէն, գերմաներէն, սպաներէն: Հետաքրքրական է նաեւ թէ նոյն այս գլուխ գործոցի գրչագիր ընդօրինակութիւններէն մեզի հասած է 150-էն աւելի օրինակներ:

Ս. Ներսէս Ընորհալի (1102 - 1173) Բանաստեղծ, երաժիշտ, Ամենայն հայոց կաթողիկոս Ներսէս Դ. Կլայեցի, կոչուեր է «Ընորհալի» իր բացառիկ գիտութեան, առաքինի վարքին համապատասխան: Ան կրած է նաեւ բազմաթիւ այլ որակաւորներ, որոնցմէ են «Երկրորդ լուսաւորիչ», «Եռամեծ վարդապետ», «Երանաշնորհ սուրբ», «համահրեշտակ», եւ այլն:

Ներսէս Ընորհալիի հոգեւոր բանաստեղծութիւնները թիով շատ են: Անոնցմէ ամենէն աւելի ծանօթ է «Հաւատով խոստովանիմ» աղօթքը, որ 24 տուներէ բաղկացած գեղեցիկ բանաստեղծութիւն մը կարելի է համարել: Այս տուներէն իրաքանչիւրը կը վերագրուի օրուան 24 ժամերէն իրաքանչիւրին, ու պարզ բայց նոյն ատեն խորաթափանց աղօթք մըն է:

Սուրբ ււետարանիչներ Մատթէոս, Մարկոս, Ղուկաս, Յովհաննէս

Ս. Մատթէոս

Ս. Մարկոս

Ս. Ղուկաս

Ս. Յովհաննէս

Այս տարի Հոկտեմբեր ամսուան 17-ին, Հայաստանեայց եկեղեցին կը յիշատակէ տօնը Քրիստոսի կեանքն ու քարոզչութիւնը պատմող ււետարաններու հեղինակներուն՝ Սուրբ ււետարանիչներ՝ Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասի, Յովհաննէսի:

Մատթէոս պաշտօնով մարսաւոր էր, այսինքն հարկահաւաք, երբ Յիսուս զինք իր 12 Առաքեալներէն մէկը ըլլալու կանչեց:

Մարկոսի Աւետարանը չորս ււետարաններէն ամենէն կարճն է եւ գրուած է բոլորէն առաջ:

Ղուկաս Յոյն բժիշկ մըն էր, որ աշակերտած էր Պօղոս առաքեալի եւ դարձած անոր հաւատարիմ գործակիցը եւ բազմաթիւ անգամներ անոր հետ ճամբորդած:

Յովհաննէս Յիսուսի 12 Առաքեալներէն կրտսերագոյնն է: Յովհաննէսի Աւետարանը յատկանշական կերպով տարբեր է միս ււետարաններէն: Անիկա Յիսուսը կը ներկայացնէ որպէս Աստուծոյ Խօսքը որ մարմին եղաւ եւ մեր մէջ բնակեցաւ:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Սեպտեմբեր ամսուան պատասխանները

Մանկապարտէզի անկիւն
Յիսուս, մանուկները, արգելք, այդպիսիներուն,
արքայութիւնը

Նախակրթարան Ա. Բ. Գ.անկիւն
1. ք. 1929, 2. դ. 1980, 3. գ. 17
4. Հին կտակարան, Նոր կտակարան,
Քրիստոսէ, ետք, 5. դ. Խաչվերաց, 6. ք. Ս.
Գէորգ, 7. Ակն խաչի, 8. գ. 30, 9. սաներն,
լուսածին, նախնեաց:, 10. անխողով, արի,
հաւատաւոր, ցանկալի:

Նախակրթարան Դ. Ե. Զ.անկիւն
1. ք. Արամ Ա. Կաթողիկոս, 2. դ. Գարեգին

Բ. Կաթողիկոս, 3. գ. սերը
4. գ. Հինգշաբթի, 5. ք. յայտնութիւնը
Քրիստոսի, 6. դ. քշոց, 7. ա. ողջոյնի
ընթացքին, 8. գ. Շարական, 9. ք. Խաչվերաց
10. ա. Համբարձում

Երկրորդականի անկիւն
1. ք. Արամ Ա. Կաթողիկոս, 2. դ. Գարեգին
Բ. Կաթողիկոս, 3. ա. ամբարիշտ մարդոց
խորհուրդին չի հետեւիր, 4. սրտովդ, հոգիովդ,
մտքովդ, անձիդ, 5. գ. յարութիւնը Քրիստոսի
6. ա. սկիհ, 7. ք. Յայտնութիւն, 8. գ.
Շարական, 9. ք. Խաչվերաց, 10. ք. կը գոցուի

Եկեղեցական բառարան

Ե

Ս. Եզնիկ Կողբացի (~380 - 450), Ծնած է արարատեան գաւառի Կողբ գիւղին մէջ: Աշակերտած է Ս. Մեսրոպ Մաշտոցին եւ Ս. Սահակ Պարթեւին: Տիրապետած է յունարէնին եւ ասորերէնին եւ մասնակցած է Աստուածաշունչի հայերէն թարգմանութեան, ինչպէս նաեւ թարգմանած է յոյն եւ ասորի վարդապետներու երկերէն: Անոր գործերը ունին լեզուի ճոխութիւն, յստակ ոճ եւ իմաստի ճշգրտութիւն: Անոր ամենայայտնի գործն է «եղծ աղանդոց» ծաւալուն դաւանական աշխատութիւնը: Եզնիկ վարդապետը մեծապէս նպաստեց հայերէն հոգեւոր բառամթերքի ստեղծման ու հարստացման:

Զ

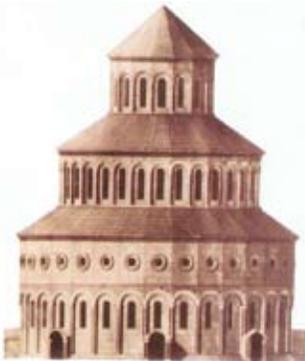
Զուարթոնցի տաճարը Վաղարշապատ քաղաքէն երեք քիլոմետր հարաւ կը գտնուի: Պատմիչներու վկայութեամբ կառուցուած է Ներսէս Գ. Տայեցի կաթողիկոսի օրով (653-659): Տաճարը Զուարթոնց անուանուած է է դարու պատմիչ Սեբեոսի կողմէ: Կանգուն մնացած է մինչեւ Ժ դարու վերջը եւ աներուած է երկրաշարժի պատճառով: Տաճարի հողածածկ աներներու պեղումները կատարուեր են 1901 ԷՆ 1907 Թորոս Թորամանեանի ղեկավարութեան տակ:

Է

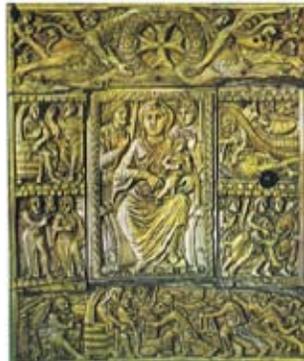
Էջմիածնի Աւետարան կամ «Փղոսկրեայ ավետարան», հայ գրչութեան եւ մանրանկարչութեան ձեռագիր մատեան, ընդօրինակուած է Յովհաննէս գրիչի կողմէ 989 ին: Բնագիրը կը պարունակէ 35 X 28 սմ չափի 233 մագաղաթ թերթ: Բաղկացած է գեղեցիկ երկաթագրով գրուած 4 ավետարաններէ: Մանրանկարներուն մէջ արտայայտիչ են դէմքերը, օժտուած ազգային ինքնատիպութեամբ: Գեղեցիկ են խորանները: Բացառիկ է Էջմիածնի ավետարանի մանրանկարչութեան դերը հայ գեղանկարչութեան հետագայ զարգացման գործընթացին մէջ:

Ը

Ընդհանրական կամ տիեզերական Եկեղեցի. Եկեղեցոյ չորս յատկանիշներէն են «մէկ, ընդհանրական, առաքելական եւ սուրբ» որ բանաձեւուած է հաւատոյ հանգանակին մէջ «Հաւատամք ի մի միայն ընդհանրական եւ առաքելական սուրբ եկեղեցի»:
Եկեղեցին որպէս Յիսուս Քրիստոսի խորհրդաւոր մարմին եւ տիրոջ ներկայութեան եւ փրկագործութեան երկրային արտայատութիւն մէկ ամբողջութիւն է՝ մի եւ ընդհանրական իր հիմնադիրով – Յիսուս Քրիստոսով՝ իր գլխով՝ որ է – Յիսուս Քրիստոս. «Եկեղեցոյ գլուխը Քրիստոս է» Եփես 5.23:

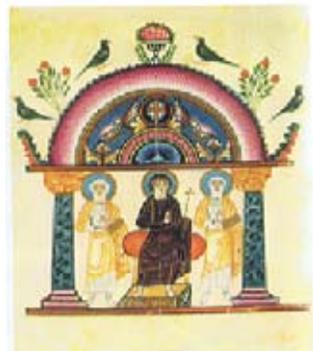
Զուարթոնց տաճարի մանրակերտը ըստ Թորոս Թորամանեանի վերակազմութեան

«Էջմիածնի Աւետարան»ի փղոսկրեայ կազմը

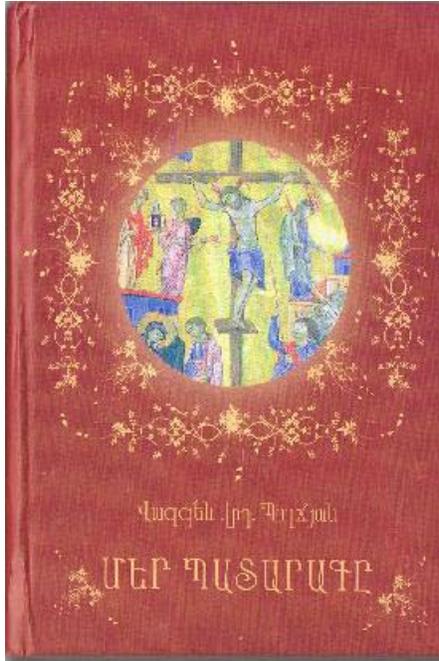
«Մոզերու երկրպագութիւնը», մանրանկար «Էջմիածնի Աւետարան»էն

«Քրիստոս գահի վրայ» մանրանկար 989- ին ընդօրինակուած՝ «Էջմիածնի Աւետարան»էն

2008 ը թուականը Երջանկայիշատակ Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի ծննդեան 100 ամեակն է: Այս առիթով, Հայաստանի մէջ երկրորդ անգամ ըլլալով արեւելահայերէնով վերահրատարակուեցաւ Վազգէն Վրդ. Պաւնեանի առաջին անգամ 1945 թ. ի լոյս տեսած «Մեր Պատարագը» գիրքը: Նկատելով թէ այս գիրքին ներածականը տակաւին այժմէական է, մեր այս եւ մի քանի յաջորդ թիւերով պիտի ներկայացնենք զայն:

Մեր Պատարագը «շար. 2»

Բայց, ճիշդ ասոր հակառակը կը մտածեն մեր ծերերը՝ ըլլան դպիր, քահանայ կամ բարձրաստիճան կղերական, եւ այս իսկապէս հակառակ է քրիստոնէական ոգիին եւ մեր ազգային կենսական շահերուն:

Պողոս առաքեալը «Կողոցասիս 2.2» կը պատուիրէ բոլոր մարդոց սրտերը մխիթարել եւ անխտիր բոլորին սորվեցնել Աստուծոյ խորհուրդներու գիտութիւնը:

Քրիստոսի եկեղեցին գաղտնիքներ չունի ոչ մէկուն համար: Անոր բոլոր խորհուրդները, բոլոր արարողութիւններն ու գաղափարները պէտք է բոլորին սեփականութիւնը ըլլայ: Քրիստոնէութիւնը ժողովրդական կրօն է եւ չընդունիր որեւէ խմբակցական, առանձնաշնորհեալ, դասակարգային դրութիւն կամ հոգեբանութիւն:

Այս խորհրդածութեան գործնական եզրակացութիւնը թող ըլլայ մեր ժողովուրդի բոլոր խաւերուն մէջը աւետարանի խօսքը տարածելը, բացատրելը, մեր եկեղեցական արարողութիւններն ու ծիսականութիւնները հասկնալի դարձնելը եւ ժողովուրդին ու մեր մանուկներուն ու պատանիներուն հոգեւոր աղօթքներ ու եկեղեցական երգեր սորվեցնել:

Մեր իղձն է մանաւանդ, որ մեր պատանիներն ու երիտասարդները անպայման կարդան այս գրութիւնը եւ քիչ մըն ալ խորհրդածեն աստուածային խօսքերու մասին:

Վստահ ենք որ ամէն հայ սիրով իր ձեռքը պիտի առնէ այս գրքոյկը ու անպայման պիտի ուզէ կարդալ ու հասկնալ այն խորհուրդը որ մեր ժողովուրդը կը դաւանի 2000 տարիներէ իվեր եւ կը պահէ ու կը պահպանէ որպէս սրբութիւն սրբոց:

Ի հարկէ, հետաքրքիր եւ յոյժ օգտակար պիտի ըլլար եթէ մեր այս աշխատութեան նիւթ ընէինք եկեղեցական բոլոր արարողութիւններու բացատրութիւնները սակայն մենք առ այժմ կը գոհանանք միայն սուրբ պատարագի մեկնութեամբ:

Պատարագի սուրբ խորհուրդին մօտենալու համար նախ մենք մեզի հարց պէտք է տանք թէ ի՞նչ զգացում, ի՞նչ գաղափար եւ ի՞նչ հոգեկան անհրաժեշտութիւն հաւատացեալը կը մղեն դէպի եկեղեցի: Կամ, աւելի պարզ խօսելու համար՝ հոգեկան ի՞նչ պահանջէ մղուած, ի՞նչ զգացումով տոգորուած պէտք է եկեղեցի գայ իսկական հաւատացեալ մարդը:

Այս հարցը կը ներկայացնենք որովհետեւ գիտենք, թէ մեզմէ շատ շատերը եկեղեցի կուզան բուն նպատակէն բոլորովին հեռու տրամադրութիւններով եւ մղումներով: Թուենք մի քանի այդպիսի պարագաներ. ա. Ոմանք եկեղեցի կու գան իբրեւ ժամանցի տեղ, այնպէս, ինչպէս զբօսանքի կամ թատերական ներկայացման պիտի երթային:

բ. Ոմանք ալ եկեղեցի կուգան մարդ տեսնելու, խօսակցելու կամ իրենց հագուստներն ու զարդերը ցուցադրելու: Այսպիսի մարդոց, բնականաբար, պէտք է դատապարտել ապա սորվեցնել եւ բացատրել եկեղեցի գալու բուն նպատակը:

գ. Կամ մարդոց ուրիշ դաս որ եկեղեցի կուգայ ըստ աւանդական սովորութեան, որպէս մէկ տեսակ ազգային պարտականութիւն, որպէս հայկականութեան ապացոյց իրենց խղճի եւ ուրիշներու առջեւ: Բնական է, որ դատապարտելի չէ այս պատճառը, եւ լաւ է, որ բարի սովորութեան վերածել որեւէ լաւ գործունէութիւն, սակայն պայմանով, որ այդ սովորութիւնը լոկ ձեւ չդառնայ, այլ իր խորքի իմաստն ու նշանակութիւնը պահէ, որ մեր շարք մը հաւատացեալներու պարագան չէ:

Մէկ ուրիշ խնդիր ալ կը ծագի այստեղ, այն է՝ ազգային եւ եկեղեցականի յարաբերութիւնը: Մենք միշտ կը կրկնենք թէ մեր եկեղեցին ազգային եկեղեցի է, թէ հայկական հաստատութիւն է, եւ այս կատարեալ ճշմարտութիւն է, սակայն այս չի նշանակեր, թէ եկեղեցի գալը պարզապէս ազգային մէկ պարտականութիւն է, բաւական չէ որ մարդ մը լաւ հայ ըլլայ իր միւս պարտականութիւններուն մէջ, որպէսզի հայ եկեղեցոյ լաւ հաւատացեալ նկատուի: Ինչպէս որ, եթէ լաւ հայ մը որ իր համոզումներով հաւատացեալ չէ, երբեք թի նշանակեր որ այդ մարդը կը դադրի լաւ հայ ըլլալէ:

Բուն կրօնական զգացումը իր խորքին մէջ ազգային բնոյթ չունի: Բայց իր պատմական կազմաւորման, զարգացման եւ դրսեւորման մէջ, այո, տուեալ ժողովուրդի ուրոյն ձեւերն է ստացեր, այսինքն՝ ժողովուրդի հոգեկան եւ պատմական զարգացման յատուկ դրոշմը: Այլ բացատրութեամբ՝ եկեղեցին իր խորքով զուտ հոգեւոր, տիեզերական երեսոյթ մըն է, իսկ իր ձեւով՝ ազգային: Ուրեմն ակներեւ է, թէ եկեղեցի գալու հոգեկան անհրաժեշտութեան զգացումը պէտք չէ շփոթել ազգային գիտակցութեան հետ:

Եզակի գիրեր
Հայերէն գիրերով Sudoku

ա	ե	դ	ը	զ	գ	է	թ	բ	ը	ա	թ	դ	գ	զ	է	բ
թ	է	գ	ե	դ	բ	ա	ը	զ	զ	բ	ը	ա	է			
զ	բ	ը	է	թ	ա	ե	գ	դ		ա	ը					դ
է	գ	զ	բ	ը	թ	դ	ա	ե	գ	զ				ը	է	
ը	թ	ե	ա	է	դ	բ	զ	գ	է			է	բ			
բ	դ	ա	զ	գ	ե	թ	է	ը		ը		ա	է	բ		թ
դ	ա	թ	գ	ե	ը	զ	բ	է			բ	է				ա
գ	զ	բ	դ	ա	է	ը	ե	թ		թ	դ	զ			է	բ
ե	ը	է	թ	բ	զ	գ	դ	ա								

Նախորդ «Եզակի գիրեր» ուն լուծումը

Ամբողջացուր քառակուսիները գործածելով ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ գիրերը պայմանաւ որ միայն մէկ անգամ գործածես իւրաքանչիւր գիր իւրաքանչիւր՝

- հորիզոնական գիծի վրայ,
- ուղղահայեաց գիծի վրայ եւ
- ինեակ քառակուսիի մէջ

Մուտք Խոստացուած Երկիր
Գիրք Յեսուի

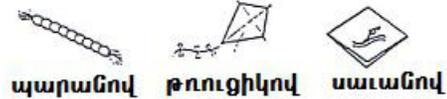
Շրջանակի մէջ առ շիտակ պատասխանը:

- Յեսուն երկու լրտես զրկեց (2:1)

Երուսաղէմ Երիթով Յորդանան

- Ռախաբ լրտեսները պատուհանէն իջեցուց (2:15)

պարանով թռուցիկով սաւանով

- Իսրայէլացի Որդիները Յորդանանէն անցան (3)

կամուրջին վրայէն քալեցին ճաւակներով

- Յեսուն տասներկու ցեղերէն մարդ զրկեց որ տասներկու քար բերեն եւ Գաղգաղայի մէջ (4)

եկեղեցի շինեն քարեր կանգնեցնեն ցանկապատ շինեն

- Եօթներորդ օրը Իսրայէլացիները Երիթովի շուրջ դարձան (6:15)

ինն անգամ մէկ անգամ եօթն անգամ

- Ինչ պատահեցաւ երբ ժողովուրդը աղաղակեց (6:20)

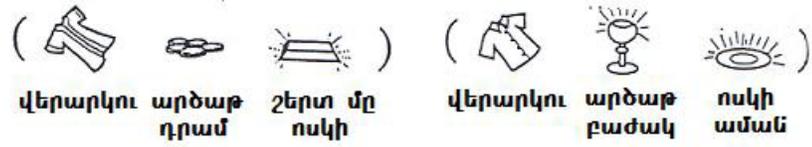
պարիսպները ինկան արձանը ինկաւ ծառը ինկաւ

- Յեսուն ըսաւ Աքարին, քու մեղքերդ խոստովանէ (7:19)
Մեղքը բոլորիս ուրախութիւն թէ տխրութիւն կը բերե՞՞

ուրախ տխուր

- Աքար ցանկալով առաւ (7:20)

վերարկու արծաթ դրամ շերտ մը ոսկի վերարկու արծաթ բաժակ ոսկի աման

- Աստուած կը լսէ եւ կը պատասխանէ երբ

միշտ աղօթենք կանուխ քնանանք լաւ ուտենք

Ճամբորդները Իսրայելի Որդիներուն հետ (բ մաս)

Շրջանակի մէջ առ ճիշդ պատասխանը:

1 - Աստուած կ'ըսէ պէտք է պատուենք մեր

ծնողքը

կաղանդ պապան

նապաստակը

2 - Պատուիրաններէն որ թիւը կ'ըսէ «մի գողնար»

6

10

8

3 - Ահարոնը

շինեց որ պաշտեն

4 - Աստուած

ըրկեց երբ իսրայէլացիները միս ուզեցին

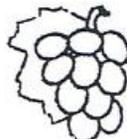
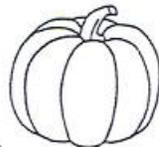
5 - Աստուած

երբ իսրայէլացիները տրտնջացին

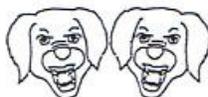
6 - **12 10 15** լրտեսներ ղրկուեցան Քանան

7 - Լրտեսները բերին

իրենց հետ

8 -

խայթեցին կամ խածին երբ իսրայէլացիները գանգատեցան:

9 - Աստուած ըսաւ որ ժողովուրդը բժշկելու համար Մովսէս պէտք է

շինէ

10 -

մը խօսեցաւ Բաղասամի:

**Տէրը Յետուի կը հրահանգէ Քանանը գրաւել
 Յետու լրտեսներ կը ղրկէ Երիթով
 Գիրք Յետուի 1 եւ 2**

Շրջանակի մէջ առ ճիշդ նախադասութիւններու սինակին բառը իսկ սխալ
 նախադասութիւններու սինակի բառը: Ապա գրէ թիւերու կարգով եւ ամբողջացուր
 վարի համարը՝

		
1 - Յետու Մովսէսի Որդին էր (1:1)	ով	քու
2 - Հիմա ելիր եւ անցիր Նեղոս (1:2)	անոր	Տէր
3 - Տէրը ըսաւ «Մովսէսի բոլոր քեզի պատուիրած օրէնքը պահես ու կատարես (1:7)	Աստուածոյ	ան
4 - Յետու ըսաւ «Ձեզի պաշար պատրաստեցէք» (1:11)	քեզի	ունի
5 - Յետու երեք մարդ ղրկեց լրտեսելու համար (2:1)	հոն	հետ
6 - «Գացէ՛ք այն երկիրը եւ Երիթովը քննեցէ՛ք» (2:1)	պիտի	քով
7 - Անոնք գացին ու Ռախաբին տունը մնացին (2:1)	ըլլայ	երթայ
8 - Լրտեսները պահեր էր մարանին մէջ (2:6)	օգնել	ուր
9 - Լրտեսները խօսք տուին եւ ըսին «Քեզի ողորմութիւն ու հաւատարմութիւն պիտի ընենք» (2:14)	որ	պիտի
10 - Ծածկոցով մը պատուհանէն վար իջեցուց անոնց: (2:15)	անոնց	երթաս

Ահա քեզի կը պատուիրեմ, զօրացի՛ր ու քաջասիրտ եղիր, մի՛ վախճար ու մի՛ զարհուրիր․
 քանզի _____
 _____ (1:9)

Ո՛րն է ճիշդ պատասխանը
Մանկապարտեզի անկիւն

Ամբողջացո՛ւր ըստ Ղուկասի Աւետարանին 9.12-13
կ'իրիկնանար, Արձակե՛, գտնեն, ամայի, ուտելիքը, ձուկ,
հաց, բաւականաչափ

Երբ օրը -----, տասներկու աշակերտները
մօտեցան Յիսուսի եւ ըսին.

- ----- ժողովուրդը, որպէսզի երթան շրջակայ գիւղերն
ու ագարակները, հանգչին եւ ուտելիք -----, որովհետեւ
հոս ----- տեղ ենք:

Յիսուս անոնց ըսաւ.

- Դո՛ւք տուէք անոնց -----:

Անոնք ըսին.

- Ամբողջ մեր ունեցածը հինգ ----- եւ երկու -----
է. բայց եթէ կ'ուզես, կ'երթանք ժողովուրդին համար
----- կերակուր կը գնենք:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Ա. Բ. եւ Գ. դասարաններու անկիւն

1.- Ո՞ր տարին տեղի ունեցաւ հայ գիրերու գիւտը:

- ա.- 301
- բ.- 405
- գ.- 451
- դ.- 1

2.- Ո՞ր գիրքը առաջին անգամ հայերէնի թարգմանուեցաւ:

- ա.- մեր հայերէնի գիրքը
- բ.- կարմիր գլխարկիկը
- գ.- Աստուածաշունչը
- դ.- Յայսմաուրբը

3.- Ո՞վ ստեղծեց հայ Գիրերը:

Սուրբ Մ-----g

4.- Ո՞ր էր հայ գրչութեան առաջին կեդրոնը:

Վ-----տ

5.- Ո՞վ է այն Սուրբ թարգմանիչը որ գրած է «Հաւատով Խոստովանիմ»ը:

- ա.- Ս. Եղիշէ Պատմիչ
- բ.- Ս. Դաւիթ Անյաղթ
- գ.- Ս. Մովսէս Քերթող
- դ.- Ս. Ներսէս Շնորհալի

6.- Ո՞վ է այն Սուրբ թարգմանիչը որ գրած է «Նարեկ»ը:

- ա.- Ս. Եղիշէ Պատմիչ
- բ.- Ս. Դաւիթ Անյաղթ
- գ.- Ս. Մովսէս Քերթող
- դ.- Ս. Գրիգոր Նարեկացի

7.- Այս չորս Ս. Աւետարանիչներէն ո՞վ բժիշկ էր:

- ա.- Ս. Մատթէոս
- բ.- Ս. Մարկոս
- գ.- Ս. Ղուկաս
- դ.- Ս. Յովհաննէս

8.- Այս տարի Հոկտեմբերի ո՞ր օրը Ս. Խաչին Գիւտը կը տօնենք:

- ա.- 10
- բ.- 17
- գ.- 25
- դ.- 29

9.- Յիսուս ի՞նչ չափի ճաշով կերակրեց 5,000 ը:

- ա.- 5 հաց եւ երկու ձուկ
- բ.- 5 ձուկ եւ երկու հաց
- գ.- 5 հաց եւ հինգ ձուկ
- դ.- 2 հաց եւ երկու ձուկ

10.- Քանի՞ կողով ճաշ աւելցաւ:

- ա.- 2
- բ.- 5
- գ.- 12
- դ.- 5,000

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Նախակրթարան Դ. Ե. եւ Զ. դասարաններու անկիւն

1.- Ո՞ր տարին տեղի ունեցաւ հայ գիրերու գիւտը:

- ա.- 301
- բ.- 405
- գ.- 451
- դ.- 1

2.- Յիսուսի ո՞ր հրաշքը յիշուած է 4 Աւետարաններուն մէջ:

- ա.- Հինգ հազարին կերակրումը
- բ.- Փոթորիկին եւ ալեկոծութեան հանդարտիլը
- գ.- Կանայի հարսնիքին՝ ջուրը գինիի փոխելը
- դ.- Յայրոսի աղջկան յարութիւնը

3.- Հետեւեալներէն ո՞վ Սուրբ թարգմանիչներուն մաս չի կազմեր:

- ա.- Եղիշէ
- բ.- Ներսէս Շնորհալի
- գ.- Դաւիթ Անյաղթ
- դ.- Թորոս Ռոսլին

4.- Գրէ՛ հայերէնի թարգմանուած առաջին նախադասութիւնը

Ծ----- զ----- եւ
զ-----
իմանալ զ----- հ-----

5.- Այս տարի ե՞րբ կը տօնենք Գիւտ Խաչին:

6.- Ի՞նչ կը նշանակէ «Փութանակի թարգմանութիւն»:

- ա.- Ուշադիր թարգմանութիւն
- բ.- Կարճ թարգմանութիւն
- գ.- Աճապարանքով եղած թարգմանութիւն
- դ.- Ասորերէնէ թարգմանութիւն

7.- Սուրբ Ներսէս Կլայեցի կաթողիկոսը Ո՞ր հանրաձայնօթ աղօթքը գրած է որ կը բաղկանայ 24 տուներէ:

8.- Հին կտակարանի ո՞ր գիրքով է որ Սուրբ թարգմանիչները սկսան Աստուածաշունչը թարգմանել:

- ա.- Սաղմոս
- բ.- Առակներ
- գ.- Ժողովող
- դ.- Ծննդոց

9.- Ամբողջացո՛ւր հետեւեալ Սուրբ թարգմանիչներուն անունները:

- ա.- ----- Անյաղթ
- բ.- ----- Քերթող

10.- Ծաբթուան ո՞ր օրուան կը զուգադիպի Թարգմանչացը:

- ա.- Երկուշաբթի
- բ.- Չորեքշաբթի
- գ.- Ուրբաթ
- դ.- Ծաբաթ

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Երկրորդականի անկիւն

1.- Ո՞ր տարին տեղի ունեցաւ Հայ գիրերու գիւտը:

- ա.- 301
- բ.- 405
- գ.- 415
- դ.- 451

2.- Որո՞նք են Եկեղեցւոյ չորս յատկանիշները:

- Մ-
- Ը-----
- Ա-----
- Ս-----

3.- Ո՞ր Աւետարաններուն մէջ կը կարդանք Հինգ հազարին Կերակրումի հրաշքին մասին: Թուել բոլորը:

4.- Հին կտակարանի բոլոր զոհաբերութիւնները նախօրինակ են որո՞ւ ինքնազոհաբերութեան:

5.- Թուէ՛ 6 Սուրբ Թարգմանիչները որոնց տօնը ամէն տարի կը տօնենք Հոկտեմբեր ամսուան ընթացքին:

- ա. -----
- բ. -----
- գ. -----
- դ. -----
- ե. -----
- զ. -----

6.- 6 Սուրբ Թարգմանիչներէն ո՞ր երկուքը 5րդ դարու թարգմանիչներու խումբին կը պատկանին:

- ա. -----
- բ. -----

7.- Ո՞ր սուրբ թարգմանիչն է «Վարդանանց եւ հայոց պատերազմի մասին» հատորին հեղինակը:

8.- Ո՞ր սուրբ թարգմանիչն է «Մատեան Ողբերգութեան» հեղինակը:

9.- Ո՞ր սուրբ թարգմանիչն է «Հաւատով Խոստովանիմ» աղօթքին հեղինակը:

10.- Ո՞ր սուրբ թարգմանիչը փիլիսոփայական բանավէճերու մէջ միշտ յաղթող էր:

Կարճ Լուրեր Կիրակնօրեայ Դպրոցէն

. Կիրակի 20 Սեպտեմբեր 2009 ին Կիրակնօրեայ Դպրոցի աշակերտութիւնը ուսուցչական կազմն ու տնօրէնը մասնակից եղան Ս. Պատարագի արարողութեան եւ հաղորդուեցան:

. Կիրակի 4 Հոկտեմբեր 2009 ին Կիրակնօրեայ Դպրոց այցելեցին քանդակագործ Սիլվա Խաչերեան եւ Տիկ. Սոնիա Քիլէճեան-Աճէմեան, Գանատայի Ազգային Առաջնորդարանի Թարգմանչաց տօնին առիթով ծրագրուած «ՄԱՇՏՈՅ» փառատօնին առընթեր: Մեր հիւրերը երկու ժամի չափ աշխատեցան մեր Նախակրթարանի եւ Երկրորդականի աշակերտներուն հետ յաջողցնելու համար նախօրոք ճշդուած ձեռային աշխատանք մը: Սոյն աշխատանքը, ինչպէս նաեւ մեր մանկապարտէզի աշակերտներուն կողմէ պատրաստուած ձեռային աշխատանքը պիտի ցուցադրուին Հոկտեմբեր 11, 2009 ին Հայ Կեդրոնի Ահարոնեան սրահին մէջ:

Հաղորդուելէ ետք դպրոց կը վերադառնանք

Ճանաչել զԻմաստութիւն եւ զԽրատ Իմանալ զԲանս հանճարոյ

Աշխատանք՝ Հիւրերուն հետ

Կը ներկէ Այբուբենին տառերը

Թոշնագիր

Մ աշտոցի Ա րձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցույ Սուրբ Յակոբ Կիրակցորեայ Դպրոցի ամսաթերթ
Նույնաբեր 2009 (ԺԷ տարի թիւ 3)

Այս թիւով . . .

Խմբագրական՝

Խոհեր՝ Հայաստանեայց Եկեղեցույ Կիրակցորեայ Դպրոցներու 80-Ամեակին ատիթով Էջ 2

Նույնաբեր ամսուան բացատրական բառարան: Ս. Հրեշտակապետեր Գաբրիէլ եւ Միքայէլ, Ս. Առաքեալներ Անդրէաս եւ Փիլիպոս, Թադէոս եւ Բարթողոմէոս, Յիսնակ, Ս. Կոյսին Ընծայումը Էջ 3-5

Եկեղեցական բառարան: Թլփատութիւն Տեառն, Ժամագիրք, Իմաստութիւն, Լանջախաշ Էջ 6
Մեր Պատարագը «շար. 3» Էջ 7-8

Եզակի գիրեր: Էջ 8

Մուտք Խոստացուած Երկիր: Էջ 9

Երիթովի Անկումը: Էջ 10

Հաւատանք եւ Վստահիւնք Աստուծոյ: Էջ 11

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը: Էջ 12-13-14-15

30-Ամեակ Սուրբ Յակոբ Կիրակցորեայ Դպրոցին: Էջ 16

Այբ . . . Արարիչ

Խաչքարի հեղինակ՝
Ժողովրդական վարպետ,
ՌՈՒԲԵՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

Ամսուան Համարը
«Արդ, դուք կատարեալ եղէք, ինչպէս որ ձեր երկնաւոր Հայրը կատարեալ է:»

Մատթէոս 5.48

Խմբագրական՝

Խոհեր՝ Հայաստանեայց Եկեղեցու Կիրակնօրեայ Դպրոցներու 80-Ամեակին առիթով

Նոյեմբեր 21-ին մենք կը ծրագրենք տօնել մեր Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցին 30-ամեակը: Վերջին մի քանի տարիներուն մեր աշակերտներուն թիւը որոշ անկում մը կրած է, եւ այսօր այն եզրակացութեան եկած ենք թէ Հայաստանեայց Եկեղեցու Կիրակնօրեայ Դպրոցներու բարգաւաճումը կ'ենթադրէ մասնակցութիւնը Հայաստանեայց Եկեղեցու բոլոր մարմիններուն, անխտիր:

Եթէ Կիրակնօրեայ դպրոց ունենալը կարելոր է, ուրեմն այդ կարելորութիւնը պէտք է յայտնուի եկեղեցու կղերական եւ աշխարհական անդամներուն աղօթքներուն, խօսքերուն, գրութիւններուն, ժողովներու օրակարգերուն, գործերուն եւ մանաւանդ պիտոճէական յատկացումներուն մէջ:

«Հաւատքը առանց գործերու, մեռած է» կ'ըսէ Առաքեալը: Նոյնպէս ալ որոշումներ առանց պիտոճէական յատկացումներու կը մնան անկատար: Կիրակնօրեայ Դպրոցը, եկեղեցու շէնքին եւ ժողովուրդին պէս, վերանորոգման պէտք ունի: Վերանորոգում ծրագիրներու եւ այդ ծրագիրներու գործադրութեան միջոցներուն մէջ, նիւթերու պատրաստութեան եւ ուսուցիչներու կազմաւորման մէջ, որովհետեւ առանց ունենալու նոր ժամանակներուն ճիշդ սերմնացանը, եկեղեցու անդաստանները դատապարտուած կ'ըլլան անպտուղ մնալու:

Դժբախտաբար, աւելի բարձր մակարդակներու վրայ ալ, Հայաստանեայց Եկեղեցու Կիրակնօրեայ Դպրոցներու 80-ամեակը (1929-2009) կ'անցնի աննշան ճիշդ 75-ամեակին պէս:

Մեր փափաքն ու Մաղթանքն է, որ Հայաստանեայց Եկեղեցու Կիրակնօրեայ Դպրոցներու 80-ամեակը եւ մեր Եկեղեցու Կիրակնօրեայ Դպրոցին 30-ամեակը առիթ մը ըլլայ Հայաստանեայց Եկեղեցու բոլոր անդամներուն անոնք ըլլան կղերական թէ աշխարհական, ընտրուած թէ նշանակուած, ստանձնելու իրենց պարտականութիւնը՝ պաշտպանելու, պահպանելու եւ նոր իրագործումներով դէպի նոր բարձունքներ առաջնորդելու Կիրակնօրեայ Դպրոցները: Եւ ասոր փոխարէն մենք կը խոստանանք թէ Հայաստանեայց Եկեղեցու Կիրակնօրեայ Դպրոցներու աշակերտները, երբ Աստուծոյ շնորհքով դառնան չափահաս, իրենք ալ իրենց կարգին պիտի պահպանեն եւ պաշտպանեն Հայաստանեայց Եկեղեցին:

«Մաշտոցի Արձագանգ»
Հայաստանեայց Եկեղեցու Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
Հայաստանեայց Եկեղեցու Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի
կամաւոր խմբակը
Թամար Գիզիրեան, Վերժին Գիւլթանճեան, Յասմիկ Նաճարեան, Գարու Մանուկեան,
Շողիկ Նաճարեան, Յասմիկ Գանաճեան, Շաղիկ Պոյաճեան, Թորոս Պապիկեան

Նոյեմբեր ամսուան բացատրական տօնացոյց

Շաբաթ 7	Տօն Սուրբ Հրեշտակապետերու՝ Գաբրիէլի եւ Միքայէլի
Շաբաթ 14	Տօն Սուրբ Առաքեալներու՝ Անդրէասի եւ Փիլիպպոսի
Կիրակի 15	Բարեկենդան Յիսնակի Պահօքի
Շաբաթ 21	Ս. Աստուածածնի Ընծայումը
Կիրակի 22	Ա. Կիրակի Յիսնակի Պահօքի
Շաբաթ 28	Տօն Սուրբ Առաքեալներու Թադէոսի եւ Բարթողոմէոսի
Կիրակի 29	Բ. Կիրակի Յիսնակի Պահօքի

Տօն՝ Սուրբ Հրեշտակապետերու Գաբրիէլի եւ Միքայէլի

Նոյեմբեր ամսուան առաջին կամ երկրորդ Շաբաթ օրը, Հայաստանեայց եկեղեցին կը յիշատակէ հրեշտակապետեր Գաբրիէլի եւ Միքայէլի տօնը:

Հրեշտակ կը նշանակէ պատգամաւոր, առաքեալ: Նախապէս անոր կը տրուէր երկնային դեսպան, պատգամաւոր, սուրհանդակ նշանակութիւնը: Աստուածաշունչը կը վկայէ որ Հրեշտակները իբրեւ լուսեղէն ստեղծուած են առաջին օրը, լոյսի հետ միասին: Անոնք ժամանակի ներգործութենէն չեն ազդուիր եւ սեռական յատկանիշներ չունին:

Աստուածաշունչէն ներս հրեշտակներու մասին ակնարկութիւնները շատ են: Անոնք կը ներկայացուին իբր բազմաթիւ, մեծագործ եւ զօրաւոր էակներ: Հին կտակարանին մէջ անոնք Աստուծոյ ներկայացուցիչները կը նկատուին, միջնորդներ հոգեւոր եւ նիւթեղէն աշխարհներուն միջեւ: Անոնք ունին իրենց ղեկավարները որոնցմէ ամենէն աւելի ծանօթ են Գաբրիէլ հրեշտակը եւ Միքայէլը: Հայ միջնադարեան մանրանկարչութեան մէջ, կը գտնենք յատկապէս Գաբրիէլ հրեշտակի պատկերը, Տիրամօր աւետելու ատեն:

Տօն՝ Սուրբ Առաքեալներու Անդրէասի եւ Փիլիպպոսի

Անդրէաս առաքեալը Պետրոս առաքեալի եղբայրն է, որ իրեն պէս ձկնորս էր: Սկիզբը Անդրէասը աշակերտներ է Ս. Յովհաննէս Մկրտիչին եւ Յիսուսը գտնելէ ետք, անմիջապէս իր եղբայրը Պետրոսը գտաւ ու ըսաւ անոր «Մեսիան գտանք» «Յովհ. 1.35-42»: Ըստ աւանդութեան Ս. Անդրէաս առաքեալ կը քարոզէ Յունաստանի եւ փոքր Ասիոյ մէջ եւ կը նահատակուի X ձեռով խաչի մահով Յունաստանի մէջ:

Փիլիպպոս առաքեալը Բեթսայիդայէն էր, Անդրէասի եւ Պետրոսի քաղաքէն: Յիսուս էր որ երբ Գալիլիա գացած ատեն Փիլիպպոսը տեսաւ, անոր ըսաւ «Հետեւէ՛ ինծի»: Անդրէասն ալ իր կարգին գտաւ Բարթողոմէոսը «Նաթանայէլը» եւ Յիսուսի ներկայացուց «Յովհ. 1.43-51»: Ըստ աւանդութեան կը նահատակուի Եփեսոսի մէջ խաչի մահով:

ՅԻՍՆԱԿ

Յիսնակը Յիսուն օրերու միջոց մըն է՝ որուն ընթացքին կը պատրաստուինք տօնելու Յիսուսի ծնունդն ու Աստուածայայտնութիւնը Յունուար 6 ին: Ուրեմն Յունուար 6 էն 50 օրեր ետեւ հաշուելով կը հասնինք Նոյեմբեր 18 ին, հետեւաբար այդ թուականին ամենէն մօտ Կիրակին կը կոչուի Յիսնակի Բարեկենդան: Կար ժամանակ, երբ Յիսնակի ամբողջ տեւողութեան պահք կը պահուէր, Ս. Յարութեան նախորդող մեծ պահքին պէս, սակայն ներկայիս սովորական Չորեքշաբթիի եւ Ուրբաթի պահքերէն զատ երեք շաբթուայ պահքի վերածուէր է: Առաջին շաբաթը Յիսնակի պահք, Դեկտեմբերին՝ Ս. Յակոբի պահք, իսկ Յունուարին Շնորհեան պահք:

Տօն Սուրբ Առաքելներու Թաղէնսի եւ Բարթողոմէնսի

Հայաստանի մէջ Քրիստոսի անտարանին քարոզութիւնը առաջին անգամ մուտք գործեց Ս. Թաղէնս առաքելի միջոցաւ: Աստուածաշունչին մէջ ան նաեւ կը կոչուի Ղերբէնս եւ Յուդա: Յիսուսի Համբարձումէն ետք Ս. Թաղէնս եկաւ Եդեսիա եւ ծանր հիւանդութենէն բժշկեց Աբգար թագաւորը: Ան մեր երկիրը բերաւ նաեւ Ս. Գեղարդը որ գործածուած էր Յիսուսի կողմ խոցելու խաչափայտին վրայ: Աբգարի նամակով Ս. Թաղէնս եկաւ Արտազ Գաւառը՝ Սանատրուկ թագաւորին մօտ եւ դարձի բերաւ թագաւորն ու իր Սանդուխտ կոչար: Սակայն Աբգարի մահէն ետք Սանատրուկ ուրացաւ իր հաւատքը եւ ծանր հալածանքներ սկսաւ քրիստոնէաներուն դէմ: Նախ նահատակուեցաւ թագաւորին դուստրը, ապա նաեւ Ս. Թաղէնս առաքելը 46 թուին: Ս. Թաղէի վանքը ներկայիս կը գտնուի Իրանի մէջ:

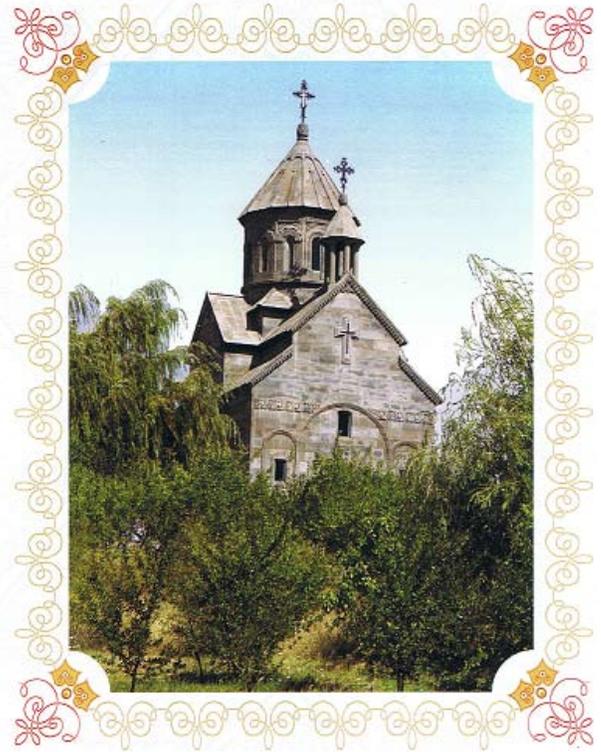
Բարթողոմէնս Առաքել կը կոչուի նաեւ Նաթանայէլ: Ան Հնդկաստանէն վերադարձին Գողթան գաւառէն սկսաւ իր քարոզութիւնը Հայաստանի մէջ: Ըստ աւանդութեան, ան Հայաստան բերաւ Տիրամօր սրբապատկերը եւ Անահիտ դիցունիի մեհեանին տեղ կառուցեց Ս. Աստուածածին եկեղեցին, ինչպէս նաեւ կուսանոց: Ըստ աւանդութեան, Ս. Թաղէնս եւ Ս. Բարթողոմէնս առաքելները իրարու կը հանդիպին Արտաշատի կամուրջին վրայ:

Սուրբ Կոչսի Տաճար Ընծայումը

Մարիամի ծնողքը ուխտեր էին, որ իրենց զաւակին պիտի ընծայեն Տիրոջ: Երբ Մարիամ 1 տարեկան եղաւ, ծնողքը զինք տաճար տարին՝ Աստուծոյ ընծայելու: Երբ Մարիամ 3 տարեկան եղաւ, ծնողքը դարձեալ զինք տաճար տարին եւ յանձնեցին Զաքարիա քահանայապետին: Ծնողքը ամէն տարի զինք տաճար տարին մինչեւ Մարիամի 7րդ տարեդարձը:

Եօթը տարեկանէն սկսեալ, Մարիամը սկսաւ ապրիլ տաճարին մէջ: Ան ստացաւ Ս. Հոգիին 7ը շնորհները՝ եւ զարդարուեցաւ 7ը առաքինութիւններով: Ան բնակեցաւ տաճարին մէջ իբրեւ անբիծ աղանի, անեցաւ եւ զարգացաւ հասակով եւ իմաստութեամբ: Մարիամ իր առաքինի վարքով 7ը տարի մնաց տաճարին մէջ եւ ամէն օր հոգիով կը կրթուէր պարկեշտութեան մէջ:

ԱՌԻՆՋԻ Ար. Աստուածածին Եկեղեցի
2000 թ.

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Հոկտեմբեր ամսուան պատասխանները

Մանկապարտէզի անկիւն

Կիրիկնանար, Արձակէ՛, գտնեն, ամալի, ուտելիքը, հաց, ձուկ, բաւականաչափ
Նախակրթարան Ա. Բ. Գ.անկիւն

1. բ. 405
2. գ. Աստուածաշունչը
3. Մերոպ Մաշտոց,
4. Վաղարշապատ
5. դ. Ներսէս Ընորհալի
6. դ. Գրիգոր Նարեկացի
7. գ. Ս. Ղուկաս
8. գ. 25
9. ա. Հինգ հաց եւ երկու ձուկ
10. գ. 12

Նախակրթարան Դ. Ե. Զ.անկիւն

1. բ. 405
2. ա. Հինգ հազարին կերակրումը
3. դ. Թորոս Ռոսլին
4. Ճանաչել զԻմաստութիւն եւ զխրատ, իմանալ զբանս հանճարոյ
5. Հոկտեմբեր 25

6. գ. Աճապարանքով եղած

թարգմանութիւն

7. Հաւատով խոստովանիմ

8. բ. Առակներ

9. Դաւիթ Անյաղթ, Մովսէս Քերթող

10. դ. Շաբաթ

Երկրորդականի անկիւն

1. բ. 405

2. Մի, Ընդհանրական, Առաքելական, Սուրբ

3. Մատթէոս, Մարկոս, Ղուկաս, Յովհաննէս

4. Աստուծոյ Որդիին՝ Յիսուսի

5. Մերոպ Մաշտոց, Եղիշէ, Դաւիթ

Անյաղթ, Մովսէս Քերթող, Գրիգոր

Նարեկացի, Ներսէս Ընորհալի

6. Մերոպ Մաշտոց եւ Եղիշէ

7. Եղիշէ

8. Գրիգոր Նարեկացի

9. Ներսէս Ընորհալի

10. Դաւիթ Անյաղթ

Եկեղեցական բառարան

Թ

Թլխատութիւն Տեառն կը նշանակէ Քրիստոսի թլխատութեան օրը որ ըստ հրէական օրէնքին կը կատարուի ծննդեան Տրդ օրը: Տօնացոյցը աստուածայայտնութեան Տրդ օրը, այսինքն Յունուար 13 կը յիշէ, սակայն շարականներու եւ երգերու մէջ բնաւ այդ յիշատակութիւնը չկայ: Օրացոյցները կարծես խուսափիլ ուզելով թլխատութեան յիշատակութենէն միաձայնութեամբ «տօն անուանակոչութեան» կը գրեն:

Ժ

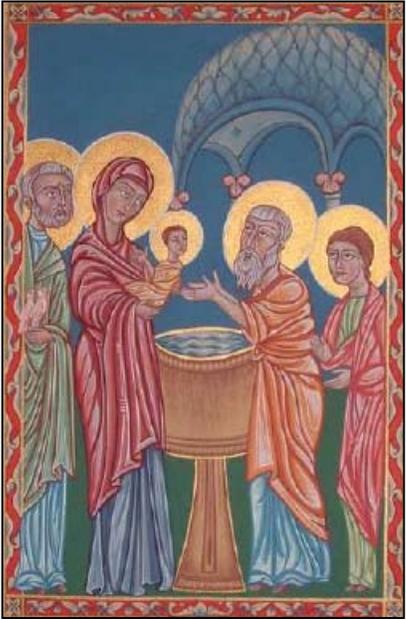
Ժամագիրքը եկեղեցական աստուածապաշտութեան մէջ ամենահին եւ ամենաշատ գործածուող ծիսական ժողովածուներէն է: Անոր մէջ կը գտնենք ժամերգութեան գրութիւնները, մաղթանքներ, քարոզներ, աղօթքներ, ընթերցուածներ, երգեր եւ շարականներ: Ժամագրքի հնագոյն անունը մեզի հասեր է Վարդան Մամիկոնեանի դատեր՝ Սրբուհի Շուշանիկի վարքի միջոցով: Մեր ժամագրքի առաջին կարգաւորողները եղեր են Ս. Սահակ Պարթեւը եւ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցը: Դարերու ընթացքին ան ճոխացուել է տարբեր հեղինակներու՝ Ս. Յովհաննէս Մանդակունիի, Յովհաննէս Սարկաւազի, Ս. Գրիգոր Նարեկացիի, Ս. Ներսէս Շնորհալիի եւ այլոց կողմէ:

Ի

Իմաստութիւն
Բոլոր մարդիկ կ'ուզեն իմաստուն ըլլալ, այսինքն՝ ունենալ մտքի այնպիսի կարողութիւն եւ այնքան գիտելիքներ, որ երբեք չսխալին: Ծատ հին իմաստասէրներ, ուսումնասիրելով երկիրը եւ անոր արարածները, երկինքը եւ անոր լուսատուները, այդպէս ա՛լ չհաւատացին եւ չճանչցան Աստուած եւ յիմար կոչսերու պէս չմտան արքայութիւն: Ո՛ր է առաւել իմաստուն եթէ ոչ ան, որ միշտ զԱստուած կը փնտռէ եւ կը ձգտի ամէն ինչի մէջ հաճելի ըլլալ Անոր եւ դառնալ Անոր բնակարանը: Սողոմոն իմաստուն Առակաց 1.7 ին մէջ կը գրէ «Իմաստութեան սկիզբը Տիրոջը վախն է»:

Լ

Լանջախաչը կուրծքէն կախուելու խաչ մըն է իբր շքանշան կամ պատուոյ նշան շնորհուած եկեղեցականներու: Երկու տեսակ լանջախաչ կայ, քահանայական որ պարզ ոսկեզոծ խաչ մըն է մօտ 10 սմ եւ վարդապետականը որ քիչ մը աւելի մեծ խաչ մըն է որուն մէջ խաչելութեան նկարէն պատկեր մը կայ եւ ներքեւէն պզտիկ զարդ մը կախուած է: Լանջախաչը կը գործածուի ամէն հանդիսաւոր եւ պաշտօնական պարագաներու մէջ թէ եկեղեցիներու մէջ եւ թէ եկեղեցիներէ դուրս:

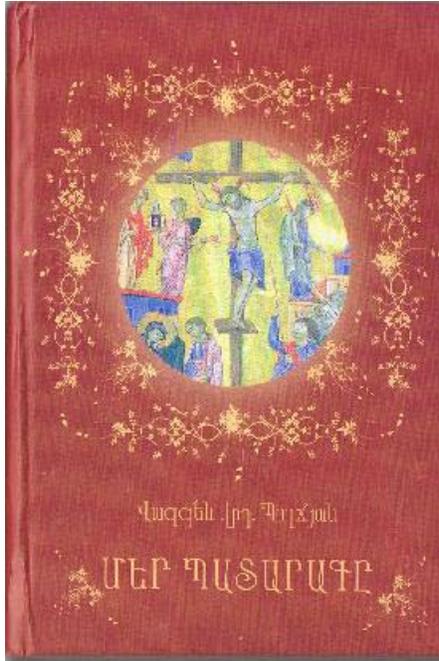
Լանջախաչ

Հրեշտակի բարձրաբանդակը Աղթամար վանքի Ս. Խաչ եկեղեցոյ ճակատին:

2008 ը թուականը Երջանկայիշատակ Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի ծննդեան 100 ամեակն է: Այս առիթով, Հայաստանի մէջ երկրորդ անգամ ըլլալով արեւելահայերէնով վերահրատարակուեցաւ Վազգէն Վրդ. Պաւնեանի առաջին անգամ 1945 թ. ի լոյս տեսած «Մեր Պատարագը» գիրքը: Նկատելով թէ այս գիրքին ներածականը տակաւին այժմէական է, մեր այս եւ մի քանի յաջորդ թիւերով պիտի ներկայացնենք զայն:

Մեր Պատարագը «շար. 3»

Դ. Ծատերը եկեղեցի կու գան հրապուրուած Սուրբ գրքի ընթերցումներու եւ զանազան աղօթքներու բանաստեղծ ականութեամբ, մեր եկեղեցոյ զմայելի երաժշտութեամբ կամ եկեղեցոյ քանդակներու եւ նկարներու ձեւերուն, գոյներուն ու պատկերներուն համար: Իրապէս գեղարուեստական հաճոյք կը պատճառեն այս բոլորը: Աղօթքներու ու երաժշտութեան բանաստեղծութիւնը լոկ միջոցներ են բուն հոգեւոր ապրումին բարձրանալու համար: Սաղմոսներու եւ շարականներու հեշտալուր երգերը կը քաղցրացնեն ժողովուրդի լսողութիւնը որպէսզի անոնց միտքերը մաքրուին մարմնական հոգերէ եւ երգերով միանան Աստուծոյ հետ:

Ե. Վերջապէս կան մարդիկ, որոնք եկեղեցի կուգան աղօթելու համար սակայն մարդոց ցոյց տալու եւ իրենք զիրենք խաբելու այդ մի քանի աղօթքներով իրենց մեղքերը մաքրուած կարծելով: Ու գոհ, յաղթական տրամադրութեամբ

կը մեկնին տուն: Մարդ մը, որ շաբթուայ 6 օրը ուրիշի աշխատանքը կը շահագործէ, անոր արդար քրտինքի իրաւունքը կը յափշտակէ, կը խաբէ ու կը կեղծէ, իսկ 7 ռդ օրը եկեղեցոյ մէջ ժողովուրդի ներկայութեամբ իր «մեղայ Տէրը» կ'աղօթէ՝ վստահ ըլլալով որ անոխակալ ու միշտ ներող Աստուած իրեն ալ կը ներէ: Ու յաջորդ օրը, երկուշաբթի, իր նոյն «գործերը» թեթեւ խիղճով կը շարունակէ: Չէ՞ որ յաջորդ Կիրակի կրկին եկեղեցի պիտի երթայ աղօթելու եւ թողութիւն ստանալու համար: Ահա Աստուծոյ բարութիւնը շահագործող մարդու տիպար մը, որ կը խաբէ ոչ միայն իր նմաններուն, այլ նաեւ իր սեփական խիղճը:

Ուրեմն, ո՞րն է այն հիմնական զգացումը որ մարդուն պէտք է մղէ դէպի եկեղեցի, դէպի Ս. Պատարագի խորհուրդը: Ծիշդ պատասխանը կը գտնենք՝ մտաբերելով ու քննելով անտարանի մէջ Յիսուսի պատմած այն առակը, որ յայտնի է «Փարիսեցի ու Մաքսաւորը» անունով: Ղուկաս 18.10-14:

Երկու մարդ տանարին մէջ, իրարմէ հեռու կանգնած էին եւ կ'աղօթէին: Մէկը Փարիսեցի էր, այսինքն՝ հարուստ եւ օրինապահ դասակարգին պատկանող հրեայ մը, որ ընկերային պատուաւոր դիրք ուներ: Փարիսեցիները օրէնքները յարգող եւ նոյնիսկ երբեմն ալ բարի գործեր կատարող մարդիկ էին, որոնց համար յարգուած էին ժողովուրդին կողմէ, որպէս տիպար հայրենակիցներ՝ կրօնական եւ ազգային իմաստով, որովհետեւ այդ դասակարգին մարդիկ հոռմեացիներու դէմ կանգնող մտայնութեան առաջնորդներն էին եւ կը պաշտպանէին հրեայ ժողովուրդի քաղաքական անկախութեան գաղափարը: Իսկ միւսը՝ պարզ ու հասարակ հրեայ մը, որ մաքսի գործերով կը զբաղուէր, որուն համար կը կոչուէր մաքսաւոր, գործ մը, որ յաճախ խաբեալութեան գործի կը վերածուէր: Մաքսաւորները ընդհանրապէս անիրաւութիւններ եւ զեղծումներ կ'ընէին, ի շահ իրենց գրպանին: Այդ պատճառով՝ «մաքսաւոր» անունը հրեայ

ժողովուրդին համար «խաբեբայ» իմաստը ստացել էր:

Փարիսեցին թեւերը տարածած, քիչ մը հպարտ ու ինքնագոհ կեցուածքով՝ բարձրաձայն կ'աղօթէր Աստուծոյ. «Աստուած իմ, գոհ եմ քեզմէ, որ ես ուրիշ մարդոց նման չափշտակող, անհրաւ, ու շնացող չեմ, եւ կամ ինչպէս այս մաքսաւորը, այլ շաբաթը երկու անգամ պահք կը պահեմ եւ տասանորդն ալ կուտամ»:

Իսկ մաքսաւորը, աւելի հեռուն կանգնած, վախով ու թողով, հազիւ համարձակութեամբ, աչքերը վեր բարձրացնելով կ'ըսէր՝ «Աստուած, ներէ ինձի մեղաւորիս»:

Այս առակը պատմելէ ետք Յիսուս եզրակացուց «Սա իջաւ իր տունը արդարացած եւ ոչ թէ միւսը», այսինքն՝ մաքսաւորը աւելի շատ թողութեան արժանացած ու աւելի արդարացած վիճակի մէջ իր տունը պիտի երթայ քան թէ Փարիսեցին: Եւ կ'աւելցնէ Յիսուս «... ով որ իր անձը կը բարձրացնէ պիտի խոնարհի, եւ ով որ կը խոնարհեցնէ իր անձը, պիտի բարձրանայ»:

Պարզ է, ուրեմն, թէ հակառակ որ խորքին մէջ մաքսաւորը աւելի մեղաւոր էր, սակայն, որովհետեւ անոր անկեղծութիւնը, անոր զղջումի խոր գիտակցութիւնը եւ աղօթելու, խնդրելու ջերմ զգացումը աւելի ուժեղ եւ մաքուր էին, զայն աւելի «արդարացած» դարձուցին, քան միւսը, որ կ'աղօթէր ու մարդկանց եւ Աստուծոյ առջեւ ինքզինք կը գովէր:

Այս առակը, ահա, բաւական է մեզի ցոյց տալու այն ճշմարիտ ոգին, որով պէտք է տողորուած ըլլայ հաւատացեալը, երբ եկեղեցի կը մտնէ, երբ կը պատրաստուի մասնակցելու Սուրբ Պատարագին: Ահա գիտակցական – զգացական ներքին պայմանը որ, որպէս մղիչ ոյժ, հոգեկան անհրաժեշտութիւն կը ստեղծէ Աստուծոյ տունը գալու եւ աղօթելու:

Միայն մեղաւոր ու սխալական ըլլալու գիտակցութեամբ է որ աղօթքը իմաստ կը ստանայ:

Եզակի գիրեր
Հայերէն գիրերով Sudoku

						գ	դ	է											
		ը	ա																թ
զ			է			թ					բ								ե
ա	դ	գ							թ						զ				
է	բ	ա	ը	զ	ե	թ	գ	դ						ա					
թ	գ	զ	դ	բ	ա	ը	ե	է						բ	գ	ը			
ե	դ	ը	գ	թ	է	բ	ա	զ											
զ	ը	է	ա	ե	բ	դ	թ	գ						է					գ
գ	ե	բ	է	դ	թ	զ	ը	ա					ը	ա					
ա	թ	դ	զ	ը	գ	է	բ	ե				ե	է	բ					

Նախորդ «Եզակի գիրեր» ուն լուծումը

Ամբողջացուր քառակուսիները գործածելով ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ գիրերը պայմանաւ որ միայն մէկ անգամ գործածես իւրաքանչիւր գիր իւրաքանչիւր՝

- հորիզոնական գիծի վրայ,
- ուղղահայեաց գիծի վրայ եւ
- ինեակ քառակուսիի մէջ

Մուտք Խոստացուած Երկիր

Շրջանակի մէջ առ շիտակ պատասխանը:

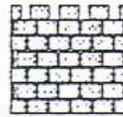
- Դեբորան (Դատաւոր 4:4)

- Աստուծոյ յատուկ ծրագիրը Գեղէնի ըսաւ (6:11)

- Գեղէնը փլեց (6:25)

բաճառի սեղանը

պարիսպը

Եկեղեցին

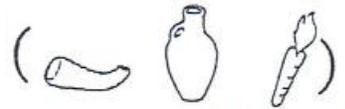
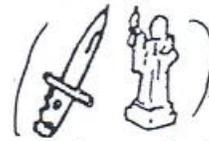
30,000

3,000

300

- Գեղէնը յաղթեց թշնամի բանակին (7:16) **Երեսուն հազար հոգիով** **երեք հազար հոգիով** **երեք հարիւր հոգիով**

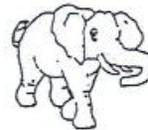
- Գեղէնի բանակը յաղթեց թշնամիին (7:18)

սուրով եւ արձանով

փողով, սափորով եւ ջահով

- Սամփսոն ձեռքերովը սպանցեց (14:16)

փիղ

արջ

առիւծ

- Սամփսոն իբրեւ զէնք օգտագործեց (15:15)

իշու ծնոտի ոսկոր մը

բաժակ մը

աման մը

- Սամփսոնի ընկերուհին Էր (16:4)

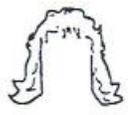

Տիանան

Տօրբանը

Դալիլան

- Սամփսոն երեք չէր կտրեր իր (16:17)

ձեռքի եղունքը

ոտքի եղունքը

մազը

Մուտք Խոստացուած Երկիր (շար.)

- Աճճա Աստուծմէ խնդրեց
(Ա. Թագաւորներ 1:11)

արու զաւակ մը բնակարան մը Բեռատեսիլ մը

- Գիշեր մը Սամուէլին խօսեցաւ (3:4)

Հեղին

Աճճան

- Աստուած մեզի շատ մը ձեւերով կը խօսի.
Մէկ ձեւը՝

Հեռախօս

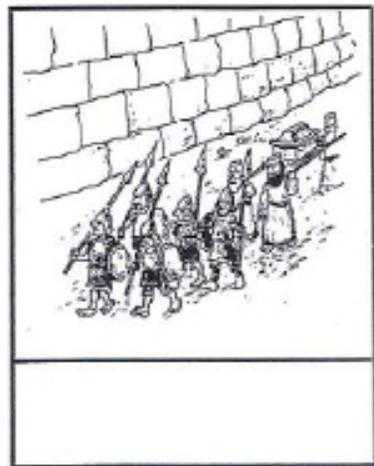
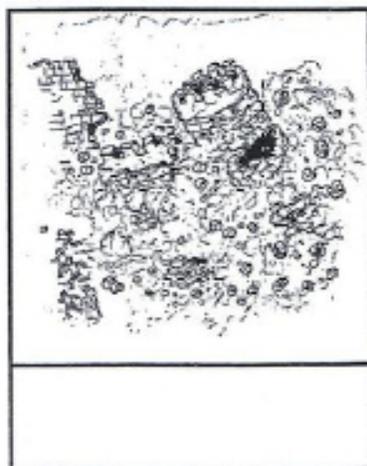
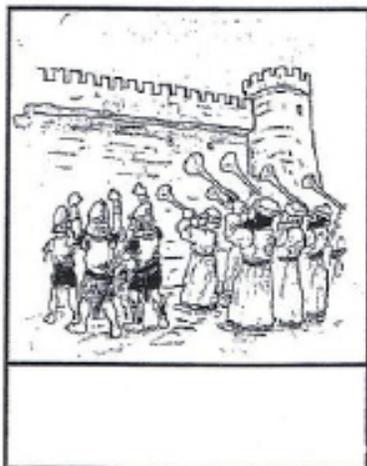
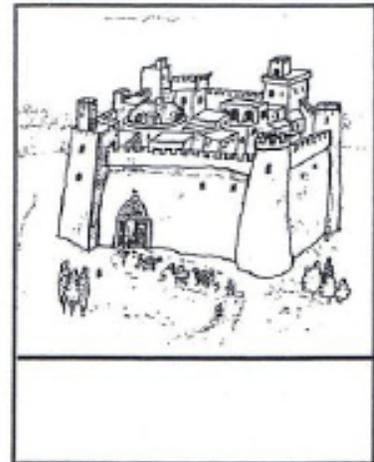
Սուրբ Գիրք

Խաղեր

Երիբովի Անկումը
Գիրք Յեսուի 6:1-27

Նախադասութիւնները ճիղդ կարգով ընդօրինակէ
նկարներուն տակ:

- Երիբովի պարիսպները ինկան:
- Քահանաները Տիրոջ տապանակին առջեւէն գացին
եւ եօթն անգամ քաղաքին բոլորտիքը պտտեցան:
- Երիբովի պարիսպները շատ ամուր էին:
- Ժողովուրդը փոշերուն ձայնը լսեց ու բարձրաձայն
աղաղակեց:

Հաւատանք եւ վստահիւնք Աստուծոյ

Նկարներուն վրայ գրէ յարմար համարի գիրը

Ա - Արեւելքէն մոգեր եկան աստղին հետեւելով: Մատթէոս 2:12

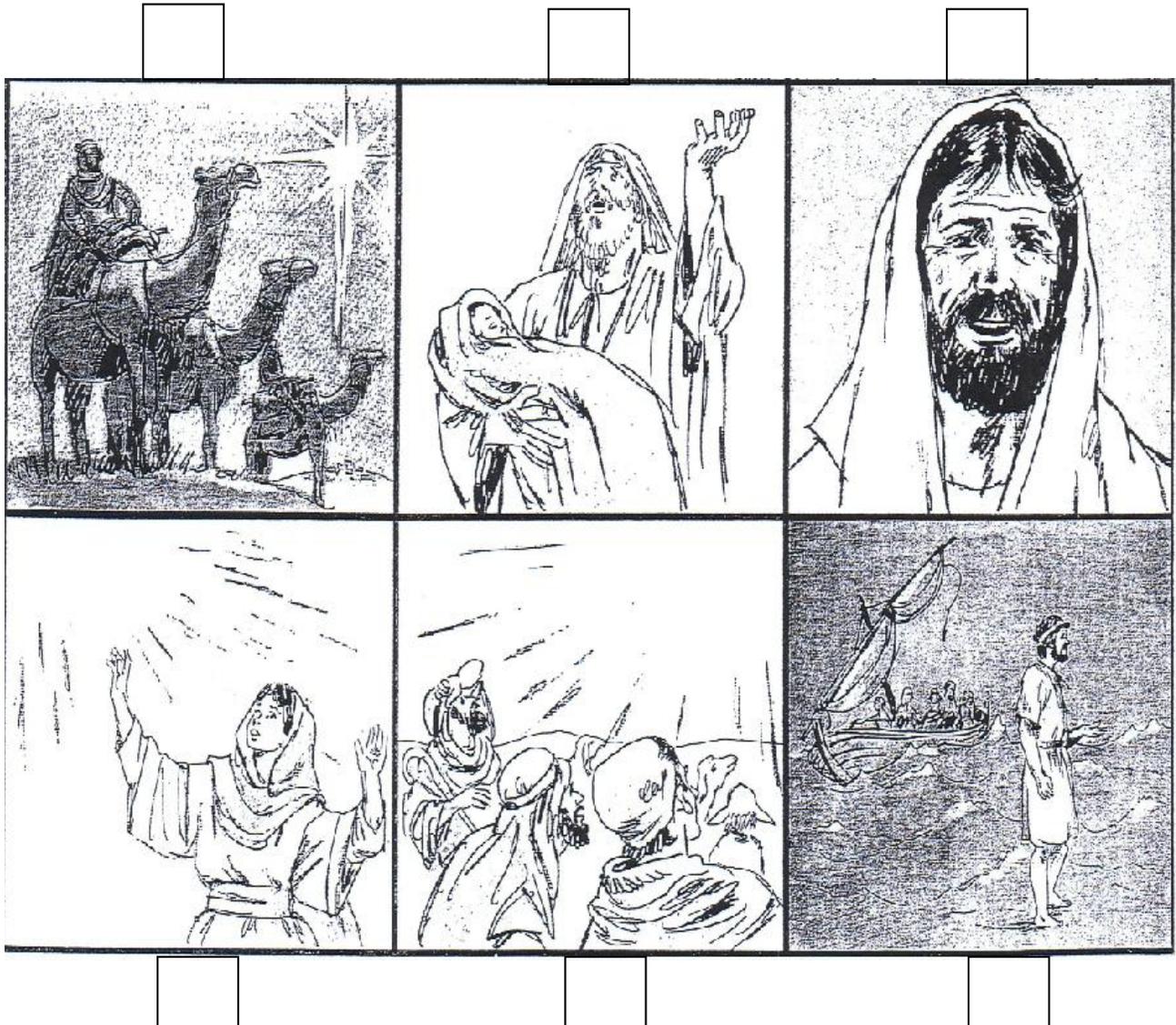
Բ - Աչքերովս տեսայ Փրկիչը որ ղրկեցիր բոլոր ժողովուրդներուն որպէս լոյս: Դուկաս 2:30-32

Գ - Մեսիան, որ կը նշանակէ Քրիստոս այսինքն Օծեալ: Յովհաննէս 1:41

Դ - Ծնելիք զաւակդ Սուրբ է եւ Աստուծոյ Որդի պիտի կոչուի: Դուկաս 1:35

Ե - Մի՛ վախնար ձեզի աւետիս մը պիտի տամ որ ամբողջ ժողովուրդին մեծ ուրախութիւն մը պիտի պատճառէ: Դուկաս 11:9

Զ - Պետրոս նաւակէն իջաւ եւ ջուրերուն վրայէն քալեց դէպի Յիսուս: Մատթէոս 14:2

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Ամէն մարդ կերաւ այնքան որ ուզեց: Եւ ինչ որ աւելցաւ, տասներկու կողով լեցուց:

Ամբողջացո՛ւր ըստ **Ղուկասի Աւետարանին 9.14-17**
հինգ, յիսունական, տասներկու, աչքերը, կշտացան, ձուկը, հացը, կատարեցին

Որովհետեւ շուրջ ----- հազար մարդ կար: Յիսուս
աշակերտներուն ըսաւ.
- Նստեցուցէք զանոնք ----- հոգինոց խումբերով:
Անոնք ----- հրահանգը եւ նստեցուցին բոլորն ալ: Ապա
Յիսուս առաւ հինգ ----- եւ երկու -----
երկինք բարձրացուց, կտրեց, եւ աշակերտներուն տուաւ՝ որ
բաժնեն ժողովուրդին: Բոլորն ալ կերան ու -----, եւ
աշակերտները աւելցած կտորները հաւաքելով՝ -----
սակաւ լեցուցին:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Ա. Բ. եւ Գ. դասարաններու անկիւն

1.- Որո՞ւ տօնը այս տարի կը տօնենք Նոյեմբեր 14 ին:

ա.- Ս. Յովհաննէս Ոսկեբերան Հայրապետ

բ.- Ս. Գէորգ

գ.- Ս. Անդրէաս եւ Ս. Փիլիպպոս

դ.- Բոլոր սուրբերուն

բ.- Յովհաննէս եւ Յակոբոս

գ.- Անդրէաս եւ Փիլիպպոս

դ.- Թովմաս եւ Մատթէոս

2.- Այս տարի ե՞րբ կը տօնենք Ս. Գաբրիէլ եւ Ս. Միքայէլ

Հրեշտակապետներուն տօնը:

ա.-Նոյեմբեր 1

բ.- Նոյեմբեր 7

գ.- Նոյեմբեր 15

դ.- Նոյեմբեր 22

7.- Յիսնակը, քանի՞ օր է:

ա.- 5

բ.- 50

գ.- 500

դ.- 5,000

3.- Ըսէ հետեւեալը մէկ բառով: Կուրծքէն կախուելու խաչ

8.- Որո՞նք են երկու տեսակ լանջախաչերը:

ա.- Մեծ եւ պզտիկ

բ.- Խոշոր եւ փոքր

գ.- Քահանայական եւ վարդապետական

դ.- Գունաւոր եւ սեւ-ճերմակ

4.- Ամբողջացո՞ւր ըստ Առակներու Գիրքին 1.7 ին:

Ի----- սկիզբը Տիրոջը վախն է:

9.- Գեղէնի բանակը քանի՞ զինուորով յաղթեց թշնամիին:

ա.- 300

բ.- 3,000

գ.- 30,000

դ.- 5,000

5.- Ամբողջացո՞ւր:

Ժ---գ---ը շատ հին ծիսական ժողովածու մըն է:

10.- Մոգերը որոնք Յիսուսը տեսնելու եկան, ո՞ր կողմէն եկան:

ա.- Արեւելք

բ.- Արեւմուտք

գ.- Հիւսիս

դ.- Հարաւ

6.- Յիսուսի առաքեալներէն որո՞նց տօնը կը տօնենք այս տարի Նոյեմբեր 28 ին:

ա.- Թադէոս եւ Բարթողոմէոս

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Դ. Ե. եւ Զ. դասարաններու անկիւն

1.- Այս տարի ի՞նչ տօն կը տօնենք
Նոյեմբեր 7 ին:

- ա.- Ս. Յովհաննէս Ոսկերերան
Հայրապետ
- բ.- Ս. Գէորգ
- գ.- Ս. Գաբրիէլ եւ Ս. Միքայէլ
- դ.- Ամենայն Սրբոց

2.- Այս տարի ե՞րբ կը տօնենք
Ս. Առաքեալներու Անդրէասի եւ
Փիլիպպոսի տօնը:

- ա.-Նոյեմբեր 1
- բ.- Նոյեմբեր 2
- գ.- Նոյեմբեր 14
- դ.- Նոյեմբեր 20

3.- Յիսնակը քանի՞ օր է:

- ա.- 50
- բ.- 5
- գ.- 25
- դ.- 55

4.- Ի՞նչ կը նշանակէ Հրեշտակ բառը

Դ-----ն կամ Պ-----ր կամ
Ս-----կ

5.- Ո՞ր հրեշտակը աւետեց Մարիամ
կոյսին Յիսուս Քրիստոսի Ծնունդը:

Գ-----

6.- Այս տարի ե՞րբ կը սկսի Յիսնակի
պահքը

- ա.-Նոյեմբեր 16
- բ.- Նոյեմբեր 17

գ.- Նոյեմբեր 18

դ.- Նոյեմբեր 23

7.- Ս. Կոյս Մարիամը իր կեանքի
ո՞ր տարիները անցուց տաճարին մէջ:

- ա.- 0-18
- բ.- 7-14
- գ.- 5-25
- դ.- 16-25

8.- Յիսուսի թլփատութեան օրը, օրն
է նաեւ իր:

- ա.- Անուանակոչութեան՝ Յունուար 6
- բ.- Անուանակոչութեան՝ Յունուար 13
- գ.- Տեառընդառաջ՝ Փետրուար 14
- դ.- Տեառընդառաջ՝ Փետրուար 7

9.- Ամբողջացո՞ւր այս համարը ըստ
Առակաց 1.7 ին:

Իմաստութեան սկիզբը ----- վախճ
է:

10.- Մեսիա կը նշանակէ

Ք----- այսինքն Օ-----

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Երկրորդականի անկիւն

1.- Ըստ Մատթեոս 5.48 ին մենք
ինչպէս պէտք է ըլլանք մեր երկնաւոր
Հօր պէս:

Կ-----

2.- Անդրեաս առաքեալը Յիսուսի
ո՞ր առաքեալին եղբայրն էր:

3.- Ի՞նչ տօն է Նոյեմբերի առաջին
կամ երկրորդ Ծաբաթ օրը:

4.- Ի՞նչ կը նշանակէ Հրեշտակ
բառը

ա.- Դ-----

բ.- Պ-----

գ.- Ս-----

դ.- Ա-----

5.- Հրեշտակները ունին տարբեր
անուններ: Յիշէ՛ երկուքը:

ա.- Ս-----

բ.- Ք-----

6.- Մատթեոսի 1.23 համարը «Ահա
կոյսը պիտի յլանայ եւ որդի մը ծնի,
եւ զայն պիտի կոչեն Էմմանուէլ» Հին
կտակարանի ո՞ր համարէն մէջբերում
մըն է:

ա.- Եսայի 7.14

բ.- Միքա 7.14

գ.- Սիրաք 7.14

դ.- Ամբակում 7.14

7.- Քրիստոսի Ծնունդէն 50 օրեր
առաջ ո՞ր օրն է:

ա.- Նոյեմբեր 15

բ.- Նոյեմբեր 16

գ.- Նոյեմբեր 17

դ.- Նոյեմբեր 18

8.- Ծարքով գրէ՛ այն 4 նամակները
որ Պօղոս Առաքեալ ուղեց անձերու:

ա.-

բ.-

գ.-

դ.-

9.- Ծարքով գրէ այն 7

Ընդհանրական նամակները որոնք կը
յաջորդեն Եբրայեցիներուն նամակին:

ա.-

բ.-

գ.-

դ.-

ե.-

զ.-

է.-

10.- Ի՞նչ է Աստուածաշունչի վերջին
բառը:

Կիրակնօրեայ Դպրոցի 30-Ամեակի Հանդիսութիւն

30-ամեակ

Ս. Յակոբի Կիրակնօրեայ Դպրոցին

Հովանաւորութեամբ՝

Գերշ. Տ. Խաժակ Արք. Յակոբեանի

(Առաջնորդ Գանատայի Հայոց Թեմին)

ԲԱՆԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԹԵՅԱՍԵՂԱՆ

Կը Բանախօսէ

Հոգշ. Տ. Գեղարդ Վրդ. Քիւսպէկեան

(Թեմին Քրիստոնէական Դաստիարակութեան Խորհուրդի Վարիչ)

Նիւթ՝

Հայ Մանուկին Կրօնական Դաստիարակութիւնը

Վայր՝

Հայ Կեդրոնի Աւետիս Ահարոնեան Սրահ

Թուական Եւ Ժամ՝

Շաբաթ, 21 Նոյեմբեր 2009-ի

Երեկոյեան 7.00-ին:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ

ՏԵՂԵՐԸ ԱՊԱՅՈՎԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՃԵՅԷՔ ՀԵՌԱԶԱՅՆԵԼ ՀԵՏԵԻԵԱԼ ԹԻՒՆ 514-331-5445 x 202

Մ աշտոցի Ա րձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցուց Սուրբ Յակոբ Կիրակնորեայ Դպրոցի ամսաթերթ
Դեկտեմբեր 2009 (ԺԷ տարի թիւ 4)

Այս թիւով . . .

Խմբագրական՝
Տնօրէնին խօսքը Կիրակնորեայ Դպրոցին 30-
Ամեակին առիթով Էջ 2-3

Դեկտեմբեր ամսուան բացատրական
բառարան: Ս. Յակոբ Մծբնայ հայրապետ,
Ս. Աբգար Թագաւոր, Ս. Ստեփանոս,
Որոտման Որդիք Էջ 4-5

Եկեղեցական բառարան: Խոյր,
Ծնրադրութիւն, Կենաց Ծան,
Հայրապետ Էջ 6

Եզակի գիրեր: Էջ 7

Յիսուս միշտ կ'աղօթէր: Էջ 8

Յիսուս՝ Աստուծոյ նուէրը մեզի: Էջ 9

Աստուած կ'ընէ անսպասելի: Էջ 10

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը:
Էջ 11-12-13-14

30-Ամեակի Հանդիսութիւն
Հովիւի եւ Հոգաբարձութեան խօսք Էջ 15
Հայց. Եկեղեցուց Կիրակնորեայ Դպրոցներու
Վարիչ Տնօրէնին խօսք Էջ 16
Յայտագիր Էջ 17
Մաղթերգ Էջ 18
Տեղեկատուութիւն եւ նկարներ Էջ 19-24

Յ . . . Յիսուս, Ս. Յակոբ

Խաչքարի հեղինակ՝
Ժողովրդական վարպետ,
ՌՈՒԲԵՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

Ամսուան Համարը

«Դուք էք աշխարհի լույսը: Լերան
վրայ շինուած քաղաք մը չի կրնար
պահուիլ:»

Մատթէոս 5.14

Փոխան Խմբագրականի՝

Տնօրէնին խօսքը Դպրոցի 30-Ամեակի Հանդիսութեան առիթով

Հոգեշնորհ Տ. Գեղարդ Վրդ. Քիւսպէկեան
Արժանապատիւ Տէր Արմէն Աւագ քահանայ Իշխանեան
Արժանապատիւ Տէր Գառնիկ քահանայ Գոյունեան

Յարգարժան ներկայացուցիչներ Ազգային վարչութեան, Հոգաբարձութեանց, Միութիւններու, Մարմիններու, Խորհուրդներու եւ Յանձնախումբերու: Սիրելի ծնողք եւ բարեկամներ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու:

Փառք կու տանք Աստուծոյ որ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ շնորհեց ունենալ Կիրակնօրեայ Դպրոցներ անցնող 80 տարիներուն եւ մեր եկեղեցւոյ, անցնող 30 տարիներուն ընթացքին, առանց ընդհատումի: Այս 30 տարիներու ընթացքին անձնուէր հաւատացեալներ, ժողովական անդամներ, օգնականներ, ուսուցիչներ, տնօրէններ եւ Եկեղեցւոյ Հովիւներ ունեցան իրենց ներդրումը որպէսզի մեր Կիրակնօրեան կարենար գոյատեւել մինչեւ այսօր: Մենք, երախտագիտական զգացումներով կը յիշենք զիրենք բոլորը:

Մեր այսօրուայ հանդիսութեան առիթով շնորհակալութեան խօսք ունինք մեր եկեղեցւոյ Տիկնանց Օժանդակ մարմնին, Դպրաց դասին, Հոգեւոր քրտերու ժողովին եւ Քրիստոնէական Դաստիարակութեան յանձնախումբին, որոնք գործելով մեր Եկեղեցւոյ Գործադիր Մարմնի հովանիին տակ միասնաբար աշխատելով, մեզի համար պատրաստեցին այս տօնակատարութիւն-թէյասեղանը:

Մասնաւոր շնորհակալութեան խօսք ունինք մեր եկեղեցւոյ հովիւին՝ տէր Գառնիկին որ ճիգ չխնայեց այս ձեռնարկին յաջողութեան համար: Անշուշտ շնորհակալ ենք Հայր Գեղարդէն որ երկար ճամբայ կտրեց այսօր մեզի հետ ըլլալու համար եւ ներկայացնելու իր բանախօսութիւնը:

Սիրելիներ, անցեալ երկու ամիսներէ Ի վեր մենք սկսած ենք մեր 30րդ տարեշրջանը Հին եւ նոր աշակերտներէ կազմուած խումբի մը հետ: Բաղդատելով մեր իրավիճակին երբ կը տօնէինք մեր 25 Ամեակը, աշակերտներու մեր թիւը անկում կրեց: Այս ընդհանուր թիւի անկումին հետ սակայն, ուրախալի երեւոյթներ ալ ունեցանք:

2000 թուականին Ա. Յակոբի օրը, սկսանք մեր կայքէջը www.sourphagop.org-ը հետաքրքրելու համար մեր երկրորդականի աշակերտները: Մենք մեր կայքէջը որոշեցինք հայերէնով ընել հաւատարիմ մնալու համար մեր եկեղեցւոյ հայրերուն որոնք մեզի հայագրեալ Աստուածաշունչը տուին:

2002 թուականին մեր «Մաշտոցի Արձագանգ» պարբերաթերթը վերածեցինք ամսաթերթի եւ դրինք մեր կայքէջին Վրայ: Այս վերջին 2 փոփոխութիւններով հասանք աշխարհի հինգ ցամաքամասերուն վրայ գտնուող հայութեան անդաստանները Հայաստանէն մինչեւ Պոլիս, Լիբանանէն մինչեւ Տուպայ եւ Եգիպտոս, եւ Ֆրանսայէն մինչեւ Լոս Անճելըս: Հայաստանեայց եկեղեցւոյ բոլոր թեմերը լսեցին եւ կարդացին մեր Կիրակնօրեայ Դպրոցին մասին, սակայն այս բոլորով մեր աշակերտութեան թիւը նուազում արձանագրեց եւ կը մնայ Մոնթրէալի հայութեան

«Մաշտոցի Արձագանգ»
Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի կամաւոր խմբակը
Թամար Գիզիրեան, Վերժին Գիւպթանճեան, Յասմիկ Նաճարեան, Գարոլ Մանուկեան,
Շողիկ Նաճարեան, Յասմիկ Գանաճեան, Շաղիկ Պոյաճեան, Թորոս Պապիկեան

3-16 տարեկան մանուկներու եւ պատանիներու 2% ի սահմանին մէջ միայն:

Մեր աշխատանքին որակը, բարեբախտաբար, կախեալ չէ մեր աշակերտներուն քանակէն: Ի՛նչ ալ ըլլայ աշակերտութեան թիւը, Կիրակնօրեային մէջ է որ մենք կը փորձենք մեր աշակերտներուն իրազէկ դարձնել իրենց Հայ Քրիստոնեայ ինքնութեան, եւ յիշեցնել թէ մեր ապրելակերպով պէտք է հաւատարիմ մնանք մեր Հայ Քրիստոնեայ դիմագիծին:

Կիրակնօրեային մէջ կը փորձենք զարգացնել մեր աշակերտներուն գիտութիւնը իրենց հայրերու հաւատամքին որպէսզի երբ իրենք պատանեկութենէն անցնին երիտասարդութեան վստահ ըլլան իրենց Հայ Քրիստոնեայ արմատներուն եւ կարենան դէմ դնել կեանքի բոլոր քամիներուն ու փոթորիկներուն:

Կիրակնօրեային մէջ, երբ Մեծ Պահքի ընթացքին աշակերտներուն համար մասնաւոր պահք կը սահմանենք, կու գենք զիրենք պատրաստել ՈՉ ըսելու ապագայի փորձութիւններուն:

Կիրակնօրեայ Դպրոցը եկեղեցոյ մը հեռադիտակն է: Նայինք մեր շուրջը գտնուող հայ թէ օտար եկեղեցիներուն: Բարգաւաճող եկեղեցիները անոնք են որոնք ոչ միայն ունին բարգաւաճող Կիրակնօրեայ Դպրոց այլ նաեւ, Կիրակնօրեայ Դպրոցի աւարտական պատանիներու եւ երիտասարդներու համար, համախմբումներ Եկեղեցոյ հովանիին տակ: Կարելի չէ ծրագրել եկեղեցոյ մը բարգաւաճումը շրջանցելով Կիրակնօրեայ Դպրոցի բարգաւաճումը:

Եթէ Կիրակնօրեայ դպրոց ունենալը կարելոր է, ուրեմն այդ կարելորութիւնը պէտք է յայտնուի մեր աղօթքներուն, խօսքերուն, գրածներուն եւ ժողովներու օրակարգերուն մէջ: Ու մանաւանդ մեր գործերուն ու մեր պիտոճէական յատկացումներուն մէջ:

«Հաւատքը առանց գործերու, մեռած է» կ'ըսէ Առաքեալը: Նոյնպէս ալ որոշումներ առանց պիտոճէական յատկացումներու կը մնան անկատար:

Մեր Կիրակնօրեային մէջ ամէն օր Վարդանանց է: Մենք կը գործենք գիտնալով թէ մեր հայրը Աւետարանն է, եւ մեր մայրը Ս. Եկեղեցին եւ մենք սորված ենք թէ պէտք է պատուել մեր հայրն ու մայրը որպէսզի մեր օրերը, որպէս Հայ, երկար ըլլան այս հեռաւոր ու ցուրտ երկիրներուն մէջ:

Մեր Կիրակնօրեային մէջ ամէն օր Վարդանանց է, որովհետեւ մենք Ձիճուորեալ Եկեղեցոյ մասնիկն ենք: Կրնայ թուիլ թէ սպարապետը նահատակուած է, եւ մենք խուճապի մատնուած ենք, սակայն մենք գիտենք թէ եթէ նոյնիսկ կորսնցնենք ճակատամարտը, պիտի շահինք պատերազմը, հոգ չէ թէ այդ 33 տարիներ տեսէ:

Հայաստանեայց Եկեղեցոյ Կիրակնօրեայ դպրոցներու 80 ամեակին եւ Ս. Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի 30 ամեակի զոյգ առիթներով մեր փափաքն ու մաղթանքն է, որ Հայաստանեայց Եկեղեցոյ բոլոր անդամները կղերական թէ աշխարհական, ընտրուած թէ նշանակուած, ստանձնեն իրենց պարտականութիւնը՝ պաշտպանելու, պահպանելու եւ նոր իրագործումներով դէպի նոր բարձունքներ առաջնորդելու Հայաստանեայց Եկեղեցոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցները: Եւ ասոր փոխարէն մենք կը խոստանանք թէ Հայաստանեայց Եկեղեցոյ Կիրակնօրեայ դպրոցներու աշակերտները, երբ Աստուծոյ շնորհքով դառնան չափահաս, իրենք ալ իրենց կարգին պիտի պահպանեն եւ պաշտպանեն Հայաստանեայց Եկեղեցին:

Ծնորհակալութիւն:

Դեկտեմբեր ամսուան բացատրական տօնացոյց

- Կիր. 6 Գ. Կիրակի Յիսնակաց, Բարեկենդան Ս. Յակոբի Պահքի
- Շբթ. 12 Ս. Յակոբ Մծբնայ Հայրապետ
- Կիր. 13 Դ. Կիրակի Յիսնակաց Պահոց
- Շբթ. 19 Ս. Աբգար Ա. Քրիստոնեայ Թագաւոր
- Կիր. 27 Ե. Կիրակի Յիսնակաց Պահոց
- Կիր. 13 Ե. Կիրակի Յիսնակաց Պահոց
- Շբթ. 26 Ս. Ստեփանոս Նախավկայ
- Բշ. 28 Ս. Առաքեալներ Պետրոս եւ Պօղոս
- Գշ. 29 Ս. Որոտման Որդիք Յակոբոս Առաքեալ եւ Յովհաննէս Աւետարանի Բարեկենդան Ս. Ծննդեան Պահքի

Ս. Յակոբ Մծբնայ Հայրապետ

Ե՛րբ կը Տօնենք

Սուրբին յիշատակի օրը կանուխէն հաստատուած է Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ տօնացոյցին մէջ ու կը տօնուի ամէն տարի Յիսնակի երրորդ Կիրակի Օրուան յաջորդող Շաբաթ օրը: Այս կը նշանակէ թէ Սուրբ Յակոբին Տօնը կը յիշատակենք Դեկտեմբեր 12-18 օրերուն մէջ հանդիպող Շաբաթ օրը:

Սուրբ Յակոբի կեանքը

Սուրբ Յակոբ ծնունդով ասորի էր եւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի հօրաքրոջ որդին եւ Պարթեւական տոհմէն: Անոնք միասին դաստիարակուած էին Կեսարիոյ մէջ: Ս. Յակոբ որոշ ժամանակ ապրեր է Պարսկաստանի արքունիքին մէջ, սակայն հետագային կ'ընտրէ ճգնաւորի կեանքը եւ Սուրբ Հոգիին ներգործութեամբ կ'ուղուի Մծբին քաղաքի վանքերէն մէկը Մարուգէ ճգնաւորի մօտ: Ան մասնակցած է Նիկիոյ մէջ կայացած տիեզերական ժողովին 325 թուականին: Մծբինի աթոռին համար ձեռնադրուած է եպիսկոպոս, որ գուշակուած էր Մարուգէն ճգնաւորին կողմէ: Հայ մատենագրութեան մէջ յայտնի են իր 22 ճառերէ բաղկացած «Զօգօն» գիրքը:

Ս. Գրիգոր նարեկացին հիացող մը եղած է Յակոբ Մծբնայ Հայրապետին, որուն նուիրած է իր ներբողական գրութիւններէն մէկը: Սուրբ Յակոբին նուիրուած «Յաղթող եւ Սուրբ Հայրապետ» անունով գեղեցիկ շարական մը գրուած է: Այս շարականը հաւանաբար գրուած է այն դէպքին առթիւ ուր կը պատմուի թէ պարսիկ Շապուհ Բ. թագաւորը աշխարհաճաւալ իր արշաւանքներու ընթացքին կը հասնի Մծբին որ կը պաշարէ 70 օրեր շարունակ: Շնորհիւ Սուրբ Յակոբի քաղաքին ներսէն կազմակերպած միջոցառումներուն, ան անկարող կ'ըլլայ գրաւել Մծբինը: Այդ յաղթանակին առթիւ Ս. Ներսէս Շնորհալի կը ձօնէ իր այդ շարականը:

Ս. Աբգար Ա. Քրիստոնեայ թագաւոր

Ս. Աբգար, ըստ աւանդութեան՝ Ա. դարու անդրանիկ քրիստոնեայ թագաւորը, պարթեւ Արշակունի Արշամի որդին էր: Իր թագաւորութեան մայրաքաղաքը Եդեսիան էր: Ըստ Մովսէս Խորենացիի, ան հայոց թագաւորն էր: Մովսէս Խորենացին նաեւ կը գրէ թէ Աբգար թագաւոր լսեր է Յիսուսի հրաշքներուն մասին եւ հաւատացեր է որ Յիսուս ճշմարիտ Աստուծոյ որդին

Է, եւ նամակ ուղարկած է Յիսուսի որ գայ եւ զինք բժշկէ բորոտութենէ: Յիսուս կը խոստանայ դրկել իր աշակերտներէն մէկը որ բժշկէ զինք եւ կեանք շնորհէ իրեն եւ իր հետ եղողներուն: Յիսուսի համբարձումէն ետք, Ս. Թադէոս Առաքեալ կ'ուղուի դէպի Եդեսիա եւ կը բժշկէ Աբգար թագաւորը եւ իր հետ եղողները: Ասկէ ետք Ս. Թադէոս Առաքեալ կ'ուղուի Աբգար քեռիին որդիին՝ Սանատրուկ Թագաւորի պալատը: Մեր եկեղեցին Ս. Աբգար թագաւորի տօնը կը յիշատակէ ընդհանրապէս Յիսուսի Ե. Կիրակիին նախորդող Ծաբաթ օրը:

Աբգար Թագաւոր Երեւան, ձեռ. 7361 Էջ 213ա, Յայսմաւորք XVդ., Տաթև

Ս. Ստեփանոս Նախավկայ

Ս. Ստեփանոս անդրանիկ վկան է որ իր արինը թափեց՝ Յիսուս Քրիստոսը Աստուծոյ որդին վկայելով: Յիսուսի 72 աշակերտներէն մէկը, որ ուրիշ վեց հոգիներու հետ նախնական եկեղեցին (Պետրոս Առաքեալի առաջ նորդութեամբ) կարգեց եկեղեցու սեղանի սպասաւոր, այսինքն սարկաւագ: Նոր Կտակարանի «Առաքեալներու Գործերը» գրքին մէջի 6-րդ գլխուն մէջ կը կարդանք եօթը սարկաւագներուն նշանակուելու եւ Ստեփանոսի ձերբակալութեան պատմութիւնը, իսկ եօթներորդ գլխուն մէջ կը կարդանք իր վկայութիւնը, քարկոծ ումին մանրամասնութիւնները: Ստեփանոսի քարկոծումը պահանջողներէն մէկն ալ Սօղոսն էր որ հետագային եղաւ Պօղոս Առաքեալ: Մեր եկեղեցին սուրբին յիշատակը կը նշէ Դեկտեմբեր 25ին (կամ 26ին եթէ 25ը Կիրակի կամ պահքի օր է):

«Ս. Ստեփանոս Նախավկայ» մանրանկար 1450-ի Արծկէի Մինասի ծաղկած ճաշոցէն (Մատենադարան ձեռագիր թիւ 982)

Որոտման որդիք

Մարկոսի Աւետարանին 3.16-19 ին մէջ կը գտնենք Յիսուսի տասներկու առաքեալներուն ցանկը Պետրոս, Զեբեդէոսի որդիները՝ Յակոբոսն ու եղբայրը՝ Յովհաննէսը, որոնք Բոաներգես, այսինքն Որոտացող Մարդիկ կոչեց, Անդրեասը, Փիլիպպոսը, Բարթողոմէոսը, մաքսաւոր Մատթէոսը, Թովմասը, Ալփիէոսի որդին Յակոբոսը, Թադէոսը, Նախանձայոյզ Սիմոնը եւ Իսկարիոտացի Յուդան, որ զինք մատնեց:

Յովհաննէս Աւետարանիչ ձկնորս էր: Մինչեւ Յիսուսին հետեւիլը կը հետեւէր Յովհաննէս Մկրտիչին: Ան Յիսուսի ամենասիրելի առաքեալն էր եւ հետեւեցաւ իրեն մինչեւ Գողգոթա: Խաչին վրայէն Յիսուս իրեն յանձնեց իր մօրը հոգատարութիւնը: Իր եղբօր Յակոբոսի եւ Պետրոսի հետ ան դարձաւ Երուսաղէմի եկեղեցու սիւներէն մէկը: Հետագային իր գործունէութեան վայրը հանդիսացաւ Եփեսոսի եկեղեցին: Տիրոջ կամքով, Յովհաննէս Առաքեալ միւս առաքեալներէն աւելի երկար ապրեցաւ եւ վախճանեցաւ 94 տարեկանին: Երբ արդէն շատ ծեր էր, իր քարոզներու ընթացքին շարունակ կը կրկնէր. «Ջուակներս, սիրեցէ՛ք զիրար»: Երբ իրեն կը հարցնէին թէ ինչո՞ւ յաճախ այդ բառերը կ'ըսէր. «Այս Յիսուսի պատուիրանն է, Եթէ սեր ունենաք, ուրիշ ոեւէ բանի պէտք չէք ունենար»: Ան գրեթէ Աւետարան, երեք ընդհանրական նամակներ, եւ յայտնութիւնը: Յակոբոսն ալ ձկնորս է: Յակոբոսը շատ եռանդուն էր, գործունէայ, մեծ սէր եւ նախանձախնդրութիւն ունէր Յիսուսի հանդէպ եւ դարձաւ Հրեաներու ատելութեան զոհը: Ան գլխատուեցաւ Հերովդէս թագաւորի կողմէ 44 թուին, ըլլալով առաջին նահատակը առաքեալներու մէջ: Հաւանաբար Քրիստոսի հանդէպ իրենց բոցավառ սիրոյ եւ նախանձախնդրութեան պատճառով կոչուեցան Որոտման Որդիք:

Եկեղեցական բառարան

Խ

ԽՈՅՐ կը կոչուի Եպիսկոպոսի գլխու ծածկոցը որ քահանայի սաղաարտէն կը տարբերի առաւել հանդիսաւոր տեսքով: Այն բաղկացած է երկու հարթ, բարձր ու սրածայր նիստերով, որոնք ամբողջովին պատուած են զարդերով եւ սրբապատկերներով: Խոյրն իր վրայ եղած փրկչական եւ անտարանական պատկերներով կը խորհրդանշէ որ եպիսկոպոսի գլուխը Քրիստոսն է եւ Անոր անտարանը, ըստ որուն ան պէտք է հովուէ իր հօտը՝ ձգտելով ամէն ինչ կատարել միայն Աստուծոյ կամօքն համաձայն:

Ծ

ԾՆՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ կը նշանակէ ծունկի գալ: Այսպէս կը կոչուի նաեւ ծնրադիր երկրպագութիւնը: Ծէսի ընթացքին յաճախակի ծնրադրութիւնները առաւել եւս կ'ընդգծեն եւ տեսանելի կը դարձնեն Աստուծոյ հանդէպ հաւատացեալին նուիրական զգացումները: Սակայն, պէտք է գիտնալ, որ Կիրակի օրը կարելի չէ ծնրադրել, այլ պէտք է երկրպագել Աստուծոյ կանգնած՝ մինչեւ մէջք խոնարհելով: Այս ձեւով մենք պատուած կ'ըլլանք Կիրակի օրուան խորհուրդը, որովհետեւ այդ օրը Քրիստոս յարութիւն առաւ եւ մեզ մեղքերէն ոտքի կանգնեցուց:

Կ

Եղեմի պարտէզին մէջտեղը Աստուած տնկեց **ԿԵՆԱՅ ԾԱՌԸ**, որու պտուղները ճաշակող մարդը պիտի արժանանար անմահութեան: Սակայն Ադամն ու Եւան շտապեցին Բարիի ու Չարի գիտութեան ծառին պտուղը ճաշակել եւ ոչ միայն չհասան անմահութեան, այլ վտարուեցան դրախտէն եւ տարագրուեցան դէպի երկիր:

ԿԵՆԱՅ ԾԱՌԸ նախօրինակն է Յիսուս Քրիստոսի խաչափայտին, որուն պտուղը կը հանդիսանայ Ս. Հաղորդութիւնը, եւ որու միջոցաւ մեզի կը վերադառնայ յաիտենական կեանքը:

Ն

Եկեղեցւոյ առաջնորդի՝ եպիսկոպոսապետի, կաթողիկոսի ընդհանուր եւ հնագոյն անուանումներէն մէկն է **ՀԱՅՐԱՊԵՏ**, անուանումը: Ս. Գրիգոր Լուսաորիչէն առաջ Հայ Եկեղեցին, որ հալածական եւ ընդյատակեայ էր, Ս. Թադէոս Առաքեալէն սկսած, զիրար յաջորդելով, հովուեր են 10 Հայրապետներ:

ԽՈՅՐ

XVII դ. Ս. Էջմիածնի գանձատուն

ԿԵՆԱՅ ԾԱՌԸ պատկերող լուսանցազարդ Երեւան, ձեռ. 5786 , էջ 4ա Արքունական ակե

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը Նույններ ամսուան պատասխանները

Մանկապարտեզի անկիւն

Հինգ, յիսունական, կատարեցին, հաց, ձուկ, աչքերը, կշտացան, տասներկու

Նախակրթարան Ա. Բ. Գ.անկիւն

1. գ. Ս. Անդրէաս եւ Ս. Փիլիպոս
2. բ. Նույններ 7
3. Լանջախաչ,
4. Իմաստութեան
5. Փամագիրքը
6. ա. Թաղէս եւ Բարթողոմէոս
7. բ. 50
8. գ. Քահանայական եւ վարդապետական
9. ա. 300
10. ա. Արեւելք

Նախակրթարան Դ. Ե. Զ.անկիւն

1. գ. Ս. Գաբրիէլ եւ Ս. Միքայէլ
2. գ. Նույններ 14
3. ա. 50
4. Դեսպան, Պատգամաւոր, Սուրհանդակ
5. Գաբրիէլ

6. ա. Նույններ 16
  7. բ. 7-14
  8. բ. Անուանակոչութեան՝ Յունուար 13
  9. Տիրոջը
  10. Քրիստոս, Օծեալ
- Երկրորդականի անկիւն
1. Կատարեալ
  2. Պետրոս
  3. Ս. Հրեշտակապետեր, Գաբրիէլ եւ Միքայէլ
  4. ա. Դեսպան, բ. Պատգամաւոր, գ. Սուրհանդակ, դ. Առաքեալ
  5. ա. Սերովբէ բ. Քերովբէ
  6. ա. Եսայի 7.14
  7. դ. Նույններ 18
  8. ա. Տիմոթէոս Ա., բ. Տիմոթէոս Բ., գ. Տիտոս, դ. Փիլիմոն
  9. ա. Յակոբոս, բ. Ա. Պետրոս, գ. Բ. Պետրոս, դ. Ա. Յովհաննէս, ե. Բ. Յովհաննէս, զ. Գ. Յովհաննէս, է. Յուդա
  10. Ամէն

Եզակի գիրեր

Հայերէն գիրերով Sudoku

				զ				բ	ա		է
							ե	զ			գ
բ	թ	դ								ե	
	բ			է	ը				գ	ա	
թ			ա			դ					ե
դ	է			բ	գ			զ		զ	
	ե								գ	ը	թ
գ				բ	է						
ա			ը	թ					զ		

Նախորդ «Եզակի գիրեր» ուն լուծումը
 Ամբողջացուր քառակուսիները գործածելով ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ գիրերը պայմանաւ որ միայն մէկ անգամ գործածես իւրաքանչիւր գիր իւրաքանչիւր՝

- հորիզոնական գիծի վրայ,
- ուղղահայեաց գիծի վրայ եւ
- ինեակ քառակուսիի մէջ

Յիսուս միշտ կ'աղօթէր

Կարդա՛ համարները եւ գծիկով մը ճիշդ նկարներուն միացուր:

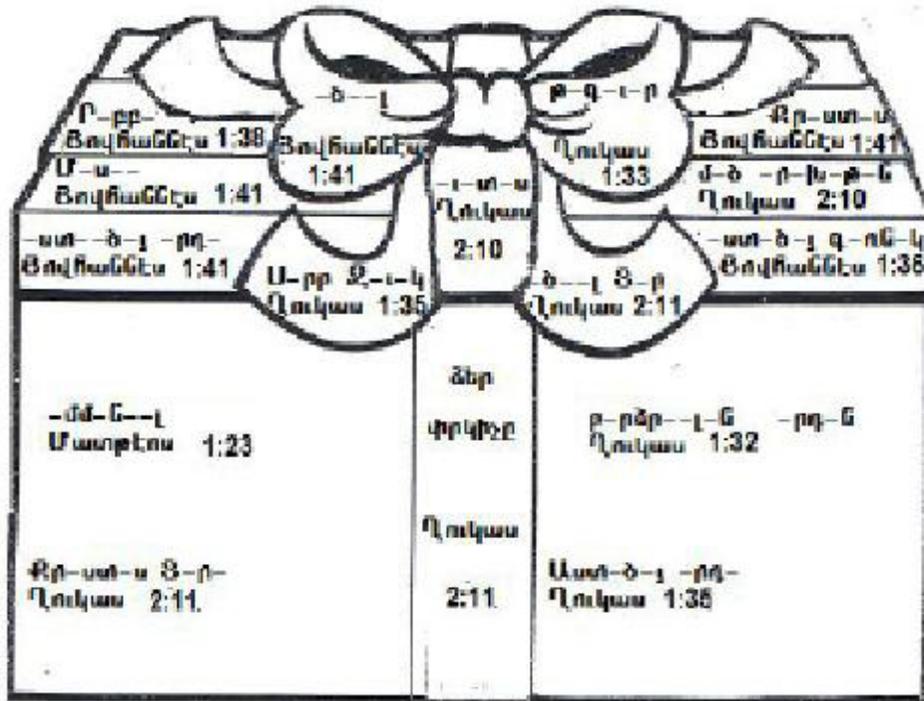

<p>Մատթէոս 26:36</p> <p>Ապա Յիսուս իր աշակերտներուն հետ եկաւ տեղ մը, որուն անունը Գեթսեմանի էր, եւ ըսաւ անոնց.   - Հոս նստեցէք, մինչեւ որ ես երթամ աղօթեմ:</p>
<p>Ղուկաս 23:46</p> <p>Այն ատեն Յիսուս բարձրաձայն ըսաւ.   -Հայր ձեռքերուդ մէջ կ'աւանդեմ հոգիս: Այս խօսքը ըսաւ եւ հոգին աւանդեց:</p>
<p>Յովհաննէս 6:11</p> <p>Յիսուս առաւ հացը, շնորհակալութիւն յայտնեց Աստուծոյ եւ բաժնեց նստողներուն: Չուկերը առնելով՝ նոյնը ըրաւ, եւ ժողովուրդը առաւ՝ որքան որ ուզեց:</p>
<p>Յովհաննէս 11:40-44</p> <p>Ղազարոսի մահէն ետք, Յիսուս Մարթային ըսաւ՝ «եթէ հաւատաս, Աստուծոյ Փառքը պիտի տեսնես»: Եւ իրապէս երբ Յիսուս ըսաւ՝ «Ղազարոս դուրս եկուր», ան դուրս ելաւ ոտքերն ու ձեռքերը պատանդով փաթթուած:</p>
<p>Մարկոս 1:35</p> <p>Յաջորդ առաւօտ կանուխ Յիսուս ելաւ ամալի վայր մը գնաց եւ հոն սկսաւ աղօթել:</p>

Յիսուս Աստուծոյ նուէրը մեզի

Առաջին Սուրբ Ծնունդին Աստուած մեզի տուաւ շատ կարեւոր նուէր մը, իր միաձին Որդին: Աստուածաշունչէն փնտռէ եւ գտիր այն բացատրութիւնները եւ անունները որոնք տրուած են Յիսուսի համար:

Ամբողջացուր բառերը ձայնաւոր գիրերը աւելցնելով: ա - ե - է - ը - ի - ո - օ - ու - իւ

1 -	9 -
2 -	10 -
3 -	11 -
4 -	12 -
5 -	13 -
6 -	14 -
7 -	15 -
8 -	16 -

Աստուած կ'ընէ անսպասելին

Իսրայէլի ժողովուրդը կը սպասէր թագաւոր մը:

Կը հաւատար Հին կտակարանի մարգարէութիւններուն, բայց կը մոռնար կամ չէր հասկնար այն՝ որ չարչարուող ծառայ - Մեսեայ մը պիտի գար տարբեր փրկութիւն տալու համար:

Աստուած պահեց իր խոստումը: Ան ղրկեց թագաւոր մը բայց ոչ սպասուած կերպերով:

Աստուածաշունչի օգնութեամբ ամբողջացուր նախադասութիւնները:

Ժողովուրդը կը կարծէր

Աստուած ղրկեց

1 - Թագաւոր մը պալատի մը մէջ պէտք է ծնի:

- Թագաւոր մը _____
Ղուկաս 2:7

2 - Թագաւոր մը հարուստ ծնողք պէտք է ունենայ:

- Թագաւոր մը _____
Մատթէոս 13:55

3 - Թագաւոր մը գեղեցիկ զգեստներ պէտք է հագուի:

- Թագաւոր մը _____
Ղուկաս 2:7

4 - Թագաւոր մը ուժ ու պատիւ պէտք է ունենայ:

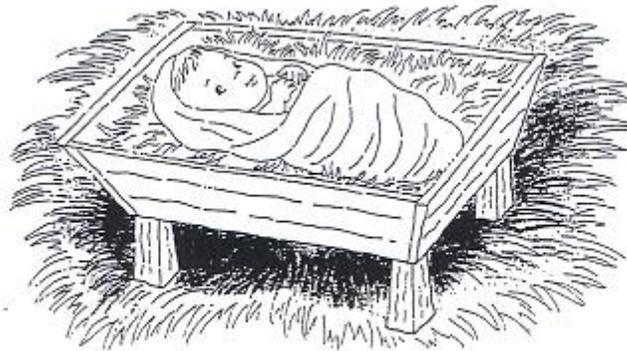
- Թագաւոր մը _____
Մատթէոս 27:29-30

5 - Թագաւոր մը գահ եւ մեծ պալատ պէտք է ունենայ:

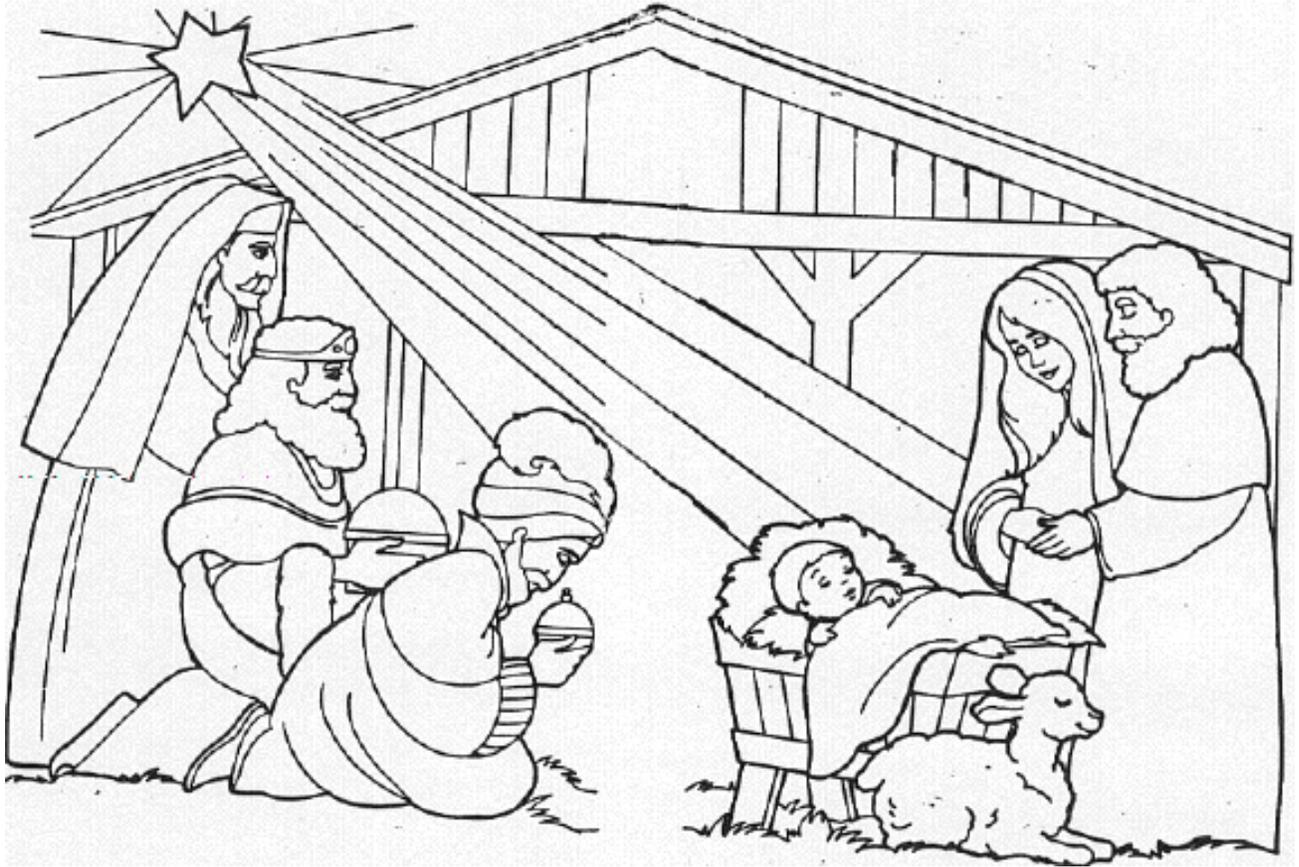
- Թագաւոր մը _____
Ղուկաս 9:58

6 - Թագաւոր մը թագաւորութիւն պէտք է ունենայ:

- Թագաւոր մը _____
Յովհաննէս 18:37

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը Մանկապարտեզի անկիւն

Ամբողջացո՛ւր «Ղուկաս 2.8-14»

Հովիւներ, խաղաղութի՛ւն, Փրկիչը, խանձարուրով, հաճութիւն,
հրեշտակը, աւետիս, Օծեալ

Այնտեղ, դաշտերուն մէջ ----- կային, որոնք գիշերով իրենց հօտերուն պահակութիւն կ'ընէին: Տիրոջ ----- անոնց երեւցաւ եւ Տիրոջ փառքը լոյսի պէս անոնց վրայ ծագեցաւ: Հովիւները սաստիկ վախցան. հրեշտակը ըսաւ անոնց.

- Մի՛ վախնաք, ձեզի ----- մը պիտի տամ, որ ամբողջ ժողովուրդին մեծ ուրախութիւն պիտի պատճառէ: Այսօր, Դաւիթի քաղաքին մէջ ձեր ----- ծնաւ, որ ----- Տէրն է: Հետեւեալը ապացոյց ըլլայ ձեզի.- հոն մանուկ մը պիտի գտնէք՝ ----- փաթթուած եւ մսուրի մէջ դրուած: Եւ յանկարծ այդ հրեշտակին միացաւ երկնաւոր զօրքերու բազմութիւն մը, որ կ'օրհնաբանէր զԱստուած, ըսելով.

«Բարձունքներուն մէջ Աստուծոյ փա՛ռք, ----- երկրի վրայ եւ մարդոց միջեւ ----- »

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Ա. Բ. և Գ. դասարաններու անկիւն

1. Յիսուս մանուկը ո՞ր օրը ծնաւ:

- ա.- Յունուար 6
- բ.- Յունուար 1
- գ.- Դեկտեմբեր 31
- դ.- Դեկտեմբեր 25

2. Յիսուս Մանուկը ո՞ր քաղաքին մէջ ծնաւ:

- ա.- Երուսաղէմ
- բ.- Բեթլեհէմ
- գ.- Նազարէթ
- դ.- Երեւան

3. Ո՞վ էր Հրեաներու Թագաւորը երբ Յիսուս Մանուկը ծնաւ:

- ա.- Օգոստոս
- բ.- Յուլիոս Կեսար
- գ.- Հերովդէս
- դ.- Դաւիթ

4. Հովիւները ինչպէ՞ս գիտցան թէ Յիսուս մանուկը ծնաւ:

- ա.- Երկնքին մէջ աստղը տեսան:
- բ.- Հրեշտակները իրենց լուր տուին:
- գ.- Թագաւորը իրենց լուր տուաւ:
- դ.- Մոգերը իրենց լուր տուին:

5. Ի՞նչ է Յիսուս մանուկին Մօրը անունը:

-----

6. Մոգերը ինչպէ՞ս գիտցան որ Յիսուս մանուկը ծնաւ:

- ա.- Երկնքին մէջ աստղը տեսան:
- բ.- Հրեշտակները իրենց լուր տուին:
- գ.- Թագաւորը իրենց լուր տուաւ:
- դ.- Հովիւները իրենց լուր տուին:

7. Մոգերը ի՞նչ նուէրներ բերին Յիսուս մանուկին:

- ա.- Ոսկի, Արծաթ, Պրոնզ
- բ.- Ոսկի, Կնդրուկ և Զմուռս
- գ.- Գնդակ, Lego, և Կաւ
- դ.- Գիրք, մատիտ և ներկ

8. Յիսուս մանուկին ծնունդէն ետք, Հրեշտակը Հայր Յովսէփին երեւցաւ և ըսաւ որ Մանուկը չար թագաւորէն փախցնէ ուրիշ երկիր մը: Ո՞ր երկիրն է այդ:

- ա.- Սուրիա
- բ.- Լիբանան
- գ.- Եգիպտոս
- դ.- Իսրայէլ

9. Երբ Յիսուս մանուկը երկու տարեկան եղաւ, իր ծնողքը զինք ո՞ր քաղաքը տարին:

- ա.- Երուսաղէմ
- բ.- Բեթլեհէմ
- գ.- Նազարէթ
- դ.- Երիթով

10. Եդեմի մէջի պարտէզին մէջ կը գտնուէր այս ծառը:

Կ----- Ծառ

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Նախակրթարան Դ. Ե. եւ Զ. դասարաններու անկիւն

1.- Ո՞վ էր առաջին սարկաւագը:
ա.- Ս. Թադէոս
բ.- Ս. Ստեփանոս Գախավկայ
գ.- Ս. Պետրոս
դ.- Ս. Յակոբ Մծբնայ Հայրապետ

2.- Մեր դպրոցին անունը ո՞ր սուրբին անունով է:
ա.-Ս. Յակոբ Մծբնայ հայրապետ
բ.- Ս. Յակոբ Տեառնեղբայր Առաքեալ
գ.- Որոտման որդի Ս. Յակոբ
դ.- Որոտման որդի Ս. Յովհաննէս

3.- Ս. Պօղոս Առաքեալ Յիսուսի 12 Առաքեալներէն մէկն էր:
ա.- Այո
բ.- Ոչ

4.- Այս գիրքերէն որո՞ւն մէջ կրնանք կարդալ Ս. Ստեփանոսի մասին:
ա.- Մաթէոսի Աւետարան
բ.- Դուկասի Աւետարան
գ.- Մարկոսի Աւետարան
դ.- Առաքեալներուն գործերը

5.- Ո՞վ էր առաջին քրիստոնէայ թագաւորը:

Ս. ----- թագաւոր

6.- Քահանան սաղաւարտ կը դնէ գլխուն իսկ եպիսկոպոսը հետեւեալը:

Խ---

7.- Այս տարի ե՞րբ կը տօնենք Ս. Պետրոս եւ Ս. Պօղոս:

Բ2. Դեկտեմբեր --

8.- Որո՞նք են Որոտման որդիները:

Յ----- եւ -----ս

9.- Կաթողիկոսին կարելի է ըսել նաեւ

Հ-----

10.- Ո՞ր տարին Հայաստանեայց Եկեղեցոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու հիմնադրութեան 80-Ամեակն է:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Երկրորդականի անկիւն

1.- Ո՞վ էր Քրիստոսի Նախավկան:
ա.- Ս. Թադէոս
բ.- Ս. Ստեփանոս
գ.- Ս. Պետրոս
դ.- Ս. Յակոբ Մծբնայ Հայրապետ

2.- Ո՞ր առաքեալը բոլորէն առաջ
նահատակուեցաւ:
ա.- Ս. Թադէոս
բ.- Ս. Յակոբ Տեառնեղբայր
գ.- Ս. Պետրոս
դ.- Որոտման որդի Ս. Յակոբ

3.- Ամբողջացո՞ւր Հին Ուխտի
մարգարէներուն անունները:
ա.- Ե---
բ.- -դ---
գ.- ---վ-
դ.- ----ի
ե.- Եր-----
զ.- Եզ-----

4.- Ո՞վ էր այն մարգարէն զոր
Բաբելոնի գերութեան շրջանին
հրաւիրեց Նաբուգոդոնոսոր թագաւորը
որ ճանչնայ Եհովա Աստուածը:

ա.- Ովսէ
բ.- Յովէլ
գ.- Յովնան
դ.- Դանիէլ

5.- Ո՞ր մարգարէն քրիստոսէ 700
տարիներ առաջ գրեց՝ «Ահա կոյսը
պիտի յղանայ, ու որդի մը ծնի
եւ անոր անունը էմմանուէլ պիտի
կոչուի»:

ա.- Եսայի
բ.- Միքիա
գ.- Զաքարիա
դ.- Մաղաքիա

6.- Ո՞ր մարգարէն քրիստոսէ 700
տարիներ առաջ մարգարէացաւ թէ
Քրիստոս Բեթլեհեմի մէջ պիտի ծնի:

ա.- Եսայի
բ.- Միքիա
գ.- Զաքարիա
դ.- Մաղաքիա

7.- Ո՞վ է վերջին մարգարէն:

8.- Լերան քարոզը Մատթէոսի
Աւետարանին ո՞ր 3 գլուխներուն մէջն
է:

ա.- 4,5,6
բ.- 5,6,7
գ.- 6,7,8
դ.- 4,6,8

9.- Գրէ՛ Մատթէոս 5.48 ը:
«Արդ, դուք ----- եղէք, ինչպէս
ձեր ----- Հ----- կատարեալ է:»

10.- Քանի՞ հատ են Երանիները:

Ս. ՅԱԿՈԲ
ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑԻ
30-ԱՄԵԱԿԻ

Տօնակատարութիւն
Շաբաթ, 21 Նոյեմբեր, 2009

Սիրելի տնօրէնութիւն,
ուսուցչական կազմ եւ ծնողներ,
Աստ,

Երջանկութիւն է տեսնել կրթական այս օճախին երեսնամեայ ծառայութիւնը:

Կիրակնօրեան ճշմարիտ մօր մը պէս հոգ կը տանի, կը գուրգուրայ եւ կը դաստիարակէ իր յարկէն ներս յաճախողները: Չայն կը սմանցնենք օրինակ Սամուէլ մարգարէի մօր՝ Աննայի: Ան իր զաւակը կրթեց եւ զայն պատրաստեց իբր հաւատաւոր հոգի, որ հաստատուած է առ Աստուած վստահութեան վրայ: Անոր խոնարհութիւն սորվեցուց, նաեւ՝ ընկերային յանձնառութիւն, այլեւ ներշնչեց անոր՝ բարիի յաղթանակին յոյսը: Եւ Սամուէլ դարձաւ եբրայեցի ժողովուրդի թագաւորութեան հիմնադիրը:

Սփիւռքեան մեր դժուար պայմաններուն մէջ, այնքան կենսական է հոգեւոր դաստիարակութիւնը:

Մենք Մեծ Եղեռնէն ետքը՝ աքսորական էինք, իսկ վերջերս դարձանք կրկնակիօրէն աքսորական: Յետեւաբար, կարենալ յաղթահարելու համար մեր վիճակը՝ պէտք է մեր ճիգերը եռապատկենք, աւելի ճիշդ՝ պէտք է բազմապատկենք: Կրթական մեր բոլոր յարկերը առաւել եւ առաւել պէտք է կազմակերպուին: Կիրակնօրեան ալ նոյն ընթացքը պէտք է բռնէ, որպէսզի ողբերգական ապագայի տեղ՝ յաղթական ապագայ ունենանք:

Վարձքը կատար բոլոր մշակներուն, որոնք ծառայեցին եւ կը ծառայեն մեր Կիրակնօրեային:

ԼԱԿԳՈՅԱ ՍՏՊԵԱՆՔՈՎ՝

ՀՈՎԻ ԵՒ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՅԱԿՈԲ ԱՄԱՅՆՈՐԴԱՆԻՍ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑՈՅ

ՀԱՅՑ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ԿԻՐԱԿԼՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑՆԵՐ
ՎԱՐԻՉ ՏՆՕՐԵՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՆԹԻԼԻԱՍ - ԼԻԲԱՆՆ

ARMENIAN CHURCH SUNDAY SCHOOLS
DIRECTORY GENERAL
ANTELIAS - LEBANON

Յարգարժան տնօրէն, ուսուցիչներ, աշակերտներ եւ ծնողներ
Ս. Յակոբ Մայր եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ դպրոցին
որ ի Մոնթրէալ, Գանատա

Սիրելիներ.

Մեծ ուրախութեամբ եւ հրճուանքով իմացայ թէ 21 Նոյեմբեր 2009-ին Մոնթրէալի Ս. Յակոբ Մայր եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ դպրոցը մտերմիկ համդիսութեամբ մը պիտի նշէ իր հիմնադրութեան 30 Ամեակը:

Գեղեցիկ երեւոյթ մըն է մեզի համար, յիշել մեր կեանքին մէջ եկեղեցական եւ ազգային առաքելութեան մղուած հաստատութեան մը հիմնադրութեան տարեդարձը, որով առիթ կ'ունենանք հաշուեյարդար մը կատարելու հիմնադրութեան թուականէն ի վեր մեր կատարած աշխատանքներուն մասին: Մեր կեանքին մէջ անթիւ են ամեակներու ցուցակը, սակայն նոյնքան կարեւորութիւն չեն ստանար անոնք, եթէ լծուած չըլլան մարդակերտումի նուիրական աշխատանքին, ինչպէս է պարագան Հայ եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներուն:

Ահաւասիկ 2009-2010 կրթական տարեշրջանը պիտի ըլլայ 80-երորդը Հայ եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու առաքելութեան, ուր հայ մանուկը կը հարստանայ կրօնական եւ ազգային գիտելիքներով, կը թրծուի ու կ'աճի Վարդանանց հերոսներէն մեզի եկած հաւատքով ու հայկական ոգիով:

Առ այդ, կը շնորհաւորեմ ձեզ եւ կ'աղօթեմ Աստուծոյ, որ 30 ամեակի այս համդիսութեան ընդմէջէն, լուսաւորէ իւրաքաչիւր հայ ծնողքի միտքը, որպէսզի նայելով Կիրակնօրեայ Դպրոցին, այնտեղ գտնէ այն տաքուկ բոյնը ուր իր զաւակները պիտի մեծնան, այսօրուան ընկերութեան վտանգներէն հեռու մնալով եւ պիտի դառնան նուիրեալներ իրենց մայր եկեղեցւոյ ու ազգին, պատիւ բերելով նոյնիմքն իրենց ծնողներուն:

Յաջողութեան լաւագոյն մաղբանքներով,

Աղօթարար՝

Ղեւոնդ Արղ. Բենդէգեան
Վարիչ Տնօրէն Հայ եկեղեցւոյ
Կիրակնօրեայ Դպրոցներուն

ՅԱՅՏԱԳԻՐ

ԿԻՐԱԿՆՈՐԵԱՅԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ՝

Տերունական Աղոթք,
«Իմաստութիւն Հօր Յիսուս»,
«ԳԳործս...»,
Կիրակնօրեայի Քայլերգ

ՀՈՎԻԻԻ ԽՕՍՔ՝

Արժ. Տ. Գառնիկ Քինյ. Գոյունեան

ՏՆՕՐԷՆԻ ԽՕՍՔ՝

Պր. Թորոս Պապիկեան

ԿԻՐԱԿՆՈՐԵԱՅԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ՝

«Ով Մեծ Աստուած»
«Սիրտ ու Ցորեն»
«Հաւատամք»
Սաղմոս 23(ԻԲ LXX)

Հոգ2. Տ. ԳԵՂԱՐԴ Վրդ. Քիւսպէկեան՝

«Հայ մանուկին Կրօնական դաստիարակութիւնը»
(Բանախօսութիւն)

ՏԵՍԵՐԻԶ՝

Ս. Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցը 6 վարկեանով

ԹԷՅԻ ԵՒ ՍՈՒՐՃԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐԿԱՆԴԱԿԻ ԳԱԼՈՒՍՏ

ՄՐՏԻ ԽՕՍՔ՝

Արժ. Տ. Արմէն Ա. Քինյ. Իշխանեան

ԳՆԱՀԱՏԱԳՐԵՐ՝

ՊԱՀՊԱՆԻՉ

ՄԱՂԹԵՐԳ

Հայց. Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու

Կիրակնօրեայ սուրբ յարկին
Մենք սաներն ենք լուսաբաղձ,
Կայծերու պէս լուսածին
Ցայտած՝ սրտէն պերճ նախնեաց:
Ուստի քալենք անխռով,
Ո՛վ հարազատ զարմ արի,
Հաւատաւոր գընացքով՝
Լոյս-աղբիւրին ցանկալի:

Եկեղեցին սրբազգեաց՝
Փառա՛նգ անգին, հրաշափառ,
Մեր խոյանքին վերասլաց
Թա՛փն է խիզախ բոցավառ.
Հայ մըշկահոտ սրբութեան
Բոյրովն օծած մեր հոգին,
Մեր երթին մէջ յաղթական
Թումբերն ամէն պիտ՛ փըշրին:

Կեցցեն յաւե՛րժ անսասան
Հիմնադիր եւ բարերար,
Կիրակնօրեայ լուսոյ տան
Ջահակիրներ վեհափառ:
Հնչեցէ՛ք յար ծնծղաներ
Մեր սրտերուն ցնծագին,
Որ վա՛ն մընայ դարե՛ր դեռ
Սրբաճանչ Հայ հոգին:

Կիրակնօրեայ Դպրոցի 30-ամեակի Հանդիսութիւն

Շաբաթ, 21 Նոյեմբերի երեկոյեան Մոնթրէալի Հայ կեդրոնի Աւետիս Ահարոնեան սրահին մէջ կատարուեցաւ Սուրբ Յակոբ կիրակնօրեայի 30-ամեակի հանդիսութիւն:

Սոյն հանդիսութիւնը կը վայելէր հովանաւորութիւնը Գանատայի Հայոց Առաջնորդ Գերշ. Տ. Խաժակ Արք. Յակոբեանի, կազմակերպուած էր եկեղեցոյ Գործադիր Մարմնի կողմէ:

Յայտագիրը սկսաւ Կիրակնօրեայի աշակերտներու աղօթքներով: Անոնք աղօթեցին ըսելով «Հայր Մեր»-ը, «Իմաստութիւն Հօր, Յիսուս»ը եւ «Զգործս Ձերաց մերոց»ը, ապա երգեցին Կիրակնօրեայի քայլերգը:

Հովիվը՝ Արժ. Տ. Գառնիկ Քհն. Գոյունեան վարեց հանդիսութիւնը եւ իր ուրախութիւնը յայտնեց խումներամ բազմութեան համար որ լեցուցած էր սրահը: Ապա կիրակնօրեայի Տնօրէնը –

Պր. Թորոս Պապիկեան Գերկայացուց իր խօսքը, որ կարելի է կարդալ խմբագրականին մէջ, որմէ ետք Կիրակնօրեայի աշակերտները Գերկայացուցին յաջորդաբար «Ով մեծ Աստուած», «Սիրտ ու Տիրէն», «Հաւատամք» եւ «Սաղմոս 23 (ԻԲ LXX)»:

Օրուան բանախօսն էր հոգշ. Ս. Գեղարդ Վրդ. Գիւսպէկեան, որ Առաջնորդարանի Քրիստոնէական Դաստիարակութեան Գրասենեակի վարիչն է:

Օրուան բանախօս, Հայր Սուրբին նիւթն էր «Հայ մանուկին կրօնական դաստիարակութիւնը»:

«Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ դպրոց»-ը Ց վայրկեան տեսողութեամբ տեսերիզ մը ներկայացուեցաւ որուն ընդմէջէն ներկաները յստակ գաղափար մը ունեցան Կիրակնօրեայի գործունէութեան մասին:

Ասոր յաջորդեց թէյի, սուրճի եւ անուշեղէններու սպասարկութիւն, պատրաստուած եկեղեցույ Դպրաց դասի, Տիկնանց մարմնի, Քոյրերու ժողովի եւ Քրիստոնէական դաստիարակութեան յանձնախումբի անդամներուն կողմէ: Ապա սպասարկուեցաւ Կիրակնօրեայի 30 ամեակը նշող կարկանդակը:

Եկեղեցույ պատուակալ հովիւը Արժ. Ս. Արմէն Ա. Քհն. Իշխանեան սրտի խօսքը արտասանեց: Տէր Արմէնը ըլլալով Կիրակնօրեայի հիմնադիր հովիւ անդրադարձաւ Կիրակնօրեայի հիմնադրութեան եւ հակիրճ պատմականէ մը ետք գնահատեց եւ քաջալերեց կիրակնօրեայի տնօրէնութիւնը, ուսուցչական կազմը եւ Մաշտոցի Արձագանգի խմբագրութիւնը:

Ան վեր առաւ անոնց խորունկ գիտակցութիւնը եւ յանձնառութեան բաժինը՝ Հայ եկեղեցույ առաքելութեան մէջ:

Այս տօնակատարութեան առիթով, առաջնորդարանի կողմէ պատրաստուած

գնահատագիրներ յանձնուեցան Սուրբ Յակոբ Կիրակցորեայի մէջ շուրջ տասնամեակ մը ծառայած հետեւեալ նուիրեալներուն՝ Տիկ. Յասմիկ Գանաճեան, Տիկ. Գարօլ Մանուկեան եւ Տիկ. Շաղիկ Պոյաճեան: Որմէ ետք պահպանիչով հայր Գեղարդը փակեց ձեռնարկը:

Մեր շնորհակալութիւնը ձեռնարկի նկարիչներուն՝ Կիրակցորեայ դպրոցի շրջանաւարտ Արա Յակոբեանին եւ իր զարմիկը Մկօ Յակոբեանին, որոնցմէ օրինակներ կը գտնէք սոյն էջերուն մէջ:

Մ աշտոցի Ա րձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցուց Սուրբ Յակոբ Կիրակցորեայ Դպրոցի ամսաթերթ

Յունուար 2010 (ԺԷ տարի թիվ 5)

Այս թիւով . . .

Խմբագրական՝

Ի՞նչ պէտք է նորոգել ամէն տարի Էջ 2

Յունուար ամսուան բացատրական բառարան: Ծրագալոյց Ս. ԾՆՆդեան, Ջրօրհնէք, Ս. Սարգիս, Ս. Անտոն, Աստուածայայտնութիւն, Խթում, Յովհաննու Կարապետ Էջ 3-5

Տաղ Ս. ԾՆՆդեան Էջ 6

Յիսուս Քրիստոսի ԾՆՆդեան Աւետումը Էջ 7

Եկեղեցական բառարան: Զայնագրեալ Գիրքեր, Ղազար Փարպեցի, Ծաճանչ, Մասունք Էջ 8

Տնօրհնէքի ականդութեան շուրջ Էջ 9

Եզակի գիրք: Էջ 11

Լերան Քարոզը: Էջ 12

Երկրի աղը եւ աշխարհի լոյսը: Էջ 13

Աստուած կ'ընէ անսպասելին: Էջ 14

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը: Էջ 15-18

Սուրբ Ծնունդը Կիրակցորեայ Դպրոցէն ներս Էջ 19-20

Ս . . . Սէր, Ս. Սարգիս

Խաչքարի հեղինակ՝
Ժողովրդական վարպետ,
ՌՈՒԲԵՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

Ամսուան Համարը

«Բարձունքներուն մէջ Աստուծոյ փա՛րք, խաղաղութի՛ւն երկրի վրայ եւ մարդոց միջեւ հաճութիւն»:

Ղուկաս 2.14

Խմբագրական՝

Ի՞նչ պետք է նորոգել ամէն տարի

Ամէն նոր տարի, ընդհանրապէս, որոշումներ կ'առնենք, տարուան ընթացքին իրականացնելու համար: Սակայն երբ տարին կը սկսի հիննալ, մեր որոշումները, հանդիպելով խոչընդոտներու, կրնան անդամալուծուիլ: Հետեւաբար տարուան նորութեան չափը պետք չէ փնտռել մեր կերուխումին եւ որոշումներուն մէջ, այլ մեր նմաններուն հանդէպ մեր սիրոյ ամման չափով: Վերջ ի վերջոյ Քրիստոս բոլորին հանդէպ սէր քարոզեց. Հովիւներէն մինչեւ մոզերը.....: Ահաւասիկ Պօղոս առաքեալի Կորնթացիներուն գրած առաջին նամակէն 13-րդ գլուխը, «Սէր» խորագրով:

Եթէ մարդոց եւ հրեշտակներու լեզուները խօսիմ, բայց սէր չունենամ, ի՞նչ տարբերութիւն կ'ունենամ պղինձէ շեփորէն որ կը հնչէ, կամ ծնծղաներէն որ կը ղօղանջեն: Եթէ մարգարէութեան պարգեւը ունենամ, կարենամ բոլոր խորհուրդներու խորքը թափանցել եւ հասնիմ ամբողջական գիտութեան, եւ նոյնիսկ լեռները տեղափոխելու չափ զօրաւոր հաւատք ունենամ, բայց սէր չունենամ, ոչինչ կ'արժեն: Ի՞նչ օգուտ, եթէ բոլոր ինչքերս աղքատներուն տամ եւ նոյնիսկ մարմինս կրակի մատնեմ. եթէ սէր չունիմ, ոչինչով կ'օգտուիմ:

Սէր ունեցողը համբերատար կ'ըլլայ եւ քաղցրաբարոյ: Սէր ունեցողը չի նախանձիր, չի գոռոզանար, չի հպարտանար, անպատշաճ վարմունք չ'ունենար, միայն ինքզինք չի մտածեր, բարկութեամբ չի գրգռուիր, չարութիւն չի խորհիր, անհրաւութեան վրայ չ'ուրախանար, այլ ուրախակից կ'ըլլայ ճշմարտութեան: Սէր ունեցողը միշտ կը զիջի, միշտ կը հաւատայ, միշտ կը յուսայ եւ միշտ կը համբերէ:

Սէրը անվախճան է, մինչդէռ այս կեանքին հետ մարգարէական պատգամները վերջ պիտի գտնեն, հրեշտակներու լեզուներով խօսիլը պիտի դադրի, գիտութիւնն ալ վերջ պիտի գտնէ: Այժմ մեր գիտցածը անկատար է եւ մեր մարգարէութիւնն ալ՝ մասնակի: Բայց երբ կատարեալը գայ, այս անկատարութիւնը վերջ պիտի գտնէ:

Երբ երեխայ էի, երեխայի պէս կը խօսէի, երեխայի պէս կը խորհէի եւ երեխայի պէս կը տրամաբանէի. իսկ երբ տղամարդ դարձայ, բոլոր երեխայական բաները մէկ կողմ դրի: Նոյնպէս ալ, մենք այժմ զԱստուած կը տեսնենք աղօտ կերպով, կարծես հայելիի մը մէջէն. բայց երբ ամէն բանի կատարումը գայ՝ զայն պիտի տեսնենք դէմ առ դէմ: Այժմ միայն մասնակիօրէն կը ճանչնամ զԱստուած, բայց այն ատեն պիտի ճանչնամ ամբողջապէս, ճիշդ ինչպէս ի՛նք զիս կը ճանչնայ:

Ներկայիս, ուրեմն, միակ կարեւոր բաներն են, հաւատքը, յոյսը եւ սէրը. իսկ այս երեքէն մեծագոյնը սէրն է:

«Մաշտոցի Արձագանգ»
Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի կամաւոր խմբակը
Թամար Գիզիրեան, Վերժին Գիւպթանճեան, Յասմիկ Նաճարեան, Գարու Մանուկեան,
Շողիկ Նաճարեան, Յասմիկ Գանաճեան, Շաղիկ Պոյաճեան, Թորոս Պապիկեան

Յունուար ամսուան բացատրական տօնացոյց

- Ուր. 1 Ամանոր
- Գշ. 5 Ծրագալոյց Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ
- Դշ. 6 Ս. ԾՆՈՒՆԴ - Աստուածայայտնութիւն
- Եշ. 7 Յիշատակ Մեռելոց
- Դշ. 13 Տօն Անուանակոչութեան Յիսուսի Քրիստոսի
- Եշ. 14 Ս. Յովհաննու Կարապետի
- Բշ. 18 Ս. Անտոն Ծգնաւոր
- Գշ. 19 Ս. Թէոդոս Թագաւոր
- Կիր. 24 Բարեկենդան Առաջաւորի Պահոցն
- Ուր. 29 Յիշատակ Յովնան Մարգարէի
- Շբթ. 30 Ս. Սարգիս Զօրավար, որդին Մարտիրոս եւ 14 զինուորներ

Ծրագալոյց Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ

Այսպէս կը կոչուի Աստուածայայտնութեան նախորդող երեկոյեան արարողութիւնը: Ծրագալոյցը բարդ բառ մըն է «ճրագ լուցանել (վառել)», որովհետեւ եկեղեցոյ մէջ երեկոյեան բազմաթիւ լապտերներ ու կանթեղներ կը վառին եւ պատարագ կը մատուցուի, որուն ընթացքին բոլոր հաւատացեալները վառող մոմեր կը բռնեն:

Ծրագալոյցի լապտերներու եւ մոմերու լոյսը կը խորհրդանշէ այն հոգեւոր լոյսի ճառագայթումը մեր մէջ, որ մեզի պարգեւեց Փրկիչը իր տնօրինութիւններով:

Զրօրհնէք

Այս արարողութիւնը հաստատուած է ի յիշատակ Քրիստոսի մկրտութեան: Այն կը կատարուի Աստուածայայտնութեան տօնին: Հին ժամանակ ջրօրհնէքը կը կատարուէր գետերու կամ լիճերու ափին, իսկ այժմ՝ եկեղեցոյ մէջ: Պատարագի աւարտին քահանան յատուկ ընթերցուածքներով, քարոզէն եւ աղօթքէն յետոյ խաչով կ'օրհնէ մեծ տակառի մէջ լեցուած ջուրը, որ կը բաժնուի հաւատացեալներուն՝ իբրեւ սրբութեան խորհրդանիշ եւ բժշկութեան միջոց:

Ս. Սարգիս որոշ ժամանակ մը Հայաստան մնալէ ետք գնաց Պարսկաստան, ուր նշանակուեցաւ պարսից բանակի զօրավար: Իր անօրինակ քաջութեամբ յաղթեց բազմաթիւ պատերազմներու եւ կարողացաւ դարձի բերել շատ զինուորներ: Ասոր վրայ պարսից արքան փորձեց բռնութեամբ հեթանոս դարձնել Սարգիսին: սակայն ոչ մի տանջանք չկրցաւ Սուրբին հաւատքը սասանել, եւ ան նահատակուեցաւ: Իր հետ նահատակուեցան նաեւ իր որդին Մարտիրոսը եւ քրիստոնեայ դարձած 14 պարսիկ զինուորներ:

Սուրբին անուանակոչութեան տօնը այս տարի կը զուգադիպի Յունուար 30-ին:

Գիտէի՞ր թէ Ս. Սարգիսի տօնը Հայաստանի մէջ ընդունուած է նշել ոչ միայն եկեղեցական ծիսակատարութեամբ, այլեւ ժողովրդական սովորութիւններով: Ս. Սարգիս Զօրավարը երիտասարդներու արագահաս բարեխօսն է եւ սիրոյ երազանքը իրականացնող սուրբ: Ըստ աւանդութեան, Ս. Սարգիս պէտք է Հրեշտակներու ուղեկցութեամբ անցնի եւ տանիքին վրայ դրուած ալիւրի մէջ ձգէ իր սպիտակ ձիուն պայտին հետքը որպէսզի այդ տարի իրականանայ հաւատացեալի երազանքը:

Ս. Անտոն Ծգնաւոր (250 - 356)

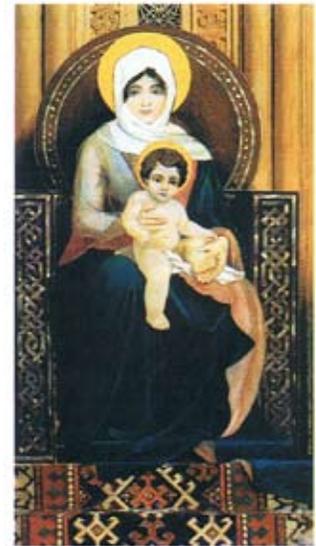
Սուրբ Անտոն Անապատական կը համարուի անապատականներու հայրը: Ազգութեամբ եգիպտացի էր, հարուստ եւ բարեպաշտ ծնողներու զաւակ: Ծնողներու մահէն ետք, 19 տարեկանին, Անտոնը որոշեց հեռանալ աշխարհէն եւ բնակութիւն հաստատել անապատին մէջ: Անտոն, իր բոլոր փորձութիւններուն դիմագրաւեց աղօթքով: Անտոնը երբէք չէր մոռնար որ Քրիստոս իր հետ է, Որուն առջեւ բոլոր փորձութիւնները անզօր են: Հակառակ անոր որ Անտոնը կը փափաքէր մինակ մնալ Տիրոջ հետ, անոր համբարը տարածուեցաւ եւ մարդիկ տարբեր հարցերով սկսան իրեն այցելել: Անտոն կ'օգնէր բոլոր այցելուներուն եւ սակայն կը նախընտրէր հեռանալ աւելի անմարդաբնակ վայրեր ուր իրեն կրնային այցելել միայն իր օրինակով անապատական դարձած եղբայրները:

Ս. Անտոն Անապատական Երուսաղէմ, ձեռ. 285 էջ 14ա, Հարանց վարք, 1430թ. Կաֆա

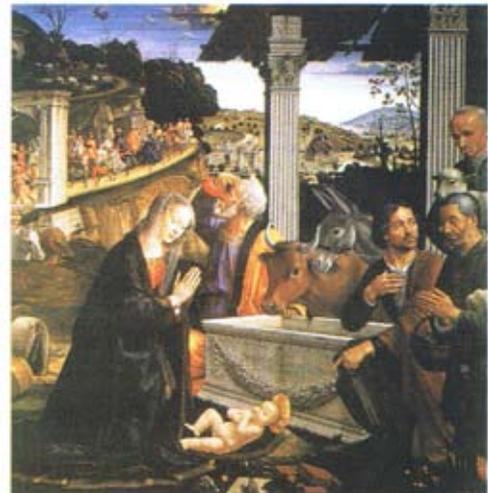
Աստուածայայտնութիւն (Սուրբ Ծնունդ եւ Մկրտութիւն)

Մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի առաջին տնօրինութիւնները, որոնցմով Ան յայտնուեցաւ աշխարհին (Գաբրիէլ հրեշտակապետի աւետումը, Յիսուս Մանուկին ծնունդը, ութնօրեայ թլփատութիւնը, հովիւներու եւ մոգերու երկրպագութիւնը, քառասնօրեայ ընծայումը, ինչպէս նաեւ Յորդանան գետին մէջ մկրտուիլը եւ այլն) առաջին դարերուն կը տօնուէին միեւնոյն, Աստուածայայտնութիւն կոչուող մեծ տօնախմբական շրջանին:

Հետագային այս տօնի գրեթէ բոլոր յիշատակները առանձնացան՝ տարուայ մէջ բաժնուելով ըստ համապատասխան ամիսներու եւ օրերու: Մնացին միայն Ծնունդը եւ Մկրտութիւնը, որոնք ըստ Աւետարանին կատարուեր են նոյն օրը՝ երբ Յիսուս 30 տարեկան էր: Ըստ ասանդութեան այդ օրը Յունուար 6ն էր:

Աւելի ուշ, Ե. դարուն (451 թուին Քաղկեդոնի մէջ գումարուած չորրորդ Տիեզերական ժողովին որուն հայաստանեայց Եկեղեցին չմասնակցեցաւ) Յունական-Հռովմէական եկեղեցին, Ծննդեան տօնը եւս անջատեց Մկրտութենէն եւ սկսաւ տօնել Դեկտեմբեր 25 ին (մոռցնել տալու համար այդ օրուան արեւի պաշտամունքի սովորութիւնը եւրոպայի մէջ) որ տարածում գտաւ ամբողջ աշխարհին մէջ: Սակայն Հայ Եկեղեցին հաւատարիմ մնաց հնագոյն ասանդութեան եւ մինչեւ այսօր Քրիստոսի ծննդեան եւ մկրտութեան յիշատակը միացեալ կը տօնէ Յունուար 6-ին՝ Աստուածայայտնութիւն անուանումով:

Խթում

«Խթում» անուան տակ ծանօթ են Սուրբ Ծնունդը նախորդող երեկոյեան ընթացքին կատարուող նախատօնական եկեղեցական եւ ժողովրդական արարողութիւնները:

Այդ երեկոյ եկեղեցիէն ներս կանթեղներ կը վարուին եւ ճրագը կը բաժնուի ժողովուրդին անոնց մոմերը վարելով ու այդպէս, վարած մոմերը տուն տանելով: Ծրագ վարելու այս սովորութեան հետեւողութեամբ, Խթումը երեկոյեան տրուած է նաեւ Ծրագալոյց անունը:

Անցեալին Հայաստանեայց Եկեղեցոյ բոլոր մեծ տօներուն իբր նախատօնակ կը կատարուէր Ծրագալոյց, իսկ ներկայիս միայն Սուրբ Ծնունդի եւ Զատկուայ տօները նախորդող երեկոները:

Ծրագալոյցի ժողովրդական սովորութիւններէն է Քրիստոսի ծննդեան աւետիս տալը մէկը միւսին, ապա աւանդական ընթրիքի շուրջ հաւաքուիլը, ճաշակելու համար ձուկ, բանջար, հաւկիթ եւ գինի:

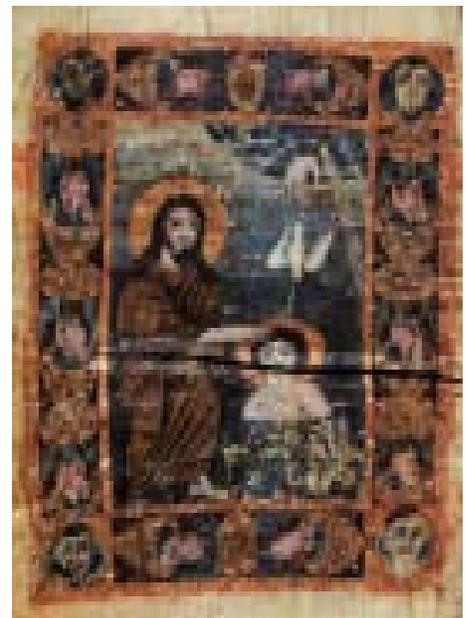

Գիտէի՞ր թէ...

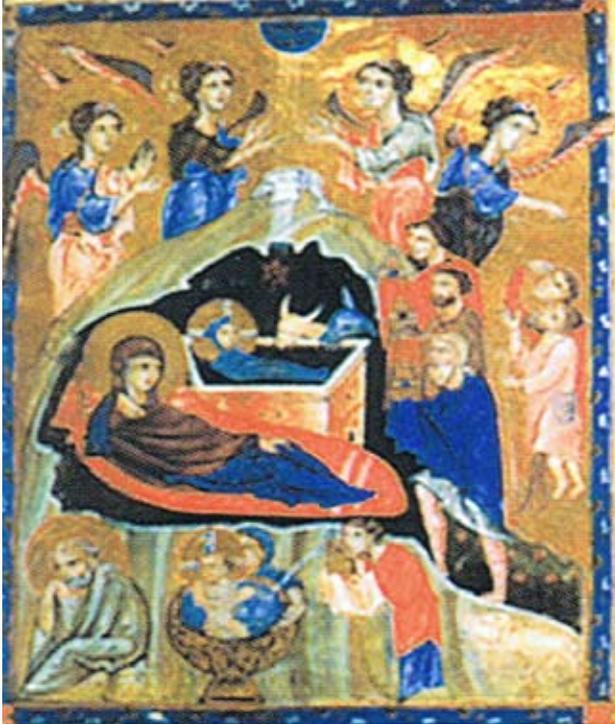
Յովհաննու Կարապետ

Յովհաննէս Կարապետը Յիսուս Քրիստոսի գալուստը վկայած մարգարէներէն վերջինն է որ յետագային նաեւ մկրտեց զԱյն այնուհետեւ կոչուելով «Յովհաննէս Մկրտիչ»: Ան մեծ համբաւ ունէր իր ապաշխարհութեան քարոզչութեամբ եւ իրեն հետեւորդներու մկրտութեամբ: Իր հանդէպ յարգանքը այնքան մեծ եղած է որ իր հետեւորդները հարց կու տային թէ արդեօք ի՞նք էր Քրիստոսը: Պատահեցաւ նաեւ որ ան իսկ կասկածի թէ իրապէս Քրիստո՞սն էր սպասուած մեսեան, որուն Աստուած պատասխանեց թէ աշխարհի վրայ Յովհաննէս Մկրտիչէն աւելի մեծ մարդ գոյութիւն չունէր, սակայն որովհետեւ կասկածեցաւ, երկինքի մէջ վերջինն իսկ իրմէ աւելի մեծ պիտի ըլլար:

Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցին Յովհաննէս Կարապետի յիշատակը կը ճշէ չորս առիթներով որոնցմէ երկուքն են անոր ծննդեան (այս տարի Յունուար 14-ին) եւ գլխատման առիթները:

- Յիսուս երեսուն (30) տարեկան էր երբ մկրտուեցաւ:
- Յիսուս ութ (8) օրուայ էր երբ անուանակոչուեցաւ, եւ մենք այս կը տօնենք Յունուար 13 ին:

Տաղ Սուրբ Ծննդեան

Այսօր տօն է սուրբ ծննդեան, անտի՛ս
Տեառըն մերոյ եւ յայտնութեան,
անտի՛ս:

Այսօր Արեւն արդարութեան, անտի՛ս.
Երեւեցաւ ի մէջ մարդկան, անտի՛ս:

Քրիստոս ծընաւ եւ յայտնեցաւ:

Այսօր սուրբ կոյսն անապական,
անտի՛ս

Ծընաւ եբեր զանմահ Արքայն,
անտի՛ս:

Այսօր հրեշտակք յերկնից իջեալ,
անտի՛ս.

Ընդ մեզ օրհնեն զանմահ Արքայն,
անտի՛ս:

Քրիստոս Ծընաւ եւ յայտնեցաւ:

Ո՛վ չի գիտեր Սուրբ Ծնունդի մասին գրուած ամենածանօթ այս շարականը որ կը հնչէ ամէն տարի խթման գիշերը անտելու համար Յիսուսի ծնունդը: Այս շարականին հեղինակն է Մովսէս Քերթող Հայրապետ որ զայն գրած է 441 թուականին: Ահա այդ շարականին բառերը գրաբար եւ անոնց թարգմանութիւնը՝ աշխարհաբար:

Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի
որ յայսմ անոր յայտնեցաւ.
Հովիւք երգեն ընդ հրեշտակս
տան անտիս աշխարհի:

Ծնաւ նոր արքայ
ի Բեթղեհեմ քաղաքի.
Որդիք մարդկան օրհնեցէք,
զի վասն մեր մարմնացաւ:

Անբաւելին երկնի եւ երկրի
ի խանձարուրս պատեցաւ.
Ոչ մեկնելով ի Հօրէ
ի սուրբ այրին բազմեցաւ:

* * *

Աքանչելի եւ մեծ խորհուրդ է,
որ այսօր յայտնուեցաւ.
Հովիւները հրեշտակներու հետ կ'երգեն,
աշխարհին անտիս կու տան:

Ծնաւ նոր արքայ
Բեթղեհեմ քաղաքին մէջ.
Ով ժողովուրդ, մարդիկ, օրհնութիւն տուէք
որովհետեւ Ան մեզի համար մարմնացաւ:

Երկնքին եւ երկրին վրայ Անբաւելին
խանձարուրներու մէջ փաթթուեցաւ.
Առանց բաժնուած ըլլալու Հօրմէն,
սուրբ մտորին մէջ բազմեցաւ:

Յիսուս Քրիստոսի Ծննդեան աւետումը

Մարիամ Աստուածածին

Նազարէթ փոքրիկ քաղաքին մէջ կ'ապրէին արդար ու պարկեշտ ամուսիններ՝ Յովակիմն ու Աննան: Յովակիմը մեծ ու հարուստ մարդ էր Դաւիթ թագաւորի տոհմէն, իսկ Աննան համեստ ու ազնիւ կին մըն էր: Անոնք երկար տարիներ երեխայ չէին ունենար: Երբ արդէն տարիքով բաւական մեծ էին Աստուած անոնց աղջիկ երեխայ պարգեւեց զոր անուանեցին Մարիամ:

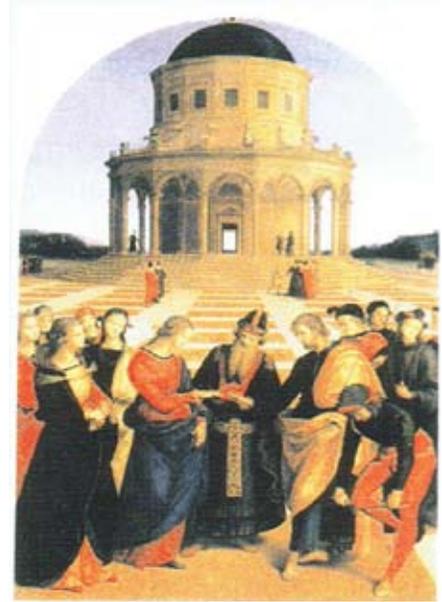
Յովակիմն ու Աննան որոշեցին իրենց դուստրը ընծայել տաճարին: Երբ Մարիամը դարձաւ երեք տարեկան, ծնողները նուէրներով եւ հանդիսաւոր ձեւով անոր տաճար տարին այնտեղ կրթուելու եւ ծառայելու: Փոքրիկ աղջիկը տաճարին մէջ կը մեծնար անբիծ աղաւնիի նման: Ան թել կը մանէր եւ ասեղնագործութիւն կ'ընէր: Մարիամը խելացի էր, բարի, խոնարհ եւ օրուայ մեծ մասը նուիրած էր աղօթքի եւ ընթերցանութեան: Մարիամի ծնողները շուտ մահացան, երբ ան մեծցաւ զինք նշանեցին Նազարէթի մէջ ապրող Յովսէփ անունով ատաղձագործի մը հետ:

Հրեշտակի աւետիսը

Օր մը Մարիամը տաճարի համար վարագոյր կարելու թել կը մանէր, յանկարծ յայտնուեցաւ Աստուծոյ ուղարկած Գաբրիէլ հրեշտակը եւ յայտնեց որ Մարիամը որդի մը պիտի ունենայ եւ անոր անունը պէտք է Յիսուս դնէ: Ան պիտի ըլլայ սուրբ եւ ամենագոր եւ համայն մարդկութիւնը պիտի փրկէ իրենց մեղքերէն: Այսինքն՝ ան էր այն Փրկիչը որուն մասին հին կտակարանի մարգարէները մարգարէացած էին:

Սկիզբը Մարիամը վախցաւ յետոյ զարմացաւ հրեշտակի խօսքերուն որովհետեւ ան նշանուած էր եւ դեռ ամուսնացած չէր: Սակայն հրեշտակը բացատրեց, որ Յիսուսը սովորական երեխայ պիտի չըլլար, ան պիտի ծնէր Սուրբ Հոգիէն եւ Աստուծոյ որդի պիտի կոչուէր իսկ Աստուծոյ համար անկարելի ոչինչ կար:

Գաբրիէլ հրեշտակը երեւցաւ նաեւ Մարիամի նշանածին՝ Յովսէփին: Հրեշտակը անոր պատուիրեց կնութեան առնել Մարիամը: Բարի եւ արդար Յովսէփը կատարեց այնպէս ինչպէս հրեշտակը իրեն պատուիրեց:

Եկեղեցական բառարան

Զ

Շարականն ու ժամագիրքին երգերը Հայկական կոչուած ձայնանիշերով ձայնագրեալ՝ հրատարակուած են Ս. Էջմիածնի տպարանէն Գեորգ Դ. կաթողիկոսի (1866-1882) հայրապետութեան շրջանին, կը կոչուին **ՁԱՅՆԱԳՐԵԱԿ ԳԻՐՔԵՐ**: Այս գիրքերով կարելի եղաւ հայկական ձայնագրութեան նոր համակարգի ուսուցումն ու տարածումը, հոգետր երգերու ժողովածուներու պաշտօնական վաւերացումն ու հրատարակութիւնը:

Ղ

ՂԱԶԱՐ ՓԱՐՊԵՅԻ (440/443 Փարպի «ներկայիս Արագածոտնի մարզի-Ձ. դարի սկիզբը) մատենագիր, պատմիչ: Դաստիարակուեր է Հայոց սպարապետ եւ մարզպան Վահան Մամիկոնեանի մօր՝ Ջուիկ իշխանուհիի խնամակալութեան ներքեւ: Ղ.Փ.-ի «Պատմութիւն Հայոցը» կը կոչուի Երրորդ պատմութիւն Ազաթանգեղոսի եւ Փաստոս Բիւզանդի երկերէն ետք՝ շարունակելով վերջինին: Ականատես էր իր նկարագրած դէպքերուն՝ 460-484 թուականներու Հայ-պարսկակն փոխ յարաբերութիւններուն եւ հակապարսկական ապստամբութեան: Պատմութիւնը կ'աւարտի Յովհաննէս Ա. Մանդակունիի ատենաբանութեամբ՝ արտասանած Վահան Մամիկոնեանի մարզպան նշանակուելու առիթով:

Ճ

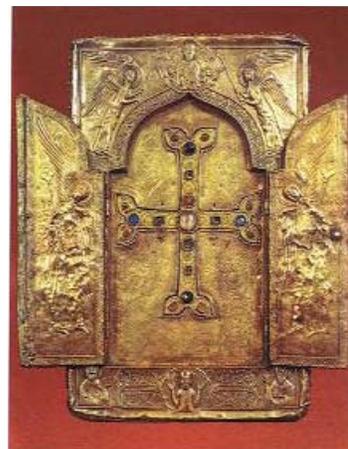
Յատկապէս պատրաստուած սեղանի զարդ մը, մէջտեղը բոլորակ կամ ձուածեւ պատկեր մը մետաղեայ քանդակով, ու շուրջանակի ճառագայթաձեւ սփռեալ զարդերով ու ներքեւէն կոթ մը ու պատուանդան մը տեղ մը դրուելու համար կը կոչուի **ՃԱՃԱՆՉ**: Ընդհանրապէս արծաթեայ կամ ոսկեզօծ, ոսկրչական արուեստի ընտիր գործուացքներով: Մէջտեղի պատկերները տէրունի են, կամ երբեմն սրբոց վարքերէն առնուած, եւ ուրիշ անգամներ մէջտեղը ապակիով փակուած դատարկ միջոց մը կը ձգեն սրբոց մասունքներ գետեղելու համար:

Մ

Սուրբերու ոսկորներու կամ անոնց պատկանող իրերու մասնիկները կը կոչուին **ՄԱՍՈՒՆՔ** եւ կը պահուին համապատասխան տուփերու՝ մասունքի պահարաններու մէջ: Հին ժամանակներուն այդպիսի պահարաններ են հանդիսացեր Աջերը՝ օրինակ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի աջը, իսկ աւելի ուշ անոնք պատրաստուեր են խաչի կամ ճանճանչի ձեւով: Մասունքի պահարանները այլ սրբութիւններու հետ կը գործածուին համապատասխան ծէսերու ժամանակ:

Մասնատուփի խաչով
ԺԴ - ԺԸ դար
Ս. Էջմիածնի գանձատուն

Մասունքի պահարան. Խոտակերաց Ս. Նշան
1300թ Ս. Էջմիածնի գանձատուն

ՏՆՕՐՅՆԵՔԻ ԱՄԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՁ

Կ'ապրինք ժամանակներու մէջ, ուր աւանդութիւնները կորսուելու վրայ են:

Սակայն որեւէ աւանդութիւն կտակ մըն է, եւ եթէ անիկա այսօր մեզի չի խօսիր՝ յանցանքը անորը չէ: Ըսել չեմ ուզեր, թէ յանցանքը մերն է, բայց արդար պիտի ըլլայ յայտարարել, որ գոնէ ինչ-ինչ պատճառներով մե՛րն է անկարողութիւնը՝ զայն վերարժեւորելու, այլ բացատրութեամբ մը՝ զայն վերստին բերելու մեր կեանքերուն մէջ՝ իբր ժողովող զօրութիւն, իբր անշրջանցելի աղբիւր մը՝ հաւատքի ժողովուրդը վերանորոգելու:

Տնօրհնէքի աւանդութիւնը: Քանի մը միտքեր.

1.- Տունը առաջին եկեղեցին է: Առանց տուն-եկեղեցիին՝ եկեղեցի-եկեղեցին չի կրնար գոյութիւն ունենալ: Տուն-եկեղեցին աղօթքի առաջին հաւաքական միաւորն է:

Եկեղեցի-եկեղեցին երկրորդ եւ աւելի մեծ ընտանիքի մը եկեղեցին է, հաւատքի համայնքի մը կամ ժողովուրդի մը եկեղեցին է:

Ինչպէս առանց տուն-եկեղեցիին չի կրնար եկեղեցի-եկեղեցին գոյութիւն ունենալ, նոյնպէս առանց եկեղեցի-եկեղեցիին չի կրնար տուն-եկեղեցին գոյութիւն ունենալ: Եկեղեցի-եկեղեցիին տկարացումը՝ տուն-եկեղեցիին տկարացումն է, եւ փոխադարձաբար:

Եկեղեցի-եկեղեցին իր մէջ կը հաւաքէ կամ ժողովէ բոլոր տուն-եկեղեցիները: Բայց ինչպէ՞ս:

Առաջին. Աստուծոյ Յոգիին ներգործութեամբ: Աստուծոյ Յոգին է, որ եկեղեցի կը ստեղծէ: Անիկա մարդկային կեանքին մէջ կը ներգործէ տուեալ աւանդութեան մը կամ մշակոյթի մը սահմաններուն ճամբով: Այլ բացատրութեամբ մը, մենք չենք կրնար հասկնալ Աստուծոյ Յոգիին ներգործութիւնը մեր ունեցած աւանդութեան եւ մշակոյթի սահմաններէն անկախաբար: Ըսել չեմ ուզեր, թէ Աստուծոյ Յոգին աւանդութեան եւ մշակոյթին մէջ կը սահմանափակուի: Ո՛չ: Անիկա անոնց մէջ կու գայ եւ զանոնք կ'անդրանցնի, անոնց վերանորոգումը եւ վերանորոգիչ ըլլալը կարելի կը դարձնէ:

Երկրորդ. Որպէսզի Աստուծոյ Յոգին ներգործէ՝ մարդկային հոգիները բաց պէտք է ըլլան անոր:

Հոն ուր Աստուծոյ Յոգիին ներգործութիւնը կայ՝ հոն հաւատացեալներուն ժողովումը կարելի կ'ըլլայ:

2.- Տնօրհնէքը տան անդամները կը ժողովէ եւ անոնց եկեղեցի մը ըլլալը կը հաստատէ:

3.- Քահանային ներկայութիւնը: Անիկա Քրիստոսի ներկայացուցիչն է, որ ինքզինք անարժան կը համարէ այդ պատիւին:

Մեր առօրեային մէջ մենք շատ լաւ գիտենք, թէ ի՞նչ կը նշանակեն ընտանեկան փոխայցելութիւնները: Երբ մէկը իր տունը կը հրաւիրէ, վերջն ալ դուն պարտք կը համարես զինք տունդ հրաւիրել, եւ ան ալ պարտք պէտք է համարէ տունդ գալ... Նոյնպէս երբ տուն մը եկեղեցի կու գայ, եկեղեցւոյ ծառայութեան կոչուած քահանան ալ պարտք պէտք է համարէ այդ տունը երթալ...

4.- Տնօրհնէքը կախարդութիւն մը չէ:

»Օրհնել« բայը քանի մը իմաստներ ունի. կը նշանակէ՝ բարեբանել, գովել, մաղթել կամ բարին կամենալ, սուրբ եւ նուիրական համարել եւ ընել:

Տնօրհնէքի ատեն սեղանին վրայ կը բերուին ջուր, աղ եւ հաց: Երբ քահանան կ'աղօթէ անոնց վրայ կախարդական բաներ չ'ըսեր եւ կախարդական երգեր չ'եղանակեր: Այլ ինչ որ կ'ըսէ եւ ինչ որ կ'երգէ Աստուածակեդրոն խօսքեր եւ երգեր են: Անոնցմով Աստուած կը փառաբանուի: Ս. Ծննդեան առիթով Աստուծոյ մեր կեանքին մէջ

յայտնութեան հաւատքն ու իմաստը, իսկ Չատիկին՝ Զրիստոսի յարութեան հաւատքն ու իմաստը կը յայտարարուին,

5.- Ջուրը օրհնել: Ջուրը խորհրդանշանն է կեանքի: Ըստ Աւետարանին՝ յաւիտենական կեանքի ջուրը տուողն է Զրիստոս: Այսինքն՝ Զրիստոսի միջոցով մենք Աստուծոյ հետ նոր յարաբերութեան մը մէջ կը մտնենք:

Երբ քահանան պարզ ջուրին վրայ խաչին նշանը կ'ընէ, այդ պարզ ջուրը կը խորհրդանշէ Զրիստոսի տուած ջուրը: Եւ Զրիստոսի տուած ջուրը բարի է, գովելի է, մարդոց համար բարին կը կամենայ, սուրբ եւ նուիրական է, որովհետեւ սուրբ եւ նուիրական կը դարձնէ մարդկային կեանքը:

Աղը օրհնել: Ըստ Չարեհ արք. Ազնաւորեանի, աղը չորս նշանակութիւններ ունի: Կը նշանակէ համ տուող ըլլալ, մաքրող ըլլալ, պահպանող ըլլալ եւ հաւատարիմ ըլլալ:

Համ տուող ըլլալ: Յիսուս գինք լսողներուն եւ իրեն հաւատացողներուն կ'ըսէր, թէ իրենք մարդկութեան համ տալու կոչուած են: Այսինքն՝ անոնք կանչուած են մարդոց կեանքին իմաստ եւ նշանակութիւն բերելու, անոնց գոյութեան նպատակ տալու:

Մաքրող ըլլալ: Աստուածաշունչը կ'ըսէ, որ մարդը ստեղծուած էր Աստուծոյ պատկերին նմանութեամբ, սակայն իր անհնազանդութեան պատճառով կորսնցուցած էր այդ նմանութիւնը եւ մեղքերու ցեխին մէջ մխրճուած կ'ապրէր: Յիսուս իր հետեւորդները կը հրաւիրէ այն ցեխէն դուրս հանելու կամ մաքրելու մեղաւոր մարդկութիւնը:

Պահպանող ըլլալ: Յիսուսի առաքեալները ընտրուելէ առաջ երկու վիճակներու մէջ նկարագրուած են. ձուկ որսալու համար՝ ուռկանը ջուր նետելու վրայ. եւ ուռկան կարկտելու կամ կարգի դնելու վրայ: Առաջինը կը նշանակէ՝ անհաւատ մարդոցմէ որսալով երկինքի արքայութեան ժառանգորդներ հաւաքել կամ Աստուծոյ համար մարդիկ շահիլ, եւ երկրորդը՝ վերանորոգելու կամ պահպանելու կամ եկեղեցին բարեկարգ պահելու իմաստը ունի:

Պահպանող ըլլալը՝ Աստուծոյ հաւատարիմ ըլլալն է: Իսկ ինչպէ՞ս կը դրսեւորուի հաւատարմութիւնը:

Աստուծոյ պատուիրանները կատարելով կամ Աստուծոյ կամքին հնազանդութեամբ:

...Համ չտուող, չմաքրող, չպահպանող կամ չվերանորոգող եւ անհաւատարիմ ժողովուրդ մը չի կրնար Աստուծոյ ժողովուրդ մնալ եւ ըլլալ:

Երբ քահանան պարզ աղին վրայ խաչի նշանը կ'ընէ, օրհնեալ աղը այս ամբողջ նշանակութիւնը կը ստանայ, որ բարի է եւ գովելի, քանի որ բարիք գործելու ոգին կը զօրացնէ, եւ սուրբ ու նուիրական կը դարձնէ մարդկային կեանքը:

Հացը օրհնել: Աւետարանին մէջ հացը Յիսուս-կերակուրն է, երկնային մանանան: Անիկա «յաւիտենական կեանքին մէջ կը մնայ» կամ «կեանք կու տայ»:

Յիսուս Վերջին Ընթրիքին հացը բեկանելով ըսաւ, թէ անիկա իր մարմինն է: Արդ, երբ քահանան խաչ կը հանէ հացին վրայ, այդ հացը կը խորհրդանշէ Յիսուսի մեզի տուած կերակուրը, որ իր խաչեալ մարմինն է: Ան որ «կը ճաշակէ» այդ մարմինէն կամ ան որ այդ մարմինի խորհուրդին կը հաղորդուի՝ գիտէ թէ ի՞նչ կը նշանակէ եկեղեցի ըլլալ... գիտէ թէ եկեղեցին հացի պէս բաշխուելու համար է:

6.- Տնօրհնեքով տուն-եկեղեցին եւ եկեղեցի-եկեղեցին իրենց փոխադարձ պատասխանատուութիւնը կը վերանորոգեն:

Հովիւ
ԳԶ

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը Դեկտեմբեր ամսուան պատասխանները

Մանկապարտեզի անկիւն

Հովիւներ, հրեշտակը, ատտիս, Փրկիչը, Օծեալ, խանձարուրով, խաղաղութիւն, հաճութիւն

Նախակրթարան Ա. Բ. Գ.անկիւն

1. ա. Յունուար 6
2. բ. Բեթլեհեմ
3. գ. Հերովդէս
4. բ. Հրեշտակները իրենց լուր տուին
5. Մարիամ
6. ա. Երկնքին մէջ աստղը տեսան
7. բ. Ոսկի, կնդրուկ եւ զմուռս
8. գ. Եգիպտոս
9. գ. Նազարէթ
10. Կենաց Ծառ

Նախակրթարան Դ. Ե. Զ.անկիւն

1. գ. Ս. Ստեփանոս նախավկայ
2. ա. Ս. Յակոբ Մծբնայ Հայրապետ
3. բ. Ոչ
4. դ. Առաքեալներուն գործերը
5. Ս. Աբգար թագաւոր

6. Խոյր
7. 28
8. Յովհաննէս եւ Յակոբոս
9. հայրապետ
10. 2009

Երկրորդականի անկիւն

1. բ. Ս. Ստեփանոս
2. դ. Որոտման որդի Ս. Յակոբ
3. ա. Եղիա, բ. Եղիսէ, գ. Ամովս, դ. Եսայի, ե. Երեմիա, զ. Եզեկիէլ
4. դ. Դանիէլ
5. ա. Եսայի
6. բ. Միքիա
7. Յովհաննէս Մկրտիչ
8. բ. 5,6,7
9. Կատարեալ, Երկնաւոր, Հայրը
10. 9

Եզակի գիրեր

Հայերէն գիրերով Sudoku

				ը	է	թ			զ		
ա					դ						գ
թ	դ	է							ը	բ	ա
դ				ե					թ		
	ը			ա			բ		է		
			զ				գ				ը
ը	բ	դ						ե	զ	է	
ե							զ				բ
զ	զ	թ	բ	է	ը	ե	ա	դ			
ա	դ	ը	թ	զ	ե	զ	է	բ			

Նախորդ «Եզակի գիրեր» ուն լուծումը

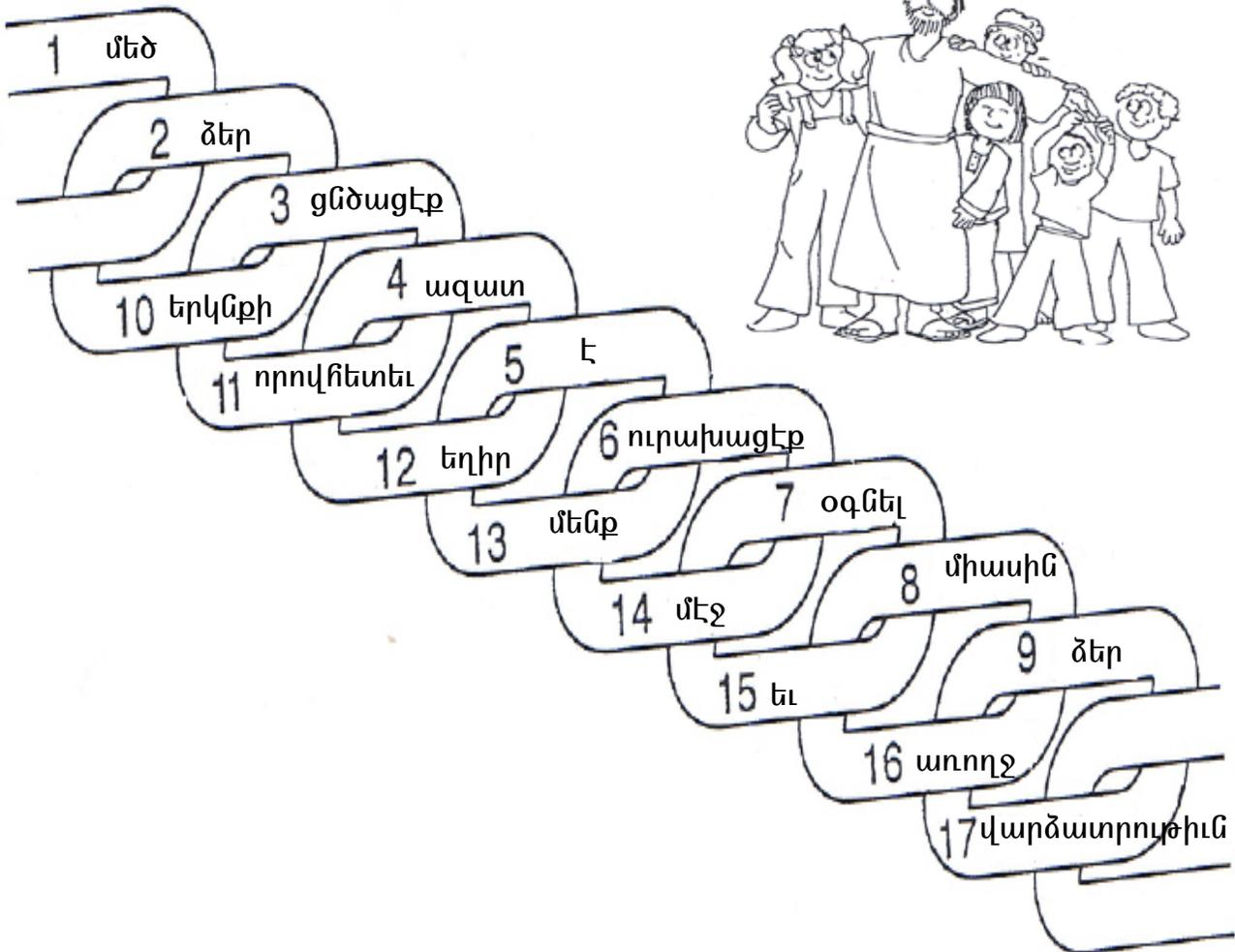
Ամբողջացուր քառակուսիները գործածելով ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ գիրերը պայմանաւ որ միայն մէկ անգամ գործածես իւրաքանչիւր գիր իւրաքանչիւր՝

- հորիզոնական գիծի վրայ,
- ուղղահայեաց գիծի վրայ եւ
- ինեակ քառակուսիի մէջ

Լերան քարոզը

Յիսուս կ'ըսէ թէ ի՞նչ պէտք է ընենք, իբրեւ Քրիստոնէայ Յիսուսի հետեւորդներ երբ ուրիշներ մեզ կը նախատեն:

Գտի՛ր Յիսուսի խօսքը շղթային օղակներուն մէջէն:

_____ 3 _____ 15 _____ 6 _____
 _____ 11 _____ 9 _____ 17 _____
 _____ 1 _____ 5 _____ 10 _____ 14 _____ :

Մատթէոս 5:12

Երկրի աղը եւ աշխարհի լոյսը
Մատթէոս 5:13-16

Յիսուսի խօսքերը գտիր եւ գրէ տրուած գիրերը գումարելով եւ հանելով:

օրինակ՝ $\omega + 3 = \eta$
 $\xi - 3 = \eta$

ω	ρ	φ	η	ե	զ	է	ը	թ	ժ	ի	լ	խ
ծ	կ	հ	ձ	ղ	ճ	մ	յ	ն	շ	ո	չ	ս
ջ	ն	ւ	վ	տ	ր	ց	ւ	փ	ք	օ	ֆ	

Աստուած կ'ընէ անպասելից
Մատթէոս 3:1-12

Եսայի մարգարէն խօսեր էր, ըսելով.- «Անպաստից մէջ աղաղակողին ձայնը կ'ըսէ .- Տիրոջ ճամբան պատրաստեցէք, հարթեցէք անոր շաւիղները»: Եսայի 40:3

Իսկ ինք կ'ըսէր.-«Ապաշխարեցէ՛ք, որովհետեւ երկինքի արքայութիւնը մօտեցած է»:

Ո՞վ է ԱՆ

Մատթէոս 3:2

Խաչբառի բառերը թուագրուած շարքով գրէ եւ նախադասութիւնները ամբողջացուր, գիտնալու համար թէ ո՞վ է ԱՆ: Ապա շրջանակի առնուած գիրերով կազմէ իր անունը:

12		7		6				2							
	բ		կ		հ				հ						
3	ա	ն	ա	պ	ա	տ	ի	ն	ր			5	մ		
	ր		10												
		2	վ	գ											
	ի		ի	ա	ն			1	ք	ա	ր	ն	զ	ե	լ
			է	յ	ւ					ս				է	
11	մ	ե	ղ	ր	ս			13	պ	տ	ն	ւ	ղ	տ	ի
			14					9	մ	ա	ր	ա	խ		
			շ	ի	տ	ա	ր			ն					
						8									
					գ	օ	տ		ի						

ԱՆ սկսաւ 1 շինուած 2 մը եւ մէջքին 3 մէջ: Ունէր 4 կերակուրը 5 : Իր 6 ծառը որ 7 էր: Ու կ'ըսէր .- Այ՛ն 8 նետուի: 9 10 11 12 13 14 , պիտի կտրուի եւ կրակ

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը Մանկապարտեզի անկիւն

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցները հիմնուեցաւ ---- թուականին եւ 2009-ին կը տօնէ իր -- ամեակը Ամբողջացո՞ւր ըստ Մատթէոսի Աւետարանին 2.9-12 հրահանգը, աստղը, առաջնորդեց, երկրպագեցին, ոսկի, կնդրուկ, զմուս, երագի

Թագաւորին այս ----- լսելէ ետք, մոգերը մեկնեցան: Անոնք չափազանց ուրախացան, երբ կրկին տեսան այն -----, որ արեւելքի մէջ տեսեր էին. Եւ ահա աստղը -----գիրենք մինչեւ որ եկաւ ու կեցաւ այն վայրին վրայ ուր երեխան կը գտնուէր: Երբ տուն մտան, տեսան երեխան իր մօրը՝ Մարիամին հետ, եւ մինչեւ գետին խոնարհելով ----- մանուկին: Ապա բացին իրենց արկղերը եւ Յիսուսի ընծայեցին իրենց նուէրները՝ -----, ----- եւ -----:

Յետոյ ուրիշ ճամբով գացին իրենց երկիրը, առանց Հերովդէսի հանդիպելու, ինչպէս որ Աստուած ----- մը մէջ հրահանգեց իրենց:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Ա. Բ. և Գ. դասարաններու անկիւն

1. Ո՞ր օրը որոշուեցաւ Յիսուս Մանուկին անունը:

- Ա.- Յունուար 6
- Բ.- Յունուար 1
- Գ.- Յունուար 13
- Դ.- Դեկտեմբեր 25

2. Ի՞նչ կը կոչենք Յիսուս Մանուկին անունին տօնը:

-----

3. Յիսուս ո՞ր օրը մկրտուեցաւ:

- Ա.- Յունուար 6
- Բ.- Յունուար 1
- Գ.- Յունուար 13
- Դ.- Դեկտեմբեր 25

4. Յիսուս ինչո՞վ մկրտուեցաւ:

- Ա.- Ջէթ
- Բ.- Ջուր
- Գ.- Միւռոն
- Դ.- Իւղ

5. Յիսուս որո՞ւ կողմէ մկրտուեցաւ:

- Ա.- Տէր Հօր
- Բ.- Յովհաննէս Մկրտիչին
- Գ.- Վարդապետին
- Դ.- Քահանայապետին

6. Ի՞նչ կը կոչենք Ծնունդին նախորդող երեկոն:

- Ա.- Ջատիկ:
- Բ.- Ջրօրհնէք:
- Գ.- Խթում:
- Դ.- Բարեկենդան:

7. Ե՞րբ տեղի կ'ունենայ Ջրօրհնէքը:

- Ա.- Յունուար 6 ի պատարագէն ետք
- Բ.- Յունուար 5 ի երեկոյեան
- Գ.- Ջատիկին
- Դ.- Ծաղկազարդին

8. Ե՞րբ տեղի կ'ունենայ Ճրագալույցը:

- Ա.- Յունուար 6 ի պատարագէն ետք
- Բ.- Յունուար 5 ի երեկոյեան
- Գ.- Բուն Բարեկենդանին
- Դ.- Ծաղկազարդին

9. Այս տարի երբ պիտի տօնենք Յովհաննէս Մկրտիչին ծննդեան տօնը:

- Ա.- Երկուշաբթի՝ Յունուար 19
- Բ.- Չորեքշաբթի՝ Յունուար 14
- Գ.- Ծաբաթ՝ Յունուար 17
- Դ.- Հինգշաբթի՝ Յունուար 15

10. Այս տարի ո՞ր օրը Ս. Սարգիս է:

Ծաբաթ՝ Յունուար --, 2010

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Դ. Ե. եւ Զ. դասարաններու անկիւն

1. Յիսուսի Անուանակոչութիւնը անշարժ տօն մըն է: Ամէն տարի ե՞րբ կը տօնենք Յիսուսի անուանակոչութիւնը:

- Ա.- Յունուար 6
- Բ.- Յունուար 1
- Գ.- Յունուար 13
- Դ.- Դեկտեմբեր 25

2. Մոգերը ի՞նչ նուիրեցին Յիսուս Մանուկին:

- Ա.- Ո---
- Բ.- --դ----
- Գ.- Զ-ու--

3. Ո՞վ էր հրէաստանի թագաւորը երբ Յիսուս ծնաւ:

-----

4. Ո՞վ էր Հռոմի կայսրը երբ Յիսուս ծնաւ:

-----

5. Հինգ տաղաւարներէն ո՞ր մէկը անշարժ տօն մըն է:

- Ա.- Ս. Ծնունդ
- Բ.- Ս. Յարութիւն
- Գ.- Պաշտօնակերպութիւն կամ Այլակերպութիւն
- Դ.- Ս. Աստուածածնի վերափոխում
- Ե. Խաչվերաց

6. Ս. Հոգին որո՞ւ վստահեցուցած էր թէ Տիրոջը օծեալը շտեմած պիտի չմեռներ:

Ս----- ծերունին

7. Որո՞նք էին Մարիամ Աստուածածնի ծնողները:

- Ա.- Յովակիմ եւ Աննա
- Բ.- Սիմոն եւ Աննա
- Գ.- Փանուէլ եւ Մարթա
- Դ.- Յովակիմ եւ Եղիսափէթ

8. Յիսուսի յարութենէն ետք իր հետեւորդները ամէն Կիրակի օր կը հաւաքուէին եւ միասին կը ճաշէին: Այսօր այդ ճաշը ինչի՞ վերածուած է:

-----

9. Յիսուսի մկրտութեան ընթացքին, Սուրբ Հոգին ինչի՞ կերպարանքով իջաւ Յիսուսի վրայ:

-----

10. Ամբողջացո՞ւր ըստ Մարկոս 1.11-ին, Երկինքէն ձայն մը լսուեցաւ որ կ'ըսէր.

Դ-՝-- -- ի- -----ի -----

----- -----յ:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը Երկրորդականի անկիւն

1. Անոնք որոնք Ս. Ծնունդը կը տօնեն
Դեկտեմբեր 25ի-ն, ե՞րբ կը տօնեն
մկրտութիւնը:
Ա.- Յունուար 6
Բ.- Յունուար 1
Գ.- Յունուար 13
Դ.- Դեկտեմբեր 25

2. Արեւմտեան Եւրոպայի քրիստոնէաները
ե՞րբ փոխեցին Ս. Ծննդեան տօնը Յունուար
6 էն Դեկտեմբեր 25 ին:
Ա.- 325 Նիկիոյ ժողովին
Բ.- 451 Քաղկեդոնի ժողովին
Գ.- 381 Կոստանդնուպոլսոյ ժողովին
Դ.- 431 Եփեսոսի ժողովին

3. Հայաստանեայց Եկեղեցին այս տարի ո՞ր
սուրբին տօնը կը տօնէ Յունուար 30-ին:
Ս. Ս----- եւ որդին Ս----- եւ --
զինուորներ:

4. Գրէ շիտակ ժամանակագրական
շարքով հետեւեալ տօները: Ս. Ծնունդ,
Անուանակոչութիւն, Յովհաննոս Կարապետ,
Ս. Սարգիս, Ղեւոնդեանց, Վարդանանց,
Բուն Բարեկենդան
Ա.-
Բ.-
Գ.-
Դ.-
Ե.-
Զ.-
Է.-

5. Գրէ՛ շիտակ ժամանակագրական
շարքով Հինգ տաղաւարները. Ս. Ծնունդ,
Ս. Յարութիւն, Պայծառակերպութիւն
կամ Այլակերպութիւն, Ս. Աստուածածնի
վերափոխում, Խաչվերաց
Ա.-
Բ.-
Գ.-
Դ.-
Ե.-

6. Հայ Եկեղեցոյ համար ո՞վ է
երիտասարդներու արագահաս բարեխօսն ու
սիրոյ երազանքը իրականացնող սուրբ:

Ս. -----

7. Ո՞վ կը համարուի անապատականներու
հայրը:

Ս. ----- Ծ-----

8. Ամբողջացո՛ւր:

Խորհուրդ --- եւ -----
որ յայսմ ----- յայտնեցաւ.
----- երգեն ընդ -----
տան ----- աշխարհի:

9. Ամբողջացո՛ւր:

---- նոր արքայ
ի ----- քաղաքի.
Որդիք մարդկան օրհնեցէք,
զի վասն մեր -----:

----- երկնի եւ երկրի
ի ----- պատեցաւ.
Ոչ մեկնելով ի Հօրէ
ի սուրբ ----- բազմեցաւ:

10. Ո՞վ էր վերջին մարգարէն: Այս տարի
ե՞րբ կը յիշատակենք անոր ծնունդը:

Ա. -----
Բ. Յունուար --

Ս. ԾՆՈՒՆԴՐ Կիրակնօրեայ Դպրոցէն Ներս

Ինչպէս նախանցեալ տարիներուն, այս տարի եւս, Կիրակնօրեայ Դպրոցը հրաւիրած էր իր աշակերտներու ծնողներն ու բարեկամները Սուրբ Ծնունդի ամանորեան հանդէսին:

Հանդէսը սկսաւ Կիրակի օր, 27 Դեկտեմբեր 2009-ի առաւօտեան ժամը 12:00-ին, Սուրբ Յակոբ Վարժարանի Բասդրմանեան սրահէն ներս, Կաղանդ Պապուկին ժամանումով: Կաղանդ Պապուկը ներկաներուն հետ, դիտեց Կիրակնօրեայ դպրոցի տարբեր կարգերու աշակերտներու կողմէ, ներկայացուած Յիսուսի Ծնունդի կենդանի պատկեր մը. նոյն պահուն, սոյն պատկերին հաղորդումը, ըստ Մատթէոսի եւ Դուկասի Աւետարաններուն, կ'ընթերցուէր այլ խումբի աշակերտներու կողմէ:

Պարոն Տնօրէնը իր խօսքին մէջ յիշեցուց ներկաներուն թէ Կիրակնօրեայ Դպրոցին այս հանդէսը նպատակ ունէր յիշեցնելու թէ՛ մասնակցող աշակերտներուն եւ թէ՛ ներկաներուն Ս. Ծնունդի խորհուրդը որ յաճախ կը կորսուի Կաղանդ Պապային բերած խաղալիքներուն մէջ: Սակայն Կիրակնօրեայ Դպրոցին մէջ, նոյնիսկ Կաղանդ Պապան լուր ու մունջ կը հետեւի Ս. Ծնունդեան կենդանի պատկերին:

Կաղանդ Պապան բարձր գնահատեց աշակերտներուն ներկայացումը եւ բաժնեց նուէրներ երկվայրկեան մը տրամադրելով եւ արժեւորելով իւրաքանչիւր երեխայի ներկայութիւնը, Կաղանդ Պապուկը ծանօթացաւ բոլորին անխտիր: Նուէրներու բաշխումէն ետք բոլոր ներկաները ուղուեցան վարժարանին ճաշասրահը, ուր ներկաները հիւրասիրուեցան պտուղի հիւթով եւ կարկանդակով պատրաստուած կարգ մը ծնողներու կողմէ: Իւրաքանչիւր երեխայ ստացաւ նաեւ սեղանի օրացույց մը պատրաստուած Հայ Եկեղեցույ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու Վարիչ Տնօրէնութեան (Անթիլիաս - Լիբանան) կողմէ

Շուրջ մէկ ժամ տեսող այս ուրախութիւնը վերջ գտաւ ներկաներու ողջագուրումներով ու բարեմաղթութիւններու փոխանակումով:

ԲՈՂՈՐ ԱԾԽԱՏՈՂՆԵՐՈՒՆ
ՎԱՐՁՔԸ ԿԱՏԱՐ ՈՒ ՁԵՌՔԵՐԸ ԴԱԼԱՐ

Մ աշտոցի Ա րձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցույ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
Փետրուար 2010 (ԺԷ տարի թիւ 6)

www.sourphagop.org/mashdots

Այս թիւով...

Խմբագրական՝

Ամէն օր Վարդանանց է Էջ 2

Փետրուար ամսուան բացատրական
բառարան: Էջ 3-5

Ս. Թեոդորոս Զօրավար,
Փետրուար 14,
Բուն Բարեկենդան,
Մեծ Պահք,
Մեծ Պահքի Կիրակիները,
Տեառնընդառաջ,
Ղեւնդեանք

Նորահրաշ՝ Ս. Վարդանանց շարական Էջ 6
Եկեղեցական բառարան: Էջ 7

Յորդանան,
Նոր Կիրակի,
Շապիկ,
Ոսկեանք

Յիսուսի խոստումը Էջ 8

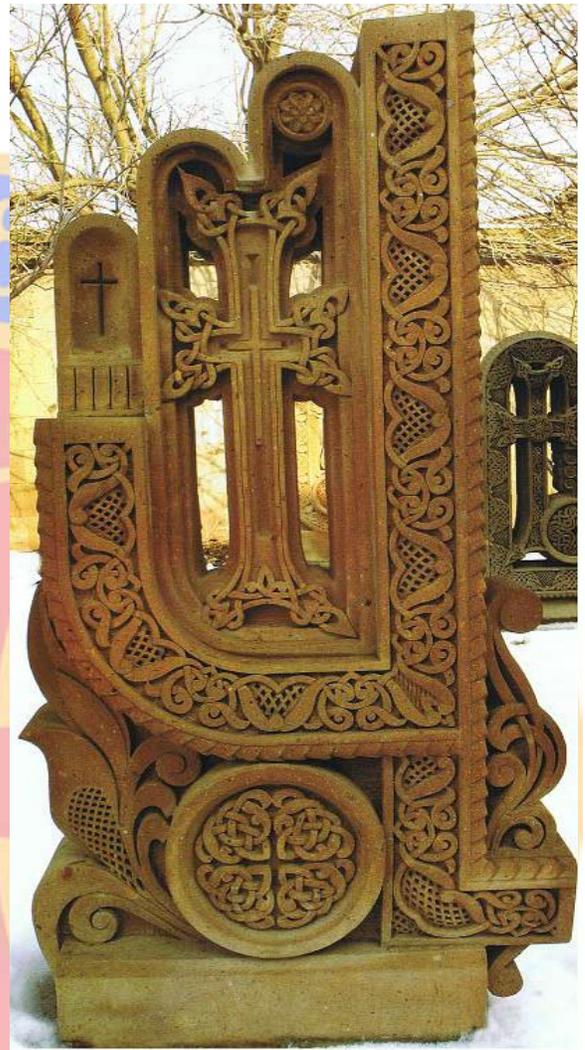
Յիսուս կը կանչէ Մատթէոսը -Ղեւին Էջ 9

Յիսուս կը քալէ ջուրին վրայէն Էջ 10

Եզակի գիրեր: Էջ 11

Ո՛րն է ճիշդ պատասխանը: Էջ 12-15

Կարճ լուրեր Կիրակնօրեայէն Էջ 16

Վ...Վարդանանք

Խաչքարի հեղինակ՝
Ժողովրդական վարպետ,
ՌՈՒԲԵՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

Ամսուան Համարը

«Ի՞նչ է հաւատքը: Հաւատք՝ կը նշանակէ վստահ ըլլալ այն բաներուն՝ որոնց կը յուսանք, եւ համոզուած ըլլանք այն բաներուն՝ որոնք չեն երեւիր: »:

Եբրայեցիս 11.1

Խմբագրական՝

Ամէն օր Վարդանանց է

Սփիւքի տարածքին ապրող բոլոր հայերուն համար ամէն օր Վարդանանց պէտք է որ ըլլայ եթէ այս հայապահպանումի պատերազմին մէջ մեր դիմագրաւած դժուարութիւններուն յաղթելու յոյսը վառ կ'ուզենք պահել:

Իւրաքանչիւր օրուան ծագող արեւուն հետ «ճերմակ ջարդ»ի սուրն է որ կը ճօճէ, քիչ մը ես օտարացնելով բոլոր անոնց որոնք օրէ օր կը նուազեցնեն իրենց դիմադրականութիւնը եւ կը նօսրացնեն իրենց հայկականութիւնը, օտարութեան պայմաններուն մէջ:

Թշնամիին միջոցներն ու կարողութիւնները մեր ունեցած միջոցներուն ու կարողութիւններուն բազմապատիկն են: Մեր շարքերուն մէջ «Վասակեան» ըմբռնումի հաւատացողներուն թիւը տարուէ տարի կ'աճի: Այս բոլորին մէջ սակայն, մեր ռազմավարութիւնը պէտք է մնայ Վարդանանց շունչով սերմանուած որպէսզի այս մաշտոյի պատերազմը մենք հասցնենք Վահանեանց յաղթական եզրափակումին: Ահաւասիկ այս ռազմավարութեան երեք հիմնաքարերը:

1. Զգիջիլ:

Նկարագրի տէր անձ մը պէտք է գիտնայ երբ պէտք է հաստատ կենայ իր կեցուածքին վրայ ու որոշէ թէ ամէն գնով իր սկզբունքը եւ գաղափարը պիտի պաշտպանէ: Ահա այդ ըրաւ Վարդան Մամիկոնեան ու մերժեց զիջիլ Քրիստոնէութենէն ըսելով «այս հաւատքէն մեզ ոչ ոք պիտի շեղէ»:

2. Մերժել

Երբեմն մեզի պէս մտածող անձերուն թիւը քիչ կ'ըլլայ, իսկ հակառակորդներունը՝ շատ: Բայց թիւով մեծ խումբը կրնայ նոյնքան զօրաւոր չըլլալ որովհետեւ նոյնքան համոզում չունենար եւ նոյնքան բուռն ձեռով չի հաւատար իր գաղափարին: Ահա այսպէս է որ հայ քրիստոնէաները թէեւ թիւով նուազ էին պարսիկներէն բայց իրենց հաւատքին մէջ աւելի զօրաւոր ըլլալով, մերժեցին ընդունիլ Յազկերտի առաջարկը:

3. Համբերել

Վարդանի եւ իր 1036 ընկերներու նահատակութիւնով սկսած պատերազմը ւարտեցաւ 33 տարիներ ետք իր եղբորորդի Վահան Մամիկոնեանի յաղթանակով եւ 484 թուականի Նուարասիկի մէջ ստորագրուած դաշնագրով: Այս դաշնագրով Պարսիկները կ'ընդունէին Հայոց պայմանները:

- ա. Հայաստանի շնորհել ինքնավարութիւն,
- բ. Քրիստոնէական պաշտամունքի ազատութիւն,
- գ. Ատրուշաններու վերացում

Ահա այսօր, Վարդանանցէն 1,559 տարիներ ետք, մենք ո՞րքան հաւատարիմ ենք Քաջ Վարդանին եւ մենք ալ մեր կարգին

1. Վարդան Մամիկոնեանի պէս հաստատ կը մնանք մեր Քրիստոնէական սկզբունքներուն վրայ
2. Հակառակ անոր որ մեր շուրջը շատ աւելի է թիւը անոնց որոնց հաւատամբը խտոր է մեր Հայ Քրիստոնէայ սկզբունքներուն ու ասանդութիւններուն, եւ
3. Մենք այս բոլորին կը դիմադրենք համբերութեամբ եւ Քաջ Վարդանին պէս կ'ըսենք՝

Քանզի Հայր Մեր զՍուրբ Աւետարանն Գիտնմք եւ Մայր զԱռաքելական Եկեղեցի Կաթողիկէ

«Մաշտոցի Արձագանգ»
Հայաստանեայց Եկեղեցոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
Հայաստանեայց Եկեղեցոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի կամաւոր խմբակը
Թամար Գիզիրեան, Վերժին Գիւպթանճեան, Յասմիկ Նաճարեան, Գարու Մանուկեան,
Շողիկ Նաճարեան, Յասմիկ Գանաճեան, Շաղիկ Պոյաճեան, Թորոս Պապիկեան

Փետրուար ամսուան բացատրական տօնացոյց

- Բշ. 1 Ս. Ատովմանց Զօրավարացն
- Գշ. 2 Ս. Սուքիասանց Վկայիցն
- Եշ. 4 Ս. Ոսկեանց Քահանայիցն
- Շբթ. 6 Ս. Սահակ Պարթեւ
- Գշ. 9 Ս. Ղեւոնդեանց
- Եշ. 11 Ս. Վարդանանց Զօրավարացն եւ 1036 վկայիցն
- Շբթ. 13 Կոստանդնուպոլսոյ 150 Հայրապետներուն
- Կիր. 14 Բուն Բարեկենդան (Մեծ Պահքի Ա. Կիրակի)
Տեառնընդառաջ
- Բշ. 15 Ա. օր Մեծ Պահքի
- Շբթ. 20 Ս. Թէոդորոս Զօրավարին
- Կիր. 21 Արտաքսման (Մեծ Պահքի Բ. Կիրակի)
- Կիր. 28 Անառակին (Մեծ Պահքի Գ. Կիրակի)

Սուրբ Թէոդորոս զօրավարը համաքրիստոնէական սուրբ է, որուն յիշատակութիւնը Հայ եկեղեցին կը տօնէ Մեծ պահքի առաջին շաբաթ օրը:

Ըստ վարքագիրներու ծնունդով Ամասիա քաղաքի Սարու գիւղէն էր, քրիստոնէայ բարեպաշտ ծնողներու զաւակ:

4-րդ դարու սկիզբէն Դիոկղետիանոսի հալածանքներու ժամանակ, ապացուցելու համար կուռքերու հնարովի և կեղծ ըլլալը, գիշերով կրակի կը մատնէ հեթանոսական Ռէա չաստուածուհիի մեհեանը: Այս արարքին համար բանտ կը նետուի և մեծագոյն չարչարանքներէն յետոյ 306թ. կը նահատակուի՝ այրուելով կրակի վրայ:

Սուրբ Թէոդորոս զօրավարը յայտնի է նաև որպէս «վիշապասպան», որ քաջութեամբ ու հաւատքով յաղթեր է հսկայ վիշապի:

Օտար եկեղեցիներուն մէջ յայտնի է նաև «Դիոն» անուամբ, որ յունարէն կը նշանակէ «նորեկ» զինուոր:

**Ի՞նչ կը տօնենք
Փետրուար 14 ին:**

Երբ մեր շուրջը St. Valentine կը տօնուի, մենք պէտք է յիշենք թէ Հայ Եկեղեցին այդ օրը Տեառնընդառաջ կը տօնէ: Տեառնընդառաջը, 40 օրուայ Յիսուս Մանուկին տաճար տարուելու եւ Աստուծոյ նուիրուելու օրն է: Նախորդող գիշերը, 13-ին արարողութիւն տեղի կ'ունենայ եկեղեցոյ մէջ, կրակ կը վառ են եկեղեցոյ բակին մէջ ու հաւատացեալներ իրենց մոմերը վառելով տուն կը տանին:

**Ե՞րբ կը տօնենք
Բուն Բարեկենդանը:**

Բարեկենդան կը նշանակէ ուրախութեան եւ ճոխութեան օր ու կը խորհրդանշէ Ադամի ու Եւայի երջանիկ կեանքը դրախտին մէջ: Ան Ս. Վարդանանցի յաջորդող Կիրակին է, եւ որուն յաջորդող Երկուշաբթին կը սկսի Մեծ Պահքը: Հայերը Բուն Բարեկենդանին կը ծպտուին, դիմակաւոր խաղեր եւ հանդէսներ կը կազմակերպեն իրարու յիշեցնելու թէ յաջորդ օրը Մեծ Պահքը կը սկսի:

Մեծ Պահք

Հայ եկեղեցու ծիսաշարքին համաձայն Բուն Բարեկենդանին յաջորդող Երկուշաբթին, այսինքն այս տարուան Փետրուար 15-ին, կը սկսի Մեծ Պահքի շրջանը: Ան կը տևէ 42 օրեր մինչև Ծաղկազարդի Կիրակին, յետոյ կը շարունակուի շաբաթ մը եւս պահքի օրերով՝ Ասագ Ծաբաթը, որու ընթացքին եկեղեցին հաւատացեալները կը պատրաստէ արժանաւորապէս եւ երկիւղածութեամբ մօտենալու Յիսուս Քրիստոսի Յարութեան տօնին: Մեծ Պահքի բոլոր կիրակիներուն բոլոր եկեղեցիներուն մէջ կը կարդացուին անտարանական առակներ, որոնք հրաւերներ են որ մարդիկ հեռանան իրենց մեղքերէն, մաքրուին եւ պատրաստ ըլլան սուրբ տօնին:

Մարդ միայն հացով չ'ապրիր...

Աւետարանին մէջ գրուած է թէ Քրիստոս իր քարոզչութիւնը սկսելէ առաջ քառասուն օր առանձնացաւ անապատ՝ աղօթքով եւ ծոմապահութեամբ ապրելու համար: «Այդ օրերուն ո՛չ կերաւ եւ ո՛չ ալ խմեց: Երբ քառասուն օրերը ամբողջացան, Յիսուս անօթեցաւ: Սատանան ըսաւ իրեն.

- Եթէ դուն Աստուծոյ որդին ես, հրամայէ՛ որ այս քարը հաց դառնայ: Յիսուս պատասխանեց.

-Օրէնքի գիրքին մէջ գրուած է. «Մարդ միայն հացով չ'ապրիր, այլ՝ Աստուծոյ բոլոր խօսքերով:»

Ղուկաս 4.2-4

Պահքի շրջանը իր սահմանափակումներով, մեղքերու խոստովանութեամբ, մարդը կը հասցնէ իր կատարելութեան եւ հաւատացեալներ անոր միջոցաւ կը փորձեն կիրարկել «Լերան քարոզ»-ին մէջ Յիսուսի ըսած մէկ խօսքը . «կատարեալ եղէք ձեր Երկնաւոր հօրը նման»:

Մեծ Պահքի Կիրակիները

Մեծ Պահքը ունի 7 կիրակիներ, որոնք յատուկ եւ իմաստալից անուններ ունին. ահա անոնցմէ երեքը.-

Ա. Բուն Բարեկենդան.

Մեծ Պահքին նախորդող Կիրակին է. Բարեկենդան կը նշանակէ բարի կեանք՝ աշխարհիկ իմաստով ուրախութիւն, խրախճանք, իսկ կրօնական իմաստով՝ երանելի կեանք, ինչպէս Ադամը կ'ապրէր դրախտին մէջ արտաքսուելէն առաջ:

Բ. Արտաքսման Կիրակի.

Ադամն ու Եւան իրենց անհնազանդութեան պատճառաւ երկար չի մնացին դրախտին մէջ եւ արտաքսուեցան հոնկէ: Մեզի՝ մեղաւորներուս համար Քրիստոս ապաշխարիութեամբ ցոյց տուաւ փրկութեան ճամբան, եւ դրախտին արժանանալու յոյսը:

Գ. Անառակին Կիրակի.

Այս կիրակին կը կրէ այդ օրուան ճաշու անտարանին հատուածին անունը: Մեծ Պահքը ընթացքին մեր ուղեւորութիւնը կը նմանի Անառակ Որդիին ապաշխարութեան յաջորդող դէպի իր հօր տանը վերադարձին:

Պահքը ունի երկու տեսակ առաւելութիւններ. մէկը նիւթական, միւսը հոգեկան:

Առաջինը կենդանական կերակուրներէ հրաժարիլն է իսկ երկրորդը մեղքերու քաւումը: Այս երկու տեսակները իրար կը լրացնեն եւ մէկը առանց միւսին անիմաստ է եւ անբաւարար:

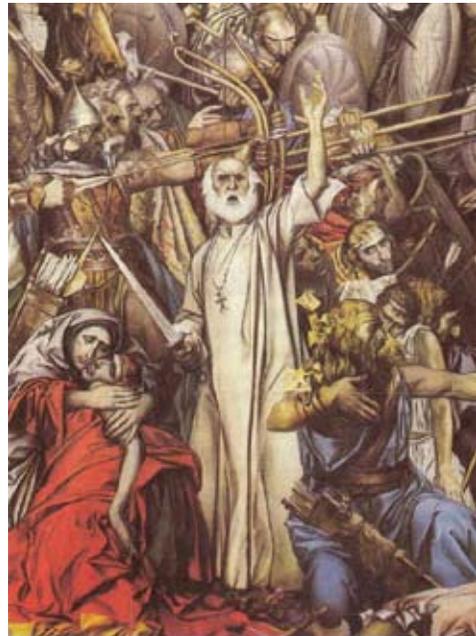
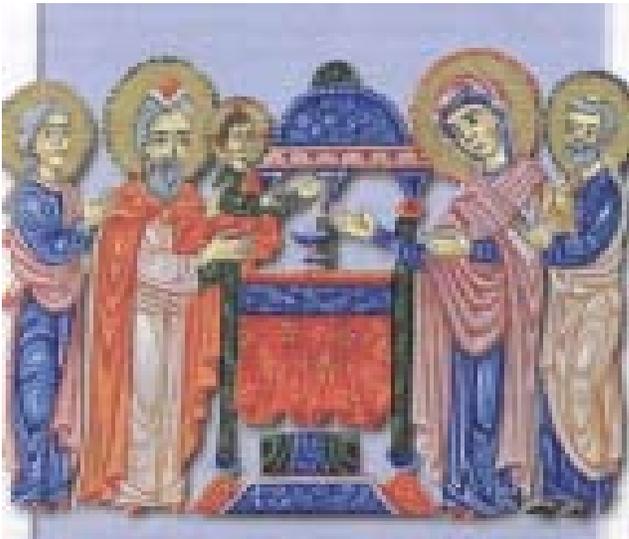
ՏԵԱՌՆՆԴՆԴԱՌԱԶ

Հայաստանեայց եկեղեցւոյ տէրունի տօներէն մէկն է: Ան յիշատակումն է այն օրուան, ուր քառասնօրեայ մանուկ Յիսուսը բերուեցաւ տաճար ու ընծայուեցաւ Աստուծոյ: Այս իսկ պատճառաւ, Տեառնընդառաջը անշարժ տօն մըն է ու կը զուգադիպի Սուրբ Ծնունդէն 40 օր վերջ, Փետրուար 14-ին:

Տեառնընդառաջի օրը եկեղեցիէն ներս կը մատուցուի պատարագ: Եկեղեցիին չորս անկիւնները կը կարդացուին աւետարանի համապատասխանող հատուածներ: Կը յիշատակուին նաեւ ծերունի Սիմոնն ու Աննա մարգարէուհին, երկու անձեր որոնք Յիսուսի տաճար ընծայման ներկայ գտնուած են:

Տեառնընդառաջը նախորդող երեկոյեան ժամերգութեան աւարտին, ծիսակատար քահանան Սուրբ սեղանին վրայի մոմերը կը վառէ եւ ներկայ հաւատացեալները այդ մոմերէն իրենց կարգին կը վառեն մոմեր ու լոյսը կը տանին տուն:

Գիտէի՞ր թէ...
Տեառնընդառաջի մասին կարելի է միայն Ղուկասի աւետարանին հատուածներէն մէկուն մէջ կարդալ: Միւս աւետարանիչները չեն ակնարկած Յիսուսի կեանքի այս դէպքին:

ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՔ

Յովսէփ կաթողիկոս, Սահակ եւ Թաթիկ եպիսկոպոսներ, Ղեւոնդ, Մուշէ, Արշէն, Սամուէլ քահանաներ, Քաջաջ եւ Աբրահամ սարկաւազներ եւ այլ հոգեւորականներ, Ղեւոնդեանք անուան տակ կը ճանչցուին:

Ղեւոնդեանց քահանայից տօնը կը տօնուի Վարդանանց տօնի նախորդող Երեքշաբթի օրը որ նաեւ տօնն է բոլոր քահանաներուն:

Պարսից Յազկերտ Բ. թագաւորը, Վարդանանց պատերազմէն ետք, Հայաստանի մէջ ապստամբական նոր խլրտումներ կանխարգիլելու համար, կարգ մը կասկածելի նախարարներու հետ հոգեւորականներն ալ արգելափակեց:

454-ի Քուշանաց դէմ պատերազմի պարտութենէն ետք, Յազկերտ թագաւորը արգելափակուածներէն իրաքանջիւրը տարբեր ձեւով սպաննեց:

Ղեւոնդեանք հայ եկեղեցականութեան պարծանք ներշնչող սուրբերն են: Հայրենիքի եւ հաւատքի նկատմամբ նուիրումի գաղափարը Ղեւոնդեանք տուին իրենց անձնական օրինակով:

Նորահրաշ՝ Ս. Վարդանանց շարական

Հայաստանեայց եկեղեցին այս տարի Փետրուար 11-ին կը տօնէ Վարդանանց պատերազմի յիշատակը: Պատերազմին պատմականն ու իրողութիւնները բոլորին ծանօթ են: Պարսիկներու Յազկերտ թագաւորին ուղղուած պատասխան-նամակի հետեւեալ եզրափակումը ազդու եւ գեղեցիկ ոճով կ'ամփոփէ կացութիւնը.-

«Այս հաւատքից մեզ ոչ ոք չի կարող խախտել, ոչ հրեշտակները եւ ոչ մարդիկ, ոչ սուրը եւ ոչ հուրը, ոչ ջուրը եւ ոչ էլ որեւէ այլ դառն հարուած...»:

Կրօնա-ազգային բնոյթ ունեցող այս տօնը Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ամենէն աւելի ժողովրդականութիւն ունեցող տօներէն մէկն է, որուն հերոս-զօրավարները, իրենց յանձն առած զոհողութիւններուն եւ անխախտ հաւատքին ու յանդգնութեան շնորհիւ սուրբերու կարգին անցած են: Եւ այլ սուրբերու նման, անոնց փառքը հիւսուած է շարականներու միջոցաւ:

Սուրբ Վարդանանցի շարականներէն ամենէն աւելի ծանօթն է «Նորահրաշ պսակաւոր»-ը: Ան Ներսէս Ընորհալիի ստեղծագործութիւններէն մէկն է, որ Վարդանանց կանոնի «Օրհնութիւն»-ն է: Այլ խօսքով, Վարդանանց տօնի առաւօտեան ժամերգութեան գլխաւոր, կեդրոնական շարականն է եւ առաջին կարգին երգուողը:

Գիտէի՞ր թէ...

«Նորահրաշ պսակաւոր» շարականը բաղկացած է տասը տուներէ եւ ան ծայրակապն է «Ներսէսի Երգ»-ին: Այսինքն եթէ այս շարականի տասը տուներու առաջին տողերէն իւրաքանչիւրին առաջին գիրը առնենք եւ զանոնք քով քովի գետեղելով կարդանք, կը ստանանք «Ներսէսի Երգ» խօսքը:

Ահաւասիկ առաջին չորս տուներու սկիզբները, որոնցմէ իւրաքանչիւրին առաջին գիրերը իրար կապելով պիտի ստանանք «Ներսէսի Երգ» խօսքին սկիզբը: Յաջորդող վեց տուները կու գան ամբողջացնելու խօսքին մնացեալ գիրերը:

« Նորահրաշ պսակաւոր եւ զօրագլուխ առաքինեաց...

Երկնաւոր թագաւորին զինու յաղթեալ պատերազմին...

Րենական լուսով լցեալ արիացեալն քաջն Արտակ...

Սրբափայլ զգեստու պճնեալ ի յերկնաւոր հանդիսադրէն...»

Եկեղեցական բառարան

Յ

Բոլոր Քրիստոնեաներուն համար մեծ սրբութիւն է ՅՈՐԴԱՆԱՆ գետը որուն մէջ Յիսուս մկրտուեցաւ: Այս գետը կը հոսի Մեռեալ Ծովուն մէջ: Հին ժամանակ շատ մը քրիստոնեաներ այս գետին մէջ մկրտուած են: Իսկ այժմ, բազմաթիւ ուխտագնացներ Աստուածայայտնութեան տօնին օրը, այսինքն Յունուար 6 ին, կը մտնեն ՅՈՐԴԱՆԱՆ գետի ջուրերուն մէջ՝ ի յիշատակ Քրիստոսի մկրտութեան:

Ն

ՆՈՐ ԿԻՐԱԿԻ կը կոչուի Ս. Զատիկին յաջորդող առաջին Կիրակին: Յայտնի է որ Քրիստոսի Յարութեամբ Մէկշաբթի օրը նուիրագործուեցաւ եւ դարձաւ Կիրակի, եւ անոր յաջորդող 7րդ օրը կոչուեցաւ Նոր Կիրակի կամ Կրկնազատիկ՝ կրկին Զատիկ: ՆՈՐ ԿԻՐԱԿԻ կը խորհրդանշէ Քրիստոսի Եկեղեցույ հաստատումին եւ ծաալումին սկիզբը:

Շ

ՇԱՊԻԿը՝ Նուիրապետութեան առաջին աստիճանն ունեցողի՝ դպիրի միակ ծիսական հանդերձն է: Անիկա հիմնականին մէջ սպիտակ է, որովհետեւ կը խորհրդանշէ նուիրեալի հրեշտակային մաքրութիւնը: ՇԱՊԻԿը կը ծածկէ զայն կրողին ամբողջ մարմինը՝ ուսէն մինչեւ գարշապար: Անոր վերի մասը կը զարդարուի առանձին կտորով՝ ուսանոցով, որ կարուած է ՇԱՊԻԿին: ՇԱՊԻԿը նուիրապետական բոլոր աստիճաններուն կը մնայ որպէս առաջին զգեստը, որուն վրայէն կը կրեն նուիրապետական յաջորդ աստիճանները խորհրդանշող հանդերձները:

Պատարագիչ քահանայի շապիկը ամբողջովին միայն սպիտակ կ'ըլլայ, առանց ուսանոցի՝ իբրեւ խորհրդանիշ սրբութեան եւ անապականութեան, այն լուսեղէն պատմուճանի, զոր Ադամը Դրախտի մէջ կը կրէր:

Պատարագի զգեստաւորման արարողութեան ժամանակ, ՇԱՊԻԿը հագնելու ընթացքին քահանան կ'ըսէ. «Հագոց'որ ինձ Տէ՛ր, փրկութեան հանդերձ եւ ուրախութեան պատմուճան:

Ո

Հայաստանի մէջ գտնուող Ս. Թադէոս առաքեալի աշակերտներու շարքին էին ՈՍԿԵԱՆՔ, որոնք երկար տարիներ կը ճգնէին լեռներուն մէջ: Իրենց առանձնութեան 43-րդ տարուան ընթացքին անոնք եկան Արտաշէս արքայի պալատը: ՈՍԿԵԱՆՑ քարոզի շնորհիւ դարձի եկան Սաթենիկ թագուհիին հետ Ալաններու աշխարհէն եկած խումբ մը մարդիկ՝ 19 հոգի, որոնք մկրտուեցան եւ պալատէն հեռանալով, բնակութիւն հաստատեցին լեռան մը վրայ՝ Բագրեւանդ գիւղի դիմաց: Իրենց գլխաւորի անունով, ասոնք կոչուեցան Սուքիասեանք:

Շապիկի ուսանոց 1734թ Վաղարշապատ Ս. Էջմիածնի գանձատուն

Յիսուսի խոստումը

Պատասխանէ հետեւեալ հարցումներուն: Իւրաքանչիւր հարցումի պատասխանը թիւ մըն է: Գրէ թիւերը գծիկներուն վրայ, ապա գումարէ զանոնք:

1 - Յիսուսի Առաքեալներուն թիւը _____
Մատթէոս 28:16

2 - Քանի՞ կիներ Յիսուսի գերեզմանը այցելեցին կիրակի օր _____
Մատթէոս 28:1

3 - Յիսուս քանի՞ օրէն յարութիւն պիտի առնեմ կ'ըսէր _____
Մատթէոս 27:63

4 - Խաչուած Յիսուսը ո՞ր ժամուն բարձրաձայն աղաղակեց _____
«Աստուած իմ, Աստուած իմ, ինչո՞ւ լքեցիր զիս»
Մատթէոս 27:46

5 - Քանի՞ հրեշտակներ կային գերեզմանին մօտ _____
Մատթէոս 28:2

Գումարը _____

Յիսուս խոստում մը տուաւ բոլորիս:

Վերը գտած գումարը Մատթէոս 28 ի համարի թիւն է, ուր կը գտնես Յիսուսի խոստումը:

Կարդա՛ եւ ընդօրինակէ հոս՝

_____
_____
_____

Յիսուս կը կանչէ Մատթէոսը - Ղեւիհ
Ղուկաս 5:27-32

Գծիկներուն բառերը ճիշդ կերպով գրէ:

Այս _____ ետք, երբ Յիսուս ելաւ հոնկէ, տեսաւ Ղեւիհ անունով
ն ք ա թ հ շ է

_____ մը, որ մաքս _____ նստած էր, եւ
ւ ա ք ա մ ս թ ռ
ա ու զ լ ն է ձ

ըսաւ անոր .- Ինձի _____ : Ղեւի _____ ամէն ինչ եւ ելաւ ու
է տ է հ լ է g ձ գ է

անոր հետեւեցաւ: Ղեւի Յիսուսի համար մեծ _____ մը սարքեց:
թ ա ճ շ թ ո կ յ է

Փարիսեցիներն ու Օրէնքի _____ սկսան տրտնջալ:
ը ո ս ո ց ն թ է շ լ ի լ

Ինչո՞ւ մաքսաւորներուն եւ _____ հետ կ'ուտէք ու կը խմէք:
է մ ա լ ն թ ո լ ն է թ ո ղ

Յիսուս անոնց պատասխանեց - Առողջները չեն որ _____ պէտք ունին այլ
հիւանդները: յ կ շ ք ի ի

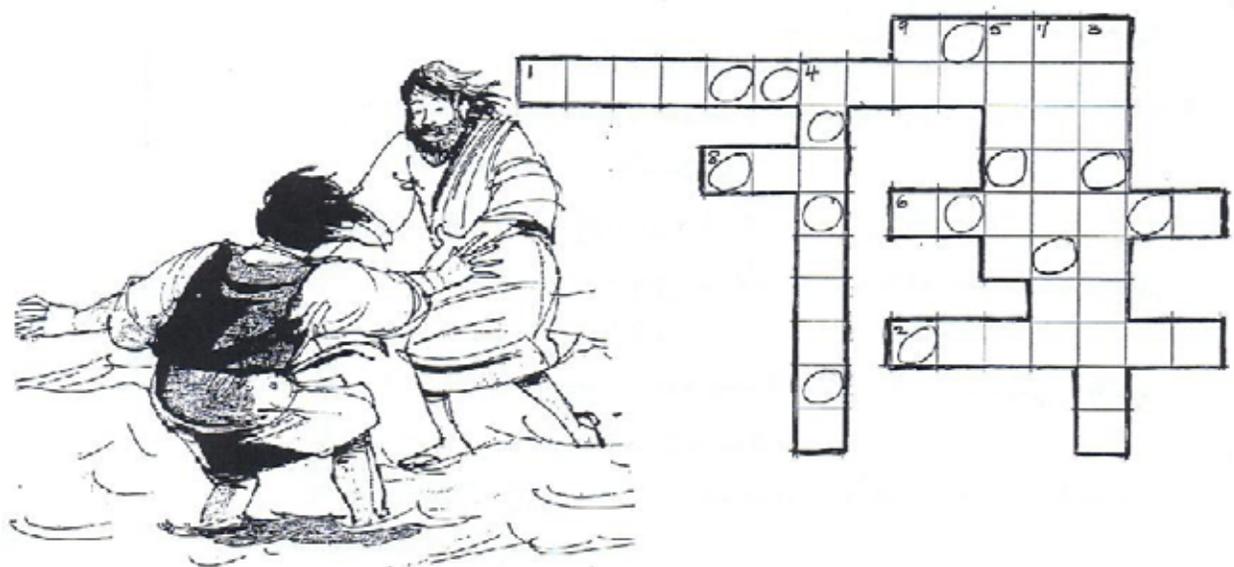
Չեկայ _____ ապաշխարութեան հրաւիրելու, այլ մեղաւորները:
ը ա դ ա ն թ է թ թ

Յիսուս կը քալէ ջուրին վրայէն
Մատթէոս 14:23-33

- 1 - Յիսուս առանձինը լեռ բարձրացաւ աղօթելու, մինչ աշակերտներուն նստակի մէջ էր: (համար 24)
- 2 - Հովը իրենց _____ կը փչէր: (համար 24)
- 3 - Աշակերտներուն _____ երբ տեսան Յիսուս լիճին վրայէն քալելով իրենց քով եկաւ: (համար 26)
- 4 - _____ պոռացին աշակերտները: (համար 26)
- 5 - Յիսուս ըսաւ - «Քաջ եղէք, ես եմ, մի՛ _____ : (համար 27)
- 6 - Պետրոս ըսաւ՝ «Տէր, եթէ դուն ես _____ որ ջուրերուն վրայէն քալելով քովդ գամ: (համար 28)
- 7-8 - Պետրոս սկսաւ քալել, բայց վախցաւ եւ երբ սկսաւ _____ « _____ ազատէ գիս» պոռաց: (համար 30)
- 9 - Յիսուս ձեռքը երկարելով բռնեց, եւ երբ նստակ բարձրացան, _____ դադրեցաւ: (համար 32)

Պակտող բառերը գտիր անտարանի հատուածէն եւ ամբողջացուր վարի խաչբառը: Շրջանակի մէջ առնուած գիրերը գրէ գծիկներուն վրայ եւ տես թէ Յիսուսի ինչ անուն տուին աշակերտները:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը Յունուար ամսուան պատասխանները

Մանկապարտեզի անկիւն

1929, 80

հրահանգը, աստղը, առաջնորդեց,
երկրպագեցին, ոսկի, կնդրուկ, զմուռս,
երագի

Նախակրթարան Ա. Բ. Գ. անկիւն

1. գ. Յունուար 13
2. անուանակոչութիւն
3. ա. Յունուար 6
4. բ. Զուր
5. բ. Յովհաննէս Մկրտիչ
6. գ. Խթում
7. ա. Յունուար 6-ի Ս. Պատարագէն ետք
8. բ. Յունուար 5-ի երեկոյեան
9. բ. Հինգշաբթի՝ Յունուար 14
10. 30

Նախակրթարան Դ. Ե. Զ. անկիւն

1. գ. Յունուար 13
2. ա. ոսկի, բ. կնդրուկ, գ. զմուռս
3. Հերովդէս
4. Օգոստոս
5. ա. Ս. Ծնունդ
6. Սիմոն ծերունին

7. ա. Յովակիմ եւ Աննա

8. մաս

9. աղանի

10. Դուն ես իմ սիրելի որդիս որուն ես
հաճեցայ

Երկրորդականի անկիւն

1. ա. Յունուար 6
2. բ. 451 Քաղկեդոնի ժողովին
3. Ս. Սարգիս եւ որդին Մարտիրոս եւ 14
զինուորներ
4. ա. Ս. Ծնունդ բ. Անուանակոչութիւն
գ. Յովհաննու Կարապետ դ. Ս. Սարգիս
ե. Ղեւոնդեանց գ. Վարդանանց է. Բուն
Բարեկենդան
5. ա. Եսայի
6. Ս. Սարգիս
7. Ս. Անտոն Ծգնաւոր
8. մեծ, սքանչելի, աւուր, Հովիւք,
հրեշտակք, աւետիս
9. ծնաւ, Բերլեհեմ, մարդացաւ,
Անբաւելին, խանձարուրս, այրին,
10. Յովհաննէս Մկրտիչ, 14

Եզակի գիրեր

Հայերէն գիրերով Sudoku

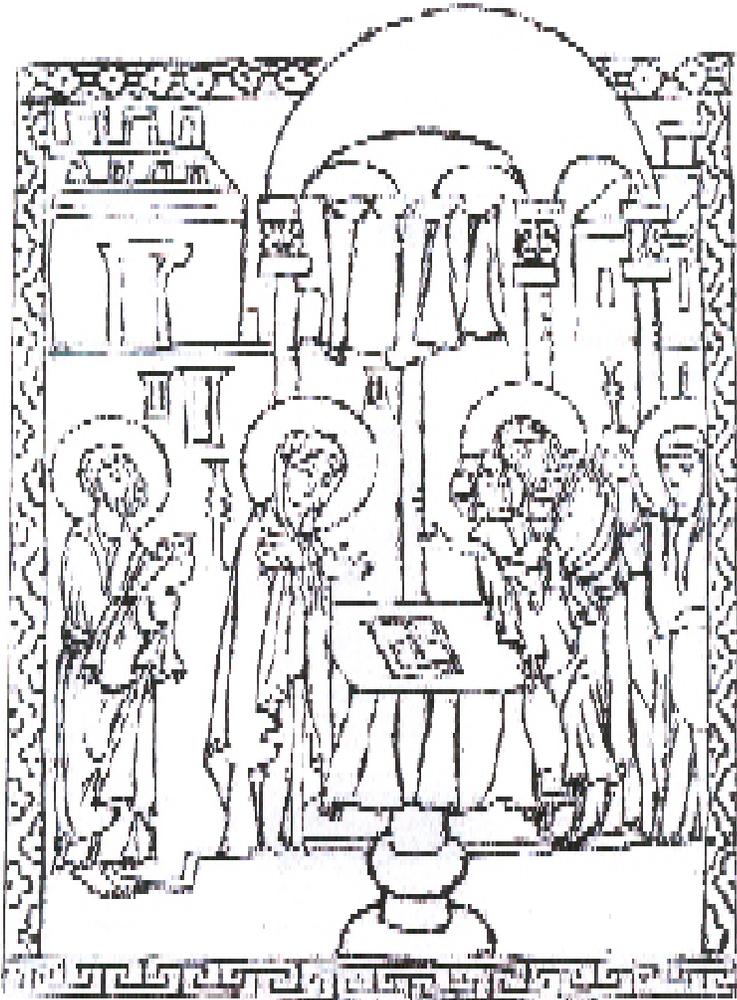
										դ	ե		է	բ				գ
բ	գ	ը	է	թ	ա	զ	ե	դ		ա	է	թ			ը			
ա	զ	ե	դ	բ	ը	է	թ	գ				բ		դ			թ	զ
թ	դ	է	զ	գ	ե	ը	բ	ա						ե	դ	ա		
դ	ա	բ	ե	ը	է	թ	գ	զ			բ	զ				զ	ե	
զ	ը	թ	ա	զ	բ	դ	է	ե				ա	բ	զ				
է	ե	զ	թ	դ	գ	բ	ա	ը		զ	ը			թ		դ		
ը	բ	դ	զ	ա	թ	ե	զ	է					զ			ե	է	թ
ե	թ	զ	ը	է	զ	ա	դ	բ					զ					
զ	է	ա	բ	ե	դ	գ	ը	թ		զ				է	ա		բ	ը

Նախորդ «Եզակի գիրեր» ուն լուծումը

Ամբողջացուր քառակուսիները գործածելով ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ գիրերը պայմանաւ որ միայն մէկ անգամ գործածես իւրաքանչիւր գիր իւրաքանչիւր՝

- հորիզոնական գիծի վրայ,
- ուղղահայեաց գիծի վրայ եւ
- ինեակ քառակուսիի մէջ

**Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Մանկապարտեզի անկիւն**

Յիսուսի տաճար ընծայումը
«Տեառնընդառաջ,
Փետրուար 14»

Ամբողջացո՛ւր ըստ **Ղուկաս
2.22- 32**

Տիրոջ, նուիրուի, տատրակ,
աղանիի, Սիմոն, Սուրբ
Հոգին, Օծեալը, Յիսուսը,
գոհարանեց

Յովսէփն ու Մարիամը մանուկը Երուսաղէմ տարին -----
ընծայելու համար որովհետեւ Տիրոջ Օրէնքին մէջ գրուած է. «Տիրոջ պէտք
է ----- ամէն արու զաւակ, որ մօր առաջին զաւակն է». ինչպէս
նաեւ Տիրոջ Օրէնքին համաձայն զոհ մատուցանելու զոյգ մը -----
կամ ----- երկու ձագ:

Այդ ժամանակ Երուսաղէմի մէջ ----- անունով մարդ մը կ'ապրէր:
Սիմոն արդար եւ աստուածավախ մարդ մըն էր, ----- իրեն
հետ էր եւ վստահեցուցած էր զինք՝ թէ Տիրոջ ----- չտեսած պիտի
չմեռնէր: Արդ, Սուրբ Հոգիէն առաջնորդուած՝ անկա տաճար գնաց: Երբ
ծնողքը մանուկ ----- տաճար բերին, որպէսզի կատարեն այն ինչ
որ Օրէնքը կը պահանջէր մանուկին համար, Սիմոն իր գիրկը
առաւ փոքրիկը եւ ----- զԱստուած:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Ա. Բ. եւ Գ. դասարաններու անկիւն

1.- Յիսուսի ծնունդէն քանի՞ օր ետք զԻնք տաճար բերին Տիրոջ նուիրելու:

- ա.- 8
- բ.- 20
- գ.- 40
- դ.- 451

6. Վարդանանցէն երկու օր առաջ ի՞նչ կը տօնենք:

- Ա.Սուրբ Սարգիս
- Բ.Սուրբ Սահակ Պարթեւ
- Գ.Սուրբ Ղեւոնդեանց Քահանայից
- Դ.Տեառնընդառաջ

2.- Ո՞ր թուականին տեղի ունեցաւ Վարդանանց պատերազմը:

- ա.- 484
- բ.- 303
- գ.- 301
- դ.- 451

7. Ի՞նչ կը նշանակէ Բարեկենդան:

- ա.-Բարի լուր
- բ.- Բարի կեանք
- գ.- Վարդանանք
- դ.- Holloween

3.- Մեծ Պահքի առաջին Ծաբաթ օրը, ո՞ր սուրբին տօնը կը տօնենք: :

- ա.-Սարգիս
- բ.- Թէոդորոս
- գ.- Ոսկեանք
- դ.- Սուրբասեանք

8. Բուն Բարեկենդանին յաջորդ օրը ի՞նչ կը սկսի:

-----

9. Սուրբ Զատկուան յաջորդող Կիրակին կը կոչուի:

--- Կիրակի

4.- Հայերը Փետրուար 14 ին ի՞նչ կը տօնեն:

- ա.-Բարեկենդան
- բ.- St. Valentine
- գ.- Տեառնընդառաջ
- դ.- Holloween

10. Սուրբ Զատկուան յաջորդող Կիրակին կը կոչուի նաեւ:

-----գատիկ

5.- Սուրբ Վարդանանց տօնին յաջորդող Կիրակին ի՞նչ կը կոչուի:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Նախակրթարան Դ. Ե. եւ Զ. դասարաններու անկիւն

1.- Յիսուսի ծնունդէն քանի՞ օր ետք
Յովսէփն ու Մարիամը զԻնք տաճար
տարին Տիրոջ նուիրելու:

- ա.- 8
- բ.- 20
- գ.- 40
- դ.- 451

2.- ա. Յունուար 6ը հաշուելով
որպէս առաջին օր, Փետրուարի ո՞ր
օրը Յիսուս առաջին անգամ տաճար
բերին:

- ա.- 12
- բ.- 13
- գ.- 14
- դ.- 15

բ. Հայաստանեայց Եկեղեցին ի՞նչ
կը տօնէ ամէն տարուան Փետրուարի
այդ օրը:

3.- Ի՞նչ կը կոչուի Դպիրին միակ
ծիսական հանդերձը:

4.- Ի՞նչ կը կոչուի Մեծ Պահքի
առաջին կիրակին:

-----

5. Ո՞վ էր Ա. Վարդան
Մամիկոնեանին մեծ հայրը «մօրը
կողմէ» որուն տօնը այս տարի կը
տօնենք Փետրուար 6-ին:

Ա. -----

6. Ե՞րբ կը սկսի Մեծ Պահքը «երկու
շիտակ պատասխան»:

- Ա. Վարդանանցի յաջորդող
Երկուշաբթին
- Բ. Բուն բարեկենդանին յաջորդող
Երկուշաբթին
- Գ. Վարդանանցի յաջորդող
Չորեքշաբթին
- Դ. Բուն բարեկենդանին յաջորդող
Չորեքշաբթին

7. Ո՞վ գրած է «Նորահրաշ
պսակաւոր» շարականը որ կ'երգենք
Վարդանանցին:

-----

8. «Ոսկեանք» որո՞ւն աշակերտած
էին:

-----

9. Յիսուս քանի՞ հատ առաքեալ
ունէր:

-----

10. Ի՞նչ կը կոչենք Մեծ Պահքի
երրորդ Կիրակին:

**Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Երկրորդականի անկիւն**

1- Վարդանանց ճակատամարտի տարին տեղի ունեցաւ 4րդ տիեզերական ժողովը որ հետագային մերժուեցաւ Հայերուն կողմէ: Ո՞ր տեղի ունեցաւ այդ ժողովը:

2- Վարդանանց ճակատամարտէն 33 տարիներ ետք Վահան Մամիկոնեան Պարսիկներուն հետ ստորագրեց դաշնագիր մը որ Հայ ժողովուրդին տուաւ ինքնավարութիւն, Հայ Եկեղեցիին տուաւ ազատ գործելու իրաւունք եւ քանդելու կառուցուած ատրուշանները: Ո՞ր ստորագրուեցաւ այդ դաշնագիրը

3-Հայ Եկեղեցին Փետրուարի ո՞ր օրը կը տօնէ Յիսուսի Տաճար ընծայումը:

4-Սուրբ Սարգիսի նախորդող Երկուշաբթիէն Ուրբաթ օրերը պահք են: Ի՞նչ կը կոչուի այս 5 օրուան պահքը:

5-Տարուան ո՞ր 4 օրերը Ճաշու գիրք չի կարդացուիր:

6- Թիւ 5 հարցումին մէջ նշուած 4 օրերուն յաջորդող օրը Հին Կտակարանի ո՞ր մարգարէին գիրքն է Ճաշու ընթերցումը:

7- Ե՞րբ տեղի ունեցաւ Տիեզերական այն ժողովը, որուն մասնակից 150 հայրապետներուն տօնը այս տարի կը տօնենք Փետրուար 13 ին:

8- Յիսուս քանի՞ օրուան մանուկ էր երբ Տաճար ընծայուեցաւ:

9.- Ամբողջացուր
**ՔԱՆԶԻ ՀԱՅՐ
ՄԵՐ ԶՍՈՒՐԲ**

**ԳԻՏԵՄՔ ԵՒ ՄԱՅՐ
ԶԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ**

ԿԱԹՈՂԻԿԷ

10.- Ո՞ր ականատես սուրբը գրեց Վարդանանց Պատերազմին նկարագրականը:

Կարճ լուրեր Կիրակնօրեայէն

Փետրուար 14 Ին Կիրակնօրեայ Դպրոցը կը տօնէ Վարդանանք եւ Բուն Բարեկենդան, ուր աշակերտները կը ծպտուին Հայկական Տարազներով:

Այս տարուան պահքի առաջարկուած ծոմապահութիւնը հետեւեալն է:

Փետրուար 15 - 21	Ծամոն
Փետրուար 22 - 28	Շաքար
Մարտ 1 - 7	Կոլոնատ, տուրմ
Մարտ 8 - 14	Կազային խմիչքներ (pepsi, 7up, coke, crush)
Մարտ 15 – 21	Հեռատեսիլ, Համակարգիչ, այլ պաստառով խաղեր
Մարտ 22 – 28	Chips
Մարտ 29- Ապրիլ 3	Հաւկիթ

Այս տարուան պահքի ընթացքին սորվելիքները հետեւեալներն են:

Մանկապարտէզի Ա. Բ. եւ Գ. Եւ Նախակրթարանի Ա.

Անսխալ գոց սորվիլ Խաչակնքել, Տէրունական Աղօթքը եւ Հաւատով Խոստովանիմէն համարներ:

Նախակրթարանի Բ., Գ., Դ.

Անսխալ գոց սորվիլ Հաւատով Խոստովանիմի առաջին 12 համարները:

Նախակրթարանի Ե. եւ Զ.

Անսխալ գոց սորվիլ Հաւատով Խոստովանիմի առաջին 18 համարները:

Երկրորդական

Գոց սորվիլ 100րդ (ՂԹ) Սաղմոսը, Նոր Կտակարանի Գիրքերու Շարքը, եւ կարդալ Մարկոսի Աւետարանը

**Այս Մեծ Պահքի ընթացքին յիշենք
Նաեւ կարօտեալները ու մեր ունեցածէն
անոնց ալ բաժին հանենք:**

www.sourphagop.org/mashdots

Մ աշտոցի Ա րձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցույ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
Մարտ 2010 (ԺԷ տարի թիվ 7)

www.sourphagop.org/mashdots

Այս թիւով...

Խմբագրական՝

Ինչո՞ւ Մեծ Պահքը Էջ 2

Մարտ ամսուան բացատրական
բառարան: Էջ 3-6

Միջինք,
Արեւագալ եւ Հսկում,
Մեծ Պահք,
Մեծ Պահքի Կիրակիները,
Ծոմապահութիւն՝ Աստուածաշունչէն,
Տասը կոյսերուն առակը
Սերաստիոյ քառասուն
երիտասարդ զինուորները

Յիսուս չորս ձկնորսներ կը կանչէ Էջ 7

Ոչ ոք գիտէ օրը եւ ժամը Էջ 8

Ճշմարիտ Երանութիւնը Էջ 9

Եկեղեցական բառարան: Էջ 10

Չար, Չորրորդապետ,
Պատեք,
Ջրօրհներ,
Ռեհան

Եզակի գիրեր: Էջ 11

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը: Էջ 12-15

Վարդանանք եւ Բուն Բարեկենդան
Կիրակնօրեայ Դպրոցէն ներս Էջ 16

Պ... Պահք

Խաչքարի հեղինակ՝
Ժողովրդական վարպետ,
ՌՈՒԲԵՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

Ամսուան Համարը

Յիսուս պատասխանեց. – Օրէնքի գիրքին մէջ գրուած է. «Մարդ միայն հացով չ'ապրիր այլ բոլոր այն խօսքերով, որ Աստուած խօսած է»:

Մատթէոս 4.4

Խմբագրական՝

Ինչո՞ւ Մեծ Պահիրը

Մեծ Պահիրը մեր եկեղեցիէն ներս սննդականոցային կամ առողջապահական մտահոգութիւններով չէ հաստատուած: Ան հաստատուած է Քրիստոսի օրինակի հետեւողութեամբ, երբ ան իր քարոզչութիւնը սկսելէ առաջ քառասուն օրեր շարունակ մեկուսացաւ անապատին մէջ, ինքզինք կերակուրէ զրկեց եւ աղօթքով ապրեցաւ, հոգեպէս զօրանալու համար: Քրիստոսի հետեւողութեամբ ուրեմն պէտք է գիտնալ եւ գիտակցիլ որ պահիրը ամէնէն առաջ հոգեւոր վերանորոգութեան իրաջատուկ առիթ մըն է որ անպայման հոգեւոր կեանքը ազնուացնելու պէտք է ծառայէ:

Իսկ ի՞նչ ձեւերով կարելի է Պահիրը հոգեպէս ապրիլ որպէսզի Քրիստոսի օրինակին հետեւած ըլլանք, այսինքն ոչ միայն հացով ապրինք այլ նաեւ Աստուծոյ բոլոր խօսքերով:

Ինքնամփոփում

Պահիրի ընթացքին մարդ պէտք է մերթ ընդ մերթ առանձնանայ, առանձնութեան մէջ ինքն իր հետ խօսելու համար, ինքզինք քննելու, հասկնալու, դատելու համար եւ իր խղճին հետ խօսակից դառնալու համար: Աւելի դժուար է ինքզինք դատել քան ուրիշը որ այս վարժութիւնը կատարողն ու յաջողողը անկասկած դուրս կու գայ զօրացած ու կեանքը դիմագրաւելու յաւելեալ տոկունութեամբ: Այս կատարելով, մենք կը ծանօթանանք մեր տկարութիւններուն եւ թերութիւններուն եւ ինքնաճանաչումը կը դառնայ մեր ամենամեծ ոյժը:

Աղօթք

Պահիրի ընթացքին մարդ պարտի ստեղծել առիթներ հաղորդակցելու Աստուծոյ հետ, խօսելու Անոր հետ, խոստովանելու համար իր ցաւերն ու մեղքերը, խորհուրդ խնդրելու համար Անկէ: Մէկ խօսքով մարդ աղօթելու է պահիրի ընթացքին Աստուծոյ մօտ ըլլալու համար:

Առաքինութիւն

Պահիրի ընթացքին մեղք պիտի ըլլայ որեւէ ձեւով անառակ ըլլալ կամ անբարիշտ: Ի՞նչ իմաստ ունի ինքզինք որոշ ուտեստեղէններէ զրկելը եթէ նոյն ատեն կեղծաւորութիւն ընենք, սուտ խօսինք, խոստում չարգենք, անարդար ըլլանք մեր շուրջիներուն հանդէպ, չարախօսութիւն ընենք: Առաքինի կենցաղ որդեգրելը հրամայական է Մեծ Պահիրի շրջանին:

«Մաշտոցի Արձագանգ»

Հայաստանեայց Եկեղեցոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ

Հայաստանեայց Եկեղեցոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի կամաւոր խմբակը

Թամար Գիզիրեան, Վերժին Գիւլթանճեան, Յասմիկ Նաճարեան, Գարու Մանուկեան,
Շողիկ Նաճարեան, Յասմիկ Գանաճեան, Շաղիկ Պոյաճեան, Թորոս Պապիկեան

Մարտ ամսուան բացատրական տօնացոյց

- Շբթ. 6 Ս. Յովհաննէս Երուսաղնացի, Յովհաննէս Օձնեցի, Յովհաննէս Որոտնեցի, Գրիգոր Տաթևացի
- Կիր. 7 Տնտեսին (Մեծ Պահքի Դ. Կիրակի)
- Դ2. 10 Միջինք Մեծի Պահոց
- Շբթ. 13 Սրբոցն Քառասնից Մանկանցն Սեբաստիոյ
- Կիր. 14 Դատաւորի (Մեծ Պահքի Ե. Կիրակի)
- Շբթ. 20 Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ (Մուտն ի Վիրապ)
- Կիր. 21 Գալստեան (Մեծ Պահքի Զ. Կիրակի)
- Շբթ. 27 Յիշատակ Ղազարոսի Յարութեան
- Կիր. 28 ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ
- Բ2. 29 Աւագ Երկուշաբթի՝
Յիշատակ Արարչագործութեան
- Գ2. 30 Աւագ Երեքշաբթի՝
Տասն Կուսանաց
- Դ2. 31 Աւագ Շորեքշաբթի՝
Յիշատակ Մատնութեան

Միջինք
 Մեծ պահքի ճիշդ կէտը յատկանշող օրը՝ որ միշտ Չորեքշաբթի կ'ըլլայ, կը կոչուի Միջինք: Այս օրը երկարատեւ պահքի շրջանին կէտը նուաճած ըլլալու աւետումն է ու խնդութեան առիթ կը նկատուի: Սեղաններ կը սարքուին պահքի յատուկ ուտելիքներով:

Հին ասանդութիւն էր որ Միջինքի օրը տուներէն ներս պատրաստուէր բաղարջ կոչուած հաց մը որուն մէջ կը պահուէր մանր երկաթեայ դրամ մը: Երբ տեղի կ'ունենար ընտանեկան հաւաքոյթ, հացը մաս առ մաս կը բաժնուէր եւ բոլորին ուշադրութիւնը կը կեդրոնանար գտնելու համար տարուան այն բախտաւոր անձը որուն հացի բաժնին մէջէն պիտի ելլէր երկաթեայ դրամը:

Արեւագալ եւ հսկում
 Մեծ պահքի շրջանին, Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցին իր հաւատացեալներուն կը հրամայէ աղօթքի եւ ինքնամփոփման խորհրդաւոր արարողութիւններ:

Այս արարողութիւնները կը կրեն Արեւագալ անունը երբ կը կատարուին Արեւածագին, ինչպէս անունը ցոյց կու տայ, եւ Հսկում երբ կը կատարուին երեկոյեան ժամերուն:

Արեւագալը գրեթէ ամբողջութեամբ լոյսի փառաբանութիւն մըն է: Այս իրողութեան ողջ փաստերէն են Ներսէս Շնորհալիի հեղինակութեամբ շարականները որոնք կու գան ճոխացնելու, բացառիկ իմաստ եւ գեղեցկութիւն տալով անոնց, Արեւագալի արարողութիւնները: Այս շարականներէն մէկը հետեւեալ տողերը կը պարունակէ, որոնք, ինչպէս պիտի տեսնենք, իսկապէս ալ լոյսի փառաբանութիւն են. -

«Յարեւելից մինչ ի մուտ. ի հիւսիսոյ եւ ի հարաւոյ. ամենայն ազգ եւ ազինք, յօրհնութիւն նոր օրհնեցէք զարարիչն արարածոց, որ ծագեաց զլոյս արեգականն այսօր աշխարհս:»

«Արեւելքէն մինչեւ Արեւմուտք, Հիւսիսէն Հարաւ, աշխարհի ազգեր եւ ցեղեր, փառք տուէք արարածներու արարիչին, որ այսօր աշխարհի վրայ ծագեցուց արեգակի լոյսը:»

Մեծ Պահք

Մեծ Պահքի բոլոր կիրակիներուն բոլոր եկեղեցիներուն մէջ կը կարդացուին անտարանական առակներ, որոնք հրաւերներ են որ մարդիկ հեռանան իրենց մեղքերէն, մաքրուին եւ պատրաստ ըլլան սուրբ տօնին:

Ծոմապահութիւն՝ Հիմնուած Աստուածաշունչին վրայ
 «Յետոյ Յիսուս Սուրբ Հոգիին կողմէ տարուեցաւ անապատ՝ Սատանայէն փորձուելու համար: Քառասուն օր եւ քառասուն գիշեր ծոմապահութեամբ անցնելէ ետք՝ անօթեցաւ:
 Այն ատեն փորձիչը՝ սատանան, մօտեցաւ իրեն եւ ըսաւ.
 - Եթէ Աստուծոյ Որդի ես, ըսէ՛ որ այս քարերը հաց դառնան:
 Յիսուս պատասխանեց.
 - Օրէնքի գիրքին մէջ գրուած է. «Մարդ միայն հացով չ'ապրիր, այլ բոլոր այն խօսքերով, որ Աստուած խօսած է»: Մատթէոս 4.1-4
 «Երբ ծոմ կը պահէք, տրտումներս մի՛ ըլլաք կեղծաւորներուն նման, որոնք իրենց երեսը կը կախեն, որպէսզի մարդոց ցոյց տան թէ ծոմ կը պահեն: Վստահ եղէք միայն աստիկա է անոնց վարձատրութիւնը: Ընդհակառակը, երբ դուն ծոմ կը պահես, օժէ՛ գլուխդ եւ լուս՛ երեսդ, որպէսզի մարդիկ չտեսնեն թէ ծոմ կը պահես, այլ՝ միայն Հայրը, որ անտեսանելի է. եւ Հայրդ, որ կը տեսնէ կատարածդ, քեզ պիտի վարձատրէ յայտնապէս:»
 Մատթէոս 6.16-18
 «Առիթով մը Յովհաննէսի աշակերտները մօտեցան Յիսուսի եւ ըսին.
 -Ինչո՞ւ մենք եւ Փարիսեցիները յաճախ ծոմ կը պահենք, իսկ քու աշակերտներդ չեն պահեր:
 Յիսուս անոնց պատասխանեց.
 - Կարելի՞ է հարսանիքի հրաւիրեալներուն ըսել որ սուգ պահեն, երբ տակաւին փեսան իրենց հետ է: Ժամանակ պիտի գայ, երբ փեսան պիտի վերցուի իրենցմէ, եւ այն ատեն իրենք ալ ծոմ պիտի պահեն:»
 Մատթէոս 9.14-15

Մեծ Պահքի Կիրակիները
 Մեծ Պահքը ունի 7 կիրակիներ, որոնք յատուկ եւ իմաստալից անուններ ունին. Անցեալ թիով ներկայացուցինք առաջին երեքը, եւ այս թիով կ'ամբողջացնենք մնացեալը.-

Դ. Տնտեսին.
 Անառակին Կիրակին կը յաջորդէ Տնտեսի Կիրակին որ դարձեալ Յիսուսի խօսած առակներէն մէկէն կը ստանայ իր անունը: Այս առակը կը կարդանք Ղուկաս 16.1-13: Միջինքը տեղի կ'ունենայ այս Կիրակին յաջորդող Չորեքշաբթին:

Ե. Դատաւորի.
 Դարձեալ Յիսուսի խօսած առակներէն մէկէն կը ստանայ իր անունը որ իրականութեան մէջ դատաւորի մը եւ յարատեւող այրիին առակն է, որ կրնանք կարդալ Ղուկաս 18.1-8 ին մէջ:

Զ. Գալստեան
 Այս կիրակի օրուան շարականը Քրիստոսի աշխարհի գալուն խորհուրդը կը բացատրէ: Այդ օրուան անտարանական ընթերցումին վերջին համարը՝ Մատթէոս 23.39 Քրիստոսի Գալստեան կ'ակնարկէ:

Է. Ծաղկազարդ
 Այսպէս կը կոչուի Քրիստոսի փառաւոր մուտքը Երուսաղէմ իր խաչելութիւնն ու յարութիւնը կանխող Մէկշաբթի օրը: Այդ օր մանուկներ եկեղեցի կ'երթան զարդարուած մոմերով ու կը մասնակցին թափօրին:

Տասը կոյսերուն առակը

Ջատիկը նախորդող Աւագ շաբթուան երեքշաբթի օրը՝ Յիսուս իր աշակերտներուն տուաւ Տասը կոյսերու առակը, որ կը կարդանք Մատթէոս 25.1-13:

«Տասը կոյսեր կային, որոնք իրենց լապտերները առած՝ փեսան դիմաւորելու ելան: Անոնցմէ հինգը յիմար էին, իսկ միւս հինգը՝ իմաստուն: Յիմարները առին իրենց լապտերները, բայց իրենց հետ պահեստի ձէթ չառին, մինչդեռ իմաստունները իրենց լապտերներուն հետ սրուակով ձէթ առին: Եւ երբ փեսան ուշացաւ գալու, բոլորն ալ թմրեցան ու քնացան:

Կէս գիշերին կանչ մը լսուեցաւ. «Ահա փեսան կու գայ, գայն դիմաւորելու եկէք»: Կոյսերը արթնցան եւ սկսան իրենց լապտերները կարգին դնել: Յիմար կոյսերը իմաստուններուն ըսին. «Ձեր ձէթէն քիչ մը մեզի տուէք, որովհետեւ մեր լապտերները ահա կը մարին»: Իմաստուն կոյսերը պատասխանեցին. «Ո՛չ, որովհետեւ կրնայ ըլլալ որ մեզի եւ ձեր չքաւաւելի լաւ կ'ըլլայ որ երթաք խանութպաններուն եւ ձեր համար ձէթ գնէք»:

Երբ անոնք ձէթ գնելու գացին, փեսան եկաւ, եւ պատրաստ եղողները փեսային հետ հարսանիքի մտան, եւ դուռը գոցուեցաւ: Քիչ ետք եկան միւս կոյսերը եւ ըսին. «Տէ՛ր, Տէ՛ր,

դուռը բա՛ց մեզի»: Փեսան պատասխանեց. «Իսկապէս որ չեմ ճանչնար ձեզ»:

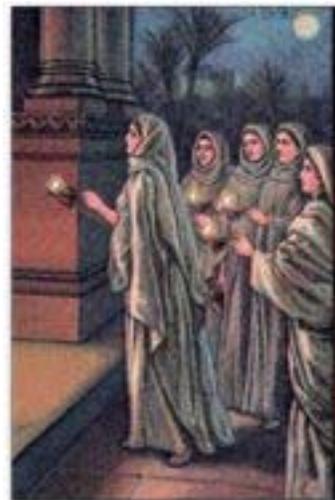
Ապա Յիսուս եզրակացուց.

–Ուրեմն, արթո՛ւն մնացէք, որովհետեւ չէք գիտեր Մարդու Որդիին գալուն ո՛չ օրը եւ ո՛չ ալ ժամը:»

Իր բոլոր առակներուն պէս, Յիսուս այս առակը եւս օգտագործեց խորհրդանիշներու միջոցաւ իր աշակերտներուն փոխանցելու խորհուրդ մը:

Իրապէս ալ, տասը կոյսերը կը խորհրդանշեն ամբողջ մարդկութիւնը, բոլոր մարդերը: Լապտերներու ձէթը ողորմութիւնն ու մարդասիրութիւնն են: Մեզմէ ոմանք ունին այս երկու առաքինութիւնները, ուրիշներ՝ ոչ, ճիշդ այնպէս ինչպէս կոյսերէն ոմանք ունէին աւելորդ ձէթ, իսկ միւսները՝ ոչ:

Կոյսերուն քուն անցնիլը մարդուն մահուան կը համապատասխանէ, իսկ փեսային գալուստը՝ գերեզմանէն վեր ելլելն ու յարութիւն առնելը: Իմաստուն կոյսերը որոնք պահածոյ ձէթ ունենալուն շնորհիւ ընկերակցեցան փեսային, աշխարհի վրայ այն արարածներն են որոնք իրենց հոգիներէն ներս տեղ տուած են ողորմութեան, մարդասիրութեան եւ որոնք իրենց կեանքը նուիրած են բարի գործին: Անոնք են միայն որ յարութիւն պիտի առնեն:

Սեբաստիոյ քառասուն երիտասարդ զինուորները

Հայաստանեայց եկեղեցին, Այս Մարտ 13-ին կը յիշատակէ քառասուն մանկանց տօնը: Մանուկ բառը հոս գործածուած է «երիտասարդ» իմաստով եւ կը վերաբերի Սեբաստիոյ հպատակ քառասուն երիտասարդներու, որոնք հռոմէական բանակին կը ծառայէին բայց որոնք գաղտնապէս քրիստոնեայ էին: Բոլորիս ծանօթ է թէ ինչպէս անոնք գաղտնաբար ապրեցան իրենց քրիստոնեայ կրօնը եւ կառչած մնալով իրենց հաւատքին, հռոմէացի Լիկիանոս կայսրի հրամանով ենթարկուեցան մահապատիժի:

Սեբաստիան, որ հետագային կոչուեցաւ Սվազ, պատմական Հայաստանի ծայրագոյն արեւմտեան շրջանն է: Ան կեդրոնը կը նկատուի Փոքր Հայքին, ուր հայեր հաստատուած են հին պատմական շրջաններէն ի վեր:

Սեբաստիոյ մէջ քրիստոնէութիւնը ծաւալած է Քրիստոսէ ետք առաջին դարէն սկսեալ ու ըստ աւանդութեան, ամենէն հին եկեղեցիներէն մէկը հոն հաստատուած է Թադէոս առաքեալի ձեռքով:

301 թուին, քրիստոնէութիւնը հռչակուեցաւ իբր պետական կրօն Տրդատ թագաւորի օրով եւ 314-ին, թագաւորին հրամանով, Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ ղրկուեցաւ Կեսարիա, եպիսկոպոս ձեռնադրուելու: Կեսարիայէն վերադարձին, Լուսաւորիչը կանգ առած է Սեբաստիա: Սեբաստիոյ հայ հաւատացեալները կը խնդրեն իրմէ որ աւելի երկար ժամանակ մնայ հոն բայց ան միայն վեց օրեր կրնայ անցնել Սեբաստիոյ մէջ: Սակայն հոնկէ կը մեկնի իր հետ տանելով բազմաթիւ թեկնածուներ եկեղեցական կազմաւորում ստանալու եւ կրօնաւորներ դառնալու նպատակով: Այս շրջանին է նաեւ որ կը պատահի քառասուն մանուկներու նահատակութիւնը:

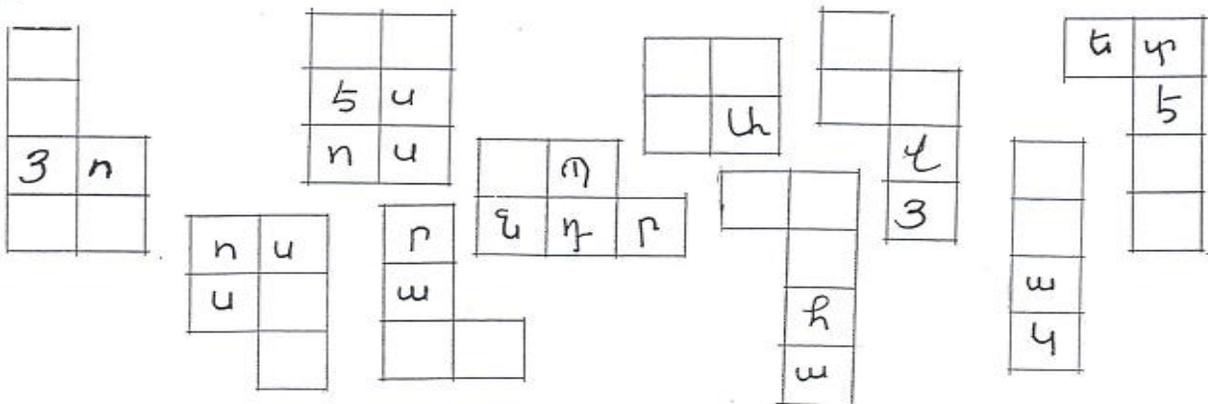
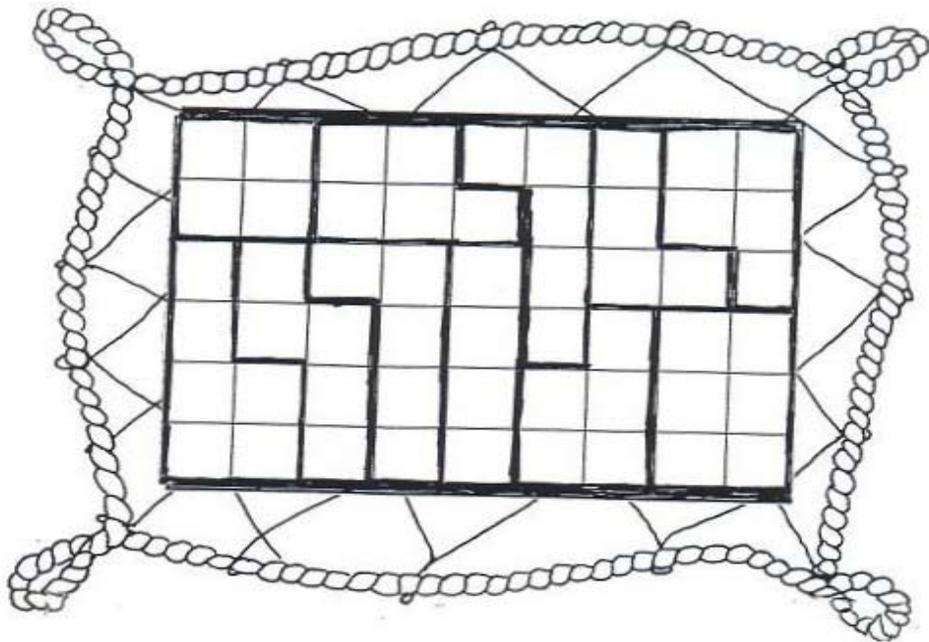
Սվազի նշանաւոր եւ գունագեղ ասեղնագործ

Յիսուս չորս ձկնորսներ կը կանչէ
Մատթէոս 4:18-22

Երկու եղբայրներ ուռկանը ջուրը կը նետէին ձուկ որսալու համար:
Ուրիշ երկու եղբայրներ ալ իրենց հօր Զեբեդիոսի հետ նաւակին մէջ էին եւ
իրենց ուռկանները կարգի կը դնէին:

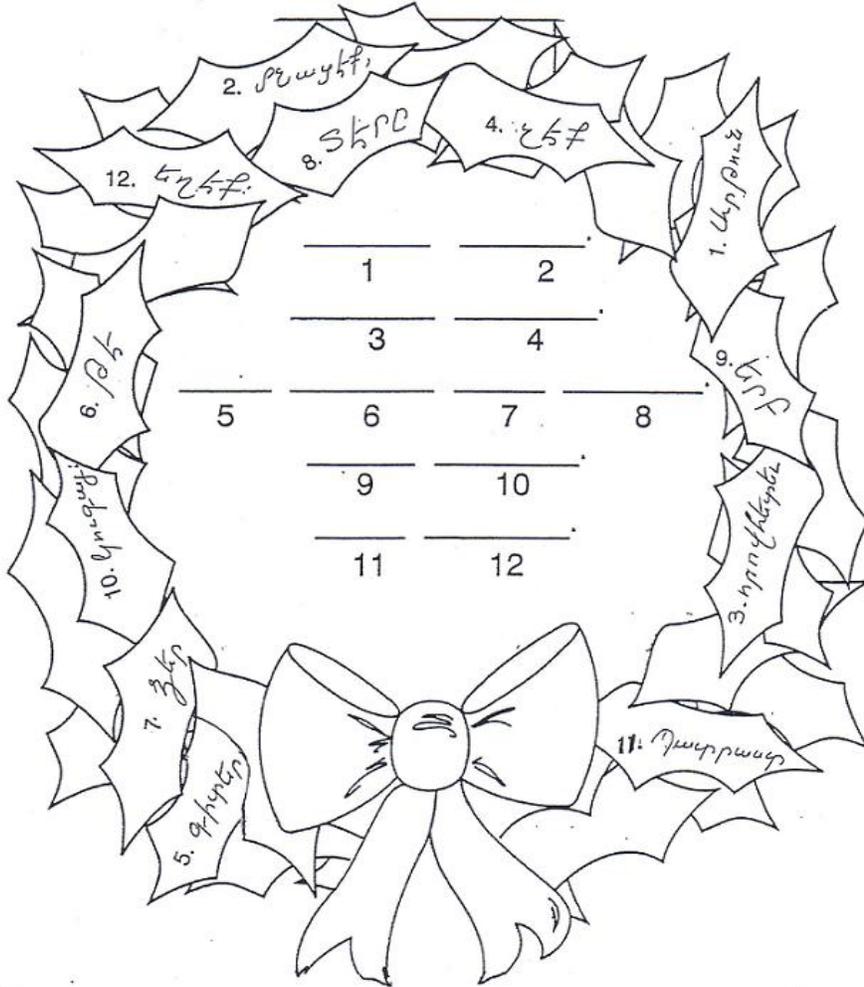
Անոնք ձգեցին ուռկանները, նաւակը եւ հետեւեցան Յիսուսի:

Գտիր Յիսուսի առաջին աշակերտներուն անունները վարի կտորները կտրելով
եւ յարմարցնելով ուռկանին մէջ:

Ոչ ոք գիտէ օրը կամ ժամը
Մատթէոս 24:36-44

Ոչ ոք գիտէ թէ երբ պիտի գայ այդ օրը կամ ժամը. Ոչ երկինքի հրեշտակները, ոչ ալ Որդին, բայց միայն Հայրը: Պսակի թուագրուած տերեւներու բառերը կարգով գրէ եւ տես թէ ինչ պէտք է ընել:

Ճշմարիտ երանութիւնը
Ղուկաս 11:27-28

Գտիր եւ գրէ ոսկեհամարը:

Ներկէ երկրորդ քառանկիւնին այն բոլոր գիրերը որոնց թիւերը կը տեսնես առաջին քառանկիւնին մէջ:

Մնացած գիրերը ընդօրինակէ էջին վարը:

1 -

1	2	8	9	10	17	18	24	33	34	40
41	42	43	46	47	52	53	54	55	56	59
60	61	62	65	66	67	68	69	70	80	81

2 -

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ա	բ	ե	ր	ա	ն	ի	դ	ե	գ	ն
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
ա	ն	ն	ն	գ	օ	տ	ն	ր	ն	ն
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
բ	ի	Ա	ս	տ	ն	ւ	ծ	ն	յ	ա
34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
ս	խ	օ	ս	ք	ը	ե	զ	է	կ	կ
45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55
ը	ձ	ա	լ	ս	ե	ն	ի	ր	է	ն
56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66
ա	ե	ւ	մ	ե	ճ	ա	կ	ը	ք	օ
67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77
փ	թ	դ	ե	գ	ն	ր	ծ	ա	դ	ր
78	79	80	81	82	83	84	85	*	*	*
ե	ն	գ	ժ	զ	ա	յ	ն			

Ոսկեհամարը՝

----- , -----

 ----- :

Եկեղեցական բառարան

Զ

Երբ գլխագիրով կը գրուի՝ «**ԶԱՐ**»ը Սատանային տրուած յատուկ կոչում մըն է, ինչպէս օրինակ Տէրունական աղօթքին մէջ:

ԶՈՐՐՈՐԴԱՊԵՏ կը նշանակէ՝ երկրի մը մէկ չորրորդ մասին վրայ իշխող: Յիսուսի ժամանակներուն Պաղեստինը չորս գլխաւոր նահանգներու բաժնուած էր, եւ անոնց վրայ կարգուած թագաւորները **ԶՈՐՐՈՐԴԱՊԵՏ** կը կոչուէին:

Պ

ՊԱՍԵՔ (Երրայերէն Փեսախ) Զատիկի տօնին Եբր. անունը, որ կը նշանակէ անցքը, անցնիլը: Ասիկա Հրէական ամենէն կարեւոր տօնն էր, որ կը կատարուէր հրէական Նիսան ամսուն 14-ին: Յիշատակն էր Հրեայ ժողովուրդին Եգիպտոսէն ազատագրութեան: Յիսուսի ժամանակ տօնը կը կատարուէր Երուսաղէմի մէջ, իսկ տօնին ամենէն յատկանշական երեւոյթը՝ զատկական գառնուկին մորթուիլն էր:

Յիսուսի վերջին ընթրիքը իր աշակերտներուն հետ՝ զատկական այս ընթրիքն էր, որուն նոր նշանակութիւն մը տուաւ Քրիստոս: Յովհաննէսի Աւետարանը եւ առաքելական նամակները Յիսուսի մահը կը համեմատեն զատկական գառնուկին մորթուելուն հետ:

ԶՐՕՐՀՆԷՔ

ԶՐՕՐՀՆԷՔ արարողութիւնը հաստատուած է ի յիշատակ Քրիստոսի մկրտութեան: Ան կը կատարուի Աստուածայայտնութեան տօնին: Հին ժամանակ **ԶՐՕՐՀՆԷՔ**ը կը կատարուէր գետերու կամ լիճերու ափին, իսկ այժմ՝ եկեղեցոյ: Պատարագի աարտին քահանան յատուկ ընթերցուածքներով, քարոզի եւ աղօթքէ ետք, խաչով կ'օրհնէ մեծ ամանի մէջ լեցուած ջուրը, որ կը բաժնուի հաւատացեալներուն՝ իբրեւ սրբութեան խորհրդանիշ եւ բժշկութեան միջոց:

ՌԵՀԱՆԸ

ՌԵՀԱՆԸ Ծանօթ բոյս մըն է անուշահոտ տերեւներով, տեսակ մը փոքր ու տեսակ մը մեծկակ տերեւներով, որ յատկապէս կը գործածուի Խաչվերացի երեկոյցին խաչափայտը զարդարելու:

ՌԵՀԱՆ

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը Փետրուար ամսուան պատասխանները

Մանկապարտեզի անկիւն

Տիրոջ, նուիրուի, տատրակ, աղանիի, Սիմոն, Սուրբ Հոգին, Օծեալը, Յիսուսը, գոհաբանեց

Նախակրթարան Ա. Բ. Գ.անկիւն

1. գ. 40
2. դ. 451
3. բ. Թէոդորոս
4. գ. Տեառնընդատաջ
5. Բուն Բարեկենդան
6. գ. Ս. Ղեւոնդեանց քահանայից
7. բ. Բարի Կեանք
8. Մեծ Պահք
9. Նոր Կիրակի
10. Կրկնազատիկ

Նախակրթարան Դ. Ե. Զ.անկիւն

1. գ. 40
2. գ. 14, Տեառնընդատաջ
3. Շապիկ
4. Բուն Բարեկենդան

5. Ս. Սահակ Պարթեւ
6. ա. Վարդանանցի յաջորդող Երկուշաբթին բ. Բուն Բարեկենդանից յաջորդող Երկուշաբթին
7. Ս. Ներսէս Շնորհալի
8. Ս. Թադէոս Առաքեալին
9. տասներկու
10. Անառակին

Երկրորդականի անկիւն

1. Քաղկեդոն
2. Նուարսակ
3. 14
4. Առաջատրաց
5. Առաջատրաց Պահքի առաջին չորս օրերը:
6. Ս. Յովնան մարգարէ
7. 381
8. քառասուն
9. Աւետարանն, Եկեղեցի
10. Անառակին

Եզակի գիրեր
Հայերէն գիրերով Sudoku

									ա						բ	է	ե	
		զ	գ							զ	գ			բ		թ		
ա	է	թ	զ	ա	ը	բ	դ	ե			ա	թ						
ը	գ	բ	ա	դ	ե	է	թ	զ	դ			զ	ը					բ
է	զ	ը	թ	ե	դ	ա	գ	բ						է	ե			
թ	բ	զ	ը	ա	է	զ	ե	դ						բ	դ	է		զ
ե	դ	ա	բ	զ	գ	թ	ը	է										
զ	ը	է	ե	թ	բ	դ	զ	ա										
բ	ա	դ	զ	ը	զ	ե	է	թ										
զ	թ	ե	դ	է	ա	զ	բ	ը	ը	դ	ե							ա

Նախորդ «Եզակի գիրեր» ուն լուծումը

Ամբողջացուր քառակուսիները գործածելով ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ գիրերը պայմանաւ որ միայն մէկ անգամ գործածես իւրաքանչիւր գիր իւրաքանչիւր՝

- հորիզոնական գիծի վրայ,
- ուղղահայեաց գիծի վրայ եւ
- ինեակ քառակուսիի մէջ

**Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Մանկապարտեզի անկիւն**

**Յիսուսի յաղթական մուտքը Երուսաղէմ
«Այս տարի Ծաղկազարդը Մարտ -- ին է:»**

Ամբողջացո՛ր ըստ Յովհաննէս 12.12- 15

Ջատիկի, Երուսաղէմ, Յիսուս, արմատենիի, Ովսաննա՛, Տիրոջ, Սուրբ, աւանակի

Յաջորդ օրը, ժողովուրդի մեծ բազմութիւն մը, որ ----- տօնին առիթով ----- եկած էր, երբ լսեց թէ ----- Երուսաղէմ կու գայ, ----- ճիւղեր առաւ եւ Յիսուսը դիմաւորելու ելաւ, բարձրաձայն աղաղակելով.

«-----, օրհնեա՛լ ըլլայ ան՝ որ կու գայ ----- անունով, Իսրայէլի թագաւորը»

Յիսուս էջ մը գտնելով՝ նստաւ անոր վրայ, ինչպէս որ ----- գիրքերուն մէջ գրուած է.-

«Մի՛ վախնար, ո՛վ Երուսաղէմ, Սիոնի՛ աղջիկ. ահա թագաւորդ քեզի կու գայ իշու մը ----- վրայ նստած»:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Նախակրթարան Ա. Բ. եւ Գ. դասարաններու անկիւն

Անուն: _____

1.- Մենք այս տարի Մարտ 13ին ի՞նչ կը տօնենք:

- բ.- 21
- գ.- 24
- դ.- 36

ա.- Սուրբ Թեոդորոս Զօրավար

բ.- Միջինք

գ.- Քառասուն Մանկունք Սեբաստիոյ

դ.- Անառակին

6. Միջինքը շաբթուան ո՞ր օրուան կը հանդիպի:

ա.- Երկուշաբթի

բ.- Երեքշաբթի

գ.- Չորեքշաբթի

դ.- Հինգշաբթի

2.- Դատաւորի Կիրակիին կը յաջորդէ ո՞ր Կիրակին:

ա.- Տնտեսի:

բ.- Ծաղկազարդ:

գ.- Գալստեան:

դ.- Միջինք:

7. Հետեւեալ Սուրբին առաջին անուան գիրերը տեղափոխելով՝ գտիր շիտակ անունը:

ոավհննէսՅ Օձնեցի

----- Օձնեցի

3.- Աւագ Երկուշաբթին նախորդող Կիրակին կը կոչուի:

ա.- Անառակին:

բ.- Տնտեսին:

գ.- Դատաւորին:

դ.- Ծաղկազարդ:

8. Հետեւեալ Սուրբին առաջին անուան գիրերը տեղափոխելով՝ գտիր շիտակ անունը:

Գգրրիո Տաթեւացի

----- Տաթեւացի

4.- Հետեւեալ անուան գիրերը տեղափոխելով՝ գտիր շիտակ անունը այն սուրբին որ գրած է «Հաւատով Խոստովանիմ» աղօթքը որ մեծ պահքի հսկումի օրերուն հաւատացեալները կ'աղօթեն:

9. Ամբողջացո՛ւր՝ ըստ Դուկաս 6.31ի:

Ինչ որ կ'ուզէք որ ----- ձեզի ընեն՝
դուք ալ ----- ըրէք անոնց

Ս. սէսրէՆ նորՇլիհա

Ս. -----

10. Քանի՞ հատ էին Իմաստուն կոյսերը:

5.- Քանի՞ համարներէ կը բաղկանայ «Հաւատով Խոստովանիմ»ը

ա.- 12

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Նախակրթարան Դ. Ե. եւ Զ. դասարաններու անկիւն

Անուն: _____

1.- Մենք այս տարի Մարտ 6 ին
ո՞ր չորս սուրբերուն յիշատակը պիտի
տօնենք:

- ա.- Յովհաննէս -----
Հայրապետ
- բ.- Յովհաննէս -----
- գ.- Յովհաննէս -----
- դ.- Գրիգոր -----

2.- Գրէ՛ շարքով, Բուն Բարեկենդանին
յաջորդող հինգ Կիրակիներուն
անունները:

- ա.- Արտաքսման
- բ.- -----
- գ.- Տնտեսին
- դ.- -----
- ե.- -----

3.- Տասը Կոյսերուն առակը ո՞ր
աւետարանին կամ աւետարաններուն
մէջ գրուած է:

- ա.- Մատթէոս
- բ.- Մարկոս
- գ.- Ղուկաս
- դ.- Յովհաննէս

4.- Ո՞վ է Զարը:

-ա-ա-ա-

5. Զրօրհնէքը ո՞ր օրը կ'ըլլայ «երկու
շիտակ պատասխան»:

- ա.- Ծնունդին
- բ.- Զատկուան
- գ.- Աստուածայայտնութեան
- դ.- Ծաղկազարդին

6. Ի՞նչ են այն երեք բաները որոնք
պէտք է ընենք մանաւանդ Մեծ
Պահօրին:

- ա.- Ա-----՝ առանձնապէս եւ
հաւաքաբար
- բ.- Պ---- բ-----՝ ինքնազրկումի
սկզբունքով
- գ.- Բ----- գ-----՝ ծառայութիւններ
մատուցանելով

7. Ո՞րն է Մեծ Պահօրի եօթներորդ
Կիրակին:

-ա-----

8. Խոր վիրապը ո՞ր լերան շատ մօտ
է:

-ր-----

9. Ո՞ր քաղաքէն էին նահատակ
Քառասուն Մանուկները:

աաբեհստՍ
-----

10. Ո՞վ գրած է «Հաւատով
Խոստովանիմ»ը:

Ս. -----

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Երկրորդականի անկիւն

Անուն: _____

1.- Հետեւեալներէն Ո՞վ գրած է «Գիրք Հարցմանց» եւ նաեւ կոչուած է «Երկրորդ Լուսաւորիչ» եւ «Վարժապետ Հայոցն»:

- ա.- Յովհաննէս Երուսաղէմի Հայրապետ
- բ.- Յովհաննէս Որոտնեցի
- գ.- Յովհաննէս Օձնեցի
- դ.- Գրիգոր Տաթեւացի

2.- Հետեւեալներէն Ո՞վ եղած է Կաթողիկոս արաբական Խալիֆայութեան ժամանակ:

- ա.- Յովհաննէս Երուսաղէմի Հայրապետ
- բ.- Յովհաննէս Որոտնեցի
- գ.- Յովհաննէս Օձնեցի
- դ.- Գրիգոր Տաթեւացի

3.-Ծարքով Գրէ Անառակի Կիրակիին յաջորդող հինգ Կիրակիներուն անունները:

- ա.- _____
- բ.- _____
- գ.- Գալստեան
- դ.- _____
- ե.- _____

4.- Որո՞ւ աշակերտած է Գրիգոր Տաթեւացին:

-----

5. Միջինքը շաբթուան ո՞ր օրուան կը հանդիպի:

- ա.- Կիրակի
- բ.- Երկուշաբթի
- գ.- Երեքշաբթի
- դ.- Չորեքշաբթի

6. Ի՞նչ են այն երեք բաները որոնք պէտք է ընենք մանաւանդ Մեծ Պահքին:

- ա.- -----՝ առանձնապէս եւ հաւաքաբար
- բ.- -----՝ ինքնազրկումի սկզբունքով
- գ.- -----՝ ծառայութիւններ մատուցանելով

7. Ո՞րն է Մեծ Պահքի առաջին Կիրակին:

-----

8. Այս տարի Միջինքը Մարտի ո՞ր օրուան կը զուգահիսի:

--

9. Մատաղին օրհնութիւնը կը կատարուի

- ա.- Կենդանիին վրայ
- բ.- Աղին վրայ եւ օրհնուած աղը կը տրուի կենդանիին ճաշակելու

10. Աւագ շաբթուան ո՞ր օրը Ծննդոց Գիրքէն կը կարդանք Եկեղեցույ մէջ:

Աւագ -----

Վարդանանք եւ Բուն Բարեկենդան Կիրակնօրեայ Դպրոցէն ներս

Փետրուար 14 Ին Կիրակնօրեայ Դպրոցը տօնեց Վարդանանք եւ Բուն Բարեկենդան, ուր աշակերտները ծափուեցան Հայկական Տարազներով: Աշակերտները պատրաստեցին ձեռային աշխատանքներ, ապա աշակերտներուն նախանշառ տրուեցաւ յիշեցնելու համար իրենց թէ յաջորդ օրը Մեծ Պահիրը կը սկսի:

Մ աշտոցի Ա րձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցույ Սուրբ Յակոբ Կիրակնորեայ Դպրոցի ամսաթերթ

Ապրիլ 2010 (ԺԷ տարի թիվ 8)

www.sourphagop.org/mashdots

Այս թիւով...

Փոխան Խմբագրականի՝
Թախոր գերեզման, լեցուն կեանք Էջ 2

Ապրիլ ամսուան բացատրական
բառարան: Էջ 3-5

Աշխարհամատրան կամ
Կանաչ Կիրակի,
Կարմիր Կիրակի,
Կարմրաներկ Հակիրթ,
Ինչպէ՛ս ծագում առած է Տաղաւար
բառը,
Մեծագոյն Տաղաւարը,
Աւագ Հինգշաբթի,
Աւագ Ուրբաթ,
Աւագ Ծաբաթ

Ծաղկազարդը՝ Անթիլիասի Մայրավանքին
մէջ Էջ 6

Յիսուսի խաչելութիւնը եւ յարութիւնը
Էջ 7-8

Վերջին Ընթրիք Էջ 9

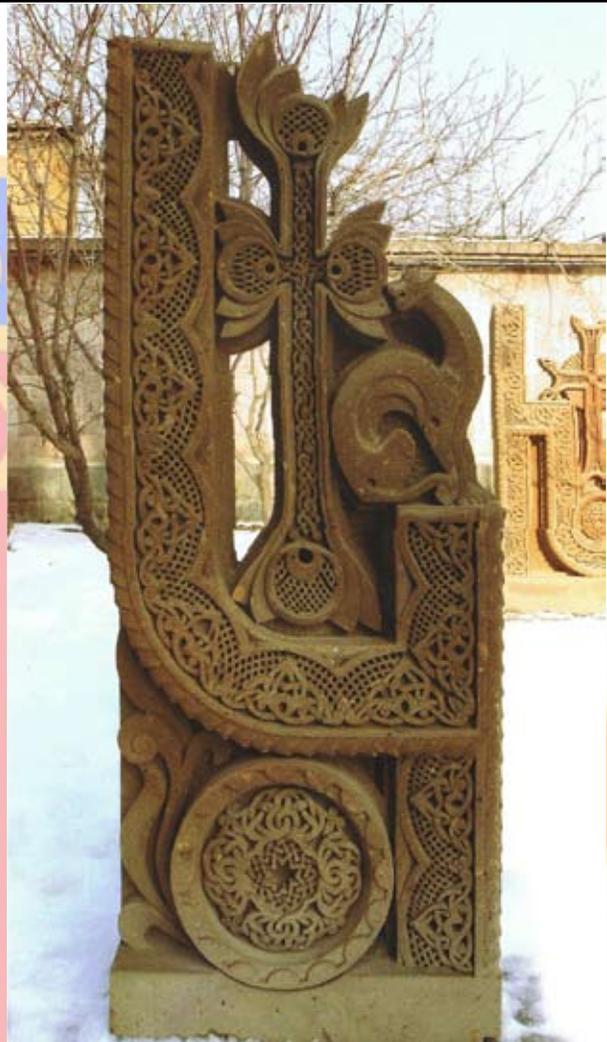
Եկեղեցական բառարան: Էջ 10

Ս ար կ ա լ ա գ , Վ ա ր դ ա պ ե տ ,
Տօնացոյց, Ր ենական

Եզակի գիրեր: Էջ 11

Ո՛րն է ճիշդ պատասխանը: Էջ 12-15

Ապրիլ 24, 1915 - 2010 Էջ 16

Կ...Կեանք
(յաւիտենական)

Խաչքարի հեղինակ՝
Ժողովրդական վարպետ,
ՌՈՒԲԵՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

Ամսուան Համարը

«Ե՛ս եմ յարութիւնը եւ կեանքը: Ան որ
ինձի կը հաւատայ, թէպէտեւ մեռնի պիտի
ապրի»:

Յովհաննէս 11.25

Հաւատք

Կրօն

Եկեղեցի

Լեզու

Մշակույթ

www.sourphagop.org

www.sourphagop.org/mashdots

director@sourphagop.org

Փոխան Խմբագրականի՝

Թափուր գերեզման, լեցուն կեանք

Հատուած Մեծի Տանն Կիլիկիոյ ապա Ամենայն Հայոց Գարեգին կաթողիկոսի
«Ես յաղթեցի աշխարհի...» Յարութիւն եւ Հայութիւն գիրքէն

Քրիստոսի յարութեան հիմնական դասը այս է- ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՇՏ ՊԻՏԻ ՅԱՂԹԱՆԱԿԷ: Վայ անոր որ կը մոռնայ այս աստուածահաստատ իրողութիւնը: Այս դասը մեր ժողովուրդը սորվեցաւ առաջին իսկ օրէն, Առաքեալներու բերաններէն, Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի լուսաճաճանչ շրթներէն, Մեսրոպ Մաշտոցի հոգեճառագայթ գիրերէն, չարը խոցող Վարդանի նիզակէն, հայագործ ճարտարապետական կոթողներէն, գունագեղ մագաղաթեայ ձեռագիրներէն, նրբարուեստ խաչքարերէն, աղօթամրմունջ ու յաւերժախօս վանքերէն, քրիստոսազգեստ եւ քրիստոնէատիպ հայ սուրբերէն ու մահն իրենց արեամբ նուաճող Նահատակներէն ու Մարտիրոսներէն:

Եւ այդ դասը ան չմոռցաւ երբեք հազարամեայ իր պատմութեան ընթացքին, մինչեւ անաւորագոյն այն օրը երբ իր գոյութիւնը ծանր, մահացու հարցականի տակ դրուեցաւ Համաշխարհային Առաջին Պատերազմի ընթացքին հայութեան դէմ մեր դարաւոր թշնամիին կողմէ փորձուած ցեղասպանութեան հարուածին տակ: Գերեզման բացուեցաւ իր ուրբերուն առջեւ: Շատ անհատներ ծառի բունէն ինկող ճիւղերու պէս ինկան այդ համայնակույ գերեզմանին մէջ: Բայց գերեզմանը մնաց միշտ թափուր... որովհետեւ հոգին, համայնական անձնաւորութիւնը, ազգն ու եկեղեցին մերժեցին իջնել գերեզման: Քրիստոս ինք դուրս եկած էր գերեզմանէն եւ հոշակած էր անժխտելի իրողութիւնը թէ՛ ճշմարտութիւնը, բարութիւնը, արդարութիւնը, հաւատքը, յոյսը, սէրը չեն կրնար թաղուիլ:...

Մենք գերեզման չեղանք: հակառակ անոր որ մեր ողջ երկիրը մարդիկ ուզեցին գերեզմանի վերածել, մենք մնացինք անգերեզմանելի, որովհետեւ մեր կեանքը այնքան լեցուն էր յարուցեալ Քրիստոսով, որ չէր կարելի զայն պարսկակէլ հողի ընթերթին մէջ: Գերեզմանը մեզի համար մնաց միշտ թափուր որովհետեւ կեանքը մեզի համար եղաւ միշտ լեցուն:

Եւ այդ դասը այսօր ալ մենք չենք մոռցած: Թէ՛ մայր հայրենիքի մէջ, թէ՛ սփիւռքի անձայրածիր տարածքին վրայ, մենք կանգ որպէս վկաներ՝ յարութեան ճշմարտութեան: Մեր մաքառումը վասն լինելութեան, մեր վերածնունդը վասն ստեղծագործութեան, մեր յուսափառ մարտնչումը վասն ապագայի պայծառութեան, շէնութեան եւ արդար իրաւունքներու ձեռքբերման ու մեր աստուածատուր պարտաւորութիւններու լաւագոյնս կատարման՝ անհա՛ այս բոլորը խօսուն նշաններն են մեր հաւատքին Քրիստոսի յարութեան եւ անոր ներշնչած զօրութեան վրայ: Գոհութի՛ն Աստուծոյ որ իր շնորհին ներգործութեամբը հաղորդ ըրաւ մեզ հոգեկան անկորնչելի արժէքներուն անմահացնող գաղտնի զօրութեան, որ ինքնին կը ճառագայթէ Քրիստոսի յարութեան արեգակէն: Հայ նոր սերունդի առո՛ղջ ընձիւղներ կեանքով լեցուն նոր շատրուանումներ յարութեան աղբիւրէն՝ բացուած Հայ կեանքին մէջ:...

Թող մարդիկ մեզ փնտոեն մեռելներուն մէջ. բայց պատմութիւնը թող ըսէ, ապագան թող վկայէ.

«Զի՞ խնդրէք զկենդանին ընդ մեռեալս. Չէ՛ աստ, այլ յարեալ»

Յարութեան տօնը վերանորոգումի հրաշակերպող հոսանքի մը պէտք է վերածուի մեր ողջ գիտակցութեան մէջ, որպէսզի կարենանք ազգովին ըսել՝, եւ ըսել անկեղծօրէն.

ՕՐՀՆԵԱՂ Է ՅԱՐՈՒԹԻՒՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

«Մաշտոցի Արձագանգ»
Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի կամաւոր խմբակը
Թամար Գիզիրեան, Վերժին Գիւպթանճեան, Յասմիկ Նաճարեան, Գարու Մանուկեան,
Շողիկ Նաճարեան, Յասմիկ Գանաճեան, Շաղիկ Պոյաճեան, Թորոս Պապիկեան

Ապրիլ ամսուան բացատրական տօնացոյց

- Եշ. 1 Աւագ Հինգշաբթի, Ոտնլուայ, Վերջին ընթրիք, Խաւարում
- Ուր. 2 Աւագ Ուրբաթ, կարգ խաչելութեան եւ թաղման
- Շբթ. 3 Աւագ Շաբաթ, Ծրագալոյց Ս. Զատիկի
- Կիր. 4 ՍՈՒՐԲ ԶԱՏԻԿ Յիշատակ Յարութեան մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի
- Բշ. 5 Յիշատակ Մեռելոց
- Շբթ. 10 Յիշատակ գլխատման Ս. Յովհաննէս Մկրտիչի
- Կիր. 11 Նոր Կիրակի կամ Կրկնազատիկ
- Կիր. 18 Աշխարհամատրան կամ Կանաչ Կիրակի
- Շբթ. 24 95 Ամեակ Յեղասպանութեան
- Կիր. 25 Կարմիր Կիրակի

Աշխարհամատրան կամ Կանաչ Կիրակի

Կանաչ Կիրակի անունը կը տրուի Զատնուայ Երրորդ Կիրակիին, որ Զատիկէն 14 օր ետք կը հանդիպի եւ Զատիկին հետ 35 օրուան շարժականութիւն ունի:

Աշխարհամատրուն բառը կը գործածուի իբր աշխարհաժողով, բազմութեան յատկացեալ եկեղեցի, եւ այս անունը տրուած է Սիոնի Վերնատան ուր Քրիստոս վերջին զատկական ընթրիքը կատարեց եւ Ս. Հաղորդութեան խորհուրդը հաստատեց, եւ ուր սովորութիւն ըրին առաքեալները հաւաքուիլ Քրիստոսի համբարձումէն ետք: Այս տեղը հաւանաբար Յովհաննէս Մարկոսի տունն էր՝ ուր աղօթքի կը ժողվուէին նոր հաւատացեալները: Հայոց եկեղեցոյն յատուկ է եկեղեցոյ անուամբ տօներ կատարել. ասոնց գլխաւորն է Աշխարհամատրանը՝ այսինքն Վերնատան քրիստոնէութեան առաջին եկեղեցին ըլլալուն յիշատակը, որ բոլոր քրիստոնէայ եկեղեցիներուն նախատիպն էր եւ եկեղեցոյ նուիրականութեան նշանակը: Աշխարհամատրան օրը Կանաչ Կիրակի ալ կը կոչուի:

Կարմիր Կիրակի

Այսպէս կը կոչուի յինանց չորրորդ Կիրակին, որ Զատիկէն 21 օր ետքը կու գայ եւ Զատիկին պէս 35 օր շարժականութիւն ունի: Այս անունը բնաւ եկեղեցական ծագում կամ նշանակութիւն չունի, այլ Կանաչ Կիրակի անունին նման գարնանային եղանակէն առնուած ժողովրդական կոչում մըն է, որովհետեւ դաշտերը կանաչնալէն ետքը նախ եւ առաջ կարմիր կակաչներով կը զարդարուին:

Կարմրաներկ Հակիթ

Ըստ Գրիգոր Տաթևացիի, հակիթը կը ներկայացնէ ամբողջ աշխարհը «Կեղեր՝ երկինքը, Մաշկը՝ օդը, Ծերմկուցը՝ ջուրը, իսկ Դեղնուցը՝ երկիրը»: Կարմրաներկ Հակիթը Քրիստոսի արիւնով մաքրուած աշխարհն է:

Ինչպէ՞ս ծագում առած է Տաղաւար բառը

Տաղաւար կը կոչուին հայ եկեղեցւոյ հինգ մեծ տօները որոնք են Աստուածայայտնութիւն, Սուրբ Յարութիւն, Այլակերպութիւն, Վերափոխում Ս. Աստուածածնի, Խաչվերաց:

«Տաղաւար»ը բառացի կը նշանակէ թերեւ, փոխադրուելիք վրան, շարժական շինուածք՝ ցուցադրութիւններու նպատակով. կամ՝ վաճառքին յատուկ մասնաբաժին՝ տօնավաճառներու մէջ:

Հին դարերուն, յիշեալ հինգ տօները տօնակատարուած են բազմամարդ, խուռներամ պայմաններու մէջ. շինականներ պահանջք զգացած են առիթն օգտագործելու եւ իրենց ունեցածները- մրգեղէն, ընդեղէն, ձեռագործ- փոխանակել ա՛յլ պահանջներով: Առ այդ, զանազան գիւղեր ստեղծած են տաղաւարներ եւ կատարած փոխանակումներ ուրիշներու հետ:

Այսպիսի սովորութիւնը մեծ տօներուն, տաղաւարո՛վ տօներուն, մեծի ու տաղաւարի գաղափարները ժամանակի ընթացքին զուգորդուելով ստեղծած են փոխաբերական իմաստ եւ նոյնացուցած են տաղաւարն ու մեծը կրօնական յիշեալ տօներու իմացումին եւ կոչումին մէջ:

Մեծագոյն Տաղաւարը

Հայաստանեայց եկեղեցին հաստատած է հինգ մեծ տօներ որոնք կը կոչուին Տաղաւար: Անոնցմէ մեծագոյնը եւ ամենէն նշանակելին է Սուրբ Յարութեան տօնը՝ Մեծ Զատիկը:

Սուրբ Զատիկը մէկ օրուան տեւողութեամբ յիշատակուող Տօն մը չէ: Ամբողջ շաբաթ մը կը կանխէ այս տաղաւարը, նախամուտի, նախապատրաստական շաբաթ մը, ամենէն սուրբ, ամենէն մեծ ամենէն բարի շաբաթ մը՝ Աւագ շաբաթը:

Աւագ շաբաթը կը սկսի Ծաղկազարդին յաջորդող Երկուշաբթին ու անոր օրերէն իւրաքանչիւրը իր կարգին կը ստանայ «աւագ» անականը: Աւագ Երկուշաբթին, Երեքշաբթին եւ Չորեքշաբթին յատուկ ծիսակատարութիւններ չեն վերագրուիր: Անոնց ընթացքին ընթերցուող Աւետարանի յատուածները կը խօսին Յիսուսի Երուսաղէմ մտնելուն եւ փրկչական յարութեան մասին:

Աւագ շաբթուան առաջին յատկանշական արարողութիւնը կը կատարուի աւագ Հինգշաբթի, Վերջին ընթրիքի յիշատակով որ սկիզբը եղաւ Սուրբ Հաղորդութեան խորհուրդի հաստատութեան: Կէսօրէ ետք, կը կատարուի ոտնլուայ նմանողութեամբ Քրիստոսի կատարած խոնարհութեան արարքին: Նոյն Գիշերը Խաւարման Երեկոյ է:

Աւագ Ուրբաթ օր Խաչելութեան եւ թաղման կարգ կը կատարուի: Աւագ Ծաբաթ Ծրագալոյց է, իսկ երեկոյեան Քրիստոսի Յարութիւնը: Պահքը վերջ կ'առնէ եւ հաւատացեալներ, եկեղեցւոյ մոմերէն կը վարէն իրենց մոմերը ու տուն վերադառնալով աւանդական ընթրիքով կը տօնէն Սուրբ Յարութիւնը: Աւագ շաբթուան լրումն է աւագ Կիրակին կամ Սուրբ Զատիկը:

Աւագ Հինգշաբթի

Վերջին ընթրիք, Սուրբ Հաղորդութեան խորհուրդի հաստատում եւ ոտնւուայ: Հինգշաբթի իրիկուն, ժամերգութեանն ետք կը կատարուի «խաւարում» կոչուող արարողութիւնը որուն ընթացքին խորանին վրայ կը վարին 12 մոմեր եւ մէկ մեծ մոմ կը դրուի անոնց կեդրոնը: Աւետարանի իւրաքանչիւր ընթերցումէ ետք կը մարուի մէկ մոմ, մինչեւ որ մնայ միայն մէջ տեղի մեծ մոմը:

Գիտէի՞ր թէ...

Խաւարումի ընթացքին մէկ առ մէկ մարուող մոմերը կը խորհրդանշեն Յիսուսի աշակերտները որոնք մէկ առ մէկ լքեցին զինք, իսկ մէջտեղի մեծ մոմը որ արարողութեան աւարտին կը մնայ վառած՝ Քրիստոսը որ մնացած էր մինակ:

Աւագ Ուրբաթ

Յիսուսի ձերբակալութեան, խաչելութեան, մահուան ու թաղումի յիշատակի օրն է: Առաւօտեան կը կատարուի ժամերգութիւն ու կը կարդացուին Աւետարանէն հատուածներ որոնք կը բովանդակեն Յիսուսի երկրային կեանքի վերջին ժամերը:

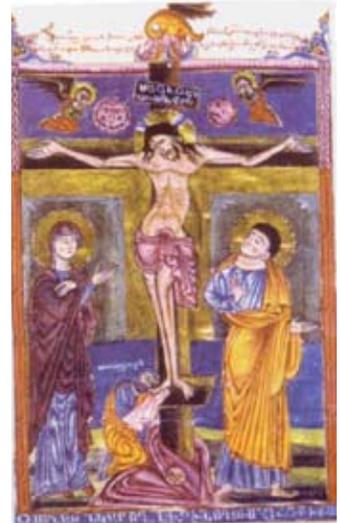
Գիտէի՞ր թէ...

Աւագ ուրբաթ օր որ աւագ շաբթուան ամենէն անելի սուրբ օրն է պատարագ չի մատուցուիր: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ այդ օր Յիսուս ի՛նք «պատարագուեցաւ»՝ այսինքն զոհուեցաւ խաչին վրայ, որպէս կենդանի զոհ:

Վերջին Ընթրիք՝ Յովնաթանեան

Աւագ Ծաբաթ
Դժոխքի աներում եւ Ծրագալոյցի պատարագի օր: Այդ երեկոյ եկեղեցոյ վառած մոմերէն կը վառուին բազմաթիւ մոմեր եւ հաւատացեալներ այդ մոմին լոյսը կը բերեն իրենց տուները իբրեւ խորհրդանիշ Յիսուսի յարութեան ուրախ անտիսին: Այդ երեկոյ վերջ կը գտնէ նաեւ Մեծ Պահիքը:

Մինաս՝ 1450

Սարգիս Պիծակ 1336

Ծաղկազարդը՝ Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ

Կիրակի 28 Մարտ
2010-ին, Յիսուսի
Երուսաղէմ մուտքի
տօնին՝ Ծաղկազարդի
օրը, հազարաւոր հայ
մանուկներ իրենց
ծնողներուն հետ
խումբերամբ բազմութեամբ
լեցուցած էին Անթիլիասի
Մայրավանքը:
Անթիլիասի մէջ
մատուցուած
Մուրբ եւ անմահ
պատարագի ընթացքին,
կազմուեցաւ յատուկ
թափօր մանուկներու

մասնակցութեամբ, որ դուրս եկաւ Մայրավանքի հիւսիսային դարպասէն, ու ծովեզերեայ
մայրուղիէն ամբողջ Կաթողիկոսարանին շրջանը ընելով, վանքի մայր դարպասէն
վերստին ներս մտաւ:

Ս. պատարագը մատուցեց Գերշ. Տ. Նորայր Եպս. Աշրգեան: Ներկայ բազմահազար
ժողովուրդը ծափողոյններով դիմաւորեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսը, որ
Վեհարանի պատշգամբ ելլելով, իր հայրապետական պատգամը ու հայրական խօսքը
ուղղեց հայ մանուկներուն եւ անոնց ծնողներուն:

Նորին Սրբութիւնը տեսնելոյ հետաքրքրութեամբ իրեն նայող բազմաթիւ հայ մանուկները,
ըսաւ. Հայ մանուկներու աչքերուն մէջ, մեր ազգի ու եկեղեցւոյ պայծառ ապագան կը
տեսնեն: Ապա քաջալերեց ծնողները, որոնք հայու վայել գիտակցութեամբ, եկեղեցւոյ
տօներուն մասնակից կը դարձնեն իրենց զաւակները, Աստուծոյ շունչով ու քրիստոնէական
դաստիարակութեամբ մեծցնելով զանոնք: Վեհափառ Հայրապետին պատգամը հազիւ
աւարտած, հազարաւոր հայ մանուկներ մեծ ցնծութեամբ դիտեցին գոյնզգոյն փուչիկները,
որոնք Մայրավանքի շրջափակէն դէպի երկինք բարձրացան: Նոյն միջոցին նաեւ քանի
մը տասնեակ աղանիներ իրենց անմեղ թելերը թափահարելով լեցուցին Մայրավանքի
երկինքը, մանուկներու հետաքրքիր նայուածքները իրենց վրայ հրաւիրելով:

Պատգամէն ետք, Արամ Ա. Կաթողիկոս Վեհարանին մէջ ընդունեց հայ մանուկներն
ու անոնց ծնողները: Տեղի ունեցաւ աջահամբոյր: Վեհափառ Հայրապետը բոլոր
մանուկներուն նուէրներ բաշխեց, տօնական ուրախութեամբ լեցնելով անոնց սրտերը:

Նշենք, որ իր ընտրութենէն անմիջապէս ետք, Արամ Ա. Կաթողիկոս Ծաղկազարդի տօնը
հռչակած էր Հայ Մանուկներու Օր, եւ այնուհետեւ ամէն տարի յատուկ նուէրներով, Նորին
Սրբութիւնը հայրական սիրով կ'ընդունի բոլոր հայ մանուկները Վեհարանին մէջ:

Յետմիջօրէին տեղի ունեցաւ նաեւ Դոնբացէքի խորհրդալից արարողութիւնը,
հանդիսապետութեամբ Վեհափառ Հայրապետին: Քարոզեց Նորայր Եպիսկոպոս,
Քրիստոսի Երկրորդ Գալստեան պատգամը փոխանցելով ներկայ հաւատացեալներուն:
Ծաղկազարդի տօնով ու Դոնբացէքի արարողութեամբ Հայ եկեղեցին կը մտնէ Քրիստոսի
տնօրինական կեանքի վերջին շաբաթը՝ Աւագ Շաբաթը, երբ հայ հաւատացեալը իբրեւ
հոգեւոր ուխտաւոր, կը հետեւի Քրիստոսի երկրաւոր կեանքի վերջալոյսին պատահած
դէպքերուն, ու մարդու փրկագործութեան ի խնդիր Անոր կրած չարչարանքներուն, որուն
պսակումը պիտի ըլլար սակայն Յաղթական Յարութիւնը:

Յիսուսի խաչելութիւնը եւ յարութիւնը
Մատթէոս 27:32-66, 28:1-10

Կարդայ Մատթէոսի 27 եւ 28 գլուխները:

Գտիր հետեւեալ հարցումներուն պատասխանները էջ 8-ին վրայ, ապա անոր համապատասխան գիրը ընդօրինակէ հարցումին առջեւի գծիկին վրայ:

Գծիկներուն վրայի գիրերով կազմուած նախադասութիւնը ընդօրինակէ էջին վարը:

- Որո՞ւ ստիպեցին որ Յիսուսի խաչը շալկէ
- Ի՞նչ կը կոչուի այն վայրը ուր Յիսուսը խաչ հանեցին
- Ի՞նչ տուին որ Յիսուս խմէ
- Ի՞նչ ըրին Յիսուսի հագուստները
- Ի՞նչ ձեռով առին Յիսուսի հագուստները
- Ի՞նչ էր արձանագրութիւնը որ Յիսուսի խաչին վրայ դրին
- Յիսուսի հետ ուրիշներ ալ խաչեցի՞ն
- Ի՞նչ կ'ընէին խաչին առջեւէն անցնողները
- Որո՞նք ըսին թող հիմա խաչէն իջնէ, որպէսզի հաւատանք իրեն
- Ե՞րբ պատեց խաւարը ամբողջ երկրին վրայ
- Յիսուս բարձր ձայնով ի՞նչ աղաղակեց ժամը երեքին
- Յիսուս որո՞ւն կը կանչէ, կը կարծէին հոն գտնուողները
- Յիսուսի ի՞նչ տուին որ խմէ երբ աղաղակեց
- Յիսուս երբ հոգին աւանդեց ի՞նչ պատահեցաւ տաճարին մէջ
- Յիսուս երբ հոգին աւանդեց ուրիշ ի՞նչ բաներ պատահեցան
- Պահակութիւն ընող հարիւրապետը եւ զինուորները ի՞նչ ըսին
- Ո՞վ կար նաեւ Գալիլիայէն Յիսուսի հետեւած կիներուն մէջ
- Ո՞վ խնդրեց Յիսուսի մարմինը Պիղատոսէն
- Գերեզմանի մուտքին որպէս կափարիչ ի՞նչ գլորեցին
- Որո՞նք գերեզմանը հսկողութեան տակ առին, քարը կնքեցին եւ զինուորներ պահակ դրին
- Ո՞վ գլորեց գերեզմանի քարը եւ վրան նստաւ
- Որո՞նք գացին գերեզմանը տեսնելու կիրակի առտուն

Յիսուսի խաչելութիւնը եւ յարութիւնը (շար․)

Պատասխաններ՝

- Ա Սիմէոն Կիրենացիին
- ա Ասիկա է Յիսուս հրեաներուն թագաւորը
- ա Աստուած իմ Աստուած իմ ինչո՞ւ լքեցիր զիս
- ա մեծ քար մը
- ա Աստուծոյ հրեշտակը
- ե իրենց միջեւ բաժնեցին
- ե կը նախատէին զինք
- թ երկիրը շարժեցաւ եւ ժայռերը ճեղքուեցան
- ի իրապէս որ Ասիկա Աստուծոյ Որդին է
- ի Գալիլիա
- մ Լեղիով խառն գինի
- յ կէսօրին (6-րդ ժամ) մինչեւ ժամը 3 (9-րդ ժամ)
- ն Գողգոթա
- ն Յովսէփ Արիմաթիացիին
- ո քացախ
- ո վիճակ ձգելով
- ո Աւագ քահանաները եւ Փարիսեցիները
- ր Եղիան
- ր Յիսուսի
- ւ Երկու աւագակներ
- ւ Աւագ քահանաները եւ օրէնքի ուսուցիչներ
- ւ վարագոյրը պատռուեցաւ
- ւ Մարիամ Մագդաղենացիին
- ւ Մարիամ Մագդաղենացիին եւ միւս Մարիամը

--- ~~~ --- ~~~ --- ~~~ --- ~~~ --- ~~~ --- ~~~ --- ~~~ --- ~~~ --- ~~~ --- ~~~ --- ~~~ ---

Քրիստոս բոլորին համար մեռաւ, որպէսզի հաւատքով կենդանացողները այլեւս չապրին իրենք իրենց համար, այլ անոր համար՝ որ իրենց փոխարէն մեռաւ եւ յարութիւն առաւ:

Բ Կորնթացիներուն 5:25

Վերջին ընթրիք Մատթեոս 26:17-30

Գրե՛ք բառերը ճիշդ կարգով:

1 - _____

5 - _____

2 - _____

6 - _____

3 - _____

7 - _____

4 - _____

1- Յիսուս եւ իր աշակերտները Բաղարջակերաց տօնին ի՞նչ ընթրիքի հաւաքուեցան: ակտազնակ

2- Քանի՞ աշակերտներ ընթրիքի նստան Յիսուսի հետ: եւտակորու

3 - Ի՞նչ պատահեցաւ երբ Յիսուս ըսաւ որ «ձեզմէ մեկը պիտի մատնէ ինձի»: Աշակերտները վիխիք մատնուեցան:

4- Ո՞վ էր Յիսուսի մատնիչը: դւՅառ

5- Յիսուս հացը օրհնեց, կտրեց, բաժնեց աշակերտներուն ըսելով՝ Արէ՛ք կերէ՛ք ասիկա իմ մանամբի է:

6- Գինիին բաժակը առաւ, գոհութիւն յայտնեց Աստուծոյ եւ ըսաւ «բոլորդ խմեցէք ասկէ, ասիկա իմ սնաիրու է»:

7- Ընթրիքէն ետք Յիսուս եւ իր աշակերտները գացին իցենՁթնաուկէ

Եկեղեցական բառարան

Ս

ՍԱՐԿԱԻԱԳ կը նշանակէ ծառայող, սպասաւոր, կամ գործակից, օգնական: Նոր Կտակարանի մէջ տիտղոս մըն է, որ կը տրուի եկեղեցույ այն անդամներուն՝ որոնք աղքատներուն եւ հիւանդներուն ծառայելու պարտականութիւնը ունին, իբրեւ գործակից Առաքեալներուն, եւ յատուկ ձեռնադրութիւն ալ կը ստանան այդ պաշտօնին համար: «Առաքեալներուն Գործերը 6.1-6»

Ներկայիս Հայ Եկեղեցույ մէջ սարկաւազը Քահանայի անմիջական օգնականն է եւ ժողովուրդի ու քահանայի միջնորդը: **ՍԱՐԿԱԻԱԳ** կը ձեռնադրուին Դպիրի եւ կիսասարկաւագի աստիճաններ ունեցողները: Անոնց պարտականութիւնն է արարողութեան ընթացքին խնկարկել եւ կարդալ Աւետարանը, կատարել Ս. ընծաներու վերաբերումը եւ օժանդակել քահանային:

Վ

ՎԱՐԴԱՊԵՏ կը նշանակէ ուսուցիչ, վարժապետ, եւ կը գործածուէր իբրեւ պատիւի տիտղոս մը: Եբրայերէնի ՐԱԲ բառն է, որ սկզբնապէս «գլուխ, պետ» կը նշանակէր, բայց հետզհետէ դարձաւ պատուոյ տիտղոս եւ ստացաւ Տէր կամ վարդապետ իմաստը: Աւելի բարձր յարգանքի ձեւ մըն էր Ռաբբի կամ Ռաբունի կոչումը, որ կը նշանակէ «տէր իմ» կամ «վարդապետ իմ» (ուսուցիչս): Թէ՛ առաքեալներ եւ թէ՛ ժողովուրդը Յիսուսը կը կոչէին «Վարդապետ»:

Տ

ՏՕՆԱՑՈՅՑը Հայ Եկեղեցույ արարողութիւններու ժողովածուներէն է որ ստեղծուած է Ժ. դարուն: Ան ցոյց կու տայ տարուայ ընթացքին նշուող բոլոր տօներու եւ յիշատակի օրերու ստույգ ժամանակը, այդ տօներուն կատարուող Սաղմոսները, շարականները, երգերը, աղօթքները, ընթերցուող Աւետարանները, եւ այլ ընթերցուածքներ: 1774 ին Սիմէոն Երեւանցի կաթողիկոսի բարեփոխած Տօնացոյցը հայ Եկեղեցին կը կիրարկէ մինչեւ հիմա: Ասոր հիման վրայ կը պատրաստուին հայ եկեղեցական օրացոյցները:

Ռ

«ՐԵՆԱԿԱՆ լոյսով լըցեալ արիացեալն քաջն Արտակ» ով կը սկսի Ս. Ներսէս Ընորհալիի Վարդանանց Սուրբերու նուիրուած շարականին «Նորահրաշ պըսակաւոր․․» ի երրորդ համարը, որ կը թարգմանուի «Աստուածային լոյսով լեցուած արիացած Արտակը քաջ․․․»: Այս կը նշանակէ թէ Ս. Ներսէս Ընորհալին այս բառը կը գործածէ «Աստուածային» իմաստով:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը Մարտ ամսուան պատասխանները

Մանկապարտեզի անկիւն

Զատիկի, Երուսաղէմ, Յիսուս, Ովսաննա, Տիրոջ, Սուրբ, աւանակի

Նախակրթարան Ա. Բ. Գ.անկիւն

1. գ. Քառասուն մանկունք Սեբաստիոյ
2. գ. Գալստեան
3. դ. Ծաղկազարդ
4. Ս. Ներսէս Ընորհալի
5. գ. 24
6. գ. Չորեքշաբթի
7. Յովհաննէս
8. Գրիգոր
9. մարդիկ, նոյնը
10. Հինգ

Նախակրթարան Դ. Ե. Զ.անկիւն

1. Երուսաղէմի, Օձնեցի, Որոտնեցի, Տաթևացի
2. բ. Անառակին, դ. Դատաւորին, ե. Գալստեան
3. ա. Մատթէոս

4. Սատանան
5. ա. Ծնունդին, գ. Աստուածայայտնութեան
6. Աղօթել, Պահք Բռնել, Բարիք գործել
7. Ծաղկազարդ
8. Արարատ
9. Սեբաստիա
10. Ս. Ներսէս Ընորհալի

Երկրորդականի անկիւն

1. Ս. Գրիգոր Տաթևացի
2. Ս. Յովհաննէս Օձնեցի
3. ա. Տնտեսի, բ. Դատաւորի, դ. ծաղկազարդ, ե. Ս. Զատիկ
4. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցիի
5. դ. Չորեքշաբթի
6. ա. Աղօթել, բ. Պահք բռնել, գ. Բարիք ընել
7. Բուն Բարեկենդան
8. Մարտ 10
9. բ. Աղին վրայ եւ օրինուած աղը կը տրուի կենդանիին ճաշակելու
10. Երկուշաբթի

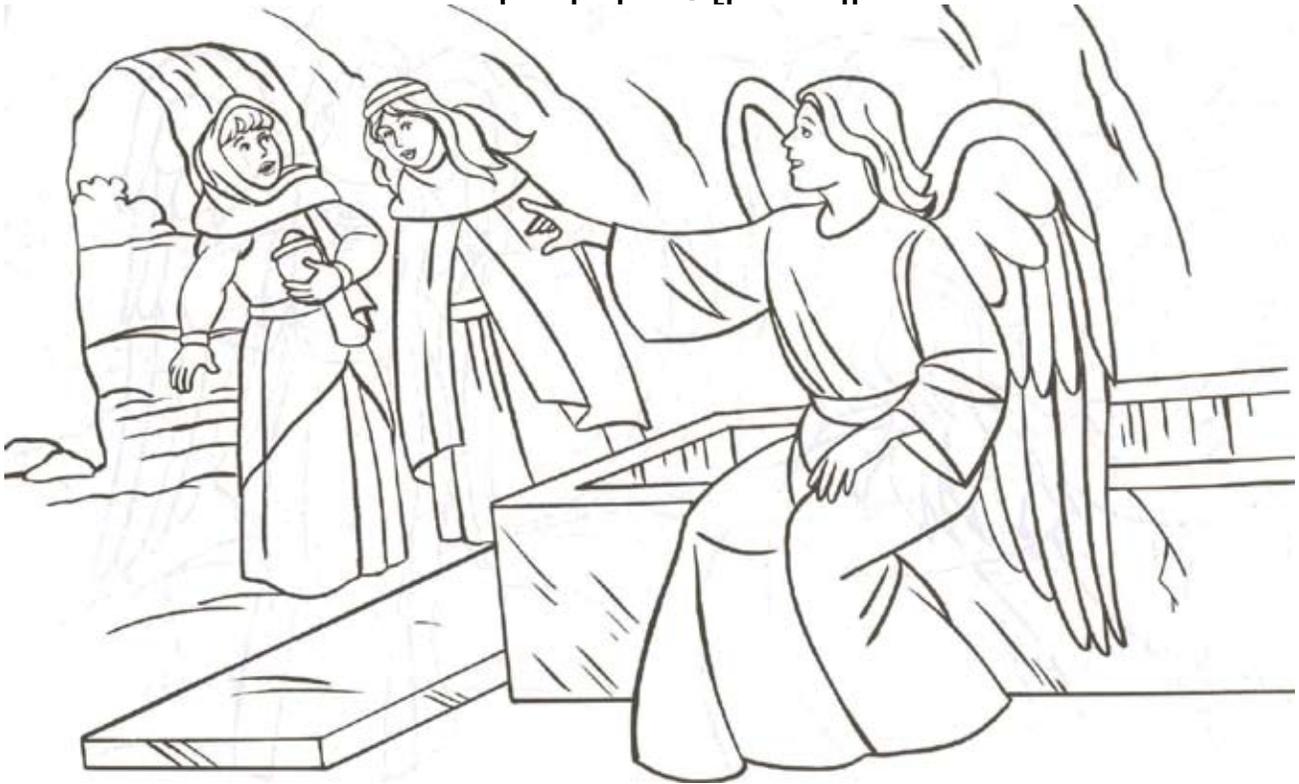
Եզակի գիրեր Հայերէն գիրերով Sudoku																		
ա	բ	թ	դ	գ	զ	ր	է	լ	ւ	ա	է			թ	բ	գ		
է	զ	գ	ը	ե	բ	ա	թ	դ			ե	ը			է		բ	
ե	բ	դ	է	ա	թ	ը	գ	զ		դ		զ	գ				թ	
դ	է	զ	գ	ը	ե	թ	ա	բ		գ			է		ը			ե
բ	գ	ա	զ	թ	է	ե	դ	ը			ա				զ	ը		դ
թ	ե	ը	ա	բ	դ	է	զ	գ		թ		գ	զ					
զ	ա	է	բ	գ	ը	դ	ե	թ			դ		բ			է	զ	
գ	թ	բ	ե	դ	ա	զ	ը	է				է	ե	ա			դ	բ
ը	դ	ե	թ	է	զ	գ	բ	ա										

Նախորդ «Եզակի գիրեր» ուն լուծումը

Ամբողջացուր քառակուսիները գործածելով ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ գիրերը պայմանաւ որ միայն մէկ անգամ գործածես իւրաքանչիւր գիր իւրաքանչիւր՝

- հորիզոնական գիծի վրայ,
- ուղղահայեաց գիծի վրայ եւ
- ինեակ քառակուսիի մէջ

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Մանկապարտեզի անկիւն

Ամբողջացո՛ւր ըստ Մատթէոս **28: 1-10** ի

Կիրակին, երկրաշարժ, հրեշտակը, քարը, փնտուէք,
 յարութիւն, աշակերտներուն, Գալիլիա, տեսնէք

Շարաթ երեկոյէն ետք, երբ ----- կը բացուէր, Մարիամ
 Մագդաղենացին եւ միւս Մարիամը գերեզմանը տեսնելու եկան:
 Յանկարծ զօրաւոր ----- մը եղաւ եւ Աստուծոյ -----
 երկինքէն իջնելով՝ գլորեց գերեզմանի մուտքին դրուած -----
 ու նստաւ անոր վրայ: Հրեշտակը կիներուն ըսաւ. «Դուք մի՛
 վախնաք. գիտեմ որ խաշուած Յիսուսը կը -----: Հոս չէ,
 որովհետեւ ----- առաւ, ինչպէս ըսած էր: Եկէք եւ
 տեսէ՛ք այն տեղը ուր դրուած էր: Անմիջապէս գացէք եւ ըսէ՛ք
 իր -----՝ թէ յարութիւն առաւ: Անկկա ձեզմէ առաջ
 ----- կը հասնի եւ հոն պիտի ----- զինք. ահա ըսի
 ձեզի:»

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Ա. Բ. եւ Գ. դասարաններու անկիւն

Անուն: _____

- 1. Յիսուս իր աշակերտներուն ոտքերը լուալով ինչի՞ դաս մը տուաւ անոնց:
  - ա. համբերութեան
  - բ. մաքրութեան
  - գ. խոնարհութեան
  - դ. ծուլութեան

- 2. Վերջին ընթրիքին Յիսուս ի՞նչ հաստատեց:
  - ա. Սուրբ հաղորդութիւնը
  - բ. Սուրբ Սահակը
  - գ. Սուրբ կեանքը
  - դ. Սուրբ պսակը

- 3. Ո՞վ Յիսուսը ուրացաւ 3 անգամ:
  - ա. Յակոբ
  - բ. Պետրոս
  - գ. Պօղոս
  - դ. Յուդա

- 4. Յիսուս իր ձերբակալութենէն ճիշդ առաջ ի՞նչ կ'ընէր
  - ա. կ'ուտէր
  - բ. կը խմէր
  - գ. կ'աղօթէր
  - դ. կ'աշխատէր

- 5. Ամբողջացո՛ւր

Ե՛ս եմ .....

եւ կեանքը: Ան որ ինձի կը ....., թէպէտեւ մեռնի՝ պիտի .....

Յովհ. 11.25 :

- 6. Այս տարի Ապրիլ 11ը ի՞նչ կը կոչուի:
  - ա. Նոր Կիրակի
  - բ. Բ. Ծաղկազարդ
  - գ. Կանաչ Կիրակի
  - դ. Կարմիր Կիրակի

- 7. Գրէ՛ շիտակ շարքով Ս. Զատիկը եւ անոր յաջորդող Կիրակիները՝ Կարմիր, Կանաչ, Կրկնազատիկ:
  - ա. -----
  - բ. -----
  - գ. Աշխարհամատրան կամ Կանաչ Կիրակի
  - դ. -----

- 8. Վերջին ընթրիքը շաբթուան ո՞ր օրը տեղի ունեցաւ:
  - ա. Աւագ Հինգշաբթի
  - բ. Աւագ Ուրբաթ
  - գ. Աւագ Ծաբաթ
  - դ. Աւագ Կիրակի

- 9. Ոտնլուան շաբթուան ո՞ր օրը տեղի ունեցաւ:
  - ա. Աւագ Հինգշաբթի
  - բ. Աւագ Ուրբաթ
  - գ. Աւագ Ծաբաթ
  - դ. Աւագ Կիրակի

- 10. Ո՞ր օրը եկեղեցւոյ արարողութեան ընթացքին Յիսուսի գերեզմանին տակէն կ'անցնինք եւ մեխակ կու տան:
  - ա. Աւագ Հինգշաբթի
  - բ. Աւագ Ուրբաթ
  - գ. Աւագ Ծաբաթ
  - դ. Աւագ Կիրակի

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Նախակրթարան Դ. Ե. եւ Զ. դասարաններու անկիւն

Անուն: _____

1.- Ի՞նչ կը կոչուի Զատկուան յաջորդող
Կիրակին:

2.- Գրէ՛ Աւագ շաբթուան օրերուն
յիշատակը:

ա.- Աւագ Զորեքշաբթի՝ Յիշատակ

բ.- Աւագ Հինգշաբթի՝ Յիշատակ

3.- Գրէ՛ Աւագ շաբթուան օրերուն
յիշատակը:

ա.- Աւագ Ուրբաթ՝ Յիշատակ

բ.- Աւագ Ծաբաթ՝
----- Ս. Զատկի

4.- Գրէ՛ Աւագ շաբթուան օրերուն
յիշատակը:

ա.- Աւագ Երկուշաբթի՝ Յիշատակ

բ.- Աւագ Երեքշաբթի՝ Յիշատակ

5.- Քանի՞ հատ էին իմաստուն
կոյսերը:

- ա.- 5
- բ.- 10
- գ.- 7
- դ.- 3

6. Ամբողջացո՛ւր Քրիստոսի խօսքերը
ըստ Մատթէոս 26.26-27:

ա. Յիսուս հաց առաւ, օրհնեց,
կտրեց եւ բաժնեց աշակերտներուն,
ըսելով.

- Առէք, կերէք, ասկա իմ
----- է:

բ. Ապա առաւ բաժակը, գոհութիւն
յայտնեց Աստուծոյ եւ տուաւ
աշակերտներուն, ըսելով.

- Բոլորդ խմեցէք ասկէ. ասկա իմ
----- է:

7. ա. Յիսուս իր յարութենէն
քանի՞ օր տակաւին երեւցաւ իր
աշակերտներուն մինչեւ իր երկինք
համբառնալը:

բ. Այս տարի ե՞րբ է Համբարձումը
-----շաբթի, Մայիս ---:

8. Հոգեգալուստը կը յաջորդէ
Համբարձումին:

ա. Ծաբթուան ո՞ր օրը Հոգեգալուստ
կըլլայ: -----

բ. Այս տարի ե՞րբ է Հոգեգալուստը:
Մայիս ---:

9. Այս տարի Հայոց
Յեղասպանութեան քանի՞երորդ
յիշատակն է:

-----

10. Այս տարի ո՞ր Կիրակի օրը
Կանաչ Կիրակի կը կոչուի:

Ապրիլ -----

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Երկրորդականի անկիւն

Անուն: _____

1- Ի՞նչ կը կոչուի Ս. Զատկուան
յաջորդող 3 կիրակիները:

- ա.- _____ Կիրակի
- բ.- _____ Կիրակի
- գ.- _____ Կիրակի

2- ըստ Գրիգոր Տաթևացիին
հակիրթը կը խորհրդանշէ աշխարհը՝
հետեւեալ ձեով:

- ա. Կեղեր՝ _____
- բ. Մաշկը՝ _____
- գ. Ծ ե ռ մ կ ու լ ց ը ՝
_____
- դ. Դեղնուցը՝ _____

3-Կարմիր գոյնով ներկուած
հակիրթը կը նշանակէ թէ՛

_____
_____
_____
_____

4-14 Հարցումներուն համար.
Հետեւեալ դէպքերը Աւագ
շաբթուան ընթացքին ո՞ր օրը
տեղի ունեցան:

4-Յիսուս մաքրագործեց Տաճարը
աւագ _____ օրը:

5-Այրին որ տաճարին մէջ իր

ունեցած երկու լուման տուաւ աւագ
_____ օրը:

6-Յիսուս լացաւ Երուսաղէմի վրայ
աւագ _____ օրը:

7-Յիսուս պատմեց տասը կոյսերուն
առակը աւագ _____
օրը:

8-Յուդա յանձն առաւ Յիսուսը
մատնել աւագ _____
օրը:

9-Զատկական ընթրիքը տեղի
ունեցաւ աւագ _____
օրը:

10-Աշակերտներուն ոտքերու
լուացումը տեղի ունեցաւ աւագ
_____ օրը:

11-Պետրոսի ուրացումը տեղի
ունեցաւ աւագ _____
օրը:

12-Յիսուս աղօթեց Գեթսեմանիի
պարտէզին մէջ աւագ
_____ օրը:

13-Յիսուս խաչուեցաւ աւագ
_____ օրը:

14-Երկինքը խաւարեցաւ երեք ժամ
աւագ _____ օրը:

15-Կիրակի օրերը Քրիստոսի
յարութենէն առաջ կը կոչուէին՝
_____ :

Ինչպե՞ս Ոգեկոչել Մեծ Եղեռնի Նահատակներուն Անմահ Յիշատակը

Ապրիլ 24, 1915 - 2010

Ոգեկոչենք Մեծ Եղեռնի նահատակներուն
անմահ յիշատակը նաեւ՝

- Ապրելով Հայադրոշմ կեանք մը,
- Վառ պահելով Հայաստանեայց եկեղեցույ
տօներն ու ազգային ասանդութիւնները,
- Լսելով, մտիկ ընելով ու երգելով մեր
Հայանուագ շարականներն ու երգերը,
- Ամուր կառչած մնալով մեր Հայավայել բարի
բարքերուն ու սովորութիւններուն,
- Կարդալով ու կեանքի վերածելով մեր
Հայագրեալ Աստուածաշունչը
- Եւ մանաւանդ՝ ՍԻՐԵԼՈՎ Հայք

Ամբողջ տարուան ընթացքին:

«Պիտի հանեմ ձեզ ձեր գերեզմաններէն.
Կենդանութեան շունչ պիտի տամ, իմ հոգիս
պիտի տամ ձեզի, եւ ձեզի ձեր երկիրը պիտի
վերադարձնեմ:» Եզեկիէլ 37.14

www.sourphagop.org/mashdots

Մ աշտոցի Ա րձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ

Մայիս 2010 (ԺԷ տարի թիւ 9)

www.sourphagop.org/mashdots

Այս թիւով...

Փոխան Խմբագրականի
1918 թուականի մայիսեան
հերոսամարտը եւ հայ եկեղեցին

Մայիս ամսուան բացատրական
բառարան էջ 3-4
Սուրբ Խաչի Երեւման Տօնը
Երկրորդ Ծաղկազարդ
Յիսուսի Համբարձումը
Հոգեգալուստ Պենտէկոստէ (50)

Եկեղեցւոյ Գործադիր Մարմնի
Ծաղկազարդի 4րդ Ընտանեկան
Ձեռնարկը էջ 5-6

Հինգ Հազարին Կերակրումը էջ 7
Անունս Դուկաս է էջ 8

Յիսուս տասը բորոտները կը բուժէ էջ 9

Եկեղեցական բառարան էջ 10

Ցաղաց Քար վանք

Ութ Մանրանկարիչներու Աւետարան

Փարիսեցի

Քրիստոս

Եզակի Գիրեր էջ 11

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը էջ 12-15

Սարդարապատ էջ 16

Հ...Համբարձում, Հոգեգալուստ

Խաչքարի հեղինակ՝ Ժողովրդական վարպետ,
ՌՈՒԲԵՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

Ամսուան համարը:

«Հետեւաբար, գացէք եւ բոլոր ժողովուրդները ինձի աշակերտ դարձուցէք: Զանոնք մկրտեցէք՝ Հօր, Որդիին եւ Սուրբ Հոգիին անունով: Անոնց ստրվեցուցէք այն բոլոր պատուիրանները որ ես ձեզի տուի, եւ սհա ես ձեզի հետ պիտի ըլլամ, մինչեւ աշխարհիս վախճանը: Մատթէոս 28.19-20

Հաւատք

Կրօն

Եկեղեցի

Լեզու

Մշակույթ

www.sourphagop.org

www.sourphagop.org/mashdots

director@sourphagop.org

Փոխան Խմբագրականի՝

1918 թուականի մայիսեան հերոսամարտը եւ հայ եկեղեցին

1918 թուականի սկիզբներուն, թրքական բանակը, արեւմտեան Հայաստանի հայերը ցեղասպանութեան ենթարկելէ վերջ, իր յառաջխաղացքը շարունակեց ձգտելով գրաւել նաեւ արեւելեան Հայաստանը: Այս սպառնալիքին դէմ կեցաւ հայ հասարակութիւնը իր ամբողջութեամբ, ներառեալ Հայաստանեայց եկեղեցին, որուն մասնակցութիւնը մայիսեան հերոսամարտին արժանի է յիշատակման: Նկատի ունենալով թուրքերու դէպի արարատեան դաշտ շարժումը, հայկական զօրքերու հրամանատարութիւնը դիմեց օրուան Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գեորգ Ե. Սուրենեանցին, առաջարկելով անոր Էջմիածնին սպառնացող վտանգին առջեւ կաթողիկոսական Մայր աթոռը տեղափոխել անլի ապահով տեղ՝ Բիւրական:

Ահա թէ ինչ էր կաթողիկոսին կոչը իր ժողովուրդին, առ ի պատասխան փախուստի այդ առաջ արկին. – «Ազգ հայոց, թուրքը՝ մեր բանական հօտի դարաւոր թշնամին, նուաճել է Ալեքսանդրապոլը, շարժուած է դէպի սիրտը մեր երկրի, մեր հաւատի, մեր կենսագրութեան: Գալիս է Արարատեան երկրի վրայ: Թուրքը, կոտորած ու անէր փոռելով, գալիս է, եւ մեր զօրապետներն էլ այլ ելք չեն գտնում այդ աղետից քան Հայոց հայրապետին փախուստի մղել: Նրանք Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին առաջարկում են ոսոխի բերանին թողնել Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածինը, մեր սրբարանները, հայ ժողովուրդը, հայրենի երկրի վերջին կտորը: Առաջարկում են լքել այս բոլորը եւ սեփական կեանքը փրկել Բիւրականում կամ այլ անմատչելի լեռնածերպի վրայ: Ո՛չ եւ ո՛չ, հազար անգամ ո՛չ: Ես չեմ լքի մեր սուրբ նախնիներից աւանդուած Մայր աթոռը: Ես չեմ հեռանայ Հայոց առաքելական եկեղեցու օճախից: Եթէ հայոց զինուորութիւնն ու ինքը՝ հայ ժողովուրդը չեն կարողանայ թշնամու առաջխաղացումը կասեցնել, եթէ ի զօրու չեն լինի փրկելու մեր սրբութիւնները, ապա թող ես նահատակուեմ հենց այստեղ շեմի վրայ Մայր աթոռի, որի գահակալի պատին ունեմ մեր սուրբ նախնիների արդար բարեխօսութեամբ եւ Աստուծոյ ողորմած ութեամբ: Միթէ մենք չպիտի՞ կարողանանք պահպանել մեր օճախի կրակը, մեր հաւատի ջահը, մեր ազգային գոյի հիմքերը: Իսկ եթէ եկել է վերջը, ապա այն ինչն՝ չընդունենք պատուով ու քաջութեամբ եւ ոչ թէ ողորմելի գեռունի պէս ոսոխի առաջ սողալով: Մեր պատմութեան անցեալ դարերը լիքն են քաջութեան օրինակներով, ներկուած են նահատակների արեամբ: Դրանով չի սպառուել մեր արիւնը եւ չի կորսուել քաջութիւնը մեր շարքերից: Դարեր շարունակ հայոց ազգն այսպէս է ապրել՝ իր ինքնութեան համար պայքարելով, իր վաղուայ համար այսօր մեռնելով: Եւ որովհետեւ ով գաղափարի՞ հետ է մեռնում, մեռնում է որպէս հատիկը ցորենի, ապա հատիկի մահով նոր կեանքեր են ծնուում վաղ թէ անագան: Դրա համար է, որ զանգուածային կոտորածներով ու մահերով հարուստ մեր կենսագրութիւնը չի ունեցել եւ երբեք էլ չպիտի ունենայ վերջին վերջակէտ: Ուրեմն էլ ինչն՝ դաւենք ապրելու եւ գոյատեւելու մեր ազգային կերպին: ԻՆչն՝ ազգովին չբարձրանանք թշնամու դէմ, որ գալիս է անդարաբստեան իր թեթեւ յաջողութիւններով հղփացած եւ մեր արեան վերջին կաթիլին ծարաւի...»

Եւ Վեհարանի դահլիճին ու Մայր աթոռի բակին մէջ հաւաքուած ամբողջ բազմութիւնը կերպարանափոխուած միահամուռ բացագանչեց.

- Պատրաստ ենք ելնելու, Վեհափառ Տէր:

Ապա ծերունազարդ հայրապետը, իր արծուային հայեացքն ուղղելով ժողովուրդին շարունակեց.

- Ես միշտ էլ հաւատացել եմ իմ ժողովրդի ոգուն: Ես գիտեմ նրա անցած ճանապարհի դառնութիւնները: Ես համոզուած եմ նաեւ, որ ազգն իմ հայոց անարգ թշնամուն դէռ չի ասել իր վերջին խօսքը: Եւ խօսքն այդ պիտի լինի յաղթական:

Կաթողիկոսի խօսքը բազմացունեցաւ տպարանին մէջ եւ ուղարկուեցաւ ռազմաճակատ... .

«Մաշտոցի Արձագանգ»
Հայաստանեայց Եկեղեցուց Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
Հայաստանեայց Եկեղեցուց Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի կամաւոր խմբակը
Թամար Գիզիրեան, Վերժին Գիւպթանճեան, Յասմիկ Նաճարեան, Գարոլ Մանուկեան,
Շողիկ Նաճարեան, Յասմիկ Գանաճեան, Շաղիկ Պոյաճեան, Թորոս Պապիկեան

Մայիս ամսուան բացատրական տօնացոյց

- Կիր. 2 Սուրբ Խաչի Երեւման Տօնը
- Կիր. 9 Մայրերու Օր
- Եջ. 13 Համբարձում
- Կիր. 16 Բ. Ծաղկազարդ
- Կիր. 23 Հոգեգալուստ կամ Պենտէկոստէ
- Ուր. 28 Հայաստանի անկախութեան 92րդ տարեդարձ
- Կիր. 30 Յիշատակ Եղիա Մարգարէի
- Բջ. 31 Յիշատակ Ս. Հռիփսիմեանց Կոյսերու

Սուրբ Խաչի Երեւման Տօնը

Համբարձումէն 11 օրեր առաջ, որ այս տարի կը հանդիպի Մայիսի 2-րդ օրը, Հայաստանեայց եկեղեցին կը յիշատակէ Ս. Խաչի երեւման դէպքը որ տեղի ունեցաւ 351 թուին, այն տարիներուն երբ Կիրեղ Եպիսկոպոս Երուսաղէմի պատրիարք էր: Այդ տարի, Հոգեգալստեան առտուն ժամը 3-ին, ահաւոր մեծութեամբ լուսաւոր խաչ մը երեւցաւ երկինքին վրայ, մէկ ծայրը Գողգոթայի եւ միւս ծայրը Ջիթենեաց լեռան վրայ եւ շատ ժամեր տեւելով՝ տեսնուեցաւ Երուսաղէմի բոլոր բնակիչներէն որոնք զղջումով եւ բարեպաշտութեամբ սկսան եկեղեցիներ վազել, հոն փառք ու գոհունակութիւն յայտնելու համար Աստուծոյ: Այս հրաշալի երեւոյթը անմոռանալի եւ աննախընթաց դէպք մը ըլլալուն համար, այդ թուականէն ի վեր կը մնայ յիշատակութեան արժանի տօն: Հայ եկեղեցին զայն կը տօնէ Ջատիկը հաշուելով, հինգերորդ կիրակին ու խաչի երեւման տօնը Ջատիկին կապուած ըլլալուն համար կը նկատուի շարժական տօն եւ ունի 35 օրուայ շարժականութիւն:

Երկրորդ Ծաղկազարդ

Այսպէս կը կոչուի Համբարձման յաջորդող Կիրակին: Ան իր անունը ստացած է պարզապէս այդ օրուայ ճաշու Աւետարանէն որ կը կարդացուի եկեղեցոյ մէջ: Թէ ինչո՞ւ:

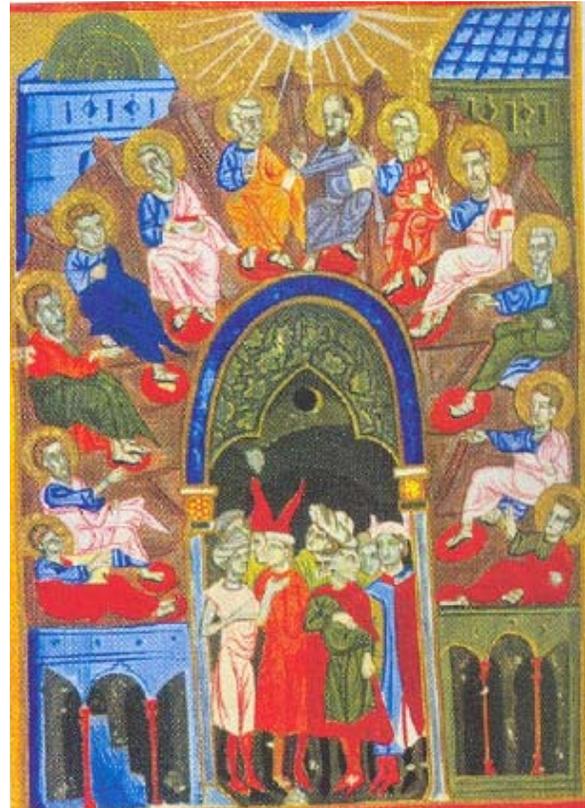
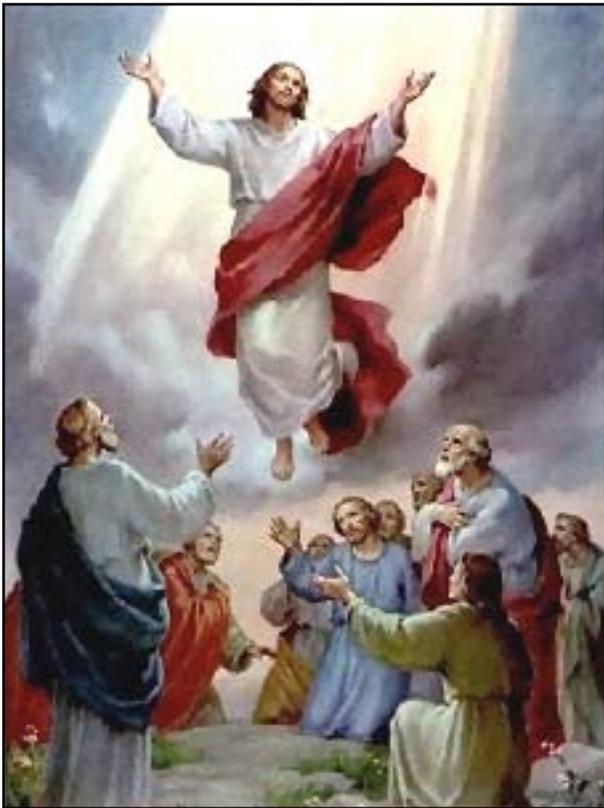
Հայ Եկեղեցին Նոր Կիրակիէն սկսեալ՝ 4 աւետարանները կը կարդայ շարունակաբար եւ այդ կարգին շարունակութեամբ 4 աւետարաններուն Քրիստոսի Երուսաղէմ մուտքին բաժինները կը կարդացուին Ս. Ջատիկին յաջորդող յոգեգալստեան յիշատակութեան կրկնութիւնը տեղի կ'ունենայ: Այսպիսով ժողովուրդը երկրորդ անգամ ըլլալով կը լսէ Ծաղկազարդի հատուածը՝ որմէ անունը:

Երկրորդ Ծաղկազարդի օրն ալ Ջատկուան պէս 35 օրերու շարժականութիւն ունենալով՝ Մայիս 3էն Մինչեւ Յունիս 6 կրնայ հանդիպիլ:

Յիսուսի Համբարձումը

Համբարձում կը նշանակէ «բարձրացում»: Համբարձումը Յիսուսի յարութիւն առած ու փառաւորուած մարմնով երկինք բարձրանալու եւ Հայր Աստուծոյ աջ կողմը նստելու յիշատակումին տօնն է, որ տեղի կ'ունենայ միշտ Հինգշաբթի օր, Յարութեան 40րդ օրը:

Յարութենէն ետք, Յիսուս իր աշակերտներուն երեւնալէ ետք, 40րդ օրը իր աշակերտներուն հետ Ձիթենեաց լեռ բարձրացաւ ուր յայտնեց իր աշակերտներուն թէ «երբ Սուրբ Հոգին իջնէ ձեր վրայ, զօրութեամբ պիտի լեցուիք ու իմ վկաներս պիտի ըլլաք, Երուսաղէմի, Հրէաստանի, եւ Սամարիայի մէջ մինչեւ աշխարհի ծայրամասերը»: Երբ ան կ'արտասանէր այս խօսքերը, Յիսուս երկինք կը բարձրանայ մինչեւ որ ամպերը ծածկեն զԻնք աշակերտներուն տեսողութենէն: Այս պատուիրանին համաձայն թաղէոս ու Բարթողոմէոս Առաքեալները Հայաստան կու գան հիմնելու Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին:

Հոգեգալուստ Պենտէկոստէ (50)

Հոգեգալուստը տեղի ունեցաւ Համբարձումէն 10 օրեր ետք եկող Կիրակի օրը: Ըստ Համբարձեալ Յիսուսի խոստումին, Սուրբ Հոգին հրեղէն լեզուներու պէս հանգչեցաւ Առաքեալներուն վրայ, որոնք զօրութեամբ լեցուեցան, եւ տարբեր լեզուներ խօսելու կարողութիւնը ունեցան, որուն միջոցով կրցան Քրիստոսի Աւետարանը քարոզել Աշխարհին տարբեր երկրներէն ժամանած հրեաներուն որոնք եկեր էին Պենտէկոստէ (Զատիկէն 50 օրեր ետք նշուող երկու տօները տօնելու

ա. Առաջին հունձքը Տիրոջ նուիրելու Տօնը

բ. Մինա լերան վրայ Աստուծոյ տասնաբանեայ պատուիրաններուն տրւչութեան)

: Նկատելով որ Քրիստոսի յարութիւնը եւ Հոգեգալուստը տեղի ունեցան Մէկշաբթի օրը, Մէկշաբթին դարձաւ Տէրունի օր եւ կոչուեցաւ Կիրակի:

Եկեղեցւոյ Գործադիր Մարմնի Ծաղկազարդի 4րդ Ընտանեկան Ձեռնարկը

Կազմակերպութեամբ Ս. Յակոբ Առաջնորդանիստ Մայր Եկեղեցւոյ Գործադիր Մարմնի, Շաբաթ 27 Մարտ 2010-ի յետ միջօրէին տեղի ունեցաւ հայկական ասանդական կերպով տօնուած Ծաղկազարդի ընտանեկան ձեռնարկը, Հ.Մ.Ը.Մ.-ի մարզասրահէն ներս:

Չորրորդ տարին ըլլալով ձեռնարկը ստեղծած էր մեծ հետաքրքրութիւն: Ներկայ էին 262 փոքրիկներ, ընկերակցութեամբ 180 ծնողներու եւ 60 է աւելի կամաւորներու:

Օրուան հանդիսավարին՝ Տիկ. Թամար Գապասաքալեանի՝ բարի գալուստի խօսքէն վերջ, փոքրիկները միասնաբար արտասանեցին Տէրունական աղօթքը:

Ապա մի քանի պատանիներ, դերակատարութեամբ, ներկայացուցին Յիսուսի մուտքը դէպի Երուսաղէմ, պատմուած Տիկին Նուշիկ Ժամկոչեանի կողմէ, որմէ ետք փոքրիկները մեծ հաճոյքով ամբողջացուցին ըստ տարիքի պատրաստուած ձեռային աշխատանքներ, պատրաստուած Յասմիկ եւ Շողիկ Նաճարեան քոյրերու կողմէ, որոնք տեղադրեցին իրենց տրամադրուած ցանկատախտակներուն վրայ:

Փոքրիկներու հիւրասիրութիւնը ստանցնած էր եկեղեցւոյ մանկական երգչախումբի, Նոր Ծաղիկի, ծնողական յանձնախումբը. Իւրաքանչիւր փոքրիկ ստացաւ համեղ եւ օգտակար ուտելիքի իր անհատական տուփիկը: Ծնողներու հիւրասիրութիւնը յանձնուած էր Սրբ. Յակոբ Եկեղեցւոյ Տիկնաց Օժանդակ մարմնին:

Վերջապէս հասաւ Չատիկ Նապիկը՝ բեռնաւորուած Ս.Չատիկը խորհրդանշող գոյնգոյն հաւկիթներով, պատրաստուած Սրբ. Յակոբ Եկեղեցւոյ քոյրերու ժողովի անդամներուն կողմէ: Անհամբեր դարձած փոքրիկները իրենց կանչերով եւ ծափերով ընդունեցին Չատիկ Նապիկը, որ իր ներկայութեամբ եւ պարերով խանդավառեց մթնոլորտը:

Հաւկթամարտի պահն էր. իւրաքանչիւր սեղան իր յաղթականը ընտրելէ ետք տեղի ունեցաւ մրցումի երկրորդ հանգրուանը՝ սեղաններու յաղթականներու միջեւ:

Տէր Գառնիկ Քինյ. Գույունեան Եկեղեցւոյ գործադիր մարմնի անունով շնորհակալութիւն յայտնեց կազմակերպիչ յանձնախումբի բոլոր անդամներուն ինչպէս նաեւ բոլոր անոնց որոնք անսակարկ իրենց օժանդակութիւնը բերին սոյն ձեռնարկի կազմակերպութեան եւ յաջողութեան:

Ժամը 5:40 ին Տէր Հօր առաջնորդութեամբ փոքրիկները ուղղուեցան դէպի եկեղեցի իրենց զարդարած ցանկատախտակը շալկած:

Եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ փոքրիկներուն պատշաճ յատուկ արարողութիւն: Բոլոր մասնակիցներուն ստացան նուէրներ եւ խաչաձեւ հացիկներ:

Փոքրիկները բաժնուեցան բարձր տրամադրութեամբ եւ խանդավառութեամբ, արդէն իսկ ժամադրուելով գալ տարուան հաւագոյթին:

Վարձքը կատար բոլոր կամաւորներուն:

Դալար Յակոբեան-Մումճեան

Պատկերներ Եկեղեցու Գործադիր Մարմնի Ծաղկազարդի 4րդ Ընտանեկան Ջեռնարկէն: Badger Photography

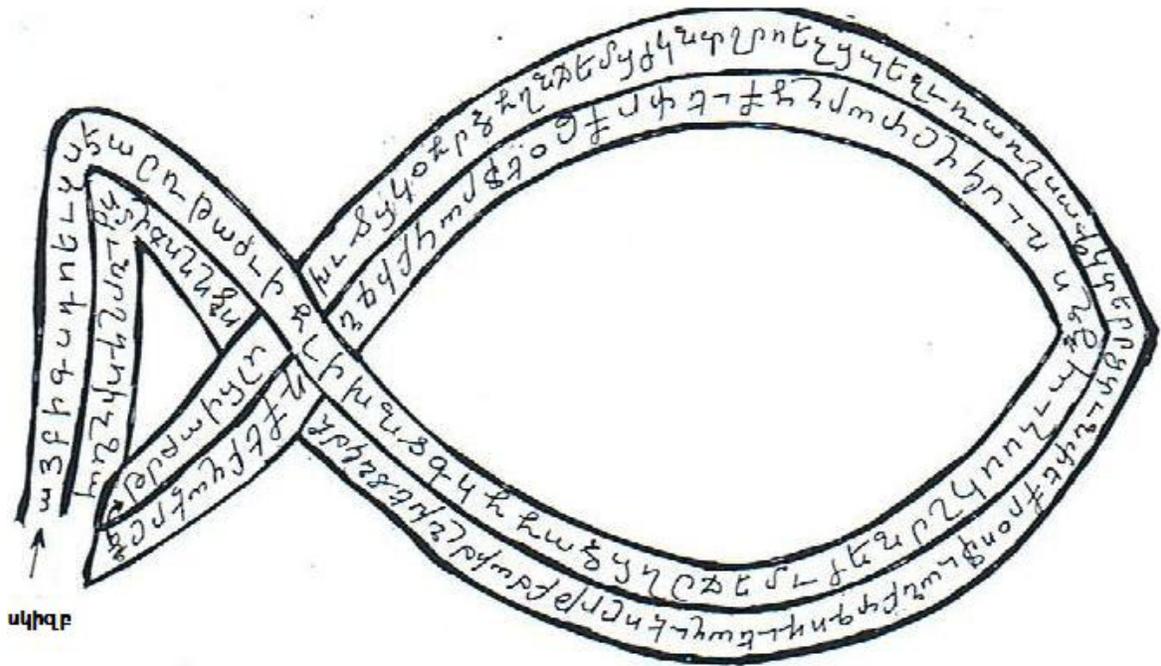
Հինգ Հազարին Կերակրումը Ղուկաս 9:10-17

Յիսուս կերակրեց անօթի ժողովուրդը, բայց Ան արդեօք միայն անոնց մարմնական անօթութեամբ մտահոգ էր:

Անօթութիւնը շատ դժուար բան է եւ շատ ցաւ կուտայ անօթիին, երբեմն մինչեւ մահ կը տանի:

Ճիշդ է, Յիսուս մտահոգ էր եւ միշտ մտահոգ է մարմնական անօթութեամբ, բայց Յիսուս անօթութիւնը կը գործածէ նաեւ իբրեւ խորհրդանիշ տարբեր կարիքի մը: Այդ հոգեկան անօթութիւնն է: Կարիքը՝ հոգեկան անօթութիւնը կշտացնելու, լեցնելու Աստուծոյ սիրով, շնորհներով եւ ներողմտութեամբ:

Երկրորդ գիրէն սկսելով, գրէ զոյգ թիւերու գիրերը , գտնելու համար ոսկեհամարը:

Ղուկաս 9:16

Յ ի ս _____

Անունս Ղուկաս է:

Բժիշկ եմ, կը բժշկեմ եւ կեանքեր կ'ազատեմ: Երբ Աստուծոյ ծրագիրը լսեցի թէ Ան մեզի պիտի փրկէ, հետեւեցայ իրեն, ապա այս գիրքը գրեցի: Գիրքս կը սկսի երկու մանուկներու ծնունդի ատենով: Աւետում Յովհաննէս մկրտիչի ծնունդին, ատենում Յիսուսի ծնունդին: Երկու լուրերն ալ ատենց Գաբրիէլ Հրեշտակը: Անսովոր ձեւերով գրուած նախադասութիւնները ճշդէ եւ ընդօրինակէ, ապա քովի քառակուսիներուն մէջ գրէ թէ ով ըսած է այդ խօսքը, Գաբրիէլ Հրեշտակը (1), Եղիսաբէթը (2) կամ Մարիամը (3)

Ղուկաս

Ջ ա կ պ ի ծ ն ո ը ս ո պ ի կ ո ս :
ա լ մ ը տ ի ի ս Յ ի լ ս տ ի չ ե

_____ :

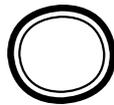
ըլլայ: պիտի անվախճան թագաւորութիւնը Անոր

_____ :

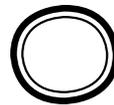
Գաբրիէլ

Հրեշտակ (1)

յայլը քճասը յոգ յոգի ,նժ մմիվարա յոճուսսՍ

_____ :

:յուսն ոգ Խոզոցսո Ճչո յսկոցվի

_____ :

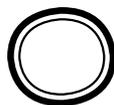

Եղիսաբէթ (2)

: է լ ե ց չ ա կ' ի ն ծ ի ը ը յ ա մ ս ջ ո ը ի Տ

_____ :

Աստուծոյհամ արանկարել իբանչկայ:

_____ :

Մարիամ (3)

երանիքե զիորհա ատացիր:

_____ :

րննկի: ձիիւ րլդտո աարիչ բերպո

_____ :

Ղուկաս 1:26-56

Եկեղեցական բառարան

Ց

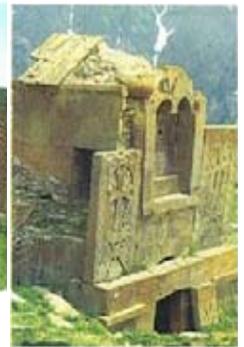
ՑԱՂԱՑ ՔԱՐ ՎԱՆՔ ը կը գտնուի ՀՀ Վայոց ձորի մարզի Եղեգիս գիւղէն մօտ ճքմ. հեռաւորութեամբ: Ըստ ԺԱ դարու պատմիչ Ստեփանոս Տարօնցիի, վանքը հիմնուած է Աբաս Բագրատունի թագաւորի օրով (929-953): Ստեփանոս Արք. Օրբելեանը ՑՔՎը անուաներ է «բարձրահոշակ եւ սուրբ առաքինարան»: Պարիսպով շրջապատուած, հարաւային կողմը կը գտնուի Ս. Յովհաննէս եկեղեցին (989) եւ մատուռը, հիւսիսային կողմը կը գտնուի Քառախորան եւ կեդրոնագմբէթ Ս. Աստուածածին եկեղեցին (Ժ. դ.): 1041 ին Վարդիկ վանահայրը կը կառուցէ նաեւ Ս. Կարապետ եկեղեցին: ԺԵ դարուն հոն գործեր է գրչատուն, ուր ընդօրինակուեր են Շարակնոց, Աւետարաններ եւ Տօնացոյց (1437, 1463/1492, 1483) թուականներուն:

«Թագաւորին որդին կը կենդանանայ» Մանրանկար Ութ Մանրանկարիչներու Աւետարանէն

«Դիւահարի եւ Հարիւրապետի ծառային բուժումը» Մանրանկար Ութ Մանրանկարիչներու Աւետարանէն

Ջախէն՝ աջ, Վանքի Ս. Կարապետ եկեղեցին, Ս. Կարապետ եկեղեցոյ հարաւային շքամուտքը եւ արձուի հարթաքանդակը, Վանքի Ս. Յովհաննէս եկեղեցին:

Ի

ՈՒԹ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ ԱԻԵՏԱՐԱՆը Կիլիկեան պատկերազարդ ձեռագիր մատեան է շինուած ընտիր թաւշէ մագաղաթէ: Պատկերազարդուած է ԺԳ դարու վերջին քառորդի անյայտ նկարիչներու եւ 1320 ին Սարգիս Պիծակի կողմէ: Գրիչը հոշակաւոր Աւետիսն է, որ յայտնի է Թորոս Ռոսլինի ծաղկած «Մաշտոց»-ի, «Կեան թագուհիի Աւետարան»-ի եւ այլ եզակի ձեռագիրներու ընդօրինակութիւններով:

Փ

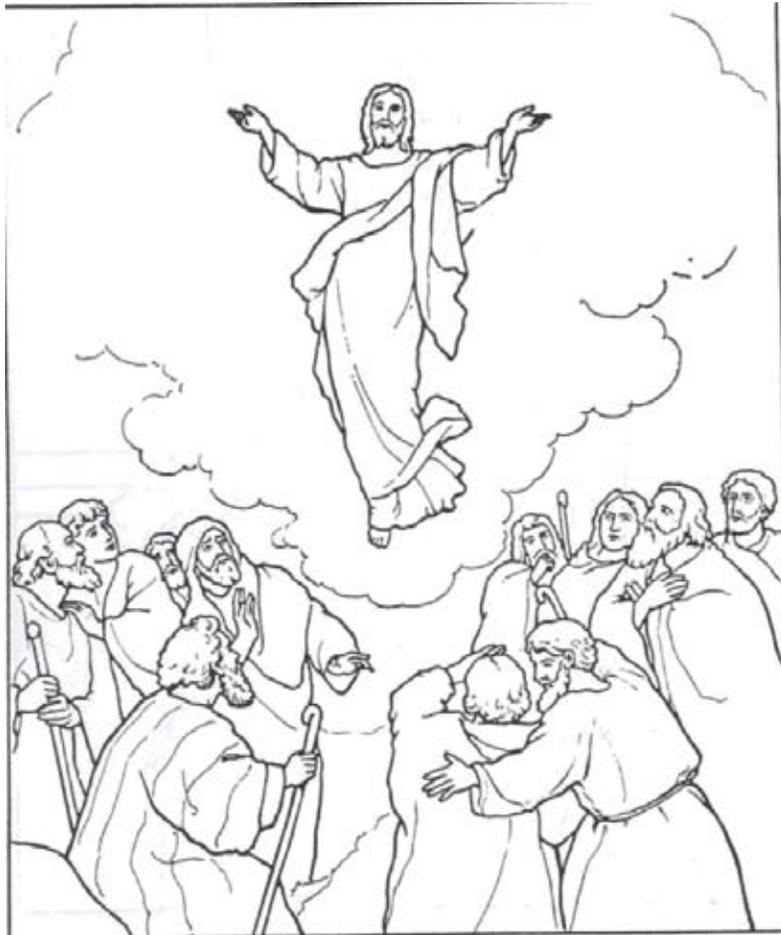
ՓԱՐԻՍԵՑԻ կը նշանակէ ուել անդամ Հրեայ կօնական մեծագոյն խմբակցութեան, որ կը հաւատար՝ թէ Օրէնքին տառացի գործադրութեամբ միայն կարելի է փրկութիւն ապահովել, եւ ըստ այնմ կը պահանջէր խստիւ պահել օրէնքը ու անոր շուրջ անած «հայրերու աւանդութիւն»ը: Ասոնք դէմ էին Հռոմայեցիներու իշխանութեան, որ իրենց տրուած աստուածային պատիժ կը նկատէին, եւ կը շեշտէին անհատական բարեպաշտութեան կարեւորութիւնը:

Ք

ՔՐԻՍՏՈՍ անուն մը չէ, այլ տիտղոս մը, տառադարձումը Յուն. Christos բառին, որ Հայերէնի մէջ կը նշանակէ օծեալ, օծուած: Համապատասխանն է Եբր. Մաշիա տիտղոսին որ մենք եւս կը գործածենք Մեսիա ձեւով: Օծեալ տիտղոսը կը տրուէր Իսրաէլի թագաւորներուն եւ Քահանայապետներուն որոնք, որոնք կ'օծուէին՝ Աստուծոյ ընտրութեան իբրեւ նշան: Բայց հետզհետէ այդ տիտղոսը գործածուեցաւ նշելու համար Աստուծոյ ղրկելիք ապագայ Փրկիչ Թագաւորը:

**Ո՛րն է ճիշդ պատասխանը
Մանկապարտեզի անկիւն**

Ամբողջացո՛ւր Ղուկաս **24: 50-53**

Բեթանիա, օրհնեց, բաժնուեցաւ, երկինք, երկրպագեցին,
Երուսաղէմ, զԱստուած

Յիսուսի համբարձումը այս տարի Մայիս -- ին է:

Ապա տարաւ զանոնք մինչեւ ----- եւ ձեռքերը

վեր բարձրացնելով ----- զանոնք: Եւ

մինչ կ'օրհնէր, ----- անոնցմէ, դէպի

----- բարձրանալով:

Անոնք ----- Յիսուսի եւ մեծ ուրախութեամբ

վերադարձան ----- : Ամէն օր

տաճարին մէջ էին՝ գովելով ու օրհնաբանելով

-----:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Ա. Բ. եւ Գ. դասարաններու անկիւն

Անուն: _____

1. Յիսուս իր յարութենէն քանի՞ օր ետք երկինք բարձրացաւ:

- ա. Ութ
- բ. Քառասուն
- գ. Երեք
- դ. Յիսուն

2. Յիսուսի երկինք բարձրանալը ի՞նչ կը կոչուի:

-----

3. Յիսուս ո՞ր լերան վրայէն համբարձաւ:

- ա. Զիթենեաց
- բ. Արարատ
- գ. Արագած
- դ. Սինա

4. Ի՞նչ կը կոչուի Համբարձումէն 10 օր ետք եկող Կիրակին:

-----

5. Ամբողջացո՞ւր 5-րդ պատուիրանը «Պատո՞ւէ հայրդ ու -----, որպէսզի կեանքդ ----- ըլլայ այն երկրին վրայ, որ ես՝ Տէրը, քու Աստուածդ, ----- կու տամ:

6. Այս տարի ո՞ր Կիրակին Մայրերու օր է:

Մայիս --

7. Ի՞նչ է Յիսուսի առաքելին անունը որ «Մ» գիրով կը սկսի:

Մ-----

8. Ի՞նչ են Յիսուսի երկու առաքելներուն անունները որոնք «Թ» գիրով կը սկսին:

Թ-----

Թ-----

9. Ղուկաս անտարանիչը ի՞նչ գործ կ'ընէր:

- ա. Բժիշկ
- բ. Զկնորս
- գ. Հաշուապահ
- դ. Մաքսաւոր

10. Յիսուս քանի՞ բորոտ բժշկեց:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Նախակրթարան Դ. Ե. եւ Զ. դասարաններու անկիւն

Անուն: _____

1. Ի՞նչ նմանութիւն կայ Բաբելոնի Աշտարակի շինութեան եւ Հոգեգալուստին միջեւ:

-----

2. Ի՞նչ կը կոչուի Համբարձումին յաջորդող Կիրակին:

- ա.- Կրկնազատիկ
- բ.- Հոգեգալուստ
- գ.- Երկրորդ Ծաղկազարդ
- դ.- Տօն երեւման Ս. Խաչի

3. Յիսուսի յարութենէն քանի՞ օր ետք Պենտեկոստէ կը կոչուի:

- ա. Հինգ
- բ. Յիսուն
- գ. Քառասուն
- դ. Երեք

4. Յիսուսի յարութենէն քանի՞ օր ետք Հոգեգալուստը կը տօնենք:

- ա. Հինգ
- բ. Յիսուն
- գ. Քառասուն
- դ. Երեք

5. Յիսուսի Համբարձումը շաբթուան ո՞ր օրը կը տօնենք: :

- ա. Երկուշաբթի
- բ. Հինգշաբթի
- գ. Ծաբաթ
- դ. Կիրակի

6. - Սարգիս Պիծակը ԺԴ դարու

- ա. Նկարիչ է
- բ. Գրիչ է
- գ. Ընդօրինակող է

7.- Ո՞վ է Մխիթարիչը զոր Յիսուս խոստացաւ ղրկել իր Համբարձումէն ետք:

-----

8. Ո՞ր կը կարդանք Հոգեգալուստին մասին:

- ա.- Մատթէոսի Աւետարան
- բ.- Մարկոսի Աւետարան
- գ.- Յովհաննէսի Աւետարան
- դ.- Առաքեալներուն Գործերը

9. Քրիստոս Օ----- կը նշանակէ:

10. Ո՞ր աւետարանիչը գրեց Առաքեալներուն Գործերը գիրքը:

- ա.- Ս. Մատթէոս Աւետարանիչ
- բ.- Ս. Մարկոս Աւետարանիչ
- գ.- Ս. Յովհաննէս Աւետարանիչ
- դ.- Ս. Ղուկաս Աւետարանիչ

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Երկրորդականի անկիւն

Անուն: _____

1. Ո՞ր ստորագրուեցաւ 1918-20 ի
Հայաստանի Հանրապետութեան վերջին
Դաշնագիրը:

- ա.- Սեւր
- բ.- Լոզան
- գ.- Կարս
- դ.- Արտահան

2. Ո՞րն է շիտակ շարքը հետեւեալ
Կիրակիներուն:

- ա.- Երկրորդ Ծաղկազարդ, Հոգեգալուստ, Համբարձում, Տօն երեւման Ս. Խաչի
- բ.- Երկրորդ Ծաղկազարդ, Տօն երեւման Ս. Խաչի, Հոգեգալուստ, Յիշատակ Եղիա մարգարէին
- գ.- Երկրորդ Ծաղկազարդ, Հոգեգալուստ, Տօն երեւման Ս. Խաչի, Համբարձում
- դ.- Տօն երեւման Ս. Խաչի, Համբարձում, Երկրորդ Ծաղկազարդ, Հոգեգալուստ

3. Հրեաներու ո՞ր խմբաւորումը կը
հաւատար Օրէնքին տառացի գործ
ադրութեան:

Փ-----ները

4. Ցաղաց Քար Վանքը Հայաստանի
ո՞ր մարզին մէջ կը գտնուի:

- ա. Արարատեան
- բ. Արագածոտն
- գ. Վայոց Ձոր
- դ. Սիւնիք

5.- Նոր Կտակարանի 27 գիրքերէն
որ գիրքին մէջ կը կարդանք
Հոգեգալուստին մասին:

-----

6. Սուրբ Հոգին ի՞նչ ձեւով
հանգչեցաւ առաքեալներուն վրայ:

-----

7. Առաքեալները ինչպէ՞ս որոշեցին
թէ ո՞վ պիտի փոխարինէ Յուդան:

Աղօթեցին եւ -----
ձգեցին:

8. Ո՞վ փոխարինեց Յուդան:

- ա. Մատաթիա
- բ. Բարսաբա
- գ. Յովսէփ
- դ. Արդար

9. Յիսուսի բուժած 10 բորոտներէն
քանի՞ն Յիսուսի շնորհակալութիւն
յայտնեցին:

----

10. Ո՞ր հայ բանաստեղծը
Համբարձումին մասին գրած է իր
ո՞ր բանաստեղծութեան մէջ որ
հետագային օփերայի վերածուեցաւ:

Յ-վ-ա--է- Թ-----եանի
«Ա-----»ը

ՍԱՐՔԱՐԱՊԱՏ

Գիտէի՞ր թէ

- Հայաստանի Հանրապետութեան Զինանշանին կեդրոնը Արարատ լերն է որուն վրայ կը հանգչի Նոյեան Տապանը:
- Հայերէնը Հայաստանի պաշտօնական լեզու հռչակուեցաւ Դեկտեմբեր 1919-ին:
- 1918-1920 Անկախ Հայաստանի վերջին դաշնագիրը՝ Սելի Դաշնագիրը, ստորագրուեցաւ 10 Օգոստոս 1920-ին:

www.sourphagop.org/mashdots

Մ աշտոցի Ա րձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցույ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ

Յունիս 2010 (ԺԷ տարի թիւ 10)

www.sourphagop.org/mashdots

Այս թիւով...

Յունիս ամսուան բացատրական
բառարան էջ 2-3

Սուրբ Մանէ

Սուրբ Նունէ

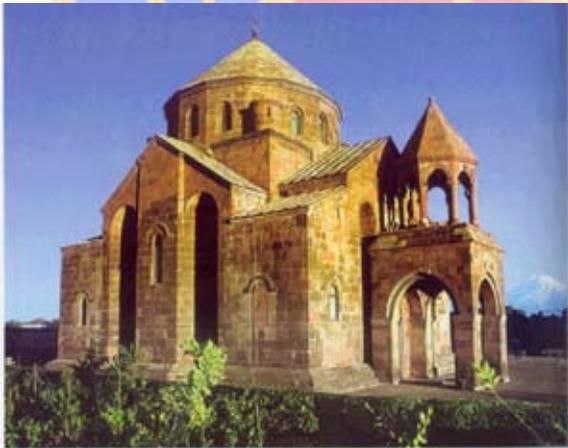
Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի նշխարներու

Գիտը

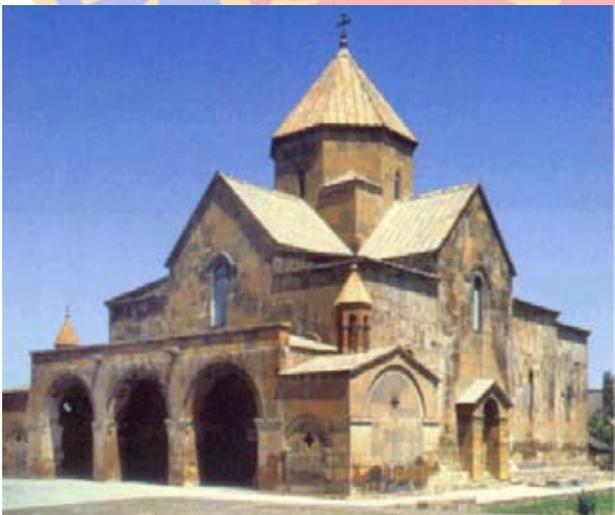
Եկեղեցական բառարան էջ 2

Օրէնքի Գիրք

Եզակի Գիրեր էջ 5

Էջմիածնի Ս. Հռիփսիմէ վանքը

Էջմիածնի Ս. Գայանէ վանքը

Է... Էջմիածին

Խաչքարի հեղինակ՝ Ժողովրդական վարպետ,
ՌՈՒԲԵՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

Ամսուան համարը:

««Զգեցէք որ մանուկները ինծի
գան, արգելք մի՛ ըլլաք անոնց,
որովհետեւ այդպիսիներուն է
Աստուծոյ արքայութիւնը»

Մարկոս 10.14

Հաւատք

Կրօն

Եկեղեցի

Լեզու

Մշակույթ

www.sourphagop.org

www.sourphagop.org/mashdots

director@sourphagop.org

Յունիս ամսուան բացատրական տօնացոյց

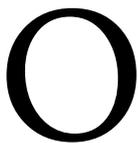
- Գշ. 1 Յիշատակ Ս. Գայիանեանց Կոյսերու
- Շբթ. 5 Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ (Ելն ի Վիրապ)
- Գշ. 8 Յիշատակ Ս. Նունէ եւ Մանէ Կոյսերու
- Շբթ. 12 Մեծն Ներսէս Հայրապետ
- Շբթ. 19 Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ (Գիւտ Նշխարաց)
- Կիր. 20 Հայրերու Օր
- Եշ. 24 Ս. Թարգմանչաց՝ Սահակի եւ Մեսրոպի
- Շբթ. 26 Ս. Տրդատ թագաւոր եւ Աշխէն թագուհի

Սուրբ Մանէ

Սուրբ Նունէն եւ Մանէն հոիփսիմեանց կոյսերու խումբէն էին, որ Դիոկղետիանոս կայսեր հալածանքներու ժամանակ թողեր էին Հռոմս ու եկեր հասեր էին Հայաստան: Սակայն այս երկու կոյսերուն Տիրոջ կողմէն նախախնամուած չէր նահատակուիլ իրենց հաւատակիցներուն հետ:

Հայաստան հասած 37 կոյսերէն գատուելով՝ Մանէն կը հեռանայ դէպի Եկեղեաց գաւառի Սեպուհ լեռը, որտեղ փակուելով քարայրի մը մէջ՝ ճգնաւոր կեանքով կ'ապրի: Այսպէս Մանէ կոյսն հրեշտակային կեանքով, աղօթքով եւ աստուածային միսիթարութեամբ զօրացած ապրեցաւ այդ այրին մէջ, որը հետագին իր անունով կոչուեցաւ «Մանէի այր»: Հետաքրքրական պատմութիւն կը հաղորդուի Մանէի վարքագրութեան մէջ իր կեանքի վերջին օրերու մասին: Այդ ժամանակաշրջանին սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչն ալ կը կամենայ հեռանալ եւ իր կեանքի վերջին օրերն ապրիլ առանձնութեան մէջ: Այդ ներշնչումով Հայոց հայրապետը կու գայ Դարանաղեաց լեռներ եւ իբրն բնակութեան վայր կ'որոշէ Սեպուհ լեռան քարայրը, ուր կը ճգնէր Մանէն: Երբ կը մօտենայ այրին, Մանէի ձայնը կը լսուի, որ կը պատուիրէ սուրբ Գրիգորին երեք օրէն վերադառնալ իր ընտրած քարայրի մօտ: Կատարելով սրբի ցանկութիւնը՝ հայրապետը կը վերադառնայ երեք օրէն եւ սրբուհին վախճանած գտնելով՝ սաղմոսներ ըսելով կը թաղէ անոր քարայրին մէջ (323 թ.): Մանէ եւ Նունէ կոյսերու յիշատակը կը տօնուի Կաթողիկէ Սուրբ Էջմիածնի տօնին յաջորդող երեքշաբթի օրը:

Եկեղեցական բառարան

ՕՐԷՆՔ, ՕՐԷՆՔԻ ԳԻՐՔ Աստուածաշունչին մէջ, Օրէնք բառը ընդհանրապէս կը վերաբերի Աստուծոյ պատուիրաններուն եւ տուած կանոններուն ամբողջութեան, եւ մասնաւորապէս կը նշէ Սինա լեռան բարձունքին Մովսէսի ձեռքով Աստուծոյ տուած Օրէնքին ամբողջութիւնը: Հետզհետէ, սակայն, այս անունով սկսան ճանչցուիլ Աստուծոյ բոլոր պատուիրաններն ու կանոնները իրենց մէջ ամփոփող Աստուածաշունչի առաջին հինգ գիրքերը որոնք միասնաբար կը կոչուէին Օրէնքը կամ Տիրոջ Օրէնքը, կամ Օրէնքի գիրքը, երբեմն նաեւ Մովսէսի կամ Մովսիսական օրէնքը եւ կամ, ի վերջոյ, Մովսէսի գիրքը: Կարգ մը պարագաներու, «Օրէնք» անուանումը գործածուած է աւելի լայն առումով՝ ամբողջ Հին Կտակարանը նշելու համար:

Սուրբ Նունէ

Սուրբ Նունէն և Մանէն հռիփսիմեանց կոյսերու խումբէն էին, որ Դիոկղետիանոս կայսեր հալածանքներու ժամանակ թողեր էին Հռոմս ու եկեր հասեր էին Հայաստան: Սակայն այս երկու կոյսերուն Տիրոջ կողմէն նախախնամուած չէր նահատակուիլ իրենց հաւատակիցներուն հետ:

Նունէ կոյսը (վրացական աղբիւրներուն մէջ՝ Նինո) հայոց Տրդատ թագաւորի հալածանքներէն ազատուելով՝ կը մեկնի Վրաստան, Մծխիթա մայրաքաղաքը, ուր կը շարունակէ ապրիլ սրբակենցաղ աղօթական կեանքով և քարոզելով, որուն որպէս արդիւնք ընդհանուր ժողովուրդի դարձի պատճառ կը դառնայ: Հոչակ կը ստանայ իր գործած հրաշքներու և բարեգործութիւններու պատճառով՝ կոյսը կը տարուի արքունիք, ուր կը բժշկէ հիւանդ թագուհին, ապա, հրաժարելով բոլոր թանկարժէք նուէրներէն, կը քարոզէ Տիրոջ Աւետարանը: Միհրան թագաւորը ևս, անմիջապէս իր վրայ զգալով իրեն անձանօթ Աստուծոյ զօրութիւնը, դարձի կու գայ: Աւետարանը կը քարոզուի նաև երկրի մեծամեծերուն: Այս բոլորին որպէս արդիւնք Նունէի խորհուրդով պատուիրակութիւն կ'առաքուի սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչին և Տրդատ թագաւորին՝ խնդրանքով, որ հոգևորականներ ուղարկեն

իրենց երկիրը մկրտութիւններ կատարելու և սպասաւորելու ժողովրդին: Այսպիսով սուրբ Նունէն կը դառնայ Վրաստանի առաքելուհին: Մանէ և Նունէ կոյսերու յիշատակը կը տօնուի Կաթողիկէ Սուրբ Էջմիածնի տօնին յաջորդող երեքշաբթի օրը:

Մբ Գրիգոր Լուսաւորչի նշխարներու գիւտը

Մբ. Գրիգոր Լուսաւորչի նշխարներու գիւտը հայոց մեծագոյն սուրբի յիշատակին նուիրուած երեք տօներէն մէկն է:

Ըստ աւանդության, հայոց մեծ դարձէն յետոյ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչին իր կեանքի վերջին տարիները ւարստեց ճգնակեցութեամբ՝ Սեպուհ լեռան Մանէի քարայրին մէջ, ուրտեղ ալ վախճանեցաւ 326 թ.: Անոր մարմինը գտնուեցաւ հովիւներու կողմէ, որոնք, չճանչնալով մահացեալ կաթողիկոսին, անոր մարմինը կը ծածկեն քարակոյտի տակ: Հետագային Մբ. Գրիգոր Լուսաւորչիը տեսիլքով կը յայտնէ իր նշխարներու տեղը իր աշակերտներէն Գառնիկ Բասենցիին, որմէ ետք Հայրապետի նշխարները կը տեղափոխուին և կ'ամփոփուին Դարանաղի գաւառի Թորդան գիւղին մէջ:

Մբ Գրիգոր Լուսաւորչի նշխարները բոլոր քրիստոնէական եկեղեցիներու մեծագոյն սրբութիւններէն են: Հայոց Հայրապետի նշխարները գտնուելէն յետոյ անոնցմէ մէկ մասը իբրև սրբազան մասունք տարուեր է Վաղարշապատ, Բիւզանդիա, Իտալիա: Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածնի եւ Անթիլիասի մէջ պահուող Լուսաւորչի Մբ Աջը Հայ Եկեղեցոյ կարևորագոյն սրբութիւններէն են, որով կ'օրհնուի սրբազան միւռոնը:

Մբ. Գրիգոր Լուսաւորչի նշխարներու գիւտի տօնը կը նշուի Հոգեգալուստին երրորդ շաբաթ օրը: Տօնի օրը եկեղեցիներուն կը մատուցուի Մբ. Պատարագ: Տօնի առիթով Հայ եկեղեցին սահմաններ է շաբաթապահք: Տօնն ունի նաև իր նախատօնակը:

Էջմիածին

«Էջմիածին» կը կոչուի նաեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան պաշտօնական հրատարակութիւնը որ կրօնական եւ պատմաբանասիրական ամսաթերթ մըն է:

«Էջմիածնի Աւետարան» Փղոսկրեայ Աւետարան, հայ գրչութեան եւ մանրանկարչութեան ձեռագիր մատենան: Ընդօրինակուած Յովհաննէս գրիչին կողմէ 989 ին:

«Էջմիածնի Հոգեւոր Ծեմարան» Հոգեւոր բարձրագոյն գիշերօթիկ ուսումնական հաստատութիւն հիմնուած 1945 Նոյեմբեր 1 ին Գէորգ Չորեքեանի նախաձեռնութեամբ: 1998 ին Գարեգին Ա. Կաթողիկոսի կողմէ վերանուանուեր է Գէորգեան Հոգեւոր Ծեմարան:

Էջմիածնի Աւետարանին Փղոսկրեայ կազմը

Ս. Էջմիածնի Մայր Տաճար

Ո՞րն է Ճիշդ Պատասխանը Մայիս Ամսուան Պատասխանները

Մանկապարտեզի անկիւն
Համբարձումը Մայիս 13ին է:
Բեթանիա, օրհնեց, բաժնուեցաւ, երկինք,
երկրպագեցին, Երուսաղէմ, զԱստուած

Նախակրթարան Ա., Բ. եւ Գ. անկիւն

1. բ. քառասուն
2. Համբարձում
3. ա. Չիթենեաց
4. Հոգեգալուստ կամ Պենտեկոստ
5. մայրդ, երկար, քեզի
6. Մայիս 9
7. Մատթէոս
8. Թովմաս, Թադէոս
9. ա. բժիշկ
10. 10

Նախակրթարան Դ. Ե. եւ Զ. անկիւն
1. Մարդիկ տարբեր լեզուներով սկսան

- խօսիլ:
2. գ. Բ. Ծաղկազարդ
3. բ. 50
4. բ. 50

5. բ. Հինգշաբթի
6. ա. Նկարիչ է
7. Սուրբ Հոգին
8. դ. Առաքեալներուն Գործերը
9. Օծեալ
10. դ. Ս. Ղուկաս Աւետարանիչ

Երկրորդականի անկիւն

1. ա. Սէր
2. դ. Տօն երեւման Ս. Խաչի, Համբարձում, Բ. Ծաղկազարդ, Հոգեգալուստ
3. Փարիսեցիները
4. գ. Վայոց Ձոր
5. Առաքեալներուն Գործերը
6. Կրակէ լեզուներու ձեւով
7. Աղօթեցին եւ Վիճակ ձգեցին
8. Մատաթիա
9. Մէկը
10. Յովհաննէս Թումանեան, Անուշ

Եզակի գիրեր Հայերէն գիրերով Sudoku

										բ					գ		զ		
										թ	ա				ե	զ			
թ	դ	ը	բ	ե	զ	ա	է	զ		զ		ե	դ	բ		ը			
է	ա	բ	թ	զ	դ	զ	ը	ե		զ		դ	գ						
զ	զ	ե	ը	է	ա	թ	բ	դ			դ	զ		ա					թ
ա	է	զ	զ	բ	թ	ե	դ	է			է		զ	թ			ա		
բ	է	դ	ե	ա	ը	զ	զ	թ		ը			է			զ	ե		
ե	զ	թ	է	դ	զ	բ	ա	ը				թ		դ	զ	է			ե
զ	թ	ա	դ	զ	է	ը	ե	բ				ը	թ						ե
ը	ե	է	ա	թ	բ	դ	զ	զ									բ	զ	
դ	բ	զ	զ	ը	ե	է	թ	ա		ե		ա							դ

Նախորդ «Եզակի գիրեր» ուն լուծումը

Ամբողջացուր քառակուսիները գործածելով ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ գիրերը պայմանաւ որ միայն մէկ անգամ գործածես իւրաքանչիւր գիր իւրաքանչիւր՝

- հորիզոնական գիծի վրայ,
- ուղղահայեաց գիծի վրայ եւ
- ինեակ քառակուսիի մէջ

ՄԱՇՏՈՑԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳ ԺԷ. Տարի

«ՄԱՇՏՈՑԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳ»ի

Գերկայ եւ Գախկին թիւերը կը գտնուին Գաեւ
համացանցի վրայ:

www.sourphagop.org/mashdots

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ
Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի
Կամաւոր խմբակը.

Թամար Գիզիրեան
Վերժին Գէպթանճեան
Յասմիկ Նաճարեան
Գարոլ Մանուկեան
Շողիկ Նաճարեան
Յասմիկ Գանաճեան
Շաղիկ Պոյաճեան
Թորոս Պապիկեան